

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΜΕΤΡΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (2008 – 2012)

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΤΑΤΣΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής
Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου ως μέρους
των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην
Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2013

PANTEION UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ECONOMIC AND REGIONAL DEVELOPMENT

**MASTER PROGRAM IN ECONOMIC AND REGIONAL
DEVELOPMENT**

**MASTER THESIS TITLE TAX POLICY MEASURES TO TACKLE
ECONOMIC CRISIS IN GREECE FOR THE PERIOD 2008 – 2012**

By
ELENI GIANNOPOULOU

**Master Thesis submitted to the Department of Economic and Regional
Development of Panteion University in partial
fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic
and Regional Development**

Athens, Greece, September 2013

ΜΕΤΡΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (2008 – 2012)

Σημαντικοί Όροι: οικονομική κρίση, φορολογική πολιτική, ελληνικό φορολογικό σύστημα, φορολογία εισοδήματος, φορολογία δαπάνης, φορολογία κεφαλαίου, φοροδιαφυγή, φορολογικό βάρος, φορολογική δικαιοσύνη, απαλλαγές, αφορολόγητα ποσά, εκπτώσεις, συντελεστής GINI, καμπύλη Lorenz, εισοδηματικές ανισότητες.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την τελευταία πενταετία η ελληνική οικονομία έχει εγκλωβιστεί σε μια τροχιά ύφεσης χωρίς άμεσα ορατή δυνατότητα διεξόδου. Η χωρίς προηγούμενο πολιτική δημοσιονομικής επέκτασης που εφαρμόστηκε κατά τα αρχικά στάδια της κρίσης και ειδικότερα το σημαντικό μέγεθος των δημόσιων δαπανών για τη διάσωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων επιδείνωσαν τις δημοσιονομικές ανισορροπίες, από τις οποίες πολλά κράτη υπέφεραν ακόμη και πριν από το ξέσπασμα της κρίσης. Με αυτόν τον τρόπο, οι περισσότερες χώρες, και οι νοτιοευρωπαϊκές οικονομίες ακόμη περισσότερο, βρέθηκαν στη δίνη μιας κρίσης με τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις όπως στην Ελλάδα, αυτή η δημοσιονομική κρίση τείνει να επισκιάσει την υποκείμενη οικονομική κρίση.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η καταγραφή και η αξιολόγηση σε επίπεδο επιπτώσεων των μέτρων φορολογικής πολιτικής που ελήφθησαν στην Ελλάδα με στόχο την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης την χρονική περίοδο 2008 – 2012. Στη θεωρητική επισκόπηση του θέματος παρουσιάζονται οι βασικές παράμετροι που διέπουν το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σχέση με διεθνή συστήματα διοίκησης και η επίδραση της κρίσης σε αυτές. Παράλληλα, γίνεται λόγος για το σύνολο των μέτρων ανα κατηγορία φόρου που έχουν ληφθεί την περίοδο της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας.

Το ερευνητικό μέρος της εργασίας αποτελεί εμπειρική μελέτη αποτίμησης των επιπτώσεων των σημαντικότερων εκ των μέτρων που αφορούν στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων στο εισόδημα των καταναλωτών, με τη χρήση δεδομένων τα οποία διατίθενται από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών

Συστημάτων και εκδίδονται στα Στατιστικά Δελτία Φορολογικών Δεδομένων για τη χρονική περίοδο 2008 – 2012 αλλά και από επίσημους διαδικτυακούς τόπους. Από την έρευνα προέκυψε ότι με τα μέτρα που λαμβάνονται την πενταετία της κρίσης επιδιώκεται αύξηση των φορολογικών εσόδων η οποία όμως δεν αυξάνει ομοιόμορφα τη φορολογική επιβάρυνση όλων των φορολογουμένων, επιβαρύνει περισσότερο τα χαμηλότερα εισοδήματα και ειδικότερα τα εισοδήματα που προέρχονται από γεωργικές και εμπορικές επιχειρήσεις καθώς και τα εισοδήματα από κινητές αξίες ενώ ακόμη ευνοεί τη συσσώρευση πλούτου στα πολύ υψηλά εισοδηματικά κλιμάκια. Ο στόχος επομένως της ισότητας ως προς την κατανομή του φορολογικού βάρους επιτυγχάνεται σε μερικό βαθμό. Σε επάλληλο επίπεδο, επιδιώκεται η δίκαιη διανομή του εισοδήματος. Ο στόχος της δικαιοσύνης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, φαίνεται να ικανοποιείται σε μεγαλύτερο βαθμό αλλά όχι απόλυτα εφόσον το οικονομικό έτος 2011 παρατηρείται μεν μικρότερη ανισοκατανομή του εισοδήματος συγκριτικά με το 2008 τα χαμηλά δε εισοδήματα απέχουν πολύ από την τέλεια κατανομή.

Η εργασία κλείνει με την παράθεση των συμπερασμάτων της προηγηθείσας ανάλυσης (θεωρητικής και εμπειρικής) καθώς και με κάποιες ενδεικτικές προτάσεις αναμόρφωσης του ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον κ. Τάτσο Νικόλαο, Καθηγητή του τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, για τις συμβουλές του και την επιστημονική καθοδήγηση κατά την ανάπτυξη της εργασίας, καθώς και τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής κκ. Λιάπη Κωνσταντίνο και Ψυχάρη Ιωάννη για την ουσιαστική συμβολή τους στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

TAX POLICY MEASURES TO TACKLE ECONOMIC CRISIS IN GREECE FOR THE PERIOD 2008 – 2012

Keywords: financial crisis, tax policy, Greek Taxation System, income tax, property taxes, tax expenditure, tax evasion, tax burden, tax justice, tax exemptions, tax free amounts, tax credits, GINI coefficient, Lorenz curve, income inequality.

ABSTRACT

The last five years, Greek economy is stuck in a recession orbit without immediately visible outlet. The unprecedented fiscal expansion policy applied during the early stages of crisis, in particular the substantial size of public spending in order to save financial institutions exacerbated the fiscal imbalances, of which many states suffered even before the outbreak of the crisis. In this way, most countries and southern European economies even more, became embroiled in a crisis with huge budget deficits, and in several cases, as in Greece, this financial crisis tends to obscure the underlying economic crisis.

The purpose of this work is to record and evaluate in terms of impacts the fiscal (tax) policy measures taken in Greece in order to tackle the economic crisis in the period 2008 – 2012. In the theoretical overview of the subject are presented the main parameters governing the Greek tax system in relation to international management systems and the effect of crisis on them. Also, all measures taken the period of economic crisis in our country are analysed per tax category.

The research part of this paper is an empirical valuation study over the impact assessment of the most important of the measures relating to personal income tax on the income of consumers, using data available from the General Secretariat of Information Systems issued to the Statistical Bulletins of Tax Data for the period 2008 – 2012 and data from other official websites. The research revealed that with the measures taken the last five years of crisis is seeking an increase in tax revenue which do not increase uniformly taxation of all taxpayers, creates greater burden on lower incomes in particular the income derived from agricultural and trading firms as well as investment income, while favoring accumulation of wealth at the very high income levels. The aim therefore of equity in the distribution of the tax burden is achieved at some point. Parallel, it is sought equitable income distribution. The aim of

justice according to the results of research seems to be satisfied to a greater point but not absolutely, since the financial year 2011 is observed, on the one hand, less balanced distribution compared to the year 2008, and on the other hand, low incomes are far from perfect distribution.

The paper ends by citing the conclusions of the foregoing analysis (theoretical and empirical) and with some indicative suggestions for reform of the Greek tax system.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	ix
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	-1-
2. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ	
2.1 Εισαγωγή.....	-5-
2.2 Φορολογικά Έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ.....	-5-
2.3 Φορολογικοί Συντελεστές ανά Χώρα.....	-11-
2.4 Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ.....	-12-
2.5 Αριθμός Υπαλλήλων ανά Διοίκηση.....	-14-
2.6 Ποιότητα Παρεχόμενων Υπηρεσιών.....	-16-
2.7 Επίπεδο Φορολογικής Συνείδησης.....	-17-
3. ΜΕΤΡΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ [Ενημέρωση μέχρι Μάρτιο 2013]	
3.1 Εισαγωγική Προσέγγιση Μέτρων Φορολογικής Πολιτικής.....	-20-
3.2 Αναλυτική Επισκόπηση Μέτρων ανά Κατηγορία Φόρου.....	-23-
3.2.1 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων....	-23-
3.2.2 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων....	-39-
3.2.3 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Δαπάνης.....	-45-
3.2.4 Ρυθμίσεις σε Άλλους Φόρους.....	-54-
3.2.5 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Κεφαλαίου.....	-56-

3.2.6	Ρυθμίσεις για την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και Διοικητικές Φορολογικές Κυρώσεις.....	-61-
3.2.7	Οργανωτικές και Λειτουργικές Ρυθμίσεις.....	-67-
4.	ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	
4.1	Εισαγωγή-Μεθοδολογία.....	-72-
4.2	Αποτελέσματα σε επίπεδο χώρας	
4.2.1	Γενική εικόνα της επίπτωσης των μέτρων σε βασικά οικονομικά δεδομένα.....	-74-
4.2.2	Γενική εικόνα της επίπτωσης των μέτρων ανά πηγή προέλευσης εισοδήματος.....	-108-
4.2.3	Η αποτύπωση των επιπτώσεων των φορολογικών μέτρων στη διανομή του εισοδήματος.....	-130-
5.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	
5.1	Αξιολόγηση φορολογικής πολιτικής – Συμπεράσματα.....	-137-
5.2	Προτάσεις αναμόρφωσης του ελληνικού φορολογικού συστήματος...	-150-
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....		-153-
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....		-163-
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		-167-

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Συμμετοχή συνολικών φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ 20 χωρών του ΟΟΣΑ.....	-6-
Πίνακας 2: Ποσοστιαία διάρθρωση φορολογικών εσόδων σε χώρες του ΟΟΣΑ (έτος 2011).....	-7-
Πίνακας 3: Διάρθρωση άμεσων φόρων για το οικονομικό έτος 2008.....	-154-
Πίνακας 4: Διάρθρωση έμμεσων φόρων για το οικονομικό έτος 2008.....	-154-
Πίνακας 5: Διάρθρωση άμεσων φόρων για το οικονομικό έτος 2011.....	-154-
Πίνακας 6: Διάρθρωση έμμεσων φόρων για το οικονομικό έτος 2011.....	-155-
Πίνακας 7: Εξέλιξη φορολογικών εσόδων για τα έτη 2008 και 2011.....	-11-
Πίνακας 8: Φορολογικοί συντελεστές ανα κατηγορία φόρου 20 χωρών διεθνώς....	-12-
Πίνακας 9: Αδήλωτα εισοδήματα στις χώρες του ΟΟΣΑ.....	-155-
Πίνακας 10: Αριθμός υπαλλήλων ανά διοίκηση.....	-156-
Πίνακας 11: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2010 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2009 έως 31-12-2009}.....	-157-
Πίνακας 12: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2008 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2007 έως 31-12-2007}.....	-157-
Πίνακας 13: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2009 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2008 έως 31-12-2008}.....	-158-
Πίνακας 14: Κλίμακα επιβολής έκτακτης εισφοράς για εισοδήματα του 2007.....	-158-
Πίνακας 15: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2011 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2010 έως 31-12-2010}.....	-159-
Πίνακας 16: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2012 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2011 έως 31-12-2011}.....	-159-
Πίνακας 17: Τεκμήριο δαπάνης κατοικίας (ιδιόκτητης, μισθωμένης, κλπ.).....	-159-
Πίνακας 18: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2013 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2012 έως 31-12-2012}.....	-160-
Πίνακας 19: Φορολογική κλίμακα οικονομικού έτους 2014 {εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2013 έως 31-12-2013}.....	-160-
Πίνακας 20: Κλίμακα φόρου εισοδήματος από εκμίσθωση γης και ακινήτων για το οικονομικό έτος 2012.....	-161-
Πίνακας 21: Κλίμακα υπολογισμού εισφοράς κοινωνικής ευθύνης νομικών προσώπων για το οικονομικό έτος 2010.....	-161-
Πίνακας 22: Κλίμακα φόρου ακίνητης περιουσίας φυσικών προσώπων για ακίνητα που υπήρχαν την 1.1.2011 & 1.1.2012.....	-161-
Πίνακας 23: Φορολογική κλίμακα δωρεών – κληρονομιών – γονικών παροχών, για δηλώσεις με χρόνο φορολογίας από 8.1.2010.....	-162-
Πίνακας 24: Κλίμακα φόρου μεταβίβασης ακινήτων (Φ.Μ.Α.).....	-163-
Πίνακας 25: Αριθμός εγκυκλίων του Υπουργείου Οικονομικών για φορολογικά και τελωνειακά θέματα.....	-163-
Πίνακας 26: Δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2008.....	-76 -
Πίνακας 27: Κατά Κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2008.....	-76-
Πίνακας 28: Δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-77-
Πίνακας 29: Κατά Κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-78-
Πίνακας 30: Δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-79-
Πίνακας 31: Κατά Κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-80-

Πίνακας 32: Δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-81-
Πίνακας 33: Κατά Κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-82-
Πίνακας 34: Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2008.....	-82-
Πίνακας 35: Κατά Κεφαλήν Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2008.....	-84-
Πίνακας 36: Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-84-
Πίνακας 37: Κατά Κεφαλήν Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-85-
Πίνακας 38: Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-86-
Πίνακας 39: Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-87-
Πίνακας 40: Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-87-
Πίνακας 41: Κατά Κεφαλήν Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-89-
Πίνακας 42: Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2008.....	-90-
Πίνακας 43: Κατά Κεφαλήν Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2008.....	-91-
Πίνακας 44: Κατά Κεφαλήν Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-92-
Πίνακας 45: Κατά Κεφαλήν Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-93-
Πίνακας 46: Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-93-
Πίνακας 47: Κατά Κεφαλήν Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-94-
Πίνακας 48: Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-96-
Πίνακας 49: Φορολογούμενο κλίμακας οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-98-
Πίνακας 50: Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2008.....	-100-
Πίνακας 51: Κατά Κεφαλήν Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2008.....	-101-
Πίνακας 52: Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-101-
Πίνακας 53: Κατά Κεφαλήν Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-102-
Πίνακας 54: Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-103-
Πίνακας 55: Κατά Κεφαλήν Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-103-
Πίνακας 56: Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-104-
Πίνακας 57: Κατά Κεφαλήν Μειώσεις Φόρου Κλίμακας οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-105-
Πίνακας 58: Τεκμήριο Δαπανών Διαβίωσης οικονομικού έτους 2008.....	-106-

Πίνακας 59: Τεκμήριο Δαπανών Διαβίωσης οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-107-
Πίνακας 60: Τεκμήριο Δαπανών Διαβίωσης οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-108-
Πίνακας 61: Εισοδήματα από ακίνητα οικονομικού έτους 2008.....	-110-
Πίνακας 62: Εισοδήματα από ακίνητα οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-111-
Πίνακας 63: Εισοδήματα από ακίνητα οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-111-
Πίνακας 64: Εισοδήματα από ακίνητα οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-112-
Πίνακας 65: Εισοδήματα από κινητές αξίες οικονομικού έτους 2008.....	-114-
Πίνακας 66: Εισοδήματα από κινητές αξίες οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-113-
Πίνακας 67: Εισοδήματα από κινητές αξίες οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-114-
Πίνακας 68: Εισοδήματα από κινητές αξίες οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-115-
Πίνακας 69: Εισοδήματα από εμπορικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2008...	-116-
Πίνακας 70: Εισοδήματα από εμπορικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-117-
Πίνακας 71: Εισοδήματα από εμπορικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-117-
Πίνακας 72: Εισοδήματα από εμπορικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-118-
Πίνακας 73: Εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2008...	-119-
Πίνακας 74: Εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-120-
Πίνακας 75: Εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-120-
Πίνακας 76: Εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-121-
Πίνακας 77: Εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις οικονομικού έτους 2008...	-122-
Πίνακας 78: Εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-123-
Πίνακας 79: Εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-124-
Πίνακας 80: Εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-125-
Πίνακας 81: Εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα οικονομικού έτους 2008...	-126-
Πίνακας 82: Εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα οικονομικού έτους 2009 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-126-
Πίνακας 83: Εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα οικονομικού έτους 2010 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-127-
Πίνακας 84: Εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα οικονομικού έτους 2011 και ποσοστιαία μεταβολή από έτος βάσης.....	-128-
Πίνακας 85: Υπολογισμός δείκτη Gini για το οικονομικό έτος 2008 προ φόρων..	-131-
Πίνακας 86: Υπολογισμός δείκτη Gini για το οικονομικό έτος 2011 προ φόρων..	-132-
Πίνακας 87: Υπολογισμός δείκτη Gini για το οικονομικό έτος 2008 μετά φόρων..	-133-
Πίνακας 88: Υπολογισμός δείκτη Gini για το οικονομικό έτος 2011 μετά φόρων..	-134-

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη δηλωθέντος εισοδήματος για τα έτη 2008 – 2011.....	-75 -
Διάγραμμα 2: Διαστρωμάτωση του δηλωθέντος εισοδήματος ανά πηγή για το έτος 2008.....	-129-
Διάγραμμα 3: Διαστρωμάτωση του δηλωθέντος εισοδήματος ανά πηγή για το έτος 2011.....	-129-
Διάγραμμα 4: Μεταβολές Δείκτη GINI για τα έτη 2008 και 2011 προ και μετά φόρων.....	-134-
Διάγραμμα 5: Καμπύλες LORENZ για τα έτη 2008 και 2011 προ και μετά φόρων.....	-136-

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία πέντε χρόνια η ελληνική οικονομία είναι εγκλωβισμένη σε τροχιά ύφεσης, ως αποτέλεσμα της εξάντλησης της δυναμικής των εγχώριων παραγόντων που τροφοδοτούσαν την ανάπτυξη και της επιδείνωσης του διεθνούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος, χωρίς άμεση ορατή διέξοδο. Ταυτόχρονα, επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές και ιδιαίτερα η υπερβολική αύξηση των δαπανών του Δημοσίου που υλοποιήθηκαν, είχαν ως αποτέλεσμα τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό της χώρας. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία αφενός οδήγησε σε περιορισμό της ρευστότητας και αφετέρου φώτισε κάθε προβληματική πλευρά της παγκόσμιας οικονομίας, εξάλειψε τη δυνατότητα της χώρας να χρηματοδοτεί με φθηνούς πόρους το υφιστάμενο αναπτυξιακό πρότυπο, με την υπερβολική εξάρτησή του από την κατανάλωση. Το ελληνικό πολιτικό και οικονομικό σύστημα, αλλά και η ελληνική κοινωνία, ήρθαν ξαφνικά αντιμέτωποι με το κόστος των επιλογών τους, που συνοψίζονται στην επικράτηση αξιών και νοοτροπίας εύκολου πλουτισμού, καταναλωτισμού, επιλεκτικής εφαρμογής νόμων και θεσμών, συνδιαλλαγής και πελατειακών σχέσεων, καθώς και στην αλόγιστη επέκταση του δημόσιου τομέα, η οποία διευκόλυνε και στήριξε όλα τα προηγούμενα. Στην Ελλάδα η κατάσταση που επικρατούσε αποδόθηκε με τον όρο «Ελληνικό Παράδοξο»: ισχυρή οικονομική ανάπτυξη από τη μία πλευρά και θεσμικές αδυναμίες από την άλλη¹.

Η πολύπλευρη κρίση στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία, δεν είναι απλώς μια οικονομική κρίση ή κρίση ρευστότητας, αλλά αφορά συνολικά το σύστημα αξιών και αντιλήψεων της ελληνικής κοινωνίας και το πρότυπο ανάπτυξης που υιοθετήθηκε². Η οικονομική και χρηματοοικονομική κρίση συντάραξε τον κόσμο το 2008, αλλά δεν φαίνεται να κλόνισε την κυριαρχία ενός τρόπου σκέψης ο οποίος διέπει και προσανατολίζει την οικονομική πολιτική που ασκείται τα τελευταία χρόνια³. Αντιθέτως, η Ελλάδα όπως και άλλα ευρωπαϊκά κράτη υπό την πίεση

¹ Μητσόπουλος Μ., Πελαγίδης, Θ., (2011), *Understanding the crisis in Greece*, New York: Palgrave Macmillan.

² IOBE (Ιούλιος 2010), *Η ελληνική οικονομία*, Τριμηνιαία Έκθεση, αρ. τεύχους 60.

³ Philippe Askenazy, Thomas Coutrot, Andre Orlean, Henri Sterdyniak (2011), *Μανιφέστο των ανήσυχων οικονομολόγων*, Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα.

διεθνών οργανισμών και οίκων αξιολόγησης, εφαρμόζουν με ανανεωμένο ζήλο προγράμματα μεταρρυθμίσεων και δομικών αναπροσαρμογών με βασικούς άξονες τη μείωση των δημόσιων δαπανών και την αύξηση των φόρων που, αποδεδειγμένα στο παρελθόν, επέτειναν την αστάθεια και τις ανισότητες, οδηγώντας μ' αυτόν τον τρόπο στην επιδείνωση της ευρωπαϊκής κρίσης.

Η χώρα μπορεί να θεωρηθεί ότι κάλυψε ένα μέρος της απόστασης προς το επίπεδο των ανεπτυγμένων χωρών, και με αυτό τον τρόπο εξασφάλισε γρήγορη ανάπτυξη για ένα χρονικό διάστημα⁴. Ταυτόχρονα όμως σημαντικές μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί η εδραίωση των προηγμένων και λειτουργικών θεσμών που θα μπορούσαν να βάλουν τη χώρα σε ένα δρόμο βιώσιμης και υψηλής μακροπρόθεσμης ανάπτυξης.

Στην παρούσα μελέτη εστιάζουμε την προσοχή μας σε μεταρρυθμίσεις και μέτρα που αφορούν τον τομέα της φορολογικής πολιτικής τα οποία λαμβάνονται με στόχο την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης στη χώρα μας και την επαναφορά υψηλών ρυθμών ανάπτυξης. Ο θεσμός του φόρου ήταν ήδη γνωστός από την αρχαιότητα, αλλά η σημασία του ως πηγής δημοσίων εσόδων ήταν μικρή, συγκρινόμενη τουλάχιστον με την άρχουσα θέση του στις πηγές χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών κατά τη σύγχρονη εποχή. Έκτοτε οι φόροι χρησιμοποιούνται αφενός ως μέσα οικονομικής πολιτικής αφετέρου ως μέσα κοινωνικής πολιτικής⁵. Ο κλασικός ορισμός της έννοιας του φόρου που είναι αποδεκτός από την ελληνική επιστήμη διατυπώνεται ως εξής

«ο φόρος αποτελεί άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς τη δημόσια εξουσία, που είναι αναγκαία για την κάλυψη των δημοσίων βαρών»⁶.

Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι τριπλός: Πρώτον, να παρουσιαστούν τα μέτρα φορολογικής πολιτικής που ελήφθησαν την περίοδο της κρίσης (2008 – 2012) καθώς και μια σύντομη σύγκριση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος με συστήματα άλλων χωρών. Η ανάλυση που πραγματοποιείται υπογραμμίζει την αναγκαιότητα λήψης φορολογικών μέτρων ώστε να ενισχυθούν τα φορολογικά έσοδα, να

⁴Rodrik, D. (2007), *One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth*. Princeton, NJ: Princeton University Press

⁵Γεωργακόπουλος Θ. (2005), *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.

⁶Φινοκαλιώτης Κ. (2005), *Φορολογικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα

περιοριστούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα και να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή στην οικονομία της χώρας. Ωστόσο, αρκετή προσπάθεια απαιτείται ακόμη για να επιτευχθούν όλοι οι παραπάνω στόχοι. Πρόκειται για μέτρα που αφορούν όλες τις κατηγορίες φόρων καθώς επίσης και ρυθμίσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, οργανωτικές και λειτουργικές ρυθμίσεις και ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της διαφθοράς. Δεύτερον, η εργασία αποτυπώνει τις επιπτώσεις βασικών μέτρων φορολογικής πολιτικής σε σημαντικά οικονομικά δεδομένα. Επικεντρώνεται στις επιπτώσεις που έχουν οι αλλαγές στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων σε δεδομένα όπως το δηλωθέν εισόδημα, οι απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά, το φορολογούμενο κλίμακας, οι μειώσεις φόρου κλίμακας και τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης και κατ'επέκταση στις επιπτώσεις που έχουν αυτές οι αλλαγές στη κατανομή του φορολογικού βάρους και τη διανομή του εισοδήματος. Τρίτον, η εργασία στοχεύει στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων φορολογικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν τα τελευταία πέντε χρόνια καθώς και στην ανάλυση προτάσεων αναμόρφωσης του ελληνικού φορολογικού συστήματος στο πλαίσιο των δύσκολων οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στη χώρα μας.

Η εργασία έχει την εξής δομή: Στην Ενότητα 2 παρατίθενται και σχολιάζονται στοιχεία που αφορούν τα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος, τις βασικές αρχές που πρέπει να ικανοποιεί, καθώς και τη θέση του ως προς τα συστήματα άλλων χωρών. Συγκεκριμένα, σχολιάζονται στοιχεία που αφορούν τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, το ποσοστό συμμετοχής κάθε φόρου στα συνολικά φορολογικά έσοδα και η εξέλιξη των φορολογικών εσόδων για τα έτη 2008 – 2011, οι φορολογικοί συντελεστές ανα χώρα, η παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ, ο αριθμός υπαλλήλων ανα διοίκηση, η ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών και το επίπεδο φορολογικής συνείδησης. Η Ενότητα 3 επικεντρώνεται στα μέτρα φορολογικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν την τελευταία πενταετία της κρίσης, τα οποία παρουσιάζονται ανα κατηγορία φόρου προς διευκόλυνση του αναγνώστη. Η Ενότητα 4 εστιάζεται στις επιπτώσεις που έχουν τα μέτρα φορολογικής πολιτικής και ειδικότερα τα μέτρα που αφορούν στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων σε βασικά οικονομικά μεγέθη όπως η κατανομή του φορολογικού βάρους και η διανομή του εισοδήματος. Τέλος, η Ενότητα 5 αξιολογεί την ακολουθούμενη κατά την τελευταία πενταετία φορολογική πολιτική και σκιαγραφεί συνοπτικά την κατεύθυνση προς την οποία χρειάζεται να κινηθεί η

φορολογική πολιτική και το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα γενικότερα έτσι ώστε να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και να δημιουργήσει προοπτικές αντιμετώπισης του σημερινού αδιεξόδου.

2. Το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα πριν και μετά τη κρίση και σύγκρισή του με Φορολογικά Συστήματα άλλων χωρών

2.1 Εισαγωγή

Ο Adam Smith συστηματοποίησε τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία ενός λογικού φορολογικού συστήματος και συγκεκριμένα ανέφερε ότι

«Οι φόροι θα πρέπει να αντιστοιχούν στη φοροδοτική ικανότητα του ατόμου και επιπλέον θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι ευκόλως βεβαιούμενοι και αποδοτικοί»⁷.

Ένα φορολογικό σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει τα έσοδα που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία του κράτους με κοινωνική δικαιοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη τη φοροδοτική ικανότητα του ατόμου, την καθολικότητα των φόρων, την αποφυγή της διπλής φορολογίας, την ανάπτυξη της οικονομίας, την ανακατανομή των οικονομικών πόρων, την προώθηση υψηλότερου επιπέδου οικονομικών δραστηριοτήτων, με την υπενθύμιση ότι ο φόρος είναι θυσία προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Στις υποενότητες που ακολουθούν επιδιώκεται η συγκριτική επισκόπηση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος την περίοδο πριν και μετά το ξέσπασμα της κρίσης με άλλα φορολογικά συστήματα σε διάφορα ζητήματα που διέπουν ένα φορολογικό σύστημα όπως τους φορολογικούς συντελεστές, τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, τη διάρθρωση των φορολογικών εσόδων κλπ.

2.2 Φορολογικά Έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ

Μετά την προηγηθείσα γενική και σύντομη ανάλυση των βασικών αρχών που πρέπει να διέπουν κάθε Φορολογικό Σύστημα, στην παρούσα παράγραφο αναλύεται η συμμετοχή των φορολογικών εσόδων διαφόρων χωρών (και της Ελλάδας) ως ποσοστό του ΑΕΠ.

⁷ Σταματόπουλος, Δ. (2001), Φορολογία και λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στις χώρες της ΕΕ, Διδακτορική εργασία. Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Στη συνέχεια, παρατίθεται πίνακας που παρουσιάζει το ύψος των συνολικών φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ όπως αυτά καταγράφηκαν και παρουσιάστηκαν από τον Ο.Ο.Σ.Α (2007 & 2011).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ 20 ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

ΧΩΡΑ	OECD (2007)	OECD (2011)	ΧΩΡΑ	OECD (2007)	OECD (2011)
ΕΛΛΑΔΑ	32,5	31,2	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	40,3	35,7
ΑΥΣΤΡΙΑ	41,8	42,1	ΙΤΑΛΙΑ	43,2	42,9
ΒΕΛΓΙΟ	43,6	44	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	35,6	37,1
ΚΑΝΑΔΑΣ	33,1	31	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	38,7	38,7
ΚΥΠΡΟΣ	39,2	39	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	42,9	43,2
ΤΣΕΧΙΑ	35,9	35,3	ΣΟΥΗΔΙΑ	47,4	44,5
ΔΑΝΙΑ	48,9	48,1	ΙΣΠΑΝΙΑ	37,3	31,6
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	43	43,4	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	32,4	31,3
ΓΑΛΛΙΑ	43,7	44,2	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	35,8	35,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	36,1	37,1	Η.Π.Α.	27,9	25,1
Μ.Ο.				38,96	38,05

ΠΗΓΗ: OECD Tax Statistics (database), Revenue Statistics: Comparative tables.

Από τον προηγούμενο πίνακα με τα στοιχεία των 20 χωρών του ΟΟΣΑ γίνεται ξεκάθαρο πως η Ελλάδα κατέχει μία από τις χαμηλότερες θέσεις αναφορικά με το ποσοστό των φορολογικών εσόδων (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών στην Κοινωνική Ασφάλιση) ως προς το ΑΕΠ της. Συγκεκριμένα, το 2007 βρίσκεται στην 3^η θέση από το τέλος σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α., ενώ το 2011 περιορίζεται περαιτέρω η ποσοστιαία συμμετοχή των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ της χώρας αφού βρίσκεται στην προτελευταία θέση. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί πως η διαφορά των φορολογικών εσόδων της Ελλάδας ως ποσοστό του ΑΕΠ της σε σχέση με τον μέσο όρο των ποσοστών των υπόλοιπων χωρών είναι αρκετά μεγάλη. Συγκεκριμένα δε 6,46 και 6,85 ποσοστιαίες μονάδες είναι οι σχετικές διαφορές αντίστοιχα για τα έτη 2007 και 2011.

Επιπρόσθετα, διακρίνουμε ότι σχεδόν σε όλες τις χώρες, τα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι υψηλότερα προτού ξεσπάσει η κρίση, δηλαδή το 2007, σε σχέση με το

2011, κάτι που είναι αναμενόμενο αφενός γιατί λόγω της κρίσης μειώθηκε ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αφετέρου γιατί πολλές χώρες, λόγω ύφεσης, προχώρησαν σε μείωση της φορολογίας.

Επιπρόσθετα, η προσέγγιση της διάρθρωσης των φορολογικών εσόδων που ακολουθεί θα βοηθήσει στην απόκτηση μιας πιο σφαιρικής αντίληψης σχετικά με το ποιοί φόροι προτιμώνται περισσότερο ή λιγότερο από τις εκάστοτε κυβερνήσεις για την ενίσχυση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες. Το δείγμα αφορά το έτος 2011.

Ο Πίνακας που ακολουθεί δείχνει τη ποσοστιαία διάρθρωση των φορολογικών εσόδων στις χώρες του ΟΟΣΑ για το έτος 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ (έτος 2011)

OECD (2011)				
Χώρα	Φόροι Εισοδήματος	Εισφορές στην Κοινωνική Ασφάλιση	Φόροι Περιουσίας	Φόροι σε αγαθά και υπηρεσίες
ΕΛΛΑΔΑ	22,1	33	6	38,9
ΑΥΣΤΡΙΑ	28,9	34,4	1,2	27,8
ΒΕΛΓΙΟ	34,9	32,2	7	25,1
ΚΑΝΑΔΑΣ	46,7	15,5	11,4	24,4
ΤΣΕΧΙΑ	20,5	43,8	1,5	33,7
ΔΑΝΙΑ	61,1	2,1	4	31,9
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	35,7	28,8	2,6	32,6
ΓΑΛΛΙΑ	22,8	37,9	8,4	24,8
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	29,6	38,4	2,4	29,1
ΚΥΠΡΟΣ				

Χώρα	Φόροι Εισοδήματος	Εισφορές στην Κοινωνική Ασφάλιση	Φόροι Περιουσίας	Φόροι σε αγαθά και υπηρεσίες
ΙΤΑΛΙΑ	32,2	31,2	5,1	26,3
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	35,6	29,7	7,1	27,3
ΟΛΛΑΝΔΙΑ				
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	48,6	22,2	2,8	26,4
ΣΟΥΗΔΙΑ	35,4	22,8	2,4	29,1
ΙΣΠΑΝΙΑ	29,1	37,5	6	26,2
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ				

ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	36,3	18,9	11,6	32,7
Η.Π.Α.	47	22,7	12	18,2

ΠΗΓΗ: Revenue statistics: Comparative tables, **OECD Tax Statistics** (database)

Αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι ότι σε ανεπτυγμένες οικονομίες όπως στη Δανία, το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων προέρχεται από την επιβολή φόρων στο εισόδημα, τα κέρδη και την υπεραξία. Αντίθετα, σε όχι και τόσο ανεπτυγμένες χώρες, όπως η χώρα μας, το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων προέρχεται από φόρους που επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες, έμμεσους φόρους δηλαδή, ενώ ελάχιστη είναι η συνεισφορά των φόρων περιουσίας στη διαμόρφωση των συνολικών φορολογικών εσόδων. Ειδικότερα, το έτος 2011 στην Ελλάδα, η συμβολή των φόρων εισοδήματος στα συνολικά φορολογικά έσοδα αγγίζει το 22,1% ενώ των φόρων σε αγαθά και υπηρεσίες το 38,9%. Βλέπουμε, επομένως, ότι οι έμμεσοι φόροι συμμετέχουν με σχεδόν διπλάσιο ποσοστό από ό,τι οι άμεσοι στη διαμόρφωση των φορολογικών εσόδων ενώ τα έσοδα από φόρους περιουσίας συμμετέχουν με ποσοστό 6% στα συνολικά φορολογικά έσοδα της χώρας.

Βαθύτερη μελέτη ενός σημαντικού στοιχείου όπως είναι η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων που χαρακτηρίζει κάθε φορολογικό σύστημα, μπορεί να οδηγήσει σε αξιοσημείωτες παρατηρήσεις για την Ελλάδα συγκεκριμένα για τα έτη 2008 και 2011.

Α. Σύμφωνα με το πόρισμα της Έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του Απολογισμού και Ισολογισμού του Κράτους για το οικονομικό έτος 2008, τα καθαρά εισπραχθέντα έσοδα ανήλθαν στο 23,94% του ΑΕΠ, ενώ τα φορολογικά έσοδα παρουσιάζουν αύξηση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους 2007 κατά ποσοστό 3,62%.

Συγκεκριμένα, οι **άμεσοι φόροι** κάλυψαν το 40,35% των φορολογικών εσόδων και παρουσίασαν αύξηση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους 2007 κατά ποσοστό 3,43%. Ειδικότερα, οι εισπράξεις από άμεσους φόρους Π.Ο.Ε. παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε σχέση με το 2007. Κατά τα λοιπά, τα έσοδα από την άμεση φορολογία προέρχονται κατά κύριο λόγο από τη φορολογία εισοδήματος, οι δε φόροι περιουσίας (φυσικών και νομικών προσώπων)

είναι εκείνοι που παρουσιάζουν το μικρότερο ποσοστό είσπραξης έναντι των προβλέψεων του Προϋπολογισμού .

Οι **έμμεσοι φόροι** από την άλλη κάλυψαν το 59,65% των φορολογικών εσόδων, παρουσίασαν δε αύξηση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους κατά ποσοστό 3,73%. Ειδικότερα, οι προσαυξήσεις/πρόστιμα παρουσίασαν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε σχέση με το οικονομικό έτος 2007. Από την άλλη, μολονότι ο ΦΠΑ και οι φόροι κατανάλωσης που εισπράττονται από τα τελωνεία (ΕΦΚ καυσίμων, τέλη ταξινόμησης κλπ) αποτελούν τις κυριότερες πηγές εσόδων από την έμμεση φορολογία, είναι αυτοί ακριβώς οι φόροι που εμφανίζουν τα μικρότερα ποσοστά εισπράξεων έναντι των προβλέψεων του Προϋπολογισμού.

Η διάρθρωση των φορολογικών εσόδων (άμεσων και έμμεσων φόρων) [Πίνακας 3 & 4 Παραρτήματος Ι] παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη έναντι του οικονομικού έτους 2007, σε αναλογία 40,35% για τους άμεσους φόρους και 59,65% για τους έμμεσους φόρους, έναντι 40,42% και 59,58% αντιστοίχως του προηγούμενου οικονομικού έτους, ο δε λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων διαμορφώθηκε σε 1,48 έναντι 1,47 του προηγούμενου οικονομικού έτους.

Β. Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση Απολογισμού και Ισολογισμού για το οικονομικό έτος 2011, τα **καθαρά εισπραχθέντα έσοδα** του Προϋπολογισμού ανήλθαν στο 26,5% του ΑΕΠ ενώ τα **φορολογικά έσοδα** (άμεσοι και έμμεσοι φόροι) κάλυψαν το 28,74% των συνολικών εσόδων, ενώ αντιστοιχούν στο 20,97% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους 2010 κατά ποσοστό 4,89%.

Συγκεκριμένα, οι άμεσοι φόροι κάλυψαν το 40,08% των φορολογικών εσόδων και παρουσίασαν μείωση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους 2010 κατά 3,32%. Οι άμεσοι φόροι υπολείπονται έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους, με εξαίρεση τις εισπράξεις των άμεσων φόρων περιουσίας και των λοιπών άμεσων φόρων. Η σημαντικά θετική μεταβολή των εισπράξεων των άμεσων φόρων περιουσίας οφείλεται αποκλειστικά στο γεγονός της επιβολής του έκτακτου ειδικού τέλους ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών. Επιπλέον, η θετική μεταβολή των εισπράξεων των λοιπών άμεσων φόρων οφείλεται σε:

— Έσοδα από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης ποσοστού 2% για την καταπολέμηση

της ανεργίας

- Έσοδα από την έκτακτη οικονομική εισφορά και ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων
- Έσοδα από την επιβολή τέλους επιτηδεύματος και
- Έσοδα από την έκτακτη εισφορά στα ποσά της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης από κατοχή επιβατικών ΙΧ αυτοκινήτων, σκαφών ιδιωτικής αναψυχής, αεροσκαφών, ανεμοπτερόν, ελικοπτερόν και δεξαμενών κολύμβησης.

Παρατηρούμε επίσης ότι τα έσοδα από το φόρο εισοδήματος εμφανίζονται μειωμένα σε σχέση με το προηγούμενο οικονομικό έτος κατά 15,49%, μολονότι προβλέπονταν «αυξημένα κατά 6,5% λόγω της κατάργησης σειράς φοροαπαλλαγών και της ένταξης όλων των εισοδημάτων στην ευρεία φορολογική κλίμακα καθώς και στην αποτελεσματικότητα των νέων τεκμηρίων φορολόγησης ιδιαίτερα στους ελεύθερους επαγγελματίες». Τέλος, οι εισπράξεις άμεσων φόρων παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) εμφανίζουν μείωση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους, αν και προβλέπονταν ενισχυμένες σε σχέση με το οικονομικό έτος 2010, λόγω της πρόβλεψης μέτρων επίσπευσης για την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών και της εκδίκασης οφειλών και της εκδίκασης φορολογικών υποθέσεων.

Οι **έμμεσοι φόροι** από την άλλη κάλυψαν το 59,92% των φορολογικών εσόδων και παρουσιάζουν μείωση έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους κατά 5,91%, μολονότι είχε προβλεφθεί οριακή αύξησή τους λόγω αλλαγής του τρόπου φορολόγησης του πετρελαίου θέρμανσης. Η υστέρηση στις εισπράξεις των έμμεσων φόρων οφείλεται κυρίως στο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), στους φόρους συναλλαγών, στους λοιπούς έμμεσους φόρους κατανάλωσης, καθώς και στους φόρους κατανάλωσης που εισπράττονται από τα Τελωνεία.

Η διάρθρωση των φορολογικών εσόδων (άμεσων και έμμεσων φόρων) [Πίνακες 5 & 6 Παραρτήματος Ι] το οικονομικό έτος 2011 ήταν 40,08% για τους άμεσους φόρους και 59,92% για τους έμμεσους φόρους, έναντι 39,43% και 60,57% αντίστοιχα, του προηγούμενου οικονομικού έτους. Ο δε λόγος έμμεσων / άμεσων φόρων διαμορφώθηκε σε 1,49 έναντι 1,54 του προηγούμενου οικονομικού έτους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2008 ΚΑΙ 2011

Φόροι	2008	Φόροι	2011
	%		%
Άμεσοι	40,35	Άμεσοι	40,08
Έμμεσοι	59,65	Έμμεσοι	59,92
Σχέση		Σχέση	
έμμεσων/άμεσωνφόρων	1,48	έμμεσων/άμεσωνφόρων	1,49

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομικών (2012), Εισηγητική Έκθεση Απολογισμού και Ισολογισμού 2011.

Ως συμπέρασμα μπορεί να διατυπωθεί η άποψη ότι το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα φαίνεται να στηρίζεται περισσότερο στα έμμεσα φορολογικά έσοδα. Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα φορολογικά βάρη φέρουν αυτοί που καταναλώνουν περισσότερο από το εισόδημά τους, που συνήθως είναι τα κατώτερα εισοδηματικά στρώματα των οποίων η ροπή για κατανάλωση μπορεί να φτάσει και το 100% του εισοδήματός τους. Περαιτέρω ωστόσο ανάλυση για την επίπτωση της φορολογικής πολιτικής στην κατανομή του φορολογικού βάρους και σε άλλα βασικά οικονομικά δεδομένα θα πραγματοποιηθεί στο κεφάλαιο της εμπειρικής ανάλυσης.

2.3 Φορολογικοί Συντελεστές Ανά Χώρα

Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει κάθε φορολογικό σύστημα είναι οι φορολογικοί συντελεστές με τους οποίους επιβάλλεται κάθε φόρος. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας που παρουσιάζει λίστα φορολογικών συντελεστών από χώρες από όλον τον κόσμο αναφορικά με τριών ειδών φόρους: Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και Φόρου Προστιθέμενης Αξίας με την επιφύλαξη μικρών ανακρίβειών καθώς οι συντελεστές αυτοί μεταβάλλονται διαρκώς στο σημερινό περίπλοκο οικονομικό περιβάλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΦΟΡΟΥ ΣΕ ΔΕΙΓΜΑ 20 ΧΩΡΩΝ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

ΧΩΡΑ	ΦΟΡΟΣ Ν.Π. (%)	ΦΟΡΟΣ Φ.Π. (%)	ΒΑΣΙΚΟΣ Φ.Π.Α. (%)
ΕΛΛΑΔΑ	20	0-45	23
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	35	9 % - 35%	21
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	30	0-45	10
ΑΥΣΤΡΙΑ	25	21-50	20
ΒΕΛΓΙΟ	33,99	25-55	21
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	34	0-27,5	17-25
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	10	10	20
ΚΙΝΑ	25	5%-45%	17
ΚΥΠΡΟΣ	10	0-30	15
ΤΣΕΧΙΑ	20	15	20
ΣΟΥΗΔΙΑ	26,3	0-57	25
ΓΑΛΛΙΑ	33,33	0-40	19,6
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	29,8	0-45	19
ΙΤΑΛΙΑ	31,4	23-43	21
ΙΑΠΩΝΙΑ	40,69	5%-50%	5
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	29,63	6-38,95	15
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	20-25	0-52	19
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	20-24	20-50	20
Η.Π.Α.	0-38	0-35	0-10,25
ΙΣΠΑΝΙΑ	25-30	0-52	18

ΠΗΓΗ: www.taxexperts.gr και OECD (2012), *Consumption Tax Trends 2012: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues*, OECD Publishing.

Από την εξέταση του ανωτέρω πίνακα προκύπτει πως η Ελλάδα διαθέτει ελκυστικό για τις επιχειρήσεις ποσοστό φορολόγησης καθώς είναι το τρίτο πιο χαμηλό ποσοστό της σχετικής λίστας με τις 20 χώρες, πως φορολογεί το εισόδημα των φυσικών προσώπων με συντελεστές που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε υψηλότεροι ούτε χαμηλότεροι ενώ τέλος ο βασικός της συντελεστής Φ.Π.Α. είναι ο δεύτερος υψηλότερος.

2.4 Παραοικονομία ως Ποσοστό του ΑΕΠ

Η παραοικονομία ορίζεται ως «το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν – αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία – βάσει της εθνικολογιστικής πρακτικής, πλην όμως για διάφορους λόγους δεν καθίσταται δυνατό να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες

μετρήσεως⁸. Το μέγεθος της «σκιώδους» οικονομίας, δηλαδή του εισοδήματος από «εγκληματικές ενέργειες» ή άλλες αφορολόγητες πηγές αποτελεί σαφή δείκτη για την αποτελεσματικότητα ενός φορολογικού συστήματος και συνάμα μικρό ή μεγάλο πρόβλημα (ανάλογα τη χώρα) για κάθε κυβέρνηση. Το γεγονός αυτό, για την Ελλάδα γίνεται καλύτερα αντιληπτό αν σημειωθεί η εκτίμηση πως διαφεύγει της φορολόγησης από τις Ελληνικές Αρχές φορολογητέο εισόδημα 100 δισεκατομμυρίων € ετησίως⁹. Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί πως δεδομένου ότι το σύνολο της φοροδιαφυγής ορίζεται ως φοροδιαφυγή που σχετίζεται με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα και φοροδιαφυγή που δεν έχει καμία σχέση με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα, είναι φανερό ότι δεν είναι δυνατό να ταυτίζεται με την παραοικονομία, η οποία έχει σχέση αποκλειστικά με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα¹⁰.

Χρήσιμη για την εξαγωγή συμπερασμάτων πάνω στο φαινόμενο της «παραοικονομίας» είναι η μελέτη του Lars P. Feld & Friedrich Schneider (2010) πάνω στις «Σκιώδεις Οικονομίες, τα Αδήλωτα Έσοδα και Χώρες του Ο.Ο.Σ.Α.». Στην μελέτη αυτή, παρουσιάζονται τα αφορολόγητα έσοδα αυτά, τα οποία διαφεύγουν και δεν καταγράφονται ως πραγματική οικονομία, ως ποσοστό του ΑΕΠ 21 χωρών για το διάστημα από το 1989 έως το 2007 [Πίνακας 9 Παραρτήματος Ι].

Σύμφωνα με στοιχεία της παραπάνω έρευνας, προκύπτει ότι το μέγεθος της «παραοικονομίας» ποικίλει ανάλογα την χώρα και την χρονιά ως ποσοστό επί του επίσημου ΑΕΠ και κυμαίνεται από το 6,7% (ΗΠΑ/89-90) έως και το 29% (Ελλάδα/1997-98). Στην τελευταία στήλη του αντίστοιχου πίνακα που δίνεται στο παράρτημα προκύπτουν οι μέσοι όροι για κάθε χώρα την περίοδο 1989-2007 καθώς και η τελική κατάταξή τους από την χώρα με το μεγαλύτερο, ποσοστιαία επί του ΑΕΠ, μέγεθος «σκιώδους οικονομίας». Δυστυχώς, η Ελλάδα καταλαμβάνει τη θλιβερή αυτή πρωτιά με ποσοστό που φτάνει τη διετία 1989-1990 το δυσθεώρητο ύψος του 29%, ενώ έχει ως μέσο όρο «παραοικονομίας» το 27,26% του ΑΕΠ της.

⁸ Μανεσιώτης Β. (1991), Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, στο Τάτσος Ν., Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα, Εκδόσεις Σμπίλιας.

⁹ Τερζόπουλος Π. (2012), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σύγκριση με τα κυριότερα ευρωπαϊκά, το αμερικανικό καθώς και το ιαπωνικό σύστημα. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

¹⁰ Μανεσιώτης Β. (1991), Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, στο Τάτσος Ν., Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα, Εκδόσεις Σμπίλιας.

Το διττό κακό με το μέγεθος της ελληνικής σκιώδους οικονομίας έγκειται στο ότι, πέρα από τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει στα δημόσια έσοδα επηρεάζει αρνητικά και τη φορολογική ηθική, η οποία είναι ένας σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας της φοροδιαφυγής. Το είδος της φορολογικής ηθικής που διαμορφώνεται από την γνώμη των πολιτών για την αποτελεσματική κατανομή των δημόσιων πόρων (δηλαδή της φορολογικής συμμόρφωσης μέσα από το αίσθημα ανταπόδοσης), είναι εφικτό να αναστραφεί άμεσα με τις κατάλληλες πολιτικές επιλογές. Ωστόσο, το είδος της φορολογικής ηθικής που περιγράφει την νοοτροπία φοροδιαφυγής που χαρακτηρίζεται από το κοινωνικό σύνολο ως ικανότητα ή ευστροφία δεν είναι άμεσα αναστρέψιμη.

Η άμεση απορρόφηση της σκιώδους οικονομίας από την επίσημη οικονομία είναι η διέξοδος προς την δημοσιονομική χαλάρωση. Είναι πλέον ευρύτατα διαδεδομένο ότι η ελληνική σκιά της οικονομίας:

- Εκτιμάται στο 24 – 34% του ΑΕΠ (ένα δυσβάστακτα υψηλό ποσοστό για μια ανεπτυγμένη χώρα)
- Είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το μέγεθος της διαφθοράς, και
- Επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την φορολογική ηθική¹¹.

2.5 Αριθμός Υπαλλήλων ανά Διοίκηση

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν στην ανάλυση των συστημάτων φορολογικής διοίκησης των διαφόρων χωρών και ο αριθμός των απασχολούμενων υπαλλήλων που καλούνται να φέρουν εις πέρας το πολύπλοκο έργο της συγκέντρωσης των εσόδων του κάθε κράτους. Στο παράρτημα, παρουσιάζεται ένας πίνακας [Πίνακας 10 Παραρτήματος Ι] με τον συνολικό αριθμό υπαλλήλων ανά διοίκηση, τον συνολικό πληθυσμό κάθε χώρας και το ποσοστό των υπαλλήλων ανά κάτοικο με την επιφύλαξη του γεγονότος ότι ο αριθμός των υπαλλήλων μεταβάλλεται διαρκώς και ιδιαιτέρως στην Ελλάδα. Μάλιστα η κυβέρνηση στην τελευταία σχετική απογραφή δεν δημοσιοποίησε στοιχεία για υπαλλήλους ανά υπουργείο και ούτε προκύπτουν στοιχεία από την σχετική ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών ενώ δεν είναι γνωστή και η ύπαρξη μελέτης κόστους συγκέντρωσης φορολογικών εσόδων από το Υπουργείο. Ωστόσο,

¹¹ Μπιτζένης Α., Β. Βλάχος (2013), Τα αίτια της παγκόσμιας κρίσης και το ελληνικό αδιέξοδο, Epsilon Economist στο res.epsilonnet.gr

σύμφωνα με παλαιότερη μελέτη του ΚΕΠΕ¹², λόγοι όπως ο μεγάλος αριθμός των εργαζόμενων στο Υπουργείο Οικονομικών και η θεσμοθέτηση ειδικών πρόσθετων αμοιβών ως κίνητρο για την αποτελεσματικότερη είσπραξη των εσόδων καθώς και η σχέση κόστους/εσόδων στις διάφορες επιμέρους υπηρεσίες – η οποία επιδεινώνεται με την ίδρυση πολλών Δ.Ο.Υ. με μη οικονομικά, χωροταξικά ή περιφερειακά κριτήρια – που σχετίζονται με τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, έχουν κάνει το διαχειριστικό κόστος του ελληνικού φορολογικού συστήματος να είναι 50% έως 100% μεγαλύτερο από το αντίστοιχο κόστος άλλων χωρών.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη του Μπαλφούσια έδειξε ότι το ειδικό μισθολογικό καθεστώς που έγινε λόγος προηγουμένως αντί να περιορισθεί σ' αυτούς που απασχολούνται σε ευαίσθητους τομείς της φοροεισπρακτικής διαδικασίας, είχε ως αποτέλεσμα πιέσεων σταδιακά να επεκταθεί σε όλους τους εργαζόμενους στο Υπουργείο Οικονομικών και στα εποπτευόμενα από αυτό νομικά πρόσωπα με συνέπεια να μην λειτουργεί πλέον ως κίνητρο και να έχει αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του. Παράλληλα, είχε προκαλέσει μετατάξεις υπαλλήλων από άλλους φορείς του Δημοσίου στο Υπουργείο Οικονομικών και τη θεσμοθέτηση νέων, εμφανών ή μη, ειδικών αποδοχών, διογκώνοντας ακόμη περισσότερο το κόστος διαχείρισης χωρίς κανένα ουσιαστικό αντίκτυπο στο είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, είχε παραμείνει αμετάβλητο ή και είχε αυξηθεί το προσωπικό που υπηρετούσε σε τομείς ή κλάδους του Υπουργείου Οικονομικών το αντικείμενο των οποίων είχε εκ των πραγμάτων συρρικνωθεί ή είχε εκχωρηθεί σε άλλους φορείς που είχαν στο μεταξύ ιδρυθεί, κάτι που επιδείνωσε ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Επιπρόσθετα, όπως δείχνουν στοιχεία της μελέτης, υπήρχαν Δ.Ο.Υ. το κόστος λειτουργίας των οποίων έφθανε μέχρι και το 143% των εισπραχθέντων από αυτές εσόδων, ενώ το διαχειριστικό κόστος των τελωνείων ήταν συνολικά 15πλάσιο των εισπράξεών τους. Για λόγους αντικειμενικότητας της ανάλυσης, πρέπει να σημειωθεί ότι το ειδικό μισθολογικό καθεστώς έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια και ότι έχουν καταργηθεί/συγχωνευθεί αρκετές Δ.Ο.Υ.

Το κόστος, όμως, διαχείρισης του φορολογικού συστήματος δεν είναι μόνο αυτό που εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες, αλλά και το κόστος που υπάρχει από τη μη

¹² Μπαλφούσιας Α. (1998), "Διαχειριστικό κόστος του ελληνικού φορολογικού συστήματος", ΚΕΠΕ.

απασχόληση προσωπικού υψηλής ποιοτικής στάθμης, το οποίο είναι στην Ελλάδα ανεπαρκές, σε άλλες δραστηριότητες, που σημαίνει ότι αν συνυπολογιστεί και το κόστος αυτό το συνολικό διαχειριστικό κόστος του συστήματος είναι ακόμη υψηλότερο. Πρέπει, λοιπόν, το ζήτημα αυτό και γενικά ο λόγος κόστους/εσόδων να εξετάζεται με ιδιαίτερη προσοχή κατά τη λήψη μέτρων που αφορούν τη φορολογική διοίκηση ή τη φορολογική πολιτική. Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι τα περιθώρια μείωσης του διαχειριστικού κόστους και αύξησης της αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος είναι σημαντικά¹³.

2.6 Ποιότητα Παρεχόμενων Υπηρεσιών

Η ελληνική Φορολογική Διοίκηση δεν ξεφεύγει δυστυχώς από το γραφειοκρατικό μοντέλο λειτουργίας που χαρακτηρίζει τον Ελληνικό Δημόσιο τομέα εν γένει. Η διαπίστωση αυτή σε συνδυασμό με την πολυνομία, την πολυπλοκότητα, την έλλειψη ευελιξίας, τη μη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών και την χρήση ξεπερασμένων και με λίγες δυνατότητες πληροφοριακών συστημάτων μετατρέπει την συναλλαγή με την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση συχνά σε δυσάρεστη εμπειρία διαμορφώνοντας την αντίληψη πως η παρεχόμενη ποιότητα υπηρεσιών είναι πολύ χαμηλή.

Από την άλλη είναι συνειδητή η προσπάθεια που καταβάλλεται στο εξωτερικό για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας από τα αντίστοιχα Φορολογικά Συστήματα των ξένων χωρών. Έτσι, στη Σουηδία είναι θετική η γνώμη των πολιτών για την φορολογική διοίκηση και το έργο που επιτελεί καθώς θεωρείται ότι προασπίζει τα συμφέροντά τους μέσω της ισόνομης αντιμετώπισης όλων των φορολογούμενων ενώ χαρακτηρίζεται εξειδικευμένο το προσωπικό της αφού επιτυγχάνει αποτελεσματικά την μείωση της φοροδιαφυγής ενώ και οι υπηρεσίες που προσφέρει εκλαμβάνονται ως υψηλής ποιότητας¹⁴. Επίσης, στη Γαλλία η χρήση τηλεομοιοτυπίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εφαρμόζεται ως η συνήθης πρακτική στη συναλλαγή διευκολύνοντας τον φορολογούμενο¹⁵. Επίσης, σε αντίθεση με την Ελλάδα, στη Γαλλία, το θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι

¹³ Τάτσος Ν. (2001), *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, εκδόσεις Παπαζήσης.

¹⁴ Τερζόπουλος Π. (2012), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σύγκριση με τα κυριότερα ευρωπαϊκά, το αμερικανικό καθώς και το ιαπωνικό σύστημα. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

¹⁵ Τερζόπουλος Π. (2012), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σύγκριση με τα κυριότερα ευρωπαϊκά, το αμερικανικό καθώς και το ιαπωνικό σύστημα. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

ευέλικτο και φιλικό προς τον επιχειρηματία, ενώ η διαδικασία άσκησης εμπορικής δραστηριότητας και ίδρυσης εταιρειών γίνεται μέσω γρήγορων και απλοποιημένων διαδικασιών ενώ είναι κοινός τόπος μεταξύ των Γάλλων Φορολογούμενων πως το γαλλικό φορολογικό σύστημα φροντίζει να είναι ο φορολογούμενος ενημερωμένος και να σέβεται τον χρόνο του χωρίς να τον σπαταλά άσκοπα αφού ο στόχος του είναι να εξασφαλίσει τον σεβασμό του πολίτη στις φορολογικές του υποχρεώσεις.

Ωστόσο, κλίμα αισιοδοξίας απορρέει από τη μελέτη Paying Taxes 2013 που εκπονήθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF) και σε συνεργασία με την PwC. Σύμφωνα με πολύ πρόσφατα στοιχεία, η Ελλάδα βελτίωσε τη γενική της κατάταξη αναφορικά με την εισαγωγή ή τη βελτίωση των ηλεκτρονικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις και το 2012 είναι στην 56^η θέση, ενώ το 2011 ήταν στην 79^η. Αυτό σημαίνει ότι στη χώρα μειώθηκε το διοικητικό κόστος για συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις και απλοποιήθηκαν κάποιες διαδικασίες. Η ηλεκτρονική υποβολή φορολογικών δηλώσεων και πληρωμή φόρων μειώνει τη γραφειοκρατία και την πολυπλοκότητα των φορολογικών συστημάτων, συμβάλλει στην προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης και μειώνει το διοικητικό κόστος για συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις. Η μελέτη επίσης δείχνει ότι στις οικονομίες όπου ελήφθησαν μέτρα για την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος – τόσο όσον αφορά τον αριθμό των πληρωμών όσο και το χρόνο που απαιτεί η φορολογική συμμόρφωση – παρατηρήθηκε μεγαλύτερη τάση για οικονομική ανάπτυξη¹⁶.

2.7 Επίπεδο Φορολογικής Συνείδησης

Ένα ακόμη στοιχείο που χαρακτηρίζει κάθε φορολογικό σύστημα είναι το επίπεδο φορολογικής συνείδησης των πολιτών. Καθίσταται σαφές πως η μη πληρωμή των αναλογούντων φόρων από έναν φορολογούμενο στην Ελλάδα δεν θεωρείται από την πλειοψηφία των πολιτών, για διάφορους λόγους, ως σοβαρό αδίκημα απέναντι στους συμπολίτες του ή ακόμα και απειλή προς την ίδια την κοινωνία. Δυστυχώς στην Ελλάδα η αποφυγή πληρωμής φόρων έχει καταλήξει να θεωρείται από πολλούς από

¹⁶ www.doingbusiness.org Paying Taxes 2013. The Global picture.

κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά έως και πράξη επιβίωσης απέναντι σε ένα δυσλειτουργικό κράτος.

Από την άλλη, οι Σουηδοί πολίτες έχουν πολύ ανεπτυγμένη φορολογική συνείδηση καθώς αισθάνονται ασφάλεια ότι το φορολογικό τους σύστημα είναι δίκαιο και τους αντιμετωπίζει ισότιμα. Επιπρόσθετα, πιστεύουν στην ανταποδοτικότητα των φόρων που πληρώνουν στο κράτος¹⁷. Η Ιαπωνία είναι μια ξεχωριστή περίπτωση καθώς με κάθε τρόπο επιδιώκεται η διαρκής ενημέρωση των φορολογουμένων. Εντύπωση προκαλεί πως κάθε χρόνο διοργανώνεται η εβδομάδα ενημέρωσης σε θέματα φορολογίας (Know-your-Tax” Week Campaign) ενώ έχει δημιουργηθεί και το Συμβούλιο Φορολογικής Εκπαίδευσης το οποίο προωθεί δραστηριότητες στα σχολεία για την καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης¹⁸. Όλα αυτά καθιστούν τη χώρα αυτή μια εκ των χωρών με τα χαμηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής παγκοσμίως.

¹⁷Τερζόπουλος Π. (2012), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σύγκριση με τα κυριότερα ευρωπαϊκά, το αμερικανικό καθώς και το ιαπωνικό σύστημα. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

¹⁸ National Tax Agency Japan, An Outline of Japanese Tax Administration (Tokyo: National Tax Agency Japan 2004ed), March 2004, 99-102.

3. ΜΕΤΡΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ύστερα από την προσέγγιση των βασικών παραμέτρων που διέπουν το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σχέση με άλλα διεθνή φορολογικά συστήματα, στην παρούσα ενότητα παρατίθενται τα βασικά μέτρα φορολογικής πολιτικής που δρομολογήθηκαν στην Ελλάδα τα τελευταία πέντε έτη της κρίσης με απώτερο σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους.

Οι «Βασικές αρχές της Φορολογίας» δηλαδή οι κανόνες και τα αξιώματα που πρέπει να διαπνέουν ένα φορολογικό σύστημα για να είναι δίκαιο και αποδοτικό, τίθενται αρχικά από τον συνταγματικό νομοθέτη, ο οποίος δημιουργεί αφενός μεν, ένα πλέγμα προστασίας για τον φορολογούμενο πολίτη και την υπόχρεη σε φόρους οικονομική μονάδα, αφετέρου δε κατευθύνουν τον φορολογικό νομοθέτη σε θέσπιση διατάξεων που στοχεύουν στη φορολογική δικαιοσύνη. Να θυμηθούμε την παράγραφο 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος: «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», η οποία αποδίδει την αρχή της φορολογικής ισότητας των πολιτών, δηλαδή την ομοιόμορφη μεταχείρισή τους από την πλευρά του κράτους^{19 20}.

Η αρχή της βεβαιότητας του φόρου μας βοηθά να θυμηθούμε την άλλη συνταγματική επιταγή (άρθρο 78, παρ. 2): «Φόρος ή άλλο οποιοδήποτε οικονομικό βάρος δεν μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος που επεκτείνεται πέρα από το οικονομικό έτος το προηγούμενο εκείνου, κατά το οποίο επιβλήθηκε». Η αρχή αυτή μας διδάσκει ότι ο φόρος πρέπει να είναι γνωστός εκ των προτέρων, τόσο ως προς την ύπαρξή του και τον τρόπο επιβολής του, όσο και ως προς το ύψος και μέγεθός του. Υπογραμμίζεται ότι για την «επιτυχία» αυτού του κανόνα, θα πρέπει ο φορολογικός νόμος να είναι σταθερός, να μην εμφανίζονται διάφορες μεταβολές του,

¹⁹ Φινοκαλιώτης Κ. (2005), *Φορολογικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα.

²⁰ Σταματόπουλος, Δ. (2001), *Φορολογία και λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στις χώρες της ΕΕ*, Διδακτορική εργασία.

κατά το δοκούν και ασφαλώς αυτές να μην επιβάλλουν αναδρομική (αιφνίδια) φορολογία.

Ίσως η πλέον καταπατημένη αρχή ωστόσο είναι η αρχή της αποφυγής της διπλής φορολογίας, αφού πλείστοι φόροι επιβάλλονται επί φορολογικών βάσεων που έχουν ήδη φορολογηθεί από άλλο φόρο, χωρίς καν να τηρούνται τα προσχήματα και με την διαρκή αιτιολογία έκτακτων δημοσιονομικών καταστάσεων και αναγκών. Ακόμη και οι δικαστικές αρχές, αγνοώντας το Σύνταγμα, ευθυγραμμίζονται με την παραπάνω αιτιολογία.

Η επιλογή αναφοράς στις ανωτέρω αρχές δεν είναι τυχαία. Ταυτόχρονα με την παρουσίαση και κριτική ανάλυση των μέτρων φορολογικής πολιτικής που θα πραγματοποιηθεί στη συνέχεια θα διερευνηθεί και η συμβατότητα ή καταστρατήγηση των ανωτέρω αρχών με τα μέτρα που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης. Η δομή του παρόντος κεφαλαίου θα είναι η εξής:

- Σε πρώτο επίπεδο, θα πραγματοποιηθεί μια εισαγωγική και αρκετά συνοπτική σκιαγράφηση των μέτρων φορολογικής πολιτικής την περίοδο της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας (έτη 2008 – 2013 α' τρίμηνο)
- Σε δεύτερο επίπεδο, θα ταξινομηθούν τα μέτρα φορολογικής πολιτικής ανα κατηγορία φόρου ώστε να είναι πιο εύκολη η μελέτη τους.

3.1 Εισαγωγική Προσέγγιση Μέτρων Φορολογικής Πολιτικής

Ο κοινός παρονομαστής των μέτρων που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια του **2008** ήταν η προσπάθεια για την ενίσχυση των εσόδων και την περιστολή της φοροδιαφυγής. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκαν η εφαρμογή από 1.1.2008 του Ενιαίου Τέλους Ακινήτων και από τις 15.2.2008 η αύξηση του ΕΦΚ του πετρελαίου θέρμανσης στο 80% του ειδικού φόρου του πετρελαίου κίνησης για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στα καύσιμα. Ακολούθησε σειρά μέτρων με σκοπό τον περιορισμό των αποκλίσεων κατά την υλοποίηση του προϋπολογισμού του 2008 αλλά και την ενίσχυση των εσόδων του 2009. Τα μέτρα αυτά²¹ περιελάμβαναν την περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων των επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών

²¹ Τράπεζα της Ελλάδος (Απρίλιος 2009), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008.

για την επταετία 2000-2006, την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο, την αύξηση των τελών κυκλοφορίας όλων των οχημάτων κατά 20%, την αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος για τις ΑΕ και ΕΠΕ από 65% σε 80%, την κατάργηση του αφορολόγητου ποσού εισοδήματος (10.500 ευρώ) και φορολόγηση των ελεύθερων επαγγελματιών με συντελεστή 10% - το μέτρο αυτό δεν εφαρμόστηκε τελικά -, την αυτοτελή φορολόγηση του εισοδήματος από μερίσματα με συντελεστή 10% από 1.1.2009 και την φορολόγηση για πρώτη φορά στην Ελλάδα της υπεραξίας που προέκυπτε από την πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών με την παράλληλη σταδιακή κατάργηση του φόρου 1,5 τοις χιλίοις επί των συναλλαγών στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε αύξηση του ελάχιστου ειδικού φόρου κατανάλωσης επί των φθηνών τσιγάρων από 75% σε 80%, αύξηση κατά 20% του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καπνά και τα οινοπνευμετώδη ποτά και τη μύρα (με εξαίρεση το κρασί), ενώ επιβλήθηκε έκτακτη εισφορά στα φυσικά πρόσωπα, που κυμαίνονταν από 1.000 έως 5.000 ευρώ ανάλογα με το εισόδημα του φορολογουμένου (αφορούσε εισοδήματα του 2007), για την οποία προβλέφθηκε βαθμιαία αύξηση έως και 25.000 ευρώ για τα πολύ υψηλά εισοδήματα.

Ο κοινός παρονομαστής των μέτρων²² που ελήφθησαν κατά την διάρκεια του **2009** ήταν η προσπάθεια ενίσχυσης των εσόδων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της δημοσιονομικής προσαρμογής. Οι τότε νομοθετικές παρεμβάσεις στόχευαν στην αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος, την διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την περιστολή της φοροδιαφυγής. Οι κύριες ρυθμίσεις που νομοθετήθηκαν περιελάμβαναν αυξήσεις των ΕΦΚ καυσίμων, καπνού και οινοπνευματωδών ποτών, καθώς και αυξήσεις των συντελεστών του ΦΠΑ. Επίσης, προβλεπόταν η επιβολή ΦΠΑ και σε άλλες δραστηριότητες, ενώ περιλαμβάνονταν σημαντικές αλλαγές στη φορολόγηση της περιουσίας και στη φορολόγηση εισοδήματος φυσικών προσώπων (με την υιοθέτηση μιας περισσότερο προοδευτικής φορολογικής κλίμακας και την κατάργηση της αυτοτελούς φορολόγησης ορισμένων εισοδημάτων καθώς και άλλων ειδικών φορολογικών ρυθμίσεων και φοροαπαλλαγών).

Το **2010** υιοθετήθηκε σειρά μέτρων για τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής. Ορισμένα από αυτά, όπως οι διαδοχικές αυξήσεις στους συντελεστές του ΦΠΑ και

²² Τράπεζα της Ελλάδος (Απρίλιος 2010), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009.

στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στα καύσιμα, τον καπνό και τα οινοπνευματώδη ποτά και η έκτακτη εισφορά στις επιχειρήσεις απέβλεπαν στην άμεση αύξηση των φορολογικών εσόδων. Επιπλέον, με τους δυο κύριους φορολογικούς νόμους του 2010²³ θεσμοθετήθηκε και πληθώρα μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα που αποσκοπούσαν στην αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος με τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, τη μείωση της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης προκειμένου το φορολογικό σύστημα να καταστεί δικαιότερο, καθώς και στην ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης²⁴.

Το **2011** χαρακτηρίστηκε από σειρά παρεμβάσεων με στόχο τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης μέσω της ενίσχυσης των φορολογικών εσόδων. Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου έτους περιελάμβαναν την εισαγωγή νέας κλίμακας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, τις αλλαγές στη φορολογία ακίνητης περιουσίας – όπως η μείωση του αφορολόγητου ορίου του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας από 400.000 € σε 200.000 € -, τα ενισχυμένα τεκμήρια διαβίωσης, την επιβολή της ειδικής έκτακτης εισφοράς αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα και του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, το ειδικό τέλος στους ιδιοκτήτες ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων, τη μετάταξη προϊόντων στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ, αλλαγές στη φορολογία των καυσίμων και του καπνού κ.α. Επιπλέον, θεσμοθετήθηκε δέσμη μέτρων με σκοπό τη διευκόλυνση της συμμόρφωσης των φορολογουμένων (περαίωση, ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών κ.α.). Παράλληλα, υιοθετήθηκε πλέγμα μέτρων με σκοπό την εντατικοποίηση της προσπάθειας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Ειδικότερα, δημιουργήθηκε το «Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής 2011 – 2013», το οποίο σύμφωνα με το Ν. 3943/2011 θα υλοποιείται ανα τριετία, περιλαμβάνει σχέδιο δράσεων κατά της φοροδιαφυγής, εισηγήσεις για θεσμικές αλλαγές και μέτρα για την αποτελεσματική και συντονισμένη λειτουργία των φορολογικών, δικαστικών και διωκτικών αρχών. Έμφαση δόθηκε στην πραγματοποίηση ελέγχων και ηλεκτρονικών διασταυρώσεων,

²³ Ν. 3842/2010 και Ν. 3845/2010.

²⁴ Τράπεζα της Ελλάδος (Απρίλιος 2011), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010.

στην ταχύτερη απόδοση της δικαιοσύνης και στην εκλογίκευση των προστίμων ώστε να καθίστανται εισπράξιμα²⁵.

Κατά τη διάρκεια του **2012** και στις αρχές του **2013** υιοθετήθηκε πληθώρα μέτρων δημοσιονομικού χαρακτήρα με σκοπό την ενίσχυση των εσόδων, την προώθηση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και την αναδιάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Οι βασικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στους δυο κύριους «πολυνόμους» που ψηφίστηκαν τον Απρίλιο και τον Νοέμβριο του 2012 (Ν. 4072/2012 και 4093/2012 αντίστοιχα) και στον φορολογικό νόμο και «πολυνόμο» που ψηφίστηκαν τον Ιανουάριο του 2013 (Ν. 4110/2013 και 4111/2013 αντίστοιχα). Με αυτούς τους νόμους γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις στη φορολογία καυσίμων και στην αγορά των πετρελαϊοειδών, στη φορολογία ακίνητης περιουσίας, στη φορολογική απεικόνιση των συναλλαγών, καθώς και διαρθρωτικές μεταβολές με στόχο την καλύτερη είσπραξη των εσόδων. Επιπλέον, με το φορολογικό νόμο 4110/2013 αναμορφώνεται πλήρως το πλαίσιο φορολόγησης για τους μισθωτούς και συνταξιούχους, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αγρότες και τις επιχειρήσεις, διατηρούνται τα τεκμήρια, αυξάνεται το τέλος επιτηδεύματος και η φορολόγηση των τόκων των καταθέσεων. Τέλος, με τον «πολυνόμο» 4111/2013 επαναφέρεται και καθίσταται μόνιμος ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης²⁶.

3.2 Αναλυτική Επισκόπηση Μέτρων Φορολογικής Πολιτικής ανα Κατηγορία Φόρου

3.2.1 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Τα περισσότερα σε όγκο αλλά και σε σημασία μέτρα φορολογικής πολιτικής την υπο μελέτη χρονική περίοδο 2008 – 2013 (α' τρίμηνο) αφορούν στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων. Πριν επηρεάσει η κρίση τη χώρα μας, νόμος²⁷

²⁵ Τράπεζα της Ελλάδος (Απρίλιος 2012), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011.

²⁶ Τράπεζα της Ελλάδος (Απρίλιος 2013), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012

²⁷ Ν. 3522/2006 (ΦΕΚ 276 Α'/22.12.2006) «Μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος, Απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και άλλες διατάξεις».

προέβλεπε τη μείωση των φορολογικών συντελεστών για εισοδήματα που θα αποκτώνταν από φυσικά πρόσωπα από την ημερομηνία 1-1-2009 και μετά. Η κλίμακα που θεσπίστηκε [Πίνακας 11 Παραρτήματος Ι] αποτέλεσε ίσως και την τελευταία μέχρι σήμερα πρόβλεψη για μείωση των φορολογικών συντελεστών. Από το 2008 και μετά, κυρίαρχη αντίληψη είναι ότι ο μόνος τρόπος να βελτιωθούν τα φορολογικά έσοδα είναι η επιβολή υψηλότερων φορολογικών συντελεστών. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται σωρεία μεταβολών στις κλίμακες φορολογίας εισοδήματος καθώς και στα αφορολόγητα ποσά. Ειδικότερα, με ρύθμιση του Ν. 3522/2006 καθιερώνονται για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν τα οικονομικά έτη 2008 και 2009 (α) κλίμακα μισθωτών – συνταξιούχων και (β) κλίμακα μη μισθωτών – επαγγελματιών [Πίνακες 12 & 13 Παραρτήματος Ι]. Με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 του Κ.Φ.Ε. όπως ίσχυσαν με το άρθρο 1 παρ.2 του Ν. 3522/2006 από 1.1.2007 επήλθαν οι εξής μεταβολές: **(α)** Αυξήθηκε το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας από 1.1.2007 για τους μισθωτούς και συνταξιούχους από 11.000 ευρώ σε 12.000 ευρώ. Προβλέφθηκε επίσης ότι όταν στο εισόδημα του μισθωτού ή συνταξιούχου συμπεριλαμβάνεται και εισόδημα από άλλη πηγή, το επιπλέον αφορολόγητο ποσό των 1.500 ευρώ του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (α), σε σχέση με το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (β), περιορίζεται στο ποσό του μισθού ή της σύνταξης που δηλώνεται, εφόσον το ποσό του μισθού ή της σύνταξης είναι μικρότερο από το επιπλέον αυτό αφορολόγητο ποσό. **(β)** Αυξήθηκε το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας από 1.1.2007 για τους μη μισθωτούς (ελ. επαγγελματίες, εμπόρους, αγρότες, εισοδηματίες) από 9.500 ευρώ σε 10.500 ευρώ. **(γ)** Διευρύνθηκε το κλιμάκιο εφαρμογής του κεντρικού φορολογικού συντελεστή 30% μέχρι ποσού εισοδήματος 30.000 ευρώ (έναντι 23.000 ευρώ που ίσχυε) και υπήρξε πρόβλεψη για περαιτέρω σταδιακή μείωση αυτού σε ποσοστό 29% για το έτος 2007, σε 27% για το έτος 2008 και σε 25% για το έτος 2009. **(δ)** Μειώθηκε ο συντελεστής 40%, για το τμήμα του εισοδήματος από 30.000 μέχρι 75.000 ευρώ, σε 39%, 37% και 35% για τα έτη 2007, 2008 και 2009 αντίστοιχα. **(ε)** Διατηρήθηκε ο συντελεστής 40% για τα εισοδήματα άνω των 75.000 ευρώ²⁸.

Όλες οι ανωτέρω μεταβολές αναδείκνυν ως ένα βαθμό την προσπάθεια της κυβέρνησης να προστατεύσει τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα αλλά και να μην επιβαρύνει υπέρμετρα τα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια. Με ρύθμιση ωστόσο

²⁸ www.forin.gr

του Ν. 3697/2008, στο πλαίσιο της ενίσχυσης των εσόδων καταργήθηκε το αφορολόγητο ποσό εισοδήματος (10.500 ευρώ) που ίσχυε για εμπόρους, ελεύθερους επαγγελματίες κλπ. για τα εισοδήματα του 2008 και για το εισόδημα αυτό καθιερώθηκε φορολογικός συντελεστής 10%, γεγονός που οδήγησε σε ανακατανομή των φορολογικών βαρών σε βάρος των ελεύθερων επαγγελματιών. Εντούτοις, με τροπολογία που υπήρξε στο Ν. 3756/2009 προβλέφθηκε η αναβολή της εφαρμογής της ως άνω διάταξης για το οικονομικό έτος 2010 (χρήση 2009), οπότε το αφορολόγητο παρέμεινε για τα εισοδήματα του 2008 (που θα φορολογούνταν το 2009). Η τροπολογία όμως αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να κλονιστεί η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος.

Παράλληλα, η ενεργοποίηση της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος οδήγησε στην επιβολή έκτακτης εισφοράς στα φυσικά πρόσωπα που κυμαινόταν από 1.000 έως 5.000 ευρώ ανάλογα με το εισόδημα του φορολογούμενου (αφορούσε τα εισοδήματα του 2007) και βάρυνε όσους είχαν ατομικό εισόδημα άνω των 60.000 ευρώ [Πίνακας 14 Παραρτήματος Ι]. Με τη ρύθμιση αυτή προβλεπόταν αναδρομική επιβάρυνση των εισοδημάτων του 2007, η οποία καθιστούσε πιο έντονο το φορολογικό βάρος ενώ ο τρόπος με τον οποίο επιβλήθηκε η εισφορά δεν είχε προοδευτικό χαρακτήρα προκαλώντας ανισότητες στη φορολογική επιβάρυνση. Με νέα τροπολογία λίγες μέρες αργότερα, αυξήθηκε βαθμιαία το ύψος της εισφοράς έως και 25.000 ευρώ για τα πολύ υψηλά εισοδήματα. Εκτός από την επιβολή της ως άνω αναδρομικής έκτακτης εισφοράς, με το Ν. 3833/2010 στο πλαίσιο λήψης επείγοντων πρόσθετων μέτρων για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης, επιβλήθηκε νέα έκτακτη εφάπαξ εισφορά στα φυσικά πρόσωπα με ετήσιο ατομικό εισόδημα το 2009 άνω των 100.000 ευρώ. Η εισφορά αυτή επιβλήθηκε με αναλογικό συντελεστή της τάξεως του 1%.

Με τον Ν. 3842/23-4-2010 μεταβλήθηκε για τέταρτη φορά μέσα σε τρία οικονομικά έτη (2008 – 2010), η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων. Συγκεκριμένα, ορίστηκε ενιαία κλίμακα βάσει της οποίας υπολογίζεται ο φόρος εισοδήματος μισθωτών, συνταξιούχων αλλά και μη μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών και περιορίστηκε η αυτοτελής φορολόγηση εισοδημάτων. Η φορολόγηση αυτή τη φορά έγινε πιο προοδευτική (ιδίως για τα υψηλότερα εισοδήματα), προστέθηκε νέος συντελεστής 45% για εισοδήματα άνω των 100.000

ευρώ, ενώ καθιερώθηκε ενιαίο αφορολόγητο όριο της τάξεως των 12.000 ευρώ²⁹ για όλους τους φορολογούμενους³⁰ [Πίνακας 15 Παραρτήματος Ι]. Για πρώτη φορά τότε, το αφορολόγητο χορηγήθηκε υπο την προϋπόθεση ότι ο φορολογούμενος θα προσκόμιζε αποδείξεις για δαπάνες αγοράς αγαθών και υπηρεσιών ανάλογα με το ύψος του εισοδήματός του και με μέγιστο ποσό αποδείξεων τα 12.000 ευρώ. Με άλλες ρυθμίσεις του ίδιου νόμου περιορίστηκε το ύψος των τόκων που εκπίπτουν για στεγαστικά δάνεια που έχουν συναφθεί μετά την 1^η Ιανουαρίου 2009. Καταργήθηκαν επίσης και άλλες εκπτώσεις από το εισόδημα (όπως οι δαπάνες για δεξιώσεις γάμων, βαπτίσεων κλπ) και αντικαταστάθηκαν με το νέο σύστημα διαχείρισης των αποδείξεων των δαπανών. Παράλληλα, θεσπίστηκε τεκμαρτός προσδιορισμός εισοδήματος με βάση τις δαπάνες του φορολογουμένου για αγαθά και υπηρεσίες³¹.

Ειδικότερα, τα τεκμήρια που ίσχυαν για τα έτη 2010 και 2011 αναφέρονται στις εξής κατηγορίες:

1. Κύρια κατοικία
2. Δευτερεύουσες κατοικίες
3. Επιβατικά αυτοκίνητα Ι.Χ.
4. Ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης
5. Οικιακοί βοηθοί, οδηγοί αυτοκινήτων, δάσκαλοι και λοιπό προσωπικό
6. Σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης του φορολογούμενου
7. Αεροσκάφη, ελικόπτερα, ανεμόπτερα
8. Εξωτερική – εσωτερική δεξαμενή κολύμβησης (πισίνα)
9. Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη

Τα τεκμήρια κατά το έτος 2010³², συνοπτικά:

²⁹ Το αφορολόγητο ποσό αυξάνεται κατά 1.500 ευρώ για ένα τέκνο, κατά 3.000 ευρώ για δυο τέκνα, κατά 11.500 ευρώ για τρία τέκνα και κατά 2.000 ευρώ για κάθε τέκνο πάνω από τρία.

³⁰ Με την παλαιά φορολογική κλίμακα, το αφορολόγητο όριο για μισθωτούς και συνταξιούχους είχε οριστεί στα 12.000 ευρώ, ενώ για τους υπόλοιπους φορολογούμενους στα 10.500 ευρώ.

³¹ Ειδικότερα, προσδιορίζεται το αντικειμενικό εισόδημα με βάση τις δαπάνες για την ιδιόκτητη ή μισθωμένη κύρια και δευτερεύουσα κατοικία, τα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης φυσικών και νομικών προσώπων, τα ιδιωτικά σχολεία, τους οικιακούς βοηθούς, τα σκάφη αναψυχής, τα αεροσκάφη κτλ.

³² http://www.express.gr/news/finance/280535oz_20100319280535.php3

Κύρια κατοικία

Για τα 80 πρώτα τ.μ. 60 ευρώ το τ.μ., 81-200 τ.μ. 80 ευρώ το τ.μ., 201- 300 τ.μ. 120 ευρώ το τ.μ., 301 και άνω τ.μ. 150 ευρώ το τ.μ

Δευτερεύουσα κατοικία

Το ½ της κύριας

Αυτοκίνητα

Έως 1.200 κυβικά 3.000 ευρώ, άνω των 1.200 κυβικών και έως τα 2.000, ανά 100 κυβικά προστίθενται 300 ευρώ, άνω των 2.000 κυβικών προστίθενται 400 ευρώ.
Παλαιότητα άνω των 5 ετών μείωση κατά 20%, άνω των 10 ετών μείωση 40%.
Εξαιρούνται οι αντίκες και τα ειδικά διασκευασμένα οχήματα των αναπήρων .

Σκάφη αναψυχής μηχανοκίνητα κ.λπ. με χώρο ενδιαιτήσης

Μέχρι 7 μέτρα 7.500 ευρώ, άνω των 7 μέτρων προστίθενται ανά μέτρο 1.500 ευρώ.

Σκάφη μηχανοκίνητα ανοικτού τύπου

Μέχρι 5 μέτρα 3.000 ευρώ, για πάνω από τα 5 μέτρα 4.000 ευρώ.

Πισίνες εξωτερικές

Ανά τ.μ., 100 ευρώ μέχρι 60 τ.μ., άνω των 60 τ.μ. 150 ευρώ το τ.μ.

Πισίνες εσωτερικές

Το διπλάσιο της εξωτερικής

Παιδιά σε ιδιωτικά σχολεία

Νηπιαγωγείο 2.000 ευρώ, Δημοτικό 4.000 ευρώ, Γυμνάσιο, Λύκειο 6.000 ευρώ

Οικιακοί βοηθοί

8.000 ανά απασχολούμενο. Δεν ισχύει για αναπήρους (για έναν βοηθό)

Αεροσκάφη - Ελικόπτερα

Με νηολόγιο ελληνικό ή Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), μέχρι 2000 κιλά 32.000 ευρώ.

Με νηολόγιο ελληνικό ή ΕΕ μέχρι 3.000 κιλά 50.000 ευρώ.

Με νηολόγιο ελληνικό ή ΕΕ πάνω από 3.000 κιλά 100.000 ευρώ.

Για αεροσκάφη με νηολόγιο εκτός ΕΕ αντίστοιχα 50.000, 70.000 και 150.000 ευρώ.

Για τα ελικόπτερα αντίστοιχα των αεροσκαφών, το τεκμήριο είναι μειωμένο κατά ποσοστό 20%.

Λοιπές δαπάνες συντήρησης 3.000 ευρώ και για κοινή δήλωση 5.000 ευρώ.

Γενικά των τεκμηρίων αυτών εξαιρούνται σε κάθε περίπτωση οι συνταξιούχοι.

Πέμπτη κατά σειρά μεταβολή της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων επέρχεται με τον εφαρμοστικό νόμο 3986/2011, ο οποίος καθιερώνει νέα φορολογική κλίμακα για όλα τα εισοδήματα με αναδρομική ισχύ από 1^η Ιανουαρίου 2011. Το αφορολόγητο όριο μειώνεται στις 5.000 ευρώ³³, ενώ διατηρείται ο συντελεστής 45% για εισοδήματα άνω των 100.000 ευρώ [Πίνακας 16 Παραρτήματος Ι]. Η καθιέρωση αυτής της κλίμακας δεδομένου ότι μειώνει το αφορολόγητο όριο δημιουργεί πρόσθετο βάρος στα κατώτερα εισοδηματικά στρώματα. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να επισημανθούν τα εξής δυο στοιχεία: **(α)** Αφορολόγητο ποσό ύψους 9.000 ευρώ, διατηρούν οι κάτωθι εφόσον το δηλωθέν εισόδημα, πραγματικό ή τεκμαρτό δεν υπερβαίνει τις 9.000 ευρώ: (i) Οι νέοι ηλικίας έως και 30 ετών (ii) Οι συνταξιούχοι άνω των 65 ετών (iii) Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και (iv) Οι συνταξιούχοι ανεξαρτήτως ηλικίας με παιδιά με ειδικές ανάγκες. **(β)** Η μη προσκόμιση του απαραίτητου ποσού αποδείξεων (25% του εισοδήματος) επισύρει την απώλεια του αφορολόγητου ποσού.

Με τον ίδιο νόμο περιορίζεται η έκπτωση από το φόρο των τόκων των στεγαστικών δανείων, των ιατρικών δαπανών, των ασφαλιστικών εισφορών κλπ. Από τη μείωση της έκπτωσης στο 10% εξαιρούνται οι δαπάνες για ενεργειακή αναβάθμιση των ακινήτων. Η εν λόγω ρύθμιση αφορά τα εισοδήματα του 2011 που θα δηλωθούν το 2012 και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από την 1^η Ιανουαρίου 2011 και μετά. Διατήρηση για πρώτη φορά στα οικονομικά έτη που μελετάμε της ίδιας φορολογικής κλίμακας για δυο συνεχόμενα οικονομικά έτη (2012 και 2013) διασφαλίστηκε, όπως θα δούμε αναλυτικά στη συνέχεια, με το άρθρο 38 παρ. 2 του Ν. 4024/2011. Με εξαίρεση τα δυο προαναφερόμενα οικονομικά έτη στα οποία παραμένει αμετάβλητη η φορολογική κλίμακα, μπορούμε να πούμε με ασφάλεια ότι η αλληπάλληλη θεσμοθέτηση κλιμάκων φορολογίας εισοδήματος δείχνει ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται όχι μόνο από αστάθεια αλλά και ότι μία διάταξη ακυρώνει

³³ Το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας αυξάνεται κατά 2.000 ευρώ για ένα τέκνο, κατά 4.000 ευρώ για δυο τέκνα, κατά 7.000 ευρώ για τρία τέκνα και κατά 10.000 ευρώ για τέσσερα τέκνα που βαρύνουν τον φορολογούμενο.

στην πράξη προηγούμενη της που θεσπίστηκε λίγο διάστημα πριν, γεγονός που κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το ισχύον φορολογικό σύστημα.

Παράλληλα, με ρύθμιση του ίδιου νόμου ενισχύθηκε ο ρόλος των τεκμηρίων διαβίωσης. Όπως διευκρινίστηκε με σχετική εγκύκλιο του υπουργείου Οικονομικών με βάση το νέο σύστημα το εισόδημα θα προσδιορίζοταν αντικειμενικά με βάση τη συνολική ετήσια δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου και των προσώπων που συνοικούν και τον βαρύνουν. Προβλέποταν επιπλέον ότι τα νέα τεκμήρια διαβίωσης θα ήταν αυξημένα κατά 30% κατά μέσο όρο για τις κατοικίες και κατά 60% για τα αυτοκίνητα, ενώ θα ίσχυαν για εισοδήματα που είχαν αποκτηθεί από την 1^η Ιανουαρίου 2011 και μετά [Πίνακας 17 Παραρτήματος Ι].

Στο πλαίσιο της προσπάθειας ενίσχυσης των φορολογικών εσόδων και μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, επιβλήθηκε νέα ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα. Αυτή τη φορά, η ειδική εισφορά αφορά τα οικονομικά έτη 2011 – 2015 (διαχειριστικές χρήσεις 2010 – 2014) και επιβάλλεται στα εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ. Ειδικότερα, προβλέπεται συντελεστής 1% για τα εισοδήματα από 12.000 έως 20.000 ευρώ, 2% για τα εισοδήματα από 20.001 έως 50.000 ευρώ και 3% για εισοδήματα άνω των 50.000 ευρώ και μέχρι τις 100.000 ευρώ. Οι έχοντες εισοδήματα άνω των 100.000 ευρώ θα πληρώσουν εισφορά 4%.

Για την ειδική εισφορά αλληλεγγύης που επιβλήθηκε στα φυσικά πρόσωπα μπορούμε να κάνουμε δυο παρατηρήσεις: **A.** Ο τρόπος επιβολής της εισφοράς διακρίνεται από μη προοδευτικότητα εφόσον εισοδήματα που ξεπερνούν ακόμη και κατά 1 € το εισόδημα της πρώτης κλίμακας επιβαρύνονται με το διπλάσιο φορολογικό συντελεστή γεγονός που εντείνει την ανισότητα στη φορολογική επιβάρυνση μεταξύ των φορολογουμένων. **B.** Αμφισβητείται ο βαθμός εκπλήρωσης του στόχου για τον οποίο θεσπίστηκε η ειδική αυτή εισφορά, εάν δηλαδή τα έσοδα που αντλήθηκαν από την εισφορά διοχετεύθηκαν σε δράσεις για τις οποίες προορίζονταν, όπως η καταπολέμηση της ανεργίας³⁴. Επιπλέον, οι πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις πλήττουν εισόδημα που έχει ήδη φορολογηθεί με το συνήθη φόρο εισοδήματος και υπερβαίνουν τις οικονομικές δυνατότητες ευπαθών ομάδων πολιτών. Η κατανομή του φορολογικού βάρους θα πρέπει να γίνεται όχι με οριζόντια μέτρα, δηλαδή όχι σύμφωνα με την έννοια της αριθμητικής ισότητας, αλλά με την έννοια της ισότητας

³⁴ www.toxrima.gr

στη φορολογική προσπάθεια . Επίσης, από τη διαδοχική φορολογική επιβάρυνση δεν πρέπει να θιγεί ο πυρήνας δικαιωμάτων των πολιτών.

Στη συνέχεια, με τον «πολυνόμο» 4024/2011 υιοθετήθηκε υπό την πίεση των δημοσιονομικών αναγκών νέα δέσμη φορολογικών μέτρων προκειμένου να ενισχυθούν τα φορολογικά έσοδα και να μειωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα. Αυτή τη φορά η φορολογική κλίμακα που θεσπίστηκε για το οικονομικό έτος 2012 παραμένει αμετάβλητη για το οικονομικό έτος 2013 με το αφορολόγητο όριο να διαμορφώνεται ξανά στις 5.000 ευρώ και να επιδρά αυξητικά στη φορολογική επιβάρυνση όλων των εισοδηματικών κλιμακίων³⁵. Οι φορολογούμενοι βλέποντας να αυξάνεται η φορολογική τους επιβάρυνση τείνουν να αποκρύπτουν διαρκώς μεγαλύτερο τμήμα του εισοδήματός τους γεγονός που συμβάλλει αφενός στη μείωση των φορολογικών εσόδων αφετέρου στην ενίσχυση της φοροδιαφυγής. Η συγκεκριμένη κλίμακα φορολογίας εισοδήματος έχει εφαρμογή, σύμφωνα με το άρθρο 38 παρ. 3 του Ν. 4024/2011, για τα εισοδήματα που αποκτώνται (και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά περίπτωση) από την 1^η Ιανουαρίου 2011 και μετά [Πίνακας 18 Παραρτήματος Ι]. Αμετάβλητες παρέμειναν οι ρυθμίσεις σχετικά με την αναγνώριση αφορολόγητου ποσού 9.000 ευρώ σε συγκεκριμένες κατηγορίες φορολογούμενων καθώς και σχετικά με το ότι το αφορολόγητο χορηγείται, υπό την προϋπόθεση ότι ο φορολογούμενος προσκομίζει αποδείξεις για δαπάνες αγοράς αγαθών και υπηρεσιών σε ποσοστό 25% του ατομικού του εισοδήματος και για ποσό εισοδήματος μέχρι 60.000 ευρώ (ενώ καταργήθηκε η πρόσθετη έκπτωση από την προσκόμιση αποδείξεων ποσού άνω του αφορολόγητου ορίου). Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών του φορολογουμένου υπολείπεται του πιο πάνω ποσού, τότε επί της διαφοράς θα επιβάλλοταν φόρος με συντελεστή 10%.

Από το ποσό του φόρου που προέκυπτε με βάση τη νέα κλίμακα θα πραγματοποιούνταν έκπτωση φόρου της τάξεως του 10%³⁶ του ποσού που αφορά τις εξής δαπάνες: δαπάνες ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, μισθώματα που καταβάλλονται ετησίως για την κύρια κατοικία του φορολογουμένου και της οικογένειάς του, δαπάνη για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα, δεδουλευμένους

³⁵ Το αφορολόγητο όριο αυξάνεται κατά 2.000 ευρώ για κάθε τέκνο από τα δυο πρώτα του φορολογούμενου που τον βαρύνουν και κατά 3.000 ευρώ για κάθε επόμενο τέκνο.

³⁶ Με τον Ν. 3986/2011 η έκπτωση φόρου από τις φοροαπαλλαγές ανερχόταν στο 20%, και το ποσοστό αυτό μειωνόταν στο 10% μόνο για τα εισοδήματα που υπερβαίνουν τις 40.000 ευρώ.

τόκους δανείων που λαμβάνονται για αγορά α' κατοικίας,³⁷ τα ασφάλιστρα για την ασφάλιση του ίδιου του φορολογουμένου, της συζύγου και των τέκνων που τους βαρύνουν κ.α. Σε κάθε περίπτωση, το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό ανά κατηγορία δαπάνης. Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η έκπτωση του φόρου από τις φοροαπαλλαγές μειώθηκε στο μισό σε σχέση με αυτή που είχε θεσπιστεί με το Ν. 3986/2011 για το σύνολο των εισοδημάτων γεγονός που εντείνει την ανισότητα στην κατανομή του φορολογικού βάρους.

Επιπλέον, με ρύθμιση που ψηφίστηκε ωστόσο δεν εφαρμόστηκε ποτέ προβλεπόταν κατάργηση του ευνοϊκού καθεστώτος φορολόγησης βάσει του οποίου απαλλάσσονταν από το φόρο εισοδήματος για τα τρία πρώτα χρόνια από την έναρξη της επιχείρησής τους οι νέοι επιτηδευματίες μέχρι 35 ετών με κέρδη μέχρι 30.000 ευρώ. Η κατάργηση θα είχε αναδρομική ισχύ, καθώς θα ίσχυε για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου του 2011³⁸. Αυτή η ρύθμιση εάν ετίθετο σε ισχύ θα δημιουργούσε πρόσθετη φορολογική επιβάρυνση για τους νέους επιτηδευματίες οι οποίοι ήδη ήταν αντιμέτωποι με σημαντικό ρίσκο με την έναρξη μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και φορολογικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα μέτρα φορολογικής πολιτικής επέφερε ο Ν. 4110/2013, που ψηφίστηκε τον Ιανουάριο του 2013. Ειδικότερα, περιελάμβανε σειρά ρυθμίσεων με κύρια χαρακτηριστικά την κατάργηση των περισσότερων φοροαπαλλαγών, την αναμόρφωση της φορολογικής κλίμακας για μισθωτούς και συνταξιούχους, την καθιέρωση ειδικής κλίμακας για ελεύθερους επαγγελματίες και εισοδήματα από εκμίσθωση ακινήτων και τη διατήρηση των τεκμηρίων. Οι στόχοι της κυβέρνησης με τη θέσπιση αυτού του νόμου ήταν η δημιουργία ενός δικαιότερου, απλούστερου και αποτελεσματικότερου φορολογικού συστήματος, που θα έχει αναπτυξιακή κατεύθυνση, αλλά και που θα εφαρμόζει ένα νέο αυστηρότερο πλαίσιο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μέσω της αναδιοργάνωσης του φορολογικού,

³⁷ Το ποσό της μείωσης υπολογίζεται στους τόκους που αντιστοιχούν στο τμήμα του δανείου έως 200.000 ευρώ και εφαρμόζεται για δεδουλευμένους τόκους που καταβάλλονται από 1.1.2011 και μετά, ανεξαρτήτως του χρόνου σύναψης του δανείου και του χρόνου της προκαταβολής.

³⁸ Η εν λόγω διάταξη είχε ψηφιστεί με τον Ν. 3842/2010, τελικά όμως δεν ίσχυσε ποτέ.

ελεγκτικού και εισπρακτικού μηχανισμού. Ο βαθμός εκπλήρωσης των ανωτέρω κυβερνητικών στόχων μένει να διερευνηθεί.

Αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος για μισθωτούς και συνταξιούχους, καθιερώθηκε νέα κλίμακα με λιγότερα κλιμάκια³⁹ και καταργήθηκε το βασικό αφορολόγητο ποσό των 5.000 ευρώ για όλους τους φορολογούμενους. Όλοι οι φορολογούμενοι δηλαδή θα φορολογούνται από το πρώτο ευρώ για τα εισοδήματα που αποκτώνται (και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται) από 1^{ης} Ιανουαρίου 2013 και μετά [Πίνακας 19 Παραρτήματος Ι]. Η έκπτωση φόρου συνεχίζει να χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι ο φορολογούμενος θα προσκομίσει αποδείξεις για δαπάνες αγοράς αγαθών και υπηρεσιών σε ποσοστό 25% του ατομικού του εισοδήματος με ανώτατο όριο τα 10.500 ευρώ. Εάν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών του φορολογουμένου υπολείπεται του ανωτέρου ποσού, τότε επί της διαφοράς επιβάλλεται πιο αυστηρό «πένναλι» φόρου με συντελεστή 22%, αντί του 10% που ίσχυε. Από το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση τη νέα κλίμακα εκπίπτει το 10% του ποσού που αφορά δαπάνες οι οποίες σχετίζονται με την υγεία (ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις, νοσήλια). Στο σημείο αυτό, πρέπει να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι οι όποιες ελαφρύνσεις αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κατάργηση των περισσότερων φοροαπαλλαγών (εκπτώσεις δαπανών που αφορούν τόκους στεγαστικών δανείων, ενοίκια πρώτης κατοικίας και παιδιών που σπουδάζουν, δίδακτρα φροντιστηρίων και ασφάλιστρα ζωής), η οποία περιορίζει τα οφέλη που προκύπτουν από τη χορήγηση τυχόν επιδομάτων, όπως τα οικογενειακά επιδόματα, και ανεβάζει τις φορολογικές επιβαρύνσεις όσων ωφελούνταν – μέχρι την κατάργησή τους – από τις ανωτέρω φοροαπαλλαγές.

Επιπλέον, καταργείται το πρόσθετο αφορολόγητο για τα παιδιά⁴⁰. Μισθωτοί και συνταξιούχοι με παιδιά επομένως είναι τα πρώτα θύματα της συγκεκριμένης φορολογικής κλίμακας. Το αφορολόγητο αντικαθίσταται από οικογενειακά επιδόματα που χορηγούνται με αυστηρά εισοδηματικά κριτήρια. Τα νέα επιδόματα θα ανέρχονται σε 40 ευρώ το μήνα για κάθε παιδί. Τα ποσά αυτά θα δίνονται στο σύνολό τους σε οικογένειες με ετήσια εισοδήματα μέχρι 10.000 ευρώ, μειωμένα στα 2/3 σε

³⁹ Η ισχύουσα κλίμακα περιλαμβάνει 8 συντελεστές.

⁴⁰ Τα αφορολόγητα αυτά ποσά ανέρχονταν σε 2.000 ευρώ για καθένα από τα δυο πρώτα τέκνα κάθε φυσικού προσώπου και σε 3.000 ευρώ για κάθε τέκνο από το τρίτο και τα επόμενα.

οικογένειες με εισοδήματα από 10.000 έως 20.000 ευρώ και μειωμένα στο 1/3 σε οικογένειες με εισοδήματα από 20.000 έως 30.000 ευρώ. Το πολυτεκνικό επίδομα για τους φορολογουμένους με τρία και περισσότερα παιδιά διαμορφώνεται στα 500 ευρώ. Παράλληλα, ορίζεται ότι από το οικονομικό έτος 2013 (χρήση 2012) κάθε φυσικό πρόσωπο άνω των 18 ετών ανεξάρτητα από το αν υπόκειται ή όχι σε φόρο, υποχρεούται να υποβάλλει φορολογική δήλωση. Συνεπώς, για πρώτη φορά φέτος θα πρέπει να υποβάλλουν δήλωση όσοι έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους. Μείζον θέμα δημιουργήθηκε σχετικά με το τι θα ισχύσει για τους υπόχρεους άνω των 18 ετών αναφορικά με την απαλλαγή από το ελάχιστο ποσό του τεκμηρίου των φορολογουμένων που δεν δηλώνουν εισόδημα. Με τον σχετικά πρόσφατο όμως Ν. 4141/2013 αποφασίστηκε ότι στους υπόχρεους άνω των 18 ετών που υποβάλλουν φέτος για πρώτη φορά δήλωση εισοδήματος (οι οποίοι δεν έχουν ούτε τεκμαρτό ούτε πραγματικό εισόδημα) δεν θα εφαρμοστεί η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη. Επιπλέον, υπάρχει πρόβλεψη σύμφωνα με την οποία δε θα αναγράφεται στη δήλωση ένα σημαντικό ποσό από τόκους. Οπότε, δεν θα τίθεται θέμα για τους 18 χρονους που έχουν ένα μικρό εισόδημα από τόκους⁴¹. Η ένταξη στο φορολογικό σύστημα ομάδων που μέχρι σήμερα φορολογούνταν ελλιπώς ή και καθόλου όπως τα άτομα ηλικίας 18 ετών, τα αγροτικά εισοδήματα ή τα εισοδήματα από ενοίκια, όπως θα δούμε παρακάτω, συμβάλλουν στη δραστική διεύρυνση της φορολογικής βάσης.

Παράλληλα, δεν προβλέπεται κάποια αξιοσημείωτη μεταβολή για τα τεκμήρια⁴², τα οποία διατηρούνται ως έχουν τόσο για τις κατοικίες και τα ΙΧ αυτοκίνητα όσο και τα σκάφη, τις πισίνες κλπ. Ωστόσο, προκειμένου να μη φορολογηθούν οι άνεργοι με τεκμαρτό τρόπο, αναφέρεται ότι η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική τεκμαρτή δαπάνη του φορολογουμένου ορίζεται σε 3.000 ευρώ προκειμένου για τον άγαμο και σε 5.000 ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση, εφόσον δηλώνεται πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα⁴³.

⁴¹ www.taxheaven.gr

⁴² Το τεκμήριο επιβλήθηκε δια του Ν. 3842/2010 άρθρο 3 παρ. 2 ΦΕΚ Α' 58/23.4.2010 «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις».

⁴³ Με τον Ν. 4110/2013 άρθρο 1 παρ. 3 το εν λόγω τεκμήριο θεσπίζει την ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη σε 3.000 ευρώ για τον άγαμο και σε 5.000 ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση.

Ειδικότερα, τα τεκμήρια κατά το οικονομικό έτος 2012⁴⁴, συνοπτικά:

Κύρια κατοικία

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη με βάση τα τετραγωνικά μέτρα της ιδιοκατοικούμενης ή μισθωμένης ή της δωρεάν παραχωρούμενης κύριας κατοικίας ορίζεται κλιμακωτά ως εξής:

Τετραγωνικά μέτρα α' κατοικίας	Κλιμακωτά τεκμήρια
0-80 τ.μ.	30 ευρώ το τ.μ.
81-120 τ.μ.	50 ευρώ το τ.μ.
121-200 τ.μ.	80 ευρώ το τ.μ.
201-300 τ.μ.	150 ευρώ το τ.μ.
300 τ.μ. και άνω	300 ευρώ το τ.μ.

Δευτερεύουσες κατοικίες

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, που εκτιμάται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα μιας ή περισσότερων ιδιοκατοικούμενων ή μισθωμένων δευτερευουσών κατοικιών, καθώς και των βοηθητικών χώρων αυτών, ορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης όπως αυτή ορίζεται στην περίπτωση της κύριας κατοικίας.

Επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης, ορίζεται ως εξής:

Κυβικά εκατοστά Ι.Χ.	Ετήσια αντικειμενική δαπάνη
0- 1.200 κυβικά εκατοστά	3.000 ευρώ
1200 - 2.000 κυβικά εκατοστά	300 ευρώ ανά 100 κυβικά εκατοστά
2.000 - 3.000 κυβικά εκατοστά	500 ευρώ ανά 100 κυβικά εκατοστά
3.000 κυβικά εκατοστά και άνω	700 ευρώ ανά 100 κυβικά εκατοστά

Τα παραπάνω ποσά ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης από κάθε αυτοκίνητο μειώνονται ανάλογα με την παλαιότητα του, η οποία υπολογίζεται από το έτος πρώτης κυκλοφορίας του στην Ελλάδα, κατά ποσοστό ως εξής:

Παλαιότητα Ι.Χ.

⁴⁴ <http://www.forin.gr/articles/article/4484/ta-teknhria-dapanwn-diabiwshs-gia-to-oikonomiko-etos-2011>

Από 5 έως 10 έτη	30%
Πάνω από 10 έτη	50%

Ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης: Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που καταβάλλεται για ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, με εξαίρεση τα εσπερινά γυμνάσια και λύκεια, καθώς και τα ειδικά σχολεία ατόμων με ειδικές ανάγκες, ορίζεται όπως προκύπτει από τις σχετικές αποδείξεις παροχής υπηρεσιών.

Οικιακοί βοηθοί, οδηγοί αυτοκινήτων, δάσκαλοι και λοιπό προσωπικό: Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που καταβάλλεται για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό ορίζεται στο εκάστοτε κατώτατο όριο αμοιβών όπως αυτό προσδιορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις για την αντίστοιχη κατηγορία εργαζομένων.

Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται όταν ο φορολογούμενος απασχολεί έναν μόνο οικιακό βοηθό ή όταν ο ίδιος ή πρόσωπο που συνοικεί με αυτόν και τον βαρύνει έχει αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό και πάνω (67%) από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία ή είναι ηλικίας άνω των εξήντα πέντε (65) ετών και απασχολεί ένα νοσοκόμο.

Σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου:

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη με βάση σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή των προσώπων που τους βαρύνουν εκτιμάται με βάση το κόστος τελών ελλιμενισμού, ασφαλίσεων, καυσίμων, συντήρησης και πρακτόρευσης και ορίζεται, ανάλογα με τα μέτρα ολικού μήκους του σκάφους, ως εξής:

Μηχανοκίνητα σκάφη ανοικτού τύπου, ταχύπλοα και μη

Ολικό μήκος

Ολικό μήκος	Ετήσια αντικειμενική δαπάνη
Μέχρι 5 μέτρα	3.000 ευρώ
Πάνω από 5 μέτρα	4.000 ευρώ

Μηχανοκίνητα ή μικτά σκάφη (ιστιοφόρα και μηχανοκίνητα) με χώρο ενδιαίτησης

Ολικό μήκος
Μέχρι 7 μέτρα

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη
8.000 ευρώ

Πάνω από 7 μέτρα έως 10 μέτρα	+2.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους
Πάνω από 10 μέτρα έως 12 μέτρα	+5.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους
Πάνω από 12 μέτρα μέχρι 15 μέτρα	+10.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους
Πάνω από 15 μέτρα έως 18 μέτρα	+15.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους
Πάνω από 18 μέτρα έως 22 μέτρα	+20.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους
Πάνω από 22 μέτρα	+35.000 ευρώ ανά επιπλέον μέτρο μήκους

Εξωτερική – εσωτερική δεξαμενή κολύμβησης (πισίνα)

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, εξωτερικής δεξαμενής κολύμβησης που προκύπτει για τον κύριο ή κάτοχο αυτής, ορίζεται, ανάλογα με την επιφάνεια της, ανά κλίμακα, ως εξής:

Εξωτερική δεξαμενή κολύμβησης (πισίνα)

Τετραγωνικά μέτρα	Ετήσια αντικειμενική δαπάνη
0-60	100 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο
60 και άνω	200 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο

Εξωτερική δεξαμενή κολύμβησης (πισίνα): Τα διπλά ποσοστά

Ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη: Η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη του φορολογουμένου ορίζεται σε τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ προκειμένου για τον άγαμο και σε πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση.

Θα συνιστούσε παράλειψη σε αυτό το σημείο η μη αναφορά στο γεγονός ότι η εφαρμογή του τεκμαρτού τρόπου προσδιορισμού της φορολογικής υποχρέωσης, λόγω κατοχής ή χρήσης ακινήτου οδήγησε πολλούς φορολογούμενους σε απόγνωση. Η επιλογή τεκμηρίων, ως μεθόδου προσδιορισμού φοροδοτικής ικανότητας, βρίσκεται στα όρια της συνταγματικής ανοχής⁴⁵. Αφού, η κατοχή οικίας, η οποία είχε στο παρελθόν αποκτηθεί με νόμιμα φορολογηθέν εισόδημα ή περιουσία, όταν ιδιοκατοικείται δεν δημιουργεί στον κάτοχό της εισόδημα ικανό να επιβαρυνθεί με

⁴⁵ Μάλλιου Α. (2012), Τα τεκμήρια, η φοροδιαφυγή και η απόγνωση των συνεπών φορολογουμένων, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, Τόμος 66^{ος}, Αριθμός 1496.

φόρο⁴⁶. Επιπλέον, καταστρατηγείται και η αρχή αποφυγής της διπλής φορολογίας που πρέπει να διέπει κάθε φορολογικό σύστημα.

Μια εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη επί της νομιμότητας επιβολής των τεκμηρίων προβάλλεται από τον Συνήγορο του Πολίτη⁴⁷. Σύμφωνα με αυτήν, απαραίτητη προϋπόθεση για τη νομιμότητα επιβολής τεκμηρίων αποτελεί η δυνατότητα αμφισβήτησής τους από τους πολίτες. Και αυτή η δυνατότητα παρέχεται στους φορολογουμένους μέσω της αναγνώρισης δικαιώματος επίκλησης εισοδημάτων παρελθόντων ετών, αρκεί τα εισοδήματα αυτά να έχουν αποδεδειγμένα φορολογηθεί ή να έχουν απαλλαγεί νόμιμα από το φόρο. Σε αυτό το πλαίσιο αναφοράς, γίνεται δεκτό ότι η φορολογική νομοθεσία δύναται, για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής που αποτελεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος, όταν ο πραγματικός προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος είναι ανέφικτος ή αλυσιτελής, να προβλέπει τον τεκμαρτό προσδιορισμό του.

Αναφορικά με τις ρυθμίσεις του Ν. 4110 σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών, καθιερώνεται χωριστή κλίμακα με τρία μόνο κλιμάκια και κατάργηση του βασικού αφορολόγητου ποσού των 5.000 ευρώ. Σημειώνεται ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες που θα ξεκινήσουν το 2013 τη δραστηριότητά τους θα φορολογούνται για τα τρία πρώτα χρόνια άσκησης του επαγγέλματός τους με χαμηλότερους συντελεστές, και συγκεκριμένα για εισοδήματα έως 10.000 ευρώ με συντελεστή 13%, για εισοδήματα από 10.001 έως 50.000 ευρώ με συντελεστή 26% και για εισοδήματα άνω των 50.000 ευρώ με συντελεστή 33% [Πίνακας 19 Παραρτήματος Ι]. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες που δηλώνουν πάνω από 55.000 € το χρόνο θεωρούνται ως οι κερδισμένοι από τις αλλαγές που επήλθαν στη φορολογία εισοδήματος, δεδομένου ότι επιβαρύνονται όχι και τόσο υπέρμετρα (33%) σε σχέση με εκείνους που έχουν εισόδημα 10.001 €. Παρατηρείται και σε αυτή τη περίπτωση ανακατανομή φορολογικών βαρών σε βάρος των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων.

Όσον αφορά τη φορολόγηση των αγροτικών εισοδημάτων, για το οικονομικό έτος 2013 οι αγρότες θα συνεχίσουν να φορολογούνται τεκμαρτά με βάση τα στρέμματα

⁴⁶ Μάλλιου Α. (2012), Τα τεκμήρια, η φοροδιαφυγή και η απόγνωση των συνεπών φορολογουμένων, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, Τόμος 66^{ος}, Αριθμός 1496.

⁴⁷ www.synigoros.gr

και το είδος της καλλιέργειας. Από το οικονομικό έτος 2014 οι αγρότες θα φορολογούνται για τα πραγματικά τους κέρδη (έσοδα μείον έξοδα), με συντελεστή 13%. Εντάσσεται δηλαδή από το 2014 στο φορολογικό σύστημα το αγροτικό εισόδημα, με αποτέλεσμα τον περιορισμό του «μαύρου» εισοδήματος των μεσαζόντων. Η ρύθμιση αυτή έχει στόχο να αποφέρει έσοδα στα ταμεία του κράτους, αλλά και να συμβάλλει και στην αύξηση του αγροτικού εισοδήματος και στη μείωση της τιμής των προϊόντων από το χωράφι στο ράφι, το κατά ποσό θα επιτύχει το στόχο αυτό όμως μένει να το δούμε μελλοντικά.

Επιπλέον, τα εισοδήματα από είσπραξη ενοικίων θα φορολογούνται αυτοτελώς και από το πρώτο ευρώ αφού καταργείται το αφορολόγητο 5000 € ετησίως που ίσχυε [Πίνακας 20 Παραρτήματος Ι]. Η αυτοτελής φορολόγηση των εισοδημάτων από ενοίκια φέρνει πρόσθετους φόρους σε ιδιοκτήτες ακινήτων που δεν έχουν άλλα εισοδήματα πλην των ενοικίων, αφού χάνουν το αφορολόγητο των 5000 € που ίσχυε αλλά και ελαφρύνσεις σε μισθωτούς ή συνταξιούχους οι οποίοι εξασφαλίζουν ένα πρόσθετο έσοδο από ενοίκια. Σύμφωνα με δήλωση της κυβέρνησης, η αυτοτελής φορολόγηση των εισοδημάτων από ενοίκια πραγματοποιείται με συντελεστή πολύ μικρότερο, διαμορφώνοντας σημαντικό όφελος για όσους συμπλήρωναν το εισόδημά τους από μισθωτή εργασία με ενοίκια, αφού με το σημερινό καθεστώς τα έσοδα αυτά θα φορολογούνταν με συντελεστή 40%.

Παράλληλα, αυξάνεται η φορολογία των τόκων των καταθέσεων από 10% σε 15%. Η ρύθμιση αφορά τους τόκους οι οποίοι εισπράττονται μετά την 1^η Ιανουαρίου 2013, ανεξαρτήτως της περιόδου που παρήχθησαν. Στους τόκους που καταβάλλονται από φυσικά πρόσωπα στην αλλοδαπή ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή 20%, όταν δικαιούχος είναι φυσικό πρόσωπο και με συντελεστή 33% όταν δικαιούχος είναι νομικό πρόσωπο. Παρατηρούμε σε αυτό το σημείο την ύπαρξη υπέρμετρης παρακράτησης φόρου και συνεπώς σημαντικής επιβάρυνσης των τόκων που καταβάλλονται από νομικά πρόσωπα στην αλλοδαπή.

Με άλλη διάταξη του ίδιου νόμου, προβλέπεται αύξηση της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες που τηρούν απλογραφικά βιβλία από 55% στο 80%. Επιπλέον, αυξάνεται η φορολογία των κερδών των ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταιρειών που τηρούν απλογραφικά βιβλία. Συγκεκριμένα, ο φόρος αυξάνεται από το 20% στο 26% για τα πρώτα 50.000 ευρώ των καθαρών κερδών και στο 33% για το ποσό κερδών πέραν των 50.000 ευρώ. Για τις επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία το συνολικό καθαρό εισόδημα

τους υπόκειται σε φόρο 26%. Αυτό που εύκολα προκύπτει ως συμπέρασμα είναι η υπέρμετρη φορολόγηση των καθαρών κερδών των ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταιρειών για τα πρώτα 50.000 ευρώ, ενώ δυσανάλογα φορολογούνται για καθαρά κέρδη που ξεπερνούν τα 50.000 ευρώ.

Παρά τις μεταρρυθμίσεις που προωθούνται στη ΦΕΦΠ, ο στόχος είσπραξης των πρόσθετων εσόδων θεωρείται επισφαλής, καθώς η κατάργηση των φοροαπαλλαγών αλλά και του μέτρου των αποδείξεων εκτιμάται ότι θα εντείνει τη φοροδιαφυγή. Σύμφωνα με ειδική μελέτη του συλλόγου «Έλληνες Φορολογούμενοι» υπογραμμίζεται ότι σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, η οποία έχει υποστεί μία τόσο δραματική μείωση του ΑΕΠ και του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού της, η κατάργηση του αφορολόγητου ορίου συνιστά μία πράξη κοινωνικής εξαθλίωσης η οποία θα επιβαρύνει ακόμη περισσότερο τις αδύναμες κοινωνικές τάξεις. Η δε προσπάθεια για αντιστάθμιση της κατάργησης του αφορολόγητου ορίου μέσα από την προσκόμιση αποδείξεων, είναι αμφίβολο εάν τελικά επιτύχει να αμβλύνει τις απώλειες που θα υπάρξουν για τους χαμηλού εισοδήματος φορολογούμενους⁴⁸.

3.2.2 Ρυθμίσεις στη Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων υιοθετήθηκε στη χώρα μας το 1958 και αντικατέστησε τη φορολογία καθαρών προσόδων που ίσχυε στην Ελλάδα προηγουμένως. Η νομοθεσία έχει έκτοτε και ειδικά την τελευταία πενταετία της κρίσης τροποποιηθεί πολλές φορές μέχρι σήμερα. Αρχής γενομένης του 2008, ο Ν. 3697/2008 προέβλεπε από 1^η Ιανουαρίου 2009 αύξηση της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος για ΑΕ και ΕΠΕ από 65% σε 80%. Επιπλέον, τα μη διανεμόμενα κέρδη θα φορολογούνταν με συντελεστή 25% και τα διανεμόμενα με συντελεστή 35%.

Στη συνέχεια, η κυβέρνηση επικαλούμενη λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης και ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης επέβαλε δυο φορές έκτακτες εισφορές στα νομικά πρόσωπα. Έκτακτη εισφορά στις μεγάλες επιχειρήσεις για πρώτη φορά επιβλήθηκε με το Ν. 3808/2009. Η εισφορά επιβλήθηκε στα κέρδη του οικονομικού

⁴⁸ www.forologoumenos.gr Σύλλογος Ελλήνων Φορολογούμενων - Αφορολόγητα όρια της φορολογίας εισοδήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2012).

έτους 2009 των επιχειρήσεων, με συντελεστές 5% για επιχειρήσεις που είχαν το 2008 κέρδη 5 – 10 εκατ. ευρώ, 7% για κέρδη 10 – 25 εκατ. ευρώ και 10% για κέρδη άνω των 25 εκατ. ευρώ. Λίγο καιρό αργότερα, με το Ν. 3845/2010 επιβλήθηκε δεύτερη έκτακτη εισφορά κοινωνικής ευθύνης στις επιχειρήσεις επί των συνολικών καθαρών (φορολογητέων) εισοδημάτων οικονομικού έτους 2012. Η συγκεκριμένη εισφορά επιβάλλοταν όταν το καθαρό (φορολογητέο) εισόδημα είναι μεγαλύτερο των 100.000 ευρώ, για την επόμενη τριετία, με προοδευτικούς συντελεστές που κυμαίνονται από 4% έως και 10% [Πίνακας 21 Παραρτήματος Ι].

Με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 3842/2010 άλλαξε ο τρόπος φορολόγησης των κερδών για όλα τα νομικά πρόσωπα με την καθιέρωση φορολογικού συντελεστή 24% βαθμιαία μειούμενου στο 20% για τα αδιανέμητα κέρδη και μεγαλύτερου συντελεστή 40% για τα διανεμόμενα κέρδη, με ισχύ για κέρδη ισολογισμών που θα έκλειναν με ημερομηνία 31.12.2010. Ο τρόπος αυτός, ο οποίος εύλογα προκάλεσε πολλές αντιδράσεις, τελικά δεν ίσχυσε, διότι το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης βλέποντας τα προβλήματα που δημιούργησε, τον κατήργησε. Ο Ν. 3943/2011 ψηφίστηκε και έφερε σειρά ρυθμίσεων για τη βελτίωση του πλαισίου φορολόγησης και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας με σημαντικά κίνητρα στις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, η φορολογία νομικών προσώπων μειώθηκε από 24% σε 20% καθιστώντας την Ελλάδα μια από τις λίγες χώρες που επικρατούν χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ και θα εφαρμόζεται για το σύνολο των κερδών. Με τη φορολόγηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας σε ό,τι αφορά αυτά τα κέρδη, εκτός από αυτά που στη συνέχεια θα διανεμηθούν στους μετόχους ή εταίρους για τα οποία προβλέπεται αυξημένη παρακράτηση φόρου (με συντελεστή 25%). Τα ως άνω ισχύουν για τις χρήσεις που αρχίζουν από την 1^η Απριλίου 2011. Να σημειωθεί εδώ ότι η μείωση του συντελεστή φορολόγησης των νομικών προσώπων συμβάλλει στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για την προσέλκυση επενδύσεων. Ωστόσο, οι ως άνω μειώσεις φορολογίας των κερδών των μεγάλων επιχειρήσεων ακολουθούν παρόμοιες μειώσεις που έγιναν όλα τα προηγούμενα χρόνια και πραγματοποιούνται σε μια περίοδο όπου πλήττονται σημαντικά μισθοί και συντάξεις. Επομένως, θα πρέπει να υπάρχει μια εξισορρόπηση της φορολογικής επιβάρυνσης φυσικών και νομικών προσώπων και να αποφεύγεται η υπέρμετρη φορολόγηση των φυσικών προσώπων.

Ειδικά για τα κέρδη του 2010 οι συντελεστές που θα εφαρμοσθούν είναι 24% στο σύνολο των κερδών και 21% για την παρακράτηση φόρου. Η παρακράτηση θα διενεργείται από το νομικό πρόσωπο που καταβάλλει τα κέρδη και ο φόρος θα αποδίδεται στο Δημόσιο. Στη συνέχεια, τα κέρδη αυτά, τα οποία αναλογούν σε φυσικά πρόσωπα (μετόχους, εταίρους), θα εντάσσονται στη φορολογική κλίμακα των φυσικών προσώπων και θα εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση για την πλειοψηφία των δικαιούχων. Για τους έχοντες χαμηλά εισοδήματα προβλέπεται δικαίωμα επιστροφής του παρακρατούμενου φόρου, ενώ για τα μεγαλύτερα εισοδήματα ουσιαστικά θα εξαντλείται η φορολογία, αφού τα κέρδη αυτά έχουν φορολογηθεί με συντελεστή 20% σε επίπεδο νομικού προσώπου και με συντελεστή 25% σε επίπεδο παρακράτησης διανεμομένων.

Αν μπορούμε να αξιολογήσουμε σε κάποιο βαθμό τον εισαχθέντα με το Ν. 3943/2011 τρόπο φορολόγησης των κερδών είναι σαφώς καλύτερος από τον εισαχθέντα αλλά ουδέποτε εφαρμοσθέντα τρόπο που καθιέρωσε ο Ν. 3842/2010 διότι:

(α) Ο φόρος επί των διανεμόμενων κερδών θα είναι παρακρατούμενος, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εφαρμοσθούν πλήρως οι συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει η χώρα μας.

(β) Επειδή, με τις καταργούμενες διατάξεις η φορολόγηση των διανεμόμενων με 40% θα γινόταν επ'ονόματι του νομικού προσώπου, πέραν της αυξημένης συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, θα υπήρχε σημαντικά αυξημένη προκαταβολή φόρου εισοδήματος, σε μια περίοδο κατά την οποία η ρευστότητα των επιχειρήσεων έχει μειωθεί δραματικά.

Αλλαγές στη φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων και των κερδών που διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης επέρχονται και με διατάξεις του Ν. 4038/2012. Συγκεκριμένα, στα διανεμόμενα κέρδη επιβάλλεται φόρος 25%, πέραν του 20% που έχει καταβάλλει το νομικό πρόσωπο στο σύνολο των κερδών. Έτσι, οι μέτοχοι φορολογούνται για τα μερίσματα με 45%, ανεξάρτητα από το συνολικό ύψος του εισοδήματος, ενώ με τον «πολυνόμο» 4072/2012 επέρχεται μια πρόσθετη ρύθμιση. Ειδικότερα, επιβάλλεται αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 25%, εις βάρος των ανωνύμων εταιριών ή εταιριών περιορισμένης ευθύνης όταν μετατρέπονται σε προσωπική εταιρία, για τα

φορολογηθέντα κέρδη, για τα αφορολόγητα αποθεματικά λόγω πραγματοποίησης παραγωγικών επενδύσεων με βάση αναπτυξιακό νόμο, καθώς και για τα αποθεματικά και αφορολόγητα έσοδα ή από αυτοτελώς φορολογηθέντα εισοδήματα, τα οποία υφίστανται κατά το χρόνο της μετατροπής. Τέλος, με τον Ν. 4110/2013, όσον αφορά τη φορολογία των κερδών για τις ανώνυμες εταιρίες και τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, προβλέπεται ότι τα αδιανέμητα κέρδη των εταιριών θα φορολογούνται με συντελεστή 26%, έναντι 20% που ίσχυε. Στα διανεμόμενα κέρδη θα επιβάλλεται επιπλέον φόρος με συντελεστή 10%, έναντι 25% που ίσχυε.

Ας μείνουμε ωστόσο λίγο παραπάνω στα αδιανέμητα κέρδη και στον βασικό συντελεστή 26% και ας έχουμε υπόψη μας ότι, τα κέρδη που θα λάβουν οι πολυεθνικές εταιρείες από τις θυγατρικές τους (που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα) θα φορολογηθούν μόνο με αυτόν τον συντελεστή, αφού τα διανεμόμενα κέρδη για τις πολυεθνικές είναι αφορολόγητα. Η «νομιμοποιητική» λογική πίσω από τα αφορολόγητα μερίσματα βρίσκεται στο ότι οι μητρικές εταιρείες, πρέπει να λάβουν πίσω τα χρήματα που επένδυσαν στη χώρα υποδοχής των επενδύσεων τους.

Επίσης, επικρατεί η φιλοσοφία ότι όλες οι επιχειρήσεις (Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε, Ε.Ε, ατομικές και οι ελεύθεροι επαγγελματίες) πρέπει φορολογικά να αντιμετωπίζονται το ίδιο (φορολόγηση με συντελεστή 26% όλων και από το πρώτο ευρώ), διότι είναι όλες επιχειρήσεις που σκοπό έχουν το κέρδος, άρα η φορολογική αρχή πρέπει να τις αντιμετωπίζει όλες ισότιμα. Ας δούμε όμως αν η πραγματικότητα στην Ελλάδα της δραματικής ύφεσης έχει σχέση με την παραπάνω λογική.

Από τότε που ξεκίνησε η κρίση στην Ελλάδα, οι μεγάλες εταιρείες αυξάνουν την κυριαρχία τους στην αγορά, καταστρέφοντας και επικρατώντας επί των μικρότερων επιχειρήσεων. Τα στοιχεία είναι αδιαμφισβήτητα. Σύμφωνα με την έκθεση της ICAP για την κερδοφορία των 500 πιο μεγάλων επιχειρήσεων το 2010, οι 20 πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις κάλυψαν (από κοινού) το 53,4% των κερδών (προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων) των 500 πιο κερδοφόρων επιχειρήσεων. Πιο εντυπωσιακό είναι το εξής στοιχείο: ενώ το 2009 το μερίδιο των κερδών των 20 πιο κερδοφόρων εταιρειών ανήλθε στο 45% των κερδών όλων των ελληνικών επιχειρήσεων, το 2010 το αντίστοιχο μερίδιο τους εκτοξεύτηκε στο 62%. Η ολιγοπωλιακή διάρθρωση της ελληνικής αγοράς, προωθείται με εκπληκτικούς ρυθμούς, που είναι – δυστυχώς – ανάλογοι της αύξησης της ανεργίας.

Από καθαρά φορολογικής σκοπιάς, στο επίπεδο δηλαδή των δημοσίων εσόδων, η παραπάνω εντυπωσιακή συγκέντρωση του κεφαλαίου δεν θα μας απασχολούσε εάν οι φόροι που καταβάλλουν οι μεγάλες επιχειρήσεις αυξάνονταν αναλογικά με τα κέρδη τους. Σύμφωνα όμως με στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, θα διαπιστώσουμε το εξής: ενώ το μερίδιο των κερδών των 20 πιο κερδοφόρων εταιρειών εκτοξεύθηκε από το 45% στο 62% οι φόροι των μεγάλων επιχειρήσεων, έχουν, περίπου την ίδια αναλογία συγκριτικά με τις μικρότερες, μεταξύ 2009 και 2010.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι η φορολογική αντιμετώπιση των μεγάλων επιχειρήσεων δεν είναι ισότιμη με των μικρότερων και, σαφώς, δεν είναι ουδέτερη. Η φορολογική αντιμετώπιση βέβαια σχετίζεται με πολλά πράγματα και όχι μόνο με τους συντελεστές φορολόγησης. Επειδή όμως η ιστορία της μείωσης των συντελεστών ξεκίνησε πριν από 10 χρόνια στην Ελλάδα λαμβάνοντας υπόψη και το φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των χωρών το χειροπιαστό αποτέλεσμα των συνεχών μειώσεων των συντελεστών την περίοδο που δεν υπήρχε κρίση στην Ελλάδα ήταν: ενώ τα φορολογητέα κέρδη αυξήθηκαν κατά 5 δις ευρώ, οι φόροι μειώθηκαν.

Το ζήτημα της ανταποδοτικότητας των φόρων είναι φυσικά πολύ σημαντικό. Η ύπαρξη χώρας με εταιρικό συντελεστή παρόμοιο με αυτόν της Ελλάδας αλλά με καλύτερες υποδομές είναι εύλογο ότι δημιουργεί αίσθημα αδικίας στους Έλληνες επιχειρηματίες.

Το επιχείρημα της χρήσης των φορολογικών συντελεστών ως τρόπο προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων είναι ισχυρό, αλλά ταυτόχρονα παραπλανητικό. Η πολύ χαμηλή φορολογία μπορεί να αποτελεί κίνητρο για όσους θέλουν να «κρύψουν» εισοδήματα, αλλά δεν καταλήγουν τελικά στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου της κοινωνίας, αφού τελικά οι επενδυτές αναζητούν και τελικά τοποθετούνται βάσει της πραγματικής δυναμικής της οικονομίας. Σε κάθε περίπτωση πάντως το ασταθές φορολογικό καθεστώς – που είναι μια πραγματικότητα στην Ελλάδα – λειτουργεί αρνητικά σε κάθε τέτοια προσπάθεια.

Μπορούμε να πούμε επομένως ότι η χαμηλή φορολόγηση δεν αποτελεί πανάκεια για τις αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας. Είναι μια μεταβλητή την οποία σίγουρα λαμβάνουμε υπόψη στις προσωπικές και επιχειρηματικές μας αποφάσεις, αλλά αν

δούμε τα παραδείγματα των άλλων ευρωπαϊκών και ιδιαίτερα των μεσογειακών χωρών, καταλήγουμε ότι η Ελλάδα σε γενικές γραμμές δεν υστερεί στους βασικούς φορολογικούς συντελεστές⁴⁹. Μια άλλη παράμετρος που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι η μεγαλύτερη ποσοστιαία επιβάρυνση των επιχειρήσεων με φόρους και εισφορές δεν αποδίδει πάντοτε μεγαλύτερα δημόσια έσοδα.

Το ιδιαίτερα ελκυστικό για την προσέλκυση επιχειρήσεων ποσοστό φορολόγησης που ίσχυε το 2012 της τάξεως του 20%⁵⁰, ανετράπη μετά την ψήφιση του Ν. 4110/2013, εφόσον πραγματοποιήθηκε αύξηση του συγκεκριμένου συντελεστή από 20% σε 26%. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υπονομεύεται κατά πολύ η προσπάθεια προσέλκυσης και διατήρησης επενδύσεων στην Ελλάδα. Η ανωτέρω διαπίστωση ενισχύεται και με στοιχεία της ετήσιας Έρευνας Εταιρικών Φορολογικών Συντελεστών της KPMG για το 2012⁵¹. Ειδικότερα, σύμφωνα με ευρύματα της έρευνας, η Ελλάδα έχει υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές φορολόγησης των επιχειρηματικών κερδών από όλες τις χώρες με τις οποίες συνορεύει. Επιπλέον, συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων στην Ελλάδα όπως διαμορφώθηκε με το Ν. 4110/2013 στο 26% είναι πάνω από το μέσο συντελεστή ΦΕΝΠ (20,5%) στην Ευρώπη για το 2012. Παράλληλα, οι κυβερνήσεις τείνουν να διατηρούν σταθερούς ή στην καλύτερη περίπτωση να μειώνουν τους φορολογικούς συντελεστές των επιχειρήσεων προκειμένου να προσελκύσουν επενδύσεις.

Η χαμηλή φορολόγηση επομένως επηρεάζει τις αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας. Η αύξηση των εταιρικών φόρων προκαλεί πολύ μεγάλα ανταγωνιστικά μειονεκτήματα στην ελληνική οικονομία, τα οποία έχουν ως συνέπειες να απομακρύνονται αντί να προσελκύονται επενδύσεις στην Ελλάδα, να μειώνονται ακόμη περισσότερο η οικονομική δραστηριότητα και οι θέσεις εργασίας στη χώρα μας, να υφίστανται συνεχή καθίζηση τα ίδια τα φορολογικά έσοδα του Δημοσίου και εν τέλει να μην επιτυγχάνονται ποτέ οι στόχοι για τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους. Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί, επίσης, ότι σύμφωνα με την Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας Doing Business 2013, η Ελλάδα είναι τελευταία στο σύνολο των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην

⁴⁹ www.taxexperts.gr Οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη.

⁵⁰ Ο Ν. 3943/2011 καθιέρωσε ιδιαίτερα χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές στη ΦΕΝΠ σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ (η φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων μειώθηκε από 24% σε 20%).

⁵¹ KPMG (2011), Corporate and Indirect Tax Survey 2011, στο www.kpmg.com

κατάταξη που αντανακλά πόσο ελκυστική και ανταγωνιστική είναι κάθε χώρα ως προς το επιχειρείν⁵². Στόχος της επικείμενης φορολογικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να είναι η δημιουργία ενός απλού και σταθερού φορολογικού συστήματος. Θα πρέπει να επιτευχθεί η διεύρυνση της φορολογικής βάσης μέσω νέων επενδύσεων και κυρίως μέσω της πάταξης της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς. Υπο αυτές τις συνθήκες, θα είναι δυνατή η επικράτηση πιο ανταγωνιστικών φορολογικών συντελεστών⁵³.

3.2.3 Ρυθμίσεις στη Φορολογία επί της Δαπάνης

Ρυθμίσεις στο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας

Την τελευταία πενταετία της κρίσης, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές τροποποιήσεις στο ΦΠΑ δεδομένου ότι αποτελεί το σημαντικότερο από πλευράς φορολογικών εσόδων έμμεσο φόρο. Αρχής γενομένης του 2009, θεσμοθετήθηκε η καταβολή του ΦΠΑ σε τρεις μηνιαίες δόσεις, κάτι που θα διευκόλυνε τους συνεπείς φορολογούμενους στην καταβολή των οφειλών τους και θα περιόριζε την τάση για φοροδιαφυγή. Στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων που λαμβάνονταν για την αντιμετώπιση της κρίσης, ο Ν. 3833/2010 επέβαλε αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ κατά 10% περίπου. Ειδικότερα, από 15.3.2010 οι συντελεστές αυξήθηκαν από 4,5% σε 5%, από 9% σε 10% και από 19% σε 21%, ενώ παράλληλα διευρύνθηκε σημαντικά η φορολογική βάση του φόρου. Εκτός από τους συντελεστές, σημαντικές αλλαγές επήλθαν και στη φορολογική βάση του ΦΠΑ με το Ν. 3842/2010, καθώς εντάχθηκαν σε αυτό οικονομικές δραστηριότητες που έως τότε δεν καλύπτονταν ή απαλλάσσονταν – όπως νομικές υπηρεσίες κάθε μορφής και ιατρικές υπηρεσίες που παρέχονται από ιδιωτικά θεραπευτήρια –.

Δεύτερη αναπροσαρμογή των συντελεστών του ΦΠΑ επιβλήθηκε εντός διαστήματος λιγότερου των δυο μηνών με το Ν. 3845/2010 με τους συντελεστές να διαμορφώνονται από 21% σε 23%, από 10% σε 11% και από 5% σε 5,5%. Η αύξηση αυτή ίσχυσε από την 1^η Ιουλίου 2010. Τρίτη κατά σειρά αναπροσαρμογή του ΦΠΑ εφαρμόστηκε στο τέλος του 2010 με το Ν. 3899/2010 και είχε ισχύ από 1^η Ιανουαρίου 2010. Συγκεκριμένα, ο μειωμένος συντελεστής διαμορφώθηκε από 11%

⁵² www.doingbusiness.org Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας Doing Business 2013 για την Ελλάδα.

⁵³ www.kpmg.com Παγκόσμια Έρευνα της KPMG για τους Έμμεσους και Εταιρικούς Φορολογικούς Συντελεστές για το 2012.

σε 13% και ο υπερμειωμένος από 5,5% σε 6,5%. Παράλληλα, τα φάρμακα και η διαμονή σε ξενοδοχεία και καταλύματα μεταφέρθηκαν από το συντελεστή 11% στο νέο υπερμειωμένο συντελεστή 6,5%.

Λόγω της υπάρχουσας δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, το επόμενο έτος με το Ν. 3943/2011, θεσπίστηκε η επαναφορά διάταξης για διευκολύνσεις στην καταβολή ΦΠΑ που είχε καταργηθεί στο παρελθόν. Συγκεκριμένα, προβλεπόταν διευκόλυνση τμηματικής καταβολής του ΦΠΑ από επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες μέσω της εξόφλησης του φόρου σε τρεις μηνιαίες δόσεις, με την πρώτη να φτάνει στο 40% του συνολικού φόρου, τη δεύτερη και την τρίτη από 30% με προσαυξήσεις⁵⁴. Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι η δυνατότητα παροχής διευκολύνσεων καταβολής του ΦΠΑ στους επιτηδευματίες⁵⁵ περιορίστηκε σημαντικά δεδομένης της αρνητικής επίδρασης που είχε η αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ στα δημόσια έσοδα η οποία (αρνητική επίδραση) προήλθε αφενός από τη μείωση της κατανάλωσης και αφετέρου από το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις χρησιμοποιούσαν τα έσοδα από τον ΦΠΑ προκειμένου να καλύψουν τα τεράστια προβλήματα ρευστότητας που αντιμετώπιζαν. Προηγουμένως, με το Ν. 3986/2011 προβλεπόταν μεταξύ άλλων η μετάταξη προϊόντων, όπως όλα τα αναψυκτικά, οι χυμοί φρούτων και λαχανικών, τα αεριούχα νερά, τα έτοιμα ροφήματα και οι υπηρεσίες εστίασης, στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ (23%). Οι προαναφερόμενες αυξήσεις συντελεστών των ανωτέρω προϊόντων οδήγησαν σε ανατίμηση των προϊόντων αυτών αυτόματα, με συνέπεια τη μείωση της ζήτησης από την πλευρά των καταναλωτών και την υστέρηση των εσόδων από το ΦΠΑ. Παράλληλα, με διάταξη του Ν. 4093/2012 επιβλήθηκε μείωση από 11% σε 6% του κατ'αποκοπή συντελεστή επιστροφής ΦΠΑ των αγροτών.

Στις ανωτέρω αλλαγές στους συντελεστές και στη φορολογική βάση του ΦΠΑ έρχονται να προστεθούν και κάποια σενάρια που θεωρούν σχεδόν βέβαιη από τις αρχές του 2013 τη κατάργηση των μειωμένων κατά 30% συντελεστών ΦΠΑ που ισχύουν για τα νησιά του Αιγαίου από το καλοκαίρι του τρέχοντος έτους. Η εξέλιξη αυτή θα έχει αρνητικές συνέπειες για τα νησιά, καθώς θα επιφέρει αυξήσεις σε προϊόντα και υπηρεσίες. Σύμφωνα με τα ευρύματα μελέτης που διεξήχθη από το

⁵⁴ www.enet.gr

⁵⁵ www.financialpress.gr

Ινστιτούτο Οικονομικών και Φορολογικών Μελετών⁵⁶, η κατάργηση του ειδικού καθεστώτος με μαθηματική ακρίβεια θα οδηγήσει:

(α) στη σημαντική αύξηση του κόστους ζωής στους κατοίκους των νησιών (αύξηση κόστους μεταφοράς, εμπορευμάτων και πρώτων υλών, αύξηση κόστους παρεχόμενων υπηρεσιών)

(β) στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των παραγομένων στα νησιά προϊόντων

(γ) στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων

(δ) στην αύξηση της ύφεσης με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των τοπικών οικονομιών

(ε) στο κλείσιμο χιλιάδων μικρομεσαίων και μεγαλύτερων επιχειρήσεων, στην αύξηση της ανεργίας και την ερήμωση των νησιών

(στ) η ταμειακή επιβάρυνση των κατοίκων θα επηρεάσει ακόμη περισσότερο την αρνητική ψυχολογία που ήδη υπάρχει και ως αποτέλεσμα θα είναι να αυξηθεί ο τζίρος της μαύρης οικονομίας και να εκτιναχθεί στα ύψη η φοροδιαφυγή.

Ρυθμίσεις στους Ειδικούς Φόρους Δαπάνης

Φόρος καπνού

Ήδη από τις αρχές του 2009, στο πλαίσιο λήψης επείγοντων μέτρων για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης πραγματοποιήθηκαν ρυθμίσεις και στο φόρο καπνού. Αυτές αρχικά αφορούσαν την αύξηση του ελάχιστου ειδικού φόρου κατανάλωσης που επιβάλλοταν στα φθηνά τσιγάρα από 75% σε 80%. Λίγο αργότερα, με το Ν. 3815/2010, αυξήθηκε ο ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚ) τσιγάρων από 57,5% σε 63% ενώ ο συντελεστής του πάγιου στοιχείου αυξήθηκε από 5% σε 7%. Παράλληλα, ο ελάχιστος ΕΦΚ που επιβλήθηκε στην τιμή λιανικής πώλησης της πλέον ζητούμενης κατηγορίας τσιγάρων μειώθηκε από 80% - ποσοστό που είχε διαμορφωθεί λίγους μήνες νωρίτερα – σε 75%, γεγονός που δείχνει ανακολουθία στις κυβερνητικές ενέργειες. Έτσι, μειώθηκε η αυξημένη φορολογική επιβάρυνση στα φθηνότερα τσιγάρα και αυξήθηκε στα ακριβότερα.

Περαιτέρω αύξηση από 63% σε 65% - με το Ν. 3833/2010 – σημείωσε ο ΕΦΚ των προϊόντων καπνού (τσιγάρων). Η τρίτη κατά σειρά αύξηση στα προϊόντα καπνού επήλθε με τον Ν. 3845/2010. Συγκεκριμένα, η συνολική φορολογική επιβάρυνση

⁵⁶ www.iofom.gr

στην πλέον ζητούμενη τιμή από τον ΕΦΚ στα προϊόντα καπνού (τσιγάρα) αυξήθηκε περαιτέρω από 65% στο 67%. Το πάγιο στοιχείο του ποσού του φόρου στην πλέον ζητούμενη τιμή καθορίστηκε σε 10%, έναντι 7% που ίσχυε. Τον Δεκέμβριο του 2010, ωστόσο, με το Ν. 3899/2010 η συνολική φορολογική επιβάρυνση στην πλέον ζητούμενη τιμή από τον ΕΦΚ στα προϊόντα καπνού επανήλθε στο 65%, αλλά το πάγιο στοιχείο αυξήθηκε από 10% σε 15% του ποσού του φόρου στην πλέον ζητούμενη τιμή. Η αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα τσιγάρα είχε ως αποτέλεσμα την εκτόξευση της τιμής του πακέτου, τη συρρίκνωση του ποσοστού κέρδους, καθώς η κάθε αύξηση του φόρου προκάλεσε μείωση της εργοστασιακής τιμής, καθώς και την περαιτέρω ενίσχυση του λαθρεμπορίου τσιγάρων, που σύμφωνα με εκτίμηση ξεπέρασε το 10% των συνολικών πωλήσεων⁵⁷.

Αύξηση της φορολογίας κατά 10% εκτός από τα τσιγάρα επήλθε και στα βιομηχανοποιημένα καπνά με τον Ν. 4093/2012. Ειδικότερα, ο πάγιος φόρος ορίστηκε σε 80 ευρώ ανά χίλια τσιγάρα και ο αναλογικός σε 20% επί της λιανικής τιμής. Το ελάχιστο συνολικό ποσό φόρου των δυο παραπάνω συνιστωσών δεν μπορούσε να είναι χαμηλότερο από 115 ευρώ ανά χίλια τσιγάρα. Ειδικότερα, με αυτή τη ρύθμιση επιδιώχθη ο εξορθολογισμός της φορολογίας των βιομηχανοποιημένων καπνών και η απλοποίηση της κείμενης νομοθεσίας, όπως και η διασφάλιση των δημοσίων εσόδων, ενόψει των έκτακτων συνθηκών που επικρατούν στην οικονομία της χώρας και η δημιουργία αντικινήτρων, προκειμένου να μειωθεί η κατανάλωση σε προϊόντα επιβλαβή για τη Δημόσια Υγεία.

Ο Φόρος Υγρών Καυσίμων

Στο πλαίσιο της φορολογικής πολιτικής που ασκήθηκε την τελευταία πενταετία σημαντικές ήταν οι τροποποιήσεις που επήλθαν και στο φόρο υγρών καυσίμων. Αύξηση του ΕΦΚ του πετρελαίου θέρμανσης στο 80% του ειδικού φόρου του πετρελαίου κίνησης για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στα καύσιμα υλοποιήθηκε με τον Ν. 3634/2008. Πρόκειται για ενέργεια η οποία είχε ως αποτέλεσμα μια μεγάλη αύξηση στην τελική τιμή του πετρελαίου θέρμανσης, οδηγώντας επιπλέον εκατοντάδες χιλιάδες νοικοκυριά στην πλήρη αδυναμία προμήθειας του πετρελαίου θέρμανσης και αντιμετώπιση των συνεπειών του ψύχους κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Παράλληλα, με το Ν. 3775/2009 πραγματοποιήθηκε

⁵⁷ www.taxnews.info.gr

αύξηση του ΕΦΚ της αμόλυβδης βενζίνης κατά 14,2%. Οι αυξήσεις στον ΕΦΚ της βενζίνης συνεχίστηκαν και το 2010. Συγκεκριμένα, ο Ν. 3828/2010 επέφερε αύξηση των ΕΦΚ της βενζίνης κατά 29,3% και του πετρελαίου ντίζελ κατά 16,6%. Ενώ με το Ν. 3833/2010 οι ΕΦΚ της βενζίνης αυξήθηκαν περαιτέρω κατά 8 λεπτά το λίτρο και του πετρελαίου κίνησης κατά 3 λεπτά το λίτρο. Περαιτέρω αύξηση κατά 7,9% στη βενζίνη και κατά 9,8% στο πετρέλαιο κίνησης σημείωσε το ποσό του ΕΦΚ στα καύσιμα με τον Ν. 3845/2010.

Επιπρόσθετα, με το Ν. 3986/2011 πραγματοποιήθηκε αύξηση του ΕΦΚ που επιβάλλεται στο μαζούτ και το υγραέριο. Επιπλέον, εξισώθηκε ο ΕΦΚ του πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης για τις επιχειρήσεις. Όσον αφορά το φυσικό αέριο ανεξαρτήτως χρήσης, επιβλήθηκε φόρος 1,5 ευρώ ανά γιγατζάουλ από τον Σεπτέμβριο του 2011 ο οποίος θα χρεωνόταν στους λογαριασμούς των χρηστών. Οι εισηγητές της πρότασης επιβολής ΕΦΚ στο φυσικό αέριο υποστηρίζουν ότι ανάλογη πολιτική εφαρμόζεται στην Ευρώπη και πως η Ελλάδα είναι ανάγκη να ευθυγραμμιστεί με τα κοινοτικά δεδομένα. Ο δρόμος για την φορολόγηση του φυσικού αερίου άνοιξε από τη σχετική Κοινοτική Οδηγία για την φορολογία της ενέργειας που υπαγορεύει την εξομοίωση του ΕΦΚ σε όλα τα κράτη μέλη στα κατώτερα επιτρεπτά επίπεδα. Σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία ο ΕΦΚ τίθεται αυτομάτως σε ισχύ μόλις η κατανάλωση του φυσικού αερίου αγγίξει το 15% της ενεργειακής ζήτησης σε κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Ν. 4092/2012 επέφερε εκ νέου αλλαγές στη φορολογία των καυσίμων και συγκεκριμένα, ο ΕΦΚ του πετρελαίου θέρμανσης εξομοιώθηκε με εκείνον του πετρελαίου κίνησης, γεγονός που οδήγησε στη μείωση της κατανάλωσης πετρελαίου θέρμανσης καθώς και στη διόγκωση του νέφους στην Αθήνα λόγω της παρατεταμένης χρήσης τζακιών. Τέλος, με τις διατάξεις του πολυνόμου Ν. 4093/2012 επήλθαν αυξήσεις στη φορολογία του υγραερίου κίνησης (LPG) με το συντελεστή ΕΦΚ να αυξάνεται από τα 200 ευρώ στα 330 ευρώ ανά χιλιόλιτρο, όσο είναι δηλαδή και στο ντίζελ κίνησης. Η αύξηση του ΕΦΚ είχε ως συνέπεια να αυξηθεί η λιανική τιμή πώλησης του υγραερίου κίνησης κατά 16 λεπτά το λίτρο. Επιπλέον, ο συντελεστής ΕΦΚ του πετρελαίου εσωτερικής καύσης (ντίζελ) κινητήρων που χρησιμοποιείται αποκλειστικά στη γεωργία αυξήθηκε από 21 ευρώ ανα χιλιόλιτρο σε 66 ευρώ ανά χιλιόλιτρο για την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων.

Φόροι Αυτοκινήτων

Αύξηση των τελών κυκλοφορίας για το έτος 2009 όλων των οχημάτων κατά 20% προωθήθηκε με το Ν. 3697/2008. Αλλαγή στο σύστημα τελών κυκλοφορίας με κατάργηση του κριτηρίου παλαιότητας και υιοθέτηση του κριτηρίου του κυβισμού και με πιο αναλογικό τρόπο προβλέφθηκε με το Ν. 3888/2010 με έναρξη από το έτος 2011.

Εν συνεχεία, λόγω της μεγάλης κάμψης που παρατηρήθηκε στις πωλήσεις των αυτοκινήτων, τον Απρίλιο του 2009 αποφασίστηκε βάσει του Ν. 3763/2009 η προσωρινή μείωση του τέλους ταξινόμησης σταδιακά κατά 50% ενώ καταργήθηκαν έως τις 31.12.2009 ο φόρος μεταβίβασης για τα μεταχειρισμένα οχήματα και το τέλος αδειάς αυτοκινήτων και μοτοσικλετών που μεταβιβάστηκαν και είχαν ταξινομηθεί έως την ημερομηνία κατάθεσης του νομοσχεδίου. Σύμφωνα με εκπροσώπους της αγοράς, το μέτρο της προσωρινής μείωσης του τέλους ταξινόμησης κατά 50% σίγουρα βοήθησε την ελληνική αγορά. Ωστόσο, κανείς δεν ήταν βέβαιος για την πορεία της αγοράς λόγω κυρίως της ιδιαίτερα κλονισμένης ψυχολογίας των καταναλωτών.

Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε η παροχή οικονομικών κινήτρων για απόσυρση των αυτοκινήτων παλαιάς τεχνολογίας, τα οποία κλιμακώνονταν ανάλογα με την κατηγορία του οχήματος και τον κυβισμό του καθώς επίσης προβλέφθηκε και η εφαρμογή του «πράσινου» δακτυλίου από την 1^η Σεπτεμβρίου 2011. Με νεότερη όμως πράξη νομοθετικού περιεχομένου τροποποιήθηκε η αρχική πράξη και εισήχθησαν νέα περιβαλλοντικά τέλη κυκλοφορίας ώστε τα μικρότερου κυβισμού αυτοκίνητα να επιβαρύνονται λιγότερο και τα μεγάλου κυβισμού αυτοκίνητα να επιβαρύνονται περισσότερο. Με την ίδια διάταξη καταργήθηκαν τα μέτρα της απόσυρσης αυτοκινήτων και ο πράσινος δακτύλιος. Λίγο αργότερα, όμως, με το Ν. 3899/2010 επανήλθε το μέτρο αντικατάστασης οχημάτων παλαιάς τεχνολογίας με μείωση των τελών ταξινόμησης έως το τέλος του 2011. Αύξηση κατά 10% των τελών κυκλοφορίας για τα αυτοκίνητα που είχαν ταξινομηθεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα έως την 31 η Οκτωβρίου 2010 και για τις δίκυκλες και τρίκυκλες μοτοσικλέτες με βάση τον κυλινδρισμό του κινητήρα τους αλλά και προσδιορισμός των τελών για τα επιβατικά αυτοκίνητα που ταξινομήθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα από την 1^η Νοεμβρίου 2010 και μετά, με βάση τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (πράσινα

τέλη) προβλέφθηκαν σύμφωνα με διατάξεις του εφαρμοστικού νόμου 3986/2011. Με διάταξη του Ν. 4093/2012, επιπλέον, καταργήθηκε η προμήθεια «ειδικού σήματος τελών κυκλοφορίας» κατά την καταβολή των τελών κυκλοφορίας έτους 2013 και επόμενων ετών. Επίσης, το μέτρο της απόσυρσης οχημάτων⁵⁸ βάσει του Ν. 4110/2013 παρατείνεται έως το τέλος του 2013 με βασικό στόχο την τόνωση των εισαγωγέων καθώς και των ανεξάρτητων εμπόρων.

Φόροι στην μπίρα, στο οινόπνευμα και τα οινοπνευματώδη ποτά

Στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων που ελήφθησαν κατά την ενεργοποίηση της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος, υπήρξε αύξηση κατά 20% του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα οινοπνευματώδη ποτά και τη μπίρα (με εξαίρεση το κρασί) από τις αρχές του 2009. Αλληπάλληλες αυξήσεις του ΕΦΚ στα οινοπνευματώδη ποτά παρατηρήθηκαν για όλο το 2010 με τους Ν. 3815 και 3845. Ειδικά με το Ν. 3845 ο ΕΦΚ στο οινόπνευμα παρουσίασε σημαντική άνοδο της τάξεως του 30%.

Σύμφωνα με την Ένωση Εταιριών Αλκοολούχων Ποτών⁵⁹, η αύξηση του φόρου στα ποτά από τη μία ενσωματώνει την επιχειρηματολογία της προστασίας της δημόσιας υγείας, από την άλλη όμως δημιουργεί ταυτόχρονα συνθήκες για:

- Αύξηση της νοθείας και του λαθρεμπορίου
- Μείωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος καθώς οι ανταγωνίστριες τουριστικά χώρες έχουν πολύ χαμηλότερο έμμεσο φόρο στα ποτά.
- Δημιουργία πληθωριστικών τάσεων, καθώς είθισται να συμπαρασύρουν σε αύξηση όλα τα είδη των κέντρων επιτόπιας κατανάλωσης π.χ. αναψυκτικά και καφέ.
- Κάθε αύξηση του φόρου μειώνει σχεδόν ισόποσα την κατανάλωση, με αποτέλεσμα την απώλεια των αναμενόμενων δημόσιων εσόδων.

⁵⁸ Οι διατάξεις της απόσυρσης εφαρμόζονται για αυτοκίνητα που θα τελωνιστούν και θα καταβάλλουν τις οφειλόμενες φορολογικές επιβαρύνσεις μέχρι και 31.12.2013.

⁵⁹ www.eneap.com.gr

Φόροι στην ηλεκτρική ενέργεια

Ο Ν. 3833/2010 μεταξύ άλλων πρόσθετων μέτρων για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης, επέβαλε ΕΦΚ στην ηλεκτρική ενέργεια, ενώ κατήργησε την απαλλαγή από το φόρο του πετρελαίου που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Οι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας δηλαδή επιβαρύνθηκαν με άμεσο ΕΦΚ που επιβλήθηκε στον τελικό λογαριασμό κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Ειδικότερα, τα τελευταία τέσσερα χρόνια καταγράφηκαν αυξήσεις 45% στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίες επηρέασαν αυξητικά – όπως ήταν αναμενόμενο – και το κόστος παραγωγής των μεταποιητικών επιχειρήσεων⁶⁰. Παράλληλα, και σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής καταγράφηκε τον Ιούλιο του 2012 αύξηση στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας κατά 13,9%, γεγονός που από μόνο του οδήγησε σε ανατιμήσεις πληθώρα προϊόντων της μεταποίησης συμπαρασύροντας και το επίπεδο ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Επιπλέον, η επιβολή ΕΦΚ στην ηλεκτρική ενέργεια επέφερε κόστος στον τελικό καταναλωτή σημαντικά μεγαλύτερο από τα έσοδα που αναμένονταν από την επιβολή του φόρου. Αυτό το οποίο θεωρείται αναγκαίο προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις από την επιβολή του ΕΦΚ στην ηλεκτρική ενέργεια, είναι η εφαρμογή εναλλακτικών φορολογικών μέτρων, στη βάση ενός δικαιότερου και περισσότερο αποτελεσματικού καταναεμητικού μηχανισμού, που θα ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας, στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και κυρίως στον τελικό καταναλωτή.

Φόροι Πολυτελείας

Συνεχείς ήταν οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν και στους φόρους αγαθών πολυτελείας όπως τα αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού, τα σκάφη αναψυχής κ.α. Το 2009 με το Ν. 3775 επιβλήθηκε ειδικός φόρος στα αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού ενώ με τον μεταγενέστερο Ν. 3790/2009 επιβλήθηκε έκτακτη εισφορά και ετήσιο τέλος στα σκάφη αναψυχής. Το 2010 με το Ν. 3833 επιβλήθηκε ειδικός φόρος στα αυτοκίνητα με εργοστασιακή τιμή άνω των 17.000 ευρώ (τιμή αγοράς 35.000 ευρώ),

⁶⁰ www.epixeireite.duth.gr

τα σκάφη αναψυχής, τα ελικόπτερα ιδιωτικής χρήσης, τους πολύτιμους λίθους, τα πολύτιμα μέταλλα και τα δέρματα.

Με ρύθμιση του Ν. 3845/2010 αναπροσαρμόστηκαν τα φορολογικά κλιμάκια και οι συντελεστές του ειδικού φόρου σε είδη πολυτελείας. Με τη διεύρυνση του μέτρου περιελήφθησαν περισσότερα αγαθά χαμηλότερης αξίας, όπως αυτοκίνητα⁶¹, ενώ ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής αυξήθηκε κατά 30%. Με διάταξη του Ν. 3986/2011 επιβλήθησαν έκτακτες εισφορές για οχήματα μεγάλου κυβισμού, σκάφη και πισίνες ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίστηκε η δυνατότητα – με νεότερη Υπουργική Απόφαση από τον Φεβρουάριο του 2012 – αποφυγής των έκτακτων εισφορών και φόρων που επιβάλλονταν στα σκάφη αναψυχής μέσω της θέσπισης τέλους ακινησίας που κυμαινόταν από 10 έως 100 ευρώ ανάλογα με το μήκος τους.

Επιπρόσθετα, φόρος πολυτελείας στα μεταχειρισμένα ΙΧ αυτοκίνητα ο οποίος θα επιβάλλεται με την κλίμακα του φόρου που ισχύει για τα καινούρια αυτοκίνητα και θα κυμαίνεται από 10% έως 40% θεσπίστηκε με διάταξη του Ν. 4110/2013. Λίγες μέρες αργότερα, με το Ν. 4111/2013 επαναφέρεται⁶² και αποκτά μόνιμο χαρακτήρα ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης στα αυτοκίνητα, στις πισίνες και στα αεροσκάφη. Ειδικότερα, τα ΙΧ επιβατικά αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού και ηλικίας έως 10 ετών θα επιβαρύνονται με νέο μόνιμο φόρο πολυτελείας. Ο φόρος θα επιβάλλεται με συντελεστές 5% και 10% επί της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης (τεκμήριο διαβίωσης) για αυτοκίνητα από 1929 έως και 2500 κυβικά εκατοστά και για αυτοκίνητα πάνω από 2500 κυβικά εκατοστά αντίστοιχα. Πρώτη φορά θα πληρωθεί το 2014 για αυτοκίνητα που κυκλοφορούσαν το 2013 και θα επιβάλλεται εφεξής κάθε χρόνο. Δεν πρέπει ωστόσο να αγνοούμε το γεγονός ότι τα πολύ υψηλά τέλη κυκλοφορίας αλλά και τα τεκμήρια διαβίωσης αφενός έχουν αυξήσει τη συχνότητα κατάθεσης των πινακίδων κυκλοφορίας αφετέρου έχουν περιορίσει παραπάνω από 50% τις εισπράξεις από τα τέλη κυκλοφορίας τα δυο τελευταία έτη⁶³. Όσον αφορά τις πισίνες εσωτερικές και εξωτερικές, τα ιδιωτικά σκάφη αναψυχής ολικού μήκους πάνω από 6 μέτρα καθώς και τα αεροσκάφη, ελικόπτερα και ανεμόπτερα ο φόρος θα επιβάλλεται με συντελεστή 10% επί του ποσού του τεκμηρίου διαβίωσης.

⁶¹ Επιβάλλεται φόρος πολυτελείας στα αυτοκίνητα με εργοστασιακή τιμή άνω των 15.000 ευρώ, έναντι 17.000 ευρώ που ίσχυε με τον Ν. 3833/2010.

⁶² Με τον Ν. 3986/2011 είχε επιβληθεί έκτακτη εισφορά στα οχήματα μεγάλου κυβισμού, στα σκάφη και στις πισίνες.

⁶³ www.capital.gr/tax/news

3.2.4 Ρυθμίσεις σε Άλλους Φόρους

Ο φόρος υπεραξίας

Ο σημαντικότερος λόγος για τη φορολόγηση της υπεραξίας ή αυτόματης υπερτίμησης είναι η επίτευξη φορολογικής δικαιοσύνης, αφού η αύξηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων αυξάνει τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων.

Η φορολόγηση της υπεραξίας που προκύπτει από την πώληση των μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα με το Ν. 3697/2008. Για την επιβολή του φόρου, αρχικά ορίστηκε ότι τόσο η αγορά όσο και η πώληση της μετοχής θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν μετά την 1.1.2009. Η εφαρμογή του μέτρου μετατίθετο συνεχώς ενώ με το Ν. 3808/2009, ανεστάλη. Με το Ν. 3842/2010 επανήλθε η φορολόγηση της υπεραξίας των μετοχών με συντελεστή 45% από την 1^η Ιανουαρίου 2012. Ωστόσο, και αυτή τη φορά η εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης αναβλήθηκε με τελευταία αναστολή της για τρεις μήνες με την υπ' αριθ. 268/2011 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου.

Όσον αφορά στη φορολόγηση της υπεραξίας που προκύπτει στην περίπτωση πώλησης ακινήτου, με διάταξη του Ν. 4110/2013 η φορολογία αυτή επαναφέρθηκε όχι ως φόρος κεφαλαίου αλλά ως φόρος εισοδήματος, χωρίς να καταργηθεί ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του νόμου αυτού, επί ακινήτου, ή ιδανικού μεριδίου αυτού, που έχει αποκτηθεί με οποιαδήποτε αιτία (αγορά, κληρονομιά, δωρεά, γονική παροχή) από 1-1-2013 και μεταβιβάζεται μετά την ημερομηνία αυτή με επαχθή αιτία επιβάλλεται φόρος στη διαφορά μεταξύ της αντικειμενικής αξίας κτήσης και της αντικειμενικής αξίας πώλησης. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται με συντελεστή 20% στην πιο πάνω διαφορά με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, αφού η διαφορά εισοδήματος αποπληθωριστεί με βάση τα έτη παλαιότητας του ακινήτου.

Ο φόρος στην υπεραξία ακινήτων που μεταβιβάζονται με επαχθή αιτία (πώληση) είχε επιβληθεί από το 1965, αλλά η φορολογία αυτή για διάφορους λόγους δεν εφαρμόστηκε. Επί υπουργίας κ. Γ. Αλογοσκούφη επαναφέρθηκε με το Ν. 3427/2005 ως φόρος αυτομάτου υπερτιμήματος με παράλληλη κατάργηση του φόρου μεταβίβασης. Η φορολογία αυτή καταργήθηκε από 23-4-2010 με το άρθρο 23 του Ν.

3842/2010 για να επανέλθει με το Ν. 4110/2013, αποδεικνύοντας για μία ακόμη φορά την παντελή έλλειψη σταθερότητας του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Ακόμη, η φορολογία της υπεραξίας ακινήτων που μεταβιβάζονται με επαχθή αιτία όσες φορές επιβλήθηκε στο παρελθόν λειτούργησε ως φόρος κεφαλαίου⁶⁴.

Με άλλη διάταξη του ίδιου νόμου, από 1^{ης} Ιουλίου 2013 επιβάλλεται φόρος υπεραξίας 20% στις μετοχές που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών ή σε αλλοδαπό χρηματιστήριο ή και σε άλλο διεθνώς αναγνωρισμένο χρηματιστηριακό θεσμό⁶⁵. Η φορολόγηση με 20% των κερδών από 1^η Ιουλίου θα προστεθεί στον ήδη υπάρχοντα φόρο 0,2% επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών, προκαλώντας την άμεση αντίδραση των χρηματιστών. Οι χρηματιστές υποστηρίζουν ότι πρόκειται για μια ακόμη πρωτοτυπία, καθώς ο φόρος υπεραξίας δεν θα εφαρμόζεται στο σύνολο του χαρτοφυλακίου, αλλά μόνο στις κερδοφόρες συναλλαγές, χωρίς να λαμβάνει τις υπόλοιπες που θα έχουν ζημιές. Όσον αφορά την υιοθέτησή του στην ελληνική αγορά δεν λαμβάνεται υπόψη η διεθνής εμπειρία και το πλαίσιο εφαρμογής του στις ευρωπαϊκές χώρες που έχει υιοθετηθεί. Συγκεκριμένα, ο φόρος υπεραξίας δεν εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της ΕΕ και όπου εφαρμόζεται, συντρέχουν δυο βασικές προϋποθέσεις: **(α)** Ο υπολογισμός του γίνεται στο τέλος του κάθε ημερολογιακού έτους, λαμβάνοντας υπόψη και τις ζημιές από πώληση μετοχών και **(β)** Υπάρχει αφορολόγητο όριο, πάνω από το οποίο υπολογίζεται ο φόρος υπεραξίας, έτσι ώστε πρακτικά να εξαιρούνται από αυτόν οι μικροεπενδυτές.

Με βάση τα παραπάνω, μπορούμε να κάνουμε τις εξής διαπιστώσεις: **(α)** Δεν έχουμε μια φορολογία επί του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του επενδυτή αλλά μια φορολογία επί των κερδοφόρων συναλλαγών με αποτέλεσμα τη συνεχή απομείωση του επενδύμενου κεφαλαίου ανεξάρτητα εάν αυτό έχει συνολική υπεραξία ή όχι. Έτσι, με την εφαρμογή του σχετικού φόρου ο επενδυτής καλείται να φορολογηθεί για τις όποιες κερδοφόρες συναλλαγές του ακόμη και κατά τις χρονιές κατά τις οποίες λόγω της πτωτικής πορείας του Χρηματιστηρίου το επενδυτικό του χαρτοφυλάκιο παρουσιάζει υποαξίες – φαινόμενο που επι της ουσίας παρουσιάζεται στο Ελληνικό

⁶⁴ Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι η επιβολή φόρου υπεραξίας στα ακίνητα έχει νόημα μόνο σε περιόδους ανάπτυξης της οικονομίας διότι μόνο τότε τα ακίνητα καταγράφουν υπεραξία (διαφορά που προκύπτει μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής πώλησης του ακινήτου). Στη περίοδο της κρίσης που διανύουμε η επιβολή φόρου υπεραξίας στα ακίνητα δεν έχει νόημα εφόσον πραγματοποιείται φορολόγηση κατοχής σε περιουσία που μειώνεται.

⁶⁵ Η διάταξη για πρώτη φορά είχε περιληφθεί σε νόμο του 2008, αλλά ο χρόνος έναρξης ισχύος μετατίθετο συνεχώς.

Χρηματιστήριο από το 2008 και όλες τις μετέπειτα χρονιές. **(β)** Σε όσες ανεπτυγμένες χώρες επιβάλλεται η σχετική φορολογία εφαρμόζεται σε ετήσια βάση και φορολογητέα ύλη αποτελεί η συνολική ετήσια υπεραξία του χαρτοφυλακίου του επενδυτή. Επίσης, λαμβάνεται υπόψη και το κριτήριο της διακράτησης έτσι ώστε να ωφελούνται – διαφοροποιούνται οι επενδυτές που αποσκοπούν πρωτίστως στη μερισματική απόδοση. **(γ)** Άλλο σημαντικότατο κριτήριο που συναντάμε στις ανεπτυγμένες χώρες και το οποίο θα έπρεπε να προβλέπεται από τον νομοθέτη είναι αυτό του ύψους των υπο φορολόγηση κερδών με θέσπιση αφορολόγητου ποσού έτσι ώστε να προστατεύονται οι μικροεπενδυτές.

Η φορολόγηση της οικονομικής δραστηριότητας

Ο φόρος οικονομικής δραστηριότητας, γνωστός και ως φόρος επιτηδεύματος, με το Ν. 3986/2011, επιβάλλεται στους ελεύθερους επαγγελματίες και διαμορφώνεται από 300 έως 500 ευρώ [Λεπτομέρειες στο Παράρτημα II]. Αύξηση του τέλους επιτηδεύματος πραγματοποιήθηκε με το Ν. 4110/2013 για τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Συγκεκριμένα, από το 2013 το τέλος επιτηδεύματος αυξάνεται από 500 σε 1.000 ευρώ για εμπορικές επιχειρήσεις με έδρα σε πόλεις με περισσότερους από 20.000 κατοίκους και σε 800 ευρώ για περιοχές με λιγότερο πληθυσμό. Το τέλος αυξάνεται σε 650 ευρώ για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τις ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις και παραμένει στα 500 ευρώ για όσους αμείβονται με δελτίο παροχής υπηρεσιών, αλλά είναι στην ουσία μισθωτοί. Η θέσπιση αυτού του μέτρου αποσκοπεί στη διασφάλιση από το Δημόσιο των φορολογικών εσόδων που ενδέχεται να χαθούν από την αύξηση της φοροδιαφυγής, την οποία αναμένεται να προκαλέσει η επιβολή φόρου 26% από το πρώτο ευρώ στο καθαρό εισόδημα των ελεύθερων επαγγελματιών⁶⁶.

3.2.5 Ρυθμίσεις στη Φορολογία του Κεφαλαίου ή της Περιουσίας

Οι φόροι κατοχής ακίνητης περιουσίας

Ο φόρος κατοχής ακίνητης περιουσίας επιβάλλεται στη συνολική αξία της περιουσίας των φυσικών και νομικών προσώπων, εφόσον αυτή υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό,

⁶⁶ www.capital.gr/tax/news

δίχως βέβαια αυτό να αποτελεί δεσμευτικό όρο. Επίσης, ο φόρος αυτός δεν επιβάλλεται σε όλες τις χώρες στην αξία της περιουσίας, αλλά και στην ετήσια απόδοσή τους.

Ένα από τα μέτρα αναμόρφωσης της φορολογίας κεφαλαίου, μαζί με την κατάργηση του φόρου μεταβίβασης ακινήτων, του φόρου κληρονομιών και την επιβολή του φόρου υπεραξίας στα ακίνητα ήταν η επιβολή με το Ν. 3634/2008 του ενιαίου τέλους ακινήτων (ΕΤΑΚ) – από το Μάιο του 2013 μετονομάστηκε σε έκτακτο ειδικό τέλος ακινήτων (ΕΕΤΑ)⁶⁷ – υπέρ του Δημοσίου στις ηλεκτροδοτούμενες δομημένες επιφάνειες ακινήτων το οποίο εισπράττεται από τη ΔΕΗ μέσα από τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος.

Το αφορολόγητο όριο για την πρώτη κατοικία το 2008 ορίστηκε στα 200 τ. μ. και αντικειμενική αξία έως 300.000 ευρώ. Με το Ν. 3763/2009 καθιερώθηκε αφορολόγητο ποσό για όλα τα ακίνητα και όχι μόνο για την κύρια κατοικία, που ανερχόταν στα 100.000 ευρώ για άγαμο και στα 200.000 ευρώ για έγγαμο φορολογούμενο, με προσαύξηση 30.000 ευρώ για τις οικογένειες που έχουν τρία ή περισσότερα παιδιά. Για την αντικειμενική αξία της κατοικίας πάνω από το αφορολόγητο όριο θα επιβάλλοταν φόρος με συντελεστή 0,1%.

Παράλληλα, επιβλήθηκε με το Ν. 3808/2009 έκτακτη εισφορά στην ακίνητη περιουσία για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης. Ειδικότερα, αυτή επιβλήθηκε στους ιδιοκτήτες ακινήτων αξίας άνω των 400.000 ευρώ με συντελεστές που κυμαίνονταν από 0,1% για ακίνητα αξίας 400.000 – 600.000 ευρώ έως 1% για ακίνητα αξίας άνω των 3.000.000 ευρώ ενώ για τα οικονομικά έτη 2010-2012 προστέθηκε συντελεστής 2% για ακίνητα αξίας άνω των 5.000.000 ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι με το μέτρο αυτό δεν φορολογήθηκε η οικογενειακή αλλά η ατομική περιουσία. Παράλληλα, η επιβολή της ανωτέρω έκτακτης εισφοράς προκάλεσε την αντίδραση των εκπροσώπων της αγοράς ακινήτων οι οποίοι χαρακτήρισαν αντισυνταγματικό το μέτρο αυτό λόγω του έκτακτου χαρακτήρα του. Επιπλέον, το μέτρο αυτό οδήγησε σε πτώση κατά 70% των πάσης φύσεως συναλλαγών σε

⁶⁷ Το Ε.Ε.Τ.Α. προβλέπεται ότι θα μειωθεί οριζόντια κατά 15% σε σχέση με το 2012 για όλα τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα και για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ανεξάρτητα από την τιμή ζώνης και τα τετραγωνικά μέτρα. Το ποσό του Ε.Ε.Τ.Α. θα προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό των τετραγωνικών μέτρων των ηλεκτροδοτούμενων επιφανειών επί τον συντελεστή προσαύξησης και θα μειώνεται κατά ποσοστό 15% (www.taxnews.info.gr).

ακίνητα από το 2008 μέχρι τον Νοέμβριο του 2009⁶⁸. Άμεσες συνέπειες του μέτρου αυτού θεωρούνται και η ενδεχόμενη αύξηση των αντικειμενικών αξιών, καθώς και η απώλεια ενός εκατομμυρίου θέσεων εργασίας εργατοτεχνιτών που ασχολούνται με την κτηματαγορά⁶⁹. Αυτό το οποίο πρέπει να αλλάξει στη φορολογία των ακινήτων, σύμφωνα με φορείς της κτηματαγοράς, είναι ότι κάθε φορολογικό μέτρο πρέπει να βασίζεται πάνω στη λογική και σε αξιολόγηση της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών, αλλά και σε πνεύμα πραγματικής δικαιοσύνης και ισότητας. Αν το κράτος θέλει να φορολογήσει την ιδιωτική περιουσία αυτό πρέπει να ισχύσει ισότιμα για κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο – πολύτιμοι λίθοι, έργα τέχνης, κοσμήματα κλπ – και όχι μόνον για τα ακίνητα παρά τη δυσκολία εντοπισμού και εκτίμησης της αξίας τους.

Κατάργηση του Ενιαίου Τέλους Ακινήτων και επαναφορά του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας στην ακίνητη περιουσία που βρίσκεται στην Ελλάδα στα φυσικά και νομικά πρόσωπα την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους επήλθαν με το Ν. 3842/2010 με προοδευτικό συντελεστή και με αφορολόγητο ποσό 400.000 ευρώ ανά ιδιοκτήτη. Η αξία των ακινήτων των νομικών προσώπων υπόκειται σε φόρο ακίνητης περιουσίας, οι συντελεστές του οποίου κυμαίνονται από 0,1% μέχρι και 0,6%, ανάλογα με το είδος και τη χρήση του ακινήτου καθώς και το σκοπό (κερδοσκοπικό ή μη) του νομικού προσώπου. Το 2011 με τον εφαρμοστικό νόμο 3986/2011 πραγματοποιήθηκε μείωση του αφορολόγητου ορίου του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ) στις 200.000 ευρώ από 400.000 ευρώ που ίσχυε [Πίνακας 22 Παραρτήματος Ι]. Η κατά 50% μείωση του αφορολόγητου ορίου του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας, όπως ήταν αναμενόμενο, δημιούργησε πρόσθετη επιβάρυνση για τους ιδιοκτήτες ακινήτων της τάξεως των 50 έως 200 ευρώ.

Λίγους μήνες αργότερα, με διάταξη του Ν. 4021/2011 επανήλθε η επιβολή ειδικού τέλους στα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα με οικιστική ή εμπορική χρήση. Το ποσό του τέλους προέκυπτε από τον πολλαπλασιασμό των τετραγωνικών του ακινήτου επί το συντελεστή του ειδικού τέλους, ο οποίος αντιστοιχούσε στην τιμή ζώνης του ακινήτου και επί το συντελεστή προσαύξησης που αντιστοιχούσε στην παλαιότητά του.

⁶⁸ www.taxnews.info.gr
⁶⁹ www.taxnews.info.gr

Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, προικών και κερδών από λαχεία

Ο Ν. 3815/2010 τροποποίησε τη φορολογία κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, προικών και κερδών από λαχεία καταργώντας την αυτοτελή φορολόγηση της μεταβίβασης των ακινήτων λόγω δωρεάς, κληρονομιάς κλπ. με συντελεστή 1%, η οποία ίσχυε ανεξαρτήτως αξίας και ευνοούσε τη μεγάλη ιδιοκτησία, επαναφέροντας το καθεστώς που ίσχυε προ του 2007. Έτσι, επανήλθαν οι κλίμακες για συγγενείς α' και β' βαθμού με τις οποίες ο υπολογισμός του φόρου ήταν ευνοϊκότερος για τους συγγενείς α' βαθμού και υψηλότερος για τους πιο μακρινούς συγγενείς. Παράλληλα, αυξήθηκε το αφορολόγητο όριο για γονικές παροχές και κληρονομίες σε 150.000 από 95.000 ευρώ για τους κληρονόμους α' βαθμού, σε 30.000 από 20.000 ευρώ για τους συγγενείς β' βαθμού, ενώ για τους συγγενείς γ' βαθμού παρέμεινε ως έχει. Οι συντελεστές φόρου για συγγενείς α' βαθμού καθορίστηκαν από 1% έως και 10% ανάλογα με την αξία της κληρονομικής μερίδας.

Οι ανωτέρω φορολογικές κλίμακες τροποποιήθηκαν στη συνέχεια με τον Ν. 3842/2010 και διαμορφώθηκαν ανάλογα με τους δικαιούχους της κτήσης, με κριτήριο τη συγγενική σχέση των τελευταίων προς τον κληρονομούμενο [Πίνακας 23 Παραρτήματος Ι]. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι φορείς που εμπλέκονται στην αγορά ακινήτων δεν αντέδρασαν αρνητικά στις νέες αλλαγές, καθώς σαφώς αυτοί που διαθέτουν μικρές περιουσίες ευνοούνται, σε αντίθεση με αυτούς που διαθέτουν πολύ μεγαλύτερες.

Σε επάλληλο επίπεδο, αναφορικά με τη φορολογία των κερδών από παίγνια, με τον «πολυνόμο» 4093/2012 επέρχονται σημαντικές αλλαγές στην αγορά παιγνίων με σκοπό την εναρμόνιση της φορολογίας τους. Παράλληλα, από 1.1.2013 τα κέρδη των παικτών από τα παιχνίδια του ΟΠΑΠ θα φορολογούνται με συντελεστή 10%⁷⁰. Με νεότερη απόφαση του Υπουργείου από 1.1.2014 επαναφέρεται το αφορολόγητο όριο των 100 ευρώ και η φορολογία των κερδών διαμορφώνεται στο 0% για τα κέρδη των παικτών κάτω των 100 ευρώ, 15% για τα κέρδη μεταξύ 100 και 500 ευρώ και 20% από 500 ευρώ και άνω.

⁷⁰ Με τον Ν. 3808/2009 είχε εισαχθεί η αναστολή της φορολόγησης των κερδών από λαχεία και τυχερά παιχνίδια. Με τον Ν. 3842/2010 επιβαλλόταν φόρος για τα κέρδη από 100 ευρώ και πάνω.

Ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων

Επαναφορά του Φόρου Μεταβίβασης Ακινήτων (Φ.Μ.Α.) με παράλληλη αναπροσαρμογή των συντελεστών πραγματοποιήθηκε με το Ν. 3842/2010 [Πίνακας 24 Παραρτήματος Ι]. Σύμφωνα με στοιχεία⁷¹, πιθανή είναι η μείωση των συντελεστών του φόρου μεταβίβασης κατά 50%, με στόχο να τονωθεί η αγορά ακινήτων αλλά και να εναρμονισθούν οι συντελεστές με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχα. Η μείωση αυτή, ωστόσο, είναι πιθανό να συνοδευτεί από εξίσωση των αντικειμενικών τιμών των ακινήτων με τις εμπορικές τιμές που σε πολλές περιοχές θα σημάνει τον περιορισμό της ελάφρυνσης. Σε πολλές περιοχές από την άλλη ίσως υπάρξουν μειώσεις στις τιμές ζώνης καθώς οι αγοραπωλησίες πλέον γίνονται και σε τιμές κάτω των αντικειμενικών.

Λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης και των μέτρων του μνημονίου, τα έσοδα από τη φορολόγηση κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών καταγράφουν σημαντική επιδείνωση. Παρότι με τα μέτρα του 2009 σχεδόν δεκαπλασιάστηκαν οι φόροι σε κληρονομίες και γονικές παροχές, αντί να κερδίζει το Δημόσιο, χάνει χρόνο με το χρόνο όλο και περισσότερα έσοδα. Ειδικότερα, τα έσοδα από τη φορολόγηση κληρονομιών, από 196.839.710 € το 2008 μειώθηκαν σε 168.239.630 € το 2011, σημειώνοντας πτώση της τάξεως του 14,5%. . Η μείωση των εσόδων οφείλεται αφενός στην κατάργηση για κάποια χρόνια του φόρου αυτού αφετέρου στη καταβολή του φόρου σε μορφή εξαμηνιαίων δόσεων και όχι εφάπαξ. Διακυμάνσεις παρουσιάζει και η πορεία των εσόδων από τη φορολόγηση των δωρεών και των γονικών παροχών. Ενώ το 2010 έφθασαν τα 99.146.694 € το 2011 μειώθηκαν σε 58.529.856 €, παρουσιάζοντας σημαντική μείωση της τάξεως του 40,96%. Η υπέρμετρη φορολόγηση στα ακίνητα ως αποτέλεσμα της κρίσης αποτέλεσε τη βασική αιτία για την υστέρηση εσόδων και από τους φόρους μεταβίβασης. Συγκεκριμένα, τα φορολογικά έσοδα από μεταβιβάσεις ακινήτων μειώθηκαν από τα 895.600.824 € το 2008 σε 399.684.973 € το 2011, δηλαδή κατά 55,3%⁷². Ειδικά η συνεχής μείωση του ρυθμού των εισπράξεων από φόρους κληρονομιών αποδεικνύει ότι τα έσοδα χάθηκαν λόγω της αύξησης των συντελεστών φόρου που δεν μπορούν να πληρώσουν οι κληρονόμοι, και όχι λόγω της μείωσης των θανάτων. Αντιθέτως, σύμφωνα με

⁷¹ www.capital.gr/tax/news

⁷² www.express.gr

στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, στην τριετία 2006 – 2008 και παρά τη μείωση των συντελεστών φόρων, το Δημόσιο αύξησε τα έσοδά του από φόρους κληρονομιάς. Ειδικότερα, τα έσοδα από φόρους κληρονομιάς αυξήθηκαν κατά περίπου 100 εκατ. σε λιγότερο από μια τριετία: από 146 εκατ. ευρώ που εισέπραξε το Δημόσιο το 2006, το 2007 αύξησε τα έσοδα του κατά 26% εισπράττοντας 184 εκατ. και κατά 7% το 2008 εισπράττοντας 197 εκατ. Η αυξητική αυτή τάση συνεχίστηκε και στο α' εννεάμηνο του 2009, οπότε και ανεκόπη λόγω της αύξησης της φορολογίας⁷³.

3.2.6 Ρυθμίσεις για την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και Διοικητικές Φορολογικές Κυρώσεις

Σημαντικό τμήμα των φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν κατά την τελευταία πενταετία στοχεύουν στην αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος με τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, τη μείωση της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης προκειμένου το φορολογικό σύστημα να γίνει δικαιότερο και να ενισχυθεί η φορολογική διοίκηση.

Ήδη από το 2008, με το Ν. 3634/2008 προωθήθηκε η αύξηση του ΕΦΚ του πετρελαίου θέρμανσης στο 80% του ΕΦΚ του πετρελαίου κίνησης στο πλαίσιο της προσπάθειας για αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στα καύσιμα. Επίσης, ο Ν. 3697/2008 παρείχε τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις αλλά και σε ελεύθερους επαγγελματίες περαίωσης των εκκρεμών φορολογικών τους υποθέσεων για την επταετία 2000 – 2006, με εξαιρετικά ευνοϊκούς όρους για τους φορολογούμενους. Επιπλέον, δόθηκε η δυνατότητα σε όσους όφειλαν στο Δημόσιο να ρυθμίσουν τις οφειλές τους και να τις εξοφλήσουν σε 24 μηνιαίες δόσεις. Και στην περίπτωση αυτή οι όροι ήταν εξαιρετικά ευνοϊκοί για τους οφειλέτες, αφού μειώνονταν σημαντικά (ή μηδενίζονταν) οι σχετικές προσαυξήσεις και τα πρόστιμα. Τόσο η περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων όσο και η ευνοϊκή ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών συμβάλλουν στην ενίσχυση των φορολογικών εσόδων από τη μία αλλά δεν επιδρούν θετικά στην προσπάθεια περιορισμού της φοροδιαφυγής.

⁷³ www.minifin.gr

Επιπρόσθετα, με διατάξεις του Ν. 3842/2010 ενθαρρύνθηκε ο επαναπατρισμός κεφαλαίων μέσω της εξαίρεσης του ελέγχου από το «πόθεν έσχες» και φόρου 5% επί της αξίας του κεφαλαίου για καταθέσεις σε τράπεζες στην αλλοδαπή που εντός 6 μηνών θα μεταφέρονταν σε προθεσμιακό λογαριασμό στην Ελλάδα και εξαίρεσης του ελέγχου από το «πόθεν έσχες» και φόρου 8% επί της αξίας του κεφαλαίου για καταθέσεις σε τράπεζες στην αλλοδαπή που θα δηλώνονταν και θα παρέμεναν εκτός Ελλάδας. Με τη ρύθμιση αυτή, υπήρχε προσδοκία για εισαγωγή κεφαλαίων από το εξωτερικό, η οποία αναμένονταν να φέρει πολλαπλά οφέλη για την ελληνική οικονομία. Ωστόσο, αυτό που έπρεπε οπωσδήποτε να διασφαλιστεί ήταν ότι τα κεφάλαια που θα εισέρχονταν στη χώρα θα κατευθύνονταν σε άμεσες παραγωγικές επενδύσεις, που θα αύξαναν την παραγωγή υπηρεσιών και προϊόντων, θα βοηθούσαν την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, θα ενίσχυαν τις θέσεις απασχόλησης. Για να συμβούν όμως αυτά, είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υπάρχουν και οι αντίστοιχες επενδυτικές ευκαιρίες, έτσι ώστε τα συγκεκριμένα κεφάλαια να αποδόσουν στους φορείς τους σαφώς περισσότερα από εκείνα που κερδίζουν από την τοποθέτησή τους στο εξωτερικό. Και αυτό είναι καθαρά θέμα επιχειρηματικού περιβάλλοντος και οικονομικής πολιτικής.

Με τον ίδιο νόμο, επιπλέον, παρέχονταν κίνητρα για τον αυτοέλεγχο των μικρών επιχειρήσεων με την καθιέρωση δεικτών, όρων και προϋποθέσεων υπαγωγής, ενώ προβλεπόταν κεντρική επιλογή των ελεγκτέων υποθέσεων με σύστημα ανάλυσης κινδύνου φοροδιαφυγής. Συγκεκριμένα, καταρτίστηκε κατάλογος μορίων φοροδιαφυγής, βάσει του οποίου θα διενεργούνται προληπτικοί και τακτικοί έλεγχοι τήρησης της φορολογικής νομοθεσίας από τα υπόχρεα φυσικά και νομικά πρόσωπα.

Λίγους μήνες αργότερα, βάσει ρυθμίσεων του Ν. 3888/2010 δόθηκε για μια ακόμη φορά η δυνατότητα περαίωσης 2.000.000 περίπου εκκρεμών (ανέλεγκτων) φορολογικών υποθέσεων καθώς και είσπραξης των βεβαιωμένων ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο, με ευνοϊκούς όρους για τους φορολογουμένους. Σημειώνεται ότι τις τρεις τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει άλλες εννέα τέτοιες ρυθμίσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν πιεστικές δημοσιονομικές ανάγκες και να αποσυμφορηθούν οι φορολογικές υπηρεσίες.

Η διενέργεια φορολογικών ελέγχων για το σύνολο των φορολογικών υποθέσεων, με δεδομένο το μεγάλο αριθμό των υποκείμενων σε έλεγχο υπόχρεων, προϋποθέτει την

άρτια οργάνωση και λειτουργία της φορολογικής διοίκησης. Στην ελληνική έννομη τάξη τους φορολογικούς ελέγχους έχει σε ένα βαθμό υποκαταστήσει τα τελευταία χρόνια η περαίωση των ανέλεγκτων χρήσεων των επιτηδευματιών και των επιχειρήσεων, ενώ πολιτικές περαίωσης εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων έχουν εφαρμοσθεί από την ελληνική φορολογική διοίκηση για όλα σχεδόν τα φορολογικά αντικείμενα.

Η επιλογή του μέτρου της περαίωσης οφείλεται λοιπόν, κυρίως στις λειτουργικές και οργανωτικές ελλείψεις και δυσλειτουργίες των ελεγκτικών υπηρεσιών, οι οποίες δεν είναι σε θέση να προχωρήσουν σε τακτικό έλεγχο για το σύνολο των υποθέσεων, με συνακόλουθο κίνδυνο παραγραφής τους. Διαπιστώνεται δηλαδή αδυναμία των φορολογικών αρχών να εντοπίσουν την πραγματική φορολογητέα ύλη και να επιβάλλουν τα προβλεπόμενα πρόστιμα και άλλες ποινές. Η επιλογή της περαίωσης όμως οφείλεται και στην ανάγκη του κράτους να αποκομίσει άμεσα και με σχετικά χαμηλό κόστος έσοδα για την κάλυψη διαφόρων ελλειμμάτων. Η μέθοδος της περαίωσης ωστόσο έχει δικαίως επικριθεί καθώς δεν ενθαρρύνει τη δημιουργία φορολογικής συνείδησης των πολιτών, φυσικών και νομικών προσώπων, δεν συμβάλλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής ούτε επιβραβεύει τους ειλικρινείς φορολογουμένους, αφού δημιουργεί συνθήκες άνισης και ευνοϊκότερης μεταχείρισης των φοροφυγάδων.

Σε επάλληλο επίπεδο, θεσπίστηκε με τον εφαρμοστικό νόμο 3986/2011 άρση του τραπεζικού απορρήτου για όλους τους φορολογουμένους. Αναγνωρίστηκε δηλαδή η δυνατότητα στις φορολογικές αρχές να χρησιμοποιούν έμμεσες τεχνικές φορολογικού ελέγχου σε όλες τις κατηγορίες φορολογουμένων προκειμένου να μπορούν να προβαίνουν σε τεκμαρτό προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος, όπως αυτός ισχύει για τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Νέες ποινικές ρυθμίσεις για τα φορολογικά αδικήματα καθώς και ρυθμίσεις που αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θεσπίστηκαν με το Ν. 3943/2011. Πιο αναλυτικά, επαναρρυθμίστηκαν (α) Το ποινικό αδίκημα της μη καταβολής ληξιπρόθεσμων, (β) Το αδίκημα της φοροδιαφυγής για παράλειψη υποβολής ή υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος εφόσον από την παράλειψη ή την ανακρίβεια της δήλωσης δεν αποδόθηκε ο οφειλόμενος φόρος,

(γ) Το αδίκημα της φοροδιαφυγής για μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση Φ.Π.Α. και παρακρατούμενων φόρων, τελών ή εισφορών.

Η μη πληρωμή, είτε των ληξιπρόθεσμων χρεών, είτε του ΦΠΑ, η απόκρυψη εισοδήματος και η φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή με τη χρήση πλαστών και εικονικών τιμολογίων συνιστούν σημαντικό μέρος της παθογένειας της ελληνικής αγοράς. Οι συνεπείς φορολογούμενοι και οι συνεπείς επιχειρήσεις υφίστανται αθέμιτο ανταγωνισμό από τους επιτηδευματίες και τις επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν. Κατά συνέπεια, η κρίση που περνάει η χώρα επιβαρύνει περισσότερο και κυρίως τους ειλικρινείς φορολογούμενους. Η «ατιμωρησία» σε περιόδους μεγάλης οικονομικής κρίσης αμβλύνει τη φορολογική συνείδηση και των συνεπών φορολογουμένων και πολλαπλασιάζει τα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Η ανοχή της φοροδιαφυγής εξομοιώνεται με υπόθαλψη της και οδηγεί όχι μόνο σε καταστροφικά αποτελέσματα για τα δημοσιονομικά του κράτους, αλλά και σε ανισότητα κατά παράβαση του Συντάγματος, αφού τελικά η κύρια συνεισφορά στα δημόσια έσοδα προέρχεται από τη μισθωτή εργασία, που σε περίοδο ύφεσης επίσης πλήττεται με την αύξηση της ανεργίας.

Η εκτεταμένη φοροδιαφυγή αποτελεί βασικό παράγοντα της δημοσιονομικής κρίσης. Το υφιστάμενο επί δεκαετίες θεσμικό πλαίσιο, όχι μόνο δεν αποτρέπει τη φοροδιαφυγή, αλλά τη συντηρεί και την ενθαρρύνει. Αν και η φοροδιαφυγή και στο εισόδημα και στο Φ.Π.Α. και μέσω πλαστών και εικονικών, καθώς και η μη καταβολή ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο προβλέπεται να τιμωρούνται ποινικά εδώ και πολλά χρόνια, εντούτοις οι σχετικές διατάξεις δεν εφαρμόστηκαν με μεθοδικότητα και στοχευμένα, στα πλαίσια ενός προγράμματος καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και για το λόγο αυτό δεν λειτούργησαν αποτρεπτικά μέχρι σήμερα. Το αντίθετο: αδικαιολόγητα «επιεικείς» διατάξεις εισήχθησαν στο θεσμικό πλαίσιο και δημιούργησαν μια γενικευμένη αντίληψη «ατιμωρησίας» και αποτέλεσαν σημαντική αιτία διόγκωσης της φοροδιαφυγής. Στους παρακρατούμενους φόρους δηλ. κυρίως στον Φ.Π.Α., οι συνέπειες της μη εφαρμογής των διατάξεων για την απόδοσή τους είναι ακόμη πιο σοβαρές. Πρόκειται για κατάδηλη υπεξαίρεση χρημάτων του Δημοσίου που φτάνει μέχρι το 40% κάθε χρόνο. Η μη απόδοση ΦΠΑ οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό και στην απόκρυψη της συναλλαγής, πράγμα που σημαίνει ότι συντελείται και άλλη φοροδιαφυγή με την απόκρυψη εισοδήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο αναφοράς, αναδεικνύεται η ανάγκη για ρυθμίσεις ως προς τις παραμέτρους που ήδη αναφέρθηκαν. Ειδικότερα, ως προς τα **ληξιπρόθεσμα**, θεσπίστηκε ως διαρκές και επομένως, ως συνεχές αυτόφωρο, το αδίκημα της μη καταβολής ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο, αλλά με χρόνο τέλεσης του αδικήματος το χρονικό διάστημα από την παρέλευση των τεσσάρων μηνών από τότε που έγιναν ληξιπρόθεσμα μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου ίσου με το 1/3 της προθεσμίας παραγραφής. Δηλαδή για χρονικό διάστημα 20 μηνών από τότε που παρήλθε χρόνος 4 μηνών από την ημερομηνία που κατέστησαν ληξιπρόθεσμα. Αυξάνονται οι ποινές: Μέχρι 5000 ευρώ δεν υπάρχει ποινικό αδίκημα. Από 5000 – 10.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση έως 1 έτος. Από 10.000 – 50.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 6 μήνες. Από 50.000 – 150.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση 1 τουλάχιστον έτος. Από 150.000 και άνω, επιβάλλεται φυλάκιση 3 τουλάχιστον έτη. Εάν το ποσό που οφείλεται στο Δημόσιο εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό, η πράξη μπορεί να κριθεί ατιμώρητη.

Σχετικά με το **αδίκημα φοροδιαφυγής στο εισόδημα**, θεσπίστηκε ως διαρκές και επομένως ως συνεχές αυτόφωρο, το αδίκημα της φοροδιαφυγής με την παράλειψη υποβολής ή την υποβολή ανακριβούς δήλωσης στη φορολογία εισοδήματος, εφόσον από την παράλειψη ή την ανακρίβεια της δήλωσης δεν αποδόθηκε ο οφειλόμενος φόρος. Αναφορικά με τις ποινές: Μέχρι 15.000 ευρώ, δεν υπάρχει ποινικό αδίκημα. Από 15.000 – 150.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους. Από 150.000 ευρώ και άνω, επιβάλλεται από 5 έως 20 χρόνια κάθειρξη. Χρόνος τέλεσης του αδικήματος αυτού είναι το χρονικό διάστημα από την ημέρα κατά την οποία για πρώτη φορά όφειλε να ενεργήσει ο υπαίτιος μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής, δηλαδή στα πλημμελήματα 20 μήνες και στα κακουργήματα 5 χρόνια από τότε που παρέλειψε να υποβάλει ή υπέβαλε ανακριβή δήλωση.

Σχετικά με το **αδίκημα φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ**, θεσπίστηκε ως διαρκές και επομένως ως συνεχές αυτόφωρο, το αδίκημα της φοροδιαφυγής για μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση ΦΠΑ, ΦΜΥ και λοιπών παρακρατούμενων φόρων, τελών ή εισφορών. Αναφορικά με τις ποινές, προβλέπονται τα εξής: Από 1 – 3.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 10 ημερών. Από 3.000 – 75.000 ευρώ,

επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους. Από 75.000 ευρώ και άνω, επιβάλλεται από 5 έως 20 χρόνια κάθειρξη. Χρόνος τέλεσης του αδικήματος είναι το χρονικό διάστημα από την ημέρα κατά την οποία για πρώτη φορά όφειλε να ενεργήσει ο υπαίτιος μέχρι τη συμπλήρωση χρόνου αντίστοιχου με το 1/3 της κατά περίπτωση προβλεπόμενης προθεσμίας παραγραφής, δηλαδή στα πλημμελήματα 20 μήνες και στα κακουργήματα 5 χρόνια από τότε που δεν απέδωσε ή απέδωσε ανακριβώς ΦΠΑ, ΦΜΥ κλπ.

Τελευταία ρύθμιση αφορά τα **εικονικά – πλαστά – νοθευμένα** στοιχεία. Ο χαρακτήρας του αδικήματος αυτού παραμένει στιγμιαίος ενώ θεσπίζονται οι εξής ποινές: Από 1 – 3.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών. Από 3.000 – 150.000 ευρώ, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους. Από 150.000 ευρώ και άνω, επιβάλλεται από 5 έως 20 χρόνια κάθειρξη.

Ως συμπέρασμα στα προηγούμενα μπορούμε να πούμε ότι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα αναδεικνύει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο κράτος και στους πολίτες του, μια σχέση που όχι μόνο δεν είναι καλή αλλά είναι εχθρική. Εντοπίζεται μια έλλειψη εμπιστοσύνης που εκδηλώνεται με διάφορες μορφές ενώ κανείς δεν είναι διατεθειμένος να αποκαταστήσει αυτή τη σχέση. Το κράτος από την πλευρά του απαντά σε αυτό το φαινόμενο με την δημιουργία ενός ακόμη πιο αυστηρού από το υφιστάμενο πλαισίου ποινικών και διοικητικών κυρώσεων. Ωστόσο, όπως γνωρίζουμε η αποτελεσματικότητα ενός μέτρου δεν κρίνεται από την οξύτητά του αλλά από το εάν είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Η ανεπάρκεια του φορολογικού μηχανισμού είναι η κυρίως υπεύθυνη για την απαράδεκτη σήμερα τόσο εκτεταμένη φοροδιαφυγή, η οποία λειτουργεί σε βάρος όλων μας. Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι όσο εξακολουθεί η Διοίκηση να μην λειτουργεί και παράλληλα να αυστηροποιούνται οι επαπειλούμενες κυρώσεις, τόσο θα μειώνεται η υγιής επιχειρηματικότητα και θα αυξάνονται τα κρούσματα συνδιαλλαγών και διαφθοράς.

3.2.7 Οργανωτικές και Λειτουργικές Ρυθμίσεις

Τα έτη 2011 και 2012 χαρακτηρίστηκαν ως έτη ριζικών τομών στην οργάνωση και διοίκηση των φορολογικών υπηρεσιών. Ο περιορισμός του κατακερματισμού των Δ.Ο.Υ., ο εφοδιασμός της Γενικής Διεύθυνσης Ελέγχων με επιτελικού χαρακτήρα επιχειρησιακές αρμοδιότητες, η γενικευμένη εφαρμογή των στοχευμένων ελέγχων βάσει σχεδίου και ανάλυσης κινδύνου και η ουσιαστική βελτίωση της διοικητικής ικανότητας είσπραξης βεβαιωμένων φόρων αποτέλεσαν κεντρικές προτεραιότητες.

Μεταρρυθμίσεις στην οργανωτική δομή

- Ανασυγκροτήθηκε σε πανελλαδική βάση το δίκτυο των Δ.Ο.Υ. Διατηρήθηκε μια μόνο Δ.Ο.Υ. στη πρωτεύουσα κάθε νομού και οι υπόλοιπες αντικαταστάθηκαν με Γραφεία Εξυπηρέτησης Πολιτών στο πλαίσιο των ΚΕΠ. Το προσωπικό μετακινήθηκε προς τις διατηρούμενες Δ.Ο.Υ. εξασφαλίζοντας επάρκεια στελέχωσης και αυξημένη αποτελεσματικότητα. Για την αναδιοργάνωση αυτή, διευρύνθηκε η δυνατότητα των πολιτών να διεκπεραιώνουν φορολογικές υποθέσεις εκτός Δ.Ο.Υ.
- Ανασυγκροτήθηκε η Γενική Διεύθυνση Ελέγχων με την σύσταση νέων Διευθύνσεων που αφορούσαν στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, την ελεγκτική μεθοδολογία, την οργάνωση και διεξαγωγή ειδικών ελέγχων κ.α.
- Συστάθηκε νέο Σώμα Ελεγκτών Βεβαίωσης και Αναγκαστικής Είσπραξης Εσόδων. Το σύνολο των ελεγκτικών και εισπρακτικών ενεργειών ασκείται από το νέο αυτό σώμα, το οποίο συγκροτείται από στελέχη με ειδικές διαδικασίες επιλογής, αξιολογείται τακτικά βάσει συμβολαίων αποδοτικότητας και υπάγεται σε ειδικό πειθαρχικό έλεγχο.
- Άλλαξε η οργανωτική δομή της Τελωνειακής Υπηρεσίας. Ειδικότερα, μειώθηκαν και συγχωνεύθηκαν τμήματα σε επίπεδο υπηρεσιακής μονάδας αλλά και καταργήθηκαν και συγχωνεύθηκαν υπηρεσιακές μονάδες. Αυτή η αλλαγή στόχευε στην επίτευξη των εξής στόχων:
 - ✓ Στη μείωση του λειτουργικού κόστους
 - ✓ Στη δημιουργία νέων ευέλικτων μονάδων
 - ✓ Στην εξοικονόμηση ανθρώπινων πόρων και στη δραστηριοποίησή τους στον τομέα των ελέγχων

- ✓ Στην ενίσχυση των δικαστικών τμημάτων των τελωνειακών αρχών για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διαχείριση των τελωνειακών παραβάσεων και είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.
- ✓ Στην αναβάθμιση και επαρκή στελέχωση των τμημάτων «εκ των υστέρων ελέγχων» των τελωνειακών μονάδων.
- Συστάθηκε «Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων» στο Υπουργείο Οικονομικών. Αποστολή της είναι η συλλογή, επεξεργασία, αξιολόγηση και αξιοποίηση πληροφοριών και στοιχείων, που αφορούν στην εμπλοκή υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών και των εποπτευόμενων από αυτό Νομικών Προσώπων, στη διαφθορά, διαπλοκή και άλλα σοβαρά πειθαρχικά αδικήματα και εγκλήματα, καθώς και την εξιχνίαση και δίωξη αυτών, σε συνεργασία με τον Γενικό Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος⁷⁴.
- Συγκροτήθηκε Γενική Διεύθυνση Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων με επιμέρους τομείς την πολιτική εισπράξεων, το συντονισμό των διαδικασιών αναγκαστικής είσπραξης, την παρακολούθηση ειδικών κατηγοριών οφειλετών καθώς και ειδικών νομικών διαδικασιών και βοηθημάτων και τη χάραξη πολιτικής φορολογικής συμμόρφωσης.
- Ιδρύθηκε ειδικό Σώμα Φορολογικών Διαιτητών (Σ.Φ.Δ.) ως ανεξάρτητη αρχή με έδρα την Αθήνα. Έργο του ΣΦΔ είναι η διαιτητική επίλυση των φορολογικών διαφορών, εφόσον το αντικείμενό τους υπερβαίνει το ποσό των 150.000 ευρώ. Φορολογικοί Διαιτητές διορίζονται πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και επαγγελματικής επάρκειας. Με αυτό τον τρόπο, η εκδίκαση των υποθέσεων θα είναι ταχύτερη και το κόστος για τον φορολογούμενο θα είναι μικρότερο.
- Συστάθηκε ειδικό Τμήμα στη Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων για την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών και της αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής με τρίτες χώρες στον τομέα της άμεσης φορολογίας.
- Συστάθηκε ειδική υπηρεσία σε επίπεδο Διεύθυνσης για τον έλεγχο, τη φορολογική συμμόρφωση και γενικότερα τις σχέσεις με τη φορολογική αρχή των μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων (οι 1000 μεγαλύτερες).

⁷⁴ Ο θεσμός του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος καθιερώνεται με τον Ν. 3943/2011.

Μεταρρυθμίσεις σε Συστήματα και Λειτουργίες

- Καταρτίστηκε πενταετές Στρατηγικό Πλαίσιο 2011 – 2015 για τη φορολογική πολιτική και διοίκηση όπου διατυπώνεται η αποστολή, οι στόχοι και τα μέσα των φορολογικών αρχών καθώς και του θεσμικού πλαισίου εντός του οποίου αυτές ενεργούν. Ένας βασικός στόχος του στρατηγικού πλαισίου για την φορολογική διοίκηση είναι η πάταξη της γενικευμένης φοροδιαφυγής για να βελτιωθεί η είσπραξη εσόδων και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στη φορολογική διοίκηση. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν συγκεκριμένες επιδιώξεις και δράσεις προκειμένου να υλοποιηθεί ο βασικός στόχος του στρατηγικού σχεδίου.
- Το τριετές εθνικό επιχειρησιακό πρόγραμμα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής εντάχθηκε στον στόχο του στρατηγικού πλαισίου για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στις δράσεις που έπρεπε να αναληφθούν για τον σκοπό αυτό. Περιλαμβάνει σχέδια δράσεων, προτάσεις θεσμικών αλλαγών και μέτρα συντονισμού των αρμοδίων αρχών. Το Πρόγραμμα εγκρίνεται από διυπουργική επιτροπή και η υλοποίησή του παρακολουθείται από εκτελεστική διυπουργική επιτροπή σε επίπεδο αρμόδιων Γενικών Γραμματέων υπό την προεδρία του Υπ. Οικονομικών.
- Εφαρμόστηκε σύστημα Δεικτών Μέτρησης Επιδόσεων των 30 μεγαλύτερων Δ.Ο.Υ. βάσει του οποίου θα αξιολογείται το έργο και η συμμόρφωση των επικεφαλής των Δ.Ο.Υ. σε σχέση με τους τιθέμενους στόχους.
- Εισήχθη ο «έλεγχος από το γραφείο». Οι φορολογούμενοι θα υπάγονται σε προσωρινό ή τακτικό έλεγχο από το γραφείο της ελεγκτικής υπηρεσίας για συγκεκριμένα φορολογικά αντικείμενα. Η διαδικασία θα αξιοποιεί υφιστάμενα στοιχεία στην υπηρεσία.
- Υλοποιήθηκε η καθολική λειτουργία του Elenxis και των υποσυστημάτων του. Οι τυχαίοι έλεγχοι επιχειρήσεων και επιτηδευματιών αντικαθίστανται με κεντρικά καθοδηγούμενους στοχευμένους ελέγχους που βασίζονται σε ανάλυση κινδύνου που θα διεξάγεται μέσω αυτού του ελεγκτικού πληροφοριακού συστήματος.
- Αντικαταστάθηκε το ισχύον σύστημα υπολογισμού αντικειμενικών αξιών ακινήτων από νέο σύστημα που θα προσεγγίζει ορθότερα τις πραγματικές

εμπορικές αξίες και θα επιτρέπει την τακτική αναπροσαρμογή τους ανάλογα με τις μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς.

- Εισήχθη νέα διαδικασία για την κατηγοριοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών σε εισπράξιμες και μη, ώστε οι ενέργειες των φορολογικών αρχών να προσανατολίζονται στις περιπτώσεις με πραγματικό εισπρακτικό ενδιαφέρον αυξάνοντας την αποτελεσματικότητά τους. Ομοίως, εκκαθαρίστηκε το μητρώο των κατόχων ΑΦΜ που είναι υπόχρεοι ΦΠΑ από τους ανενεργούς κωδικούς.
- Εφαρμόστηκε η νομοθετική ρύθμιση που θα επιτρέπει τη δημοσιοποίηση ονομάτων όσων θα εμφανίζουν υψηλές ληξιπρόθεσμες οφειλές [N. 4038/2012].
- Καταρτίστηκε μεσοπρόθεσμη επικοινωνιακή καμπάνια κατά της φοροδιαφυγής με στόχο την αποκατάσταση της φορολογικής συνείδησης και την ανάδειξη των επιτυχιών στο μέτωπο της φοροδιαφυγής.
- Εισήχθη η κάρτα αποδείξεων κατά τρόπο ανώνυμο και προαιρετικό για τον φορολογούμενο. Η κάρτα θα επιτρέπει την ηλεκτρονική καταγραφή των αποδείξεων δαπανών και την άμεση μετάδοσή τους προς επεξεργασία στη ΓΓΠΣ.
- Τέθηκε σε λειτουργία το νέο TAXISNET που θα προσφέρει αυξημένες δυνατότητες ηλεκτρονικής συναλλαγής με τους φορολογούμενους.
- Τέθηκε σε λειτουργία το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα των Τελωνειακών Υπηρεσιών (ICIS), το οποίο θα εξασφαλίζει αυξημένα επίπεδα δικτύωσης τόσο εντός Ελλάδας όσο και με τις τελωνειακές υπηρεσίες άλλων χωρών.
- Εισήχθη στα τελωνεία νέο σύστημα ψηφιακής κωδικοποίησης για την ιχνηλασία και τον εντοπισμό λαθραίων προϊόντων καπνού και αλκοόλ, σε αντικατάσταση των ενσήμων ταινιών φορολογίας, με στόχο την αντιμετώπιση των περιπτώσεων λαθρεμπορίας, και την αύξηση των κρατικών εσόδων [N. 4072/2012] .

Αντιμετώπιση της διαφθοράς

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς στον φοροεισπρακτικό μηχανισμό αποτέλεσε προτεραιότητα. Το Υπουργείο Οικονομικών αντιμετώπισε με ιδιαίτερη αυστηρότητα τις περιπτώσεις κρουσμάτων διαφθοράς που παρουσιάστηκαν και τις οδήγησε άμεσα στη δικαιοσύνη.

Σε αυτή την κατεύθυνση για την περίοδο του επιχειρησιακού σχεδίου 2011 – 2013 και με βάση τις νομοθετικές αλλαγές προβλέπονταν:

- Σύσταση «Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων». Αποστολή της θα είναι η συλλογή, επεξεργασία, αξιολόγηση και αξιοποίηση πληροφοριών και στοιχείων, που αφορούν στην εμπλοκή υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών και των εποπτευόμενων από αυτό Νομικών Προσώπων, στη διαφθορά, διαπλοκή και άλλα σοβαρά πειθαρχικά αδικήματα και εγκλήματα, καθώς και την εξιχνίαση και δίωξη αυτών, σε συνεργασία με τον Γενικό Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.
- Παθητική δωροδοκία. Θεσπίστηκε ως κακούργημα το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας υπαλλήλου εφόσον η αξία των ωφελημάτων για τον υπάλληλο υπερβαίνει το ποσό των 73.000 ευρώ, ανεξαρτήτως δε ποσού προκειμένου για υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών.
- Διαχειριστικοί έλεγχοι. Διαχειριστικοί έλεγχοι σε όλες τις Δ.Ο.Υ. από μικτά συνεργεία με στόχο τον εκτεταμένο και αιφνιδιαστικό έλεγχο όλων των Δ.Ο.Υ. τουλάχιστον μια φορά το χρόνο εκτός από τους συνήθεις που θα γίνονται από τον εποπτεύοντα επιθεωρητή.

4. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

4.1 Εισαγωγή –Μεθοδολογία της έρευνας

Στην προηγούμενη ενότητα, έγινε προσπάθεια για μια συστηματική καταγραφή των διάφορων μέτρων που πάρθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους που μαστιάζει τη χώρα μας από το 2009. Στη δεύτερη ενότητα, η οποία αποτελεί το ερευνητικό μέρος της εργασίας αυτής, επιδιώκεται η καταγραφή των επιπτώσεων των μέτρων αυτών στο εισόδημα των καταναλωτών αλλά και ο έλεγχος ορθής κατανομής – διανομής του εισοδήματος στους Έλληνες Πολίτες.

Με τη βοήθεια σημαντικών στοιχείων τα οποία διατίθενται από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και εκδίδονται στο στατιστικό δελτίο φορολογικών δεδομένων προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της έρευνας είναι η παρουσίαση των αλλαγών που επήλθαν λόγω των διάφορων μέτρων που πάρθηκαν σε σημαντικά μεγέθη όπως το δηλωθέν εισόδημα, οι απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά, το φορολογούμενο κλίμακας, οι μειώσεις φόρου κλίμακας και τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης. Δεδομένου ότι τα δημοσιοποιημένα στοιχεία ήταν αρκετά αναλυτικά, και στην προσπάθειά μας να παρουσιάσουμε μια συνοπτική και περιεκτική έκθεση έγιναν δύο σημαντικές ενέργειες οι οποίες αξίζει να αναφερθούν.

Αρχικά, λόγω του ότι τα εισοδηματικά κλιμάκια που παρέχονται στα επίσημα στοιχεία ήταν πολλά σε αριθμό και δύσχρηστα στην ανάλυση, στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε η συνοπτική παρουσίασή τους πράγμα το οποίο μας οδήγησε στην συγχώνευση τους και στη δημιουργία έξι συνολικά κλιμακίων.

- 0-20.000
- 20.000-39.000
- 60.000-80.000
- 80.000-100.000
- >100.000

Επιπλέον, για οποιοδήποτε μέτρο για το οποίο υπήρχαν στατιστικά στοιχεία όπως παραδείγματος χάρη για το δηλωθέν εισόδημα, τις απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά, το φορολογούμενο κλίμακας, τις μειώσεις φόρου κλίμακας, τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης ερευνήθηκαν οι ποσοστιαίες μεταβολές όπου αυτές κρίθηκαν αναγκαίες και η επίδρασή τους στη φορολόγηση ανά εισοδηματικό κλιμάκιο. Για τη διαπίστωση των παραπάνω, χρησιμοποιήθηκε για λόγους ασφαλείας και η αξιολόγηση των ποσών που προέρχονται από

- Μισθούς και Συντάξεις
- Ακίνητα
- Κινητές Αξίες
- Εμπορικές Επιχειρήσεις
- Γεωργικές Επιχειρήσεις
- Ελεύθερα Επαγγέλματα

προκειμένου να διαπιστωθεί εάν κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση με τις παραπάνω αναλύσεις μιας και ο κύριος λόγος της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των επιπτώσεων στα εισοδηματικά κλιμάκια και στους φορολογούμενους οι οποίοι δηλώνουν εισοδήματα τα οποία προέρχονται από τις παραπάνω έξι πηγές.

Κρίθηκε σκόπιμο, οι αναλύσεις που αφορούν δεδομένα όπως το δηλωθέν εισόδημα, τις απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά, το φορολογούμενο κλίμακας και τις μειώσεις φόρου κλίμακας να μην γίνουν μόνο σε συνολική, αλλά και σε κατά κεφαλήν βάση, ώστε να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα καθώς έτσι συνυπολογίζονται κάθε φορά και οι αυξομειώσεις του αριθμού των φορολογούμενων στα εισοδηματικά κλιμάκια αλλά και στο σύνολό τους. Το μέγεθος που όχι τυχαία δεν υπολογίστηκε σε κατά κεφαλήν βάση είναι τα τεκμήρια καθώς τα τεκμήρια από τη φύση τους εκφράζονται σε κατά κεφαλήν βάση.

Στο δεύτερο τμήμα της έρευνας, επιδιώκεται η αποτύπωση των επιδράσεων της εφαρμογής των μέτρων σε μακροοικονομικό επίπεδο μέσω της χρήσης δύο βασικών εργαλείων, του συντελεστή Gini και της καμπύλης Lorenz. Για το τμήμα αυτό της έρευνας κρίθηκε αναγκαίος ο υπολογισμός τους μόνο κατά το έτος βάσης και κατά το οικονομικό έτος 2011 για το οποίο διατίθενται στατιστικά στοιχεία, καθώς όπως μας κατέδειξε η πρώτη ενότητα της έρευνας κατά τα χρόνια αυτά υπήρξαν μεταβολές οι

οποίες ήταν άξιες σύγκρισης για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Τα συμπεράσματα στην υποενότητα αυτή, αφορούν τον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται το εισόδημα πριν και μετά την κρίση τόσο στο δηλωθέν εισόδημα όσο και στα καθαρά εισοδήματα των Ελλήνων φορολογούμενων.

Ακόμη, δεδομένης της λεπτομερούς παρουσίασης των εισοδηματικών κλιμακίων, η δεύτερη ενέργεια περιλαμβάνει την άθροιση των αντίστοιχων ποσών δηλωθέντος εισοδήματος που αναφέρονται στον υπόχρεο, τα προστατευόμενα μέλη και τη σύζυγο, σε ένα ενιαίο σύνολο πάνω στο οποίο υπολογίζονται και οι αντίστοιχες ποσοστιαίες μεταβολές.

4.2 Αποτελέσματα σε επίπεδο χώρας

4.2.1 Γενική εικόνα της επίπτωσης των μέτρων σε βασικά οικονομικά δεδομένα

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα των φορολογούμενων (σε τρέχουσες τιμές)

Στην πρώτη ενότητα, επιχειρείται η αποτύπωση της γενικής τάσης των επιπτώσεων της φορολογικής πολιτικής στα εισοδήματα των ελλήνων καταναλωτών, από την οικονομική κρίση. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας δεδομένα και στατιστικά στοιχεία όπως αυτά δημοσιοποιήθηκαν από το υπουργείο οικονομικών, επιδιώκεται η καταγραφή μιας πρώτης εικόνας των επιπτώσεων.

Ειδικότερα, για την καλύτερη αποτύπωση και διεξαγωγή συμπερασμάτων, χρησιμοποιήθηκε ως έτος βάσης το οικονομικό έτος 2008 το οποίο περιλαμβάνει εισοδήματα που πραγματοποιήθηκαν από 01/01/2007-31/12/2007. Η επιλογή του έτους αυτού σαν έτος σύγκρισης, στηρίζεται στη λογική ότι το 2007 αποτελεί το τελευταίο έτος πριν από την έναρξη της οικονομικής κρίσης. Στη διεθνή αρθρογραφία η έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης τοποθετείται στο τελευταίο τρίμηνο του 2007, όταν οι κυβερνητικές αρχές των ΗΠΑ επέτρεψαν την κατάρρευση της Lehman Brothers.

Στην ενότητα αυτή, θα παρουσιαστούν πίνακες οι οποίοι θα αποτυπώνουν τις μεταβολές σε βασικά οικονομικά δεδομένα συγκριτικά με το έτος πριν την έναρξη

της οικονομικής κρίσης. Οι πινάκες έχουν διαφοροποιηθεί από αυτούς που παρουσίασε το υπουργείο με την έννοια ότι γίνανε πιο συνοπτικοί με σκοπό την απευθείας εξαγωγή συμπερασμάτων. Τα οικονομικά στοιχεία τα οποία θα μελετηθούν είναι το Δηλωθέν Εισόδημα, οι Απαλλαγές και τα Αφορολόγητα Ποσά, το Φορολογούμενο Κλίμακας, οι Μειώσεις Φόρου Κλίμακας και τα Τεκμήρια Δαπανών Διαβίωσης.

Το διάγραμμα 1 παρουσιάζει τη διαχρονική εξέλιξη του δηλωθέντος εισοδήματος για τα οικονομικά έτη 2008 έως 2011. Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από το διάγραμμα, είναι πως μέχρι το οικονομικό έτος 2010 το δηλωθέν εισόδημα φαίνεται πως παρουσιάζει μια αυξητική τάση, ενώ το οικονομικό έτος 2011 αρχίζει να παρουσιάζεται μια πτωτική πορεία η οποία οφείλεται στην κρίση και στον περιορισμό των εισοδημάτων και των συναλλαγών. Τα μέτρα που ξεκίνησε να λαμβάνει η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του δημόσιου χρέους και του ελλείμματος, κάτω από άλλες συνθήκες, θα έπρεπε να οδηγήσουν σε αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2008 – 2011

ΠΗΓΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο πίνακας 26 περιέχει τα στατιστικά στοιχεία όπως αυτά δημοσιοποιήθηκαν, και περιλαμβάνουν το δηλωθέν εισόδημα του υπόχρεου και των προστατευόμενων μελών, της συζύγου αλλά και το σύνολο τους. Ο πίνακας αυτός, ουσιαστικά αποτελεί

το συγκριτικό πίνακα για την περαιτέρω ανάλυση μας μιας και το οικονομικό έτος 2008 αποτελεί το έτος βάσης για την παρούσα έρευνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
0-20.000	38.266.437.119 €	11.238.489.634 €	49.504.926.753 €
20.000-39.000	23.136.266.257 €	5.809.779.366 €	28.946.045.623 €
39.000-60.000	6.724.727.082 €	1.077.191.292 €	7.801.918.374 €
60.000-80.000	2.329.598.764 €	376.813.316 €	2.706.412.080 €
80.000-100.000	1.144.917.441 €	195.097.310 €	1.340.014.751 €
>100.000	2.603.285.924,00 €	421.172.794 €	3.024.458.718 €
ΣΥΝΟΛΟ	74.205.232.587 €	19.118.543.712 €	93.323.776.299 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Σε μια βαθύτερη εξέταση του ζητήματος, παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας 27 ο οποίος παρουσιάζει το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για το έτος 2008, το οποίο είναι και έτος βάσης. Όπως φαίνεται και από τα δεδομένα, το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο, εμφανίζεται σχετικά χαμηλό και κοντά στο κάτω άκρο γεγονός το οποίο είναι αποτέλεσμα του μεγάλου αριθμού των φορολογούμενων, οι οποίοι δηλώνουν μηδενικό εισόδημα.

Για το δεύτερο κλιμάκιο, το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα ανέρχεται περίπου στις 26.000 ευρώ. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως τα δύο αυτά κλιμάκια περιλαμβάνουν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του συνόλου των φορολογούμενων και γι αυτό στις επόμενες ενότητες θα δοθεί ιδιαίτερο βάρος. Στην αντίθετη περίπτωση, το ανώτερο εισοδηματικό κλιμάκιο παρουσιάζει κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα περίπου 161.000 ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ		
0-20.000	6899716	7.175 €
20.000-39.000	1106319	26.164 €
39.000-60.000	166854	46.759 €
60.000-80.000	39653	68.252 €
80.000-100.000	15119	88.631 €
>100.000	18700	161.736 €
ΣΥΝΟΛΟ	8246361	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Στον πίνακα 28 παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία για το πρώτο έτος για το οποίο θα γίνει η σύγκριση, δηλαδή το οικονομικό έτος 2009. Η τελευταία στήλη παρουσιάζει την ποσοστιαία μεταβολή του συνόλου του δηλωθέντος εισοδήματος του και για κάθε εισοδηματικό κλιμάκιο. Όπως παρατηρείται και στον πίνακα, παρά το γεγονός ότι στο σύνολό του το δηλωθέν εισόδημα παρουσιάζει αύξηση σε ποσοστό 5% περίπου, το δηλωθέν εισόδημα για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο το οποίο περιλαμβάνει στην ουσία τα χαμηλότερα εισοδήματα, παρατηρούμε πως συρρικνώνεται σε ποσοστό 1,24%. Φαίνεται λοιπόν, πως τα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια αρχίζουν να πλήττονται από το πρώτο κιόλας έτος της οικονομικής κρίσης, με τη συρρίκνωση του δηλωθέντος εισοδήματός τους. Ωστόσο, αυτό δεν μπορούμε να το θεωρήσουμε ως ασφαλές συμπέρασμα λόγω της ύπαρξης σοβαρής φοροδιαφυγής. Τέλος, η μεγαλύτερη μείωση εμφανίζεται στα κλιμάκια 80.000 – 100.000 ευρώ, ενώ η μικρότερη σε ποσά άνω των 100.000 ευρώ.

Ένα άλλο σημείο κριτικής το οποίο αξίζει να διατυπωθεί, είναι πως πέρα από το γεγονός πως η αύξηση του εισοδήματος συνολικά μπορεί να προήλθε από την καθυστερημένη επίπτωση της οικονομικής κρίσης, η αύξηση αυτή ενδέχεται να προέρχεται σαν απόρροια των κυβερνητικών εξαγγελιών για πάταξη της φοροδιαφυγής. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να αποτέλεσε το θεμελιώδη λίθο προκειμένου οι Έλληνες φορολογούμενοι να αποκτήσουν φορολογική συνείδηση και να δηλώνουν το σύνολο των εισοδημάτων τους που προέρχονται από όλες τις πηγές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009	ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ			% Μεταβολή 08-09
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	
0-20.000	37.536.462.306 €	11.354.330.038 €	48.890.792.344 €	-1,24%
20.000-39.000	25.534.454.091 €	6.666.357.176 €	32.200.811.267 €	11,24%
39.000-60.000	7.812.004.370 €	1.228.101.541 €	9.040.105.911 €	15,87%
60.000-80.000	2.642.644.398 €	430.897.601 €	3.073.541.999 €	13,57%
80.000-100.000	1.319.923.610 €	214.630.973 €	1.534.554.583 €	14,52%
>100.000	2.871.422.856 €	449.496.418 €	3.320.919.274 €	9,80%
ΣΥΝΟΛΟ	77.716.911.631 €	20.343.813.747 €	98.060.725.378 €	5,08%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Μικρή αύξηση του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος αναφορικά με το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο, αποτυπώνεται στον πίνακα 29 ο οποίος δείχνει το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για το οικονομικό έτος 2009 καθώς επίσης και τη μεταβολή του από

το έτος βάσης. Από τον παρακάτω πίνακα, γίνεται ξεκάθαρο πως η συνολική αύξηση του εισοδήματος δεν προέρχεται από μια ενδεχόμενη αύξηση των φορολογούμενων που εντάσσονται στο κλιμάκιο αυτό. Αντιθέτως, γίνεται αμέσως αντιληπτό πως ο αριθμός των φορολογούμενων του πρώτου κλιμακίου μειώθηκε συγκριτικά με το έτος βάσης και δεδομένης και της αύξησης του ποσού του κατά κεφαλήν δηλωθέντος εισοδήματος, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως για το έτος 2009 η οικονομική κατάσταση, τουλάχιστον των φορολογούμενων του πρώτου κλιμακίου, είναι ελαφρώς πιο βελτιωμένη και οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης δεν έχουν επηρεάσει τα εισοδήματα που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να ισχυριστούμε πως το κατά κεφαλήν εισόδημα για όλα τα κλιμάκια έχει αυξηθεί έστω και σε οριακό βαθμό, εκτός από το κατά κεφαλήν εισόδημα των φορολογούμενων οι οποίοι ανήκουν στο δεύτερο κλιμάκιο το οποίο συρρικνώθηκε μόλις κατά 0,87%. Τέλος, συνολικά ο αριθμός των φορολογούμενων αυξήθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009				
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	% Ε.Βάσης	
0-20.000	6845613	7.142 €	0,46%	
20.000-39.000	1220055	26.393 €	-0,87%	
39.000-60.000	193528	46.712 €	0,10%	
60.000-80.000	45052	68.222 €	0,04%	
80.000-100.000	17319	88.605 €	0,03%	
>100.000	20593	161.264 €	0,29%	
ΣΥΝΟΛΟ	8342160			

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 30 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία για το οικονομικό έτος 2010. Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον πίνακα και το οποίο παρουσιάστηκε και στο γράφημα στην αρχή της ενότητας, είναι πως για μια ακόμη χρονιά το συνολικό δηλωθέν εισόδημα των φορολογούμενων αυξήθηκε με υψηλότερο ρυθμό από το προηγούμενο έτος, καθώς ανήλθε στο 7,48%. Παρατηρούμε πως για μια ακόμη χρονιά, παρά την αύξηση του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος, το εισόδημα των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων παρουσίασε μείωση,

μεγαλύτερη από το προηγούμενο έτος, της τάξης του 3,48%. Ουσιαστικά αποτελεί το μοναδικό κλιμάκιο το οποίο παρουσιάζει μείωση για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά ενώ όλα τα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσιάζουν αύξηση η οποία όμως είναι αισθητά μεγαλύτερη από το προηγούμενο οικονομικό έτος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 30: ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010	ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ			% Μεταβολή 08-10
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	
0-20.000	36.587.737.779 €	11.196.749.963 €	47.784.487.742 €	-3,48%
20.000-39.000	26.924.799.154 €	7.374.203.560 €	34.299.002.714 €	18,49%
39.000-60.000	8.365.016.428 €	1.364.338.605 €	9.729.355.033 €	24,70%
60.000-80.000	2.920.278.859 €	527.146.076 €	3.447.424.935 €	27,38%
80.000-100.000	1.467.598.186 €	243.228.848 €	1.710.827.034 €	27,67%
>100.000	2.867.923.570 €	461.726.351 €	3.329.649.921 €	10,09%
ΣΥΝΟΛΟ	79.133.353.976 €	21.167.393.403 €	100.300.747.379 €	7,48%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Για το οικονομικό έτος 2010, παρατηρούμε πως το κατά κεφαλήν εισόδημα των φορολογούμενων με το μικρότερο εισόδημα παρουσιάζει αισθητή μείωση η οποία ανέρχεται περίπου στο 3%. Παρά το γεγονός ότι ο πίνακας 30 παρουσίασε αυξήσεις στα συνολικά εισοδήματα για όλα τα επόμενα εισοδηματικά κλιμάκια, στον πίνακα 31 ο οποίος δείχνει το κατά κεφαλήν εισόδημα, δεν παρουσιάζεται η ίδια εικόνα.

Πιο συγκεκριμένα ενώ σε συνολικά ποσά το δεύτερο εισοδηματικό κλιμάκιο παρουσίασε αύξηση της τάξης του 18% σε κατά κεφαλήν όρους, η αύξηση αυτή ήταν αισθητά μικρότερη και πιο συγκεκριμένα άγγιξε μόλις το 1,28%. Την ίδια στιγμή που και το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του ανώτερου κλιμακίου παρουσίασε αύξηση 10%, το κατά κεφαλήν εισόδημα των φορολογουμένων που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, παρουσίασε πτώση της τάξης του 3,15%.

Οι διαφορές αυτές προκύπτουν λόγω του ότι ο πρώτος πίνακας δεν λαμβάνει υπόψη το μέγεθος των κλιμακίων αναφορικά με το πλήθος των φορολογούμενων και δίνει αποτελέσματα για συνολικά ποσά. Είναι εμφανές πως οι διαφορές αυτές προέρχονται από τις εκάστοτε μετακινήσεις των φορολογούμενων από το ένα εισοδηματικό κλιμάκιο στο άλλο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 31: ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6857954	6.968 €	-2,89%
20.000-39.000	1294298	26.500 €	1,28%
39.000-60.000	208416	46.682 €	-0,16%
60.000-80.000	50492	68.277 €	0,04%
80.000-100.000	19317	88.566 €	-0,07%
>100.000	21256	156.645 €	-3,15%
ΣΥΝΟΛΟ	8451733		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 32 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία για το οικονομικό έτος 2011 (διαχειριστικό έτος 2010). Λίγους μήνες μετά την εξαγγελία του τότε πρωθυπουργού για την ένταξη της χώρας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης – η οποία πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2010 – οι πρώτες επιπτώσεις στο συνολικό δηλωθέν εισόδημα των φορολογούμενων, αρχίζουν να αποτυπώνονται. Πιο συγκεκριμένα, έπειτα από δύο χρόνια συνεχόμενης αύξησης, το οικονομικό έτος 2011 παρά την συνολική αύξηση, ο ρυθμός αύξησης του συνολικού εισοδήματος μειώθηκε, κάτι το οποίο ενδεχομένως να αποτελεί αρνητικό οίον για το οικονομικό έτος 2012 το οποίο αποτελεί κατά πολλούς το έτος που κορυφώνεται η κρίση.

Ο πίνακας αυτός όμως, παρουσιάζει και ένα παράδοξο. Για μία ακόμη χρονιά παρατηρούμε συνεχόμενη μείωση στο συνολικό δηλωθέν εισόδημα των χαμηλότερων οικονομικών κλιμακίων τα οποία δέχονται συνεχόμενες μειώσεις από την αρχή της κρίσης. Αν και φαινομενικά το 2% μπορεί να μην αποτελεί σημαντικό ποσοστό, εάν αθροίσουμε τη συνεχόμενη μείωση από το οικονομικό έτος 2009 έως το οικονομικό έτος 2011 που είναι 7% περίπου και ταυτόχρονα αποτελεί το εισοδηματικό κλιμάκιο με τους περισσότερους φορολογούμενους και το υψηλότερο συγκεντρωτικό ποσό δηλωθέντος εισοδήματος, τότε κατανοούμε πως οι επιπτώσεις για τους φορολογούμενους του συγκεκριμένου κλιμακίου είναι πολύ σημαντικές. Ταυτόχρονα, φαίνεται πως η συνολική αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος, φαίνεται να προέρχεται από τις σημαντικά υψηλές αυξήσεις των ποσών των υπόλοιπων εισοδηματικών κλιμακίων και ιδιαίτερα εκείνων των οποίων περιλαμβάνουν ποσά από 60.000 – 100.000 ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32: ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011	ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ			% Μεταβολή 08-11
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	
0-20.000	36.725.769.200 €	11.797.640.949 €	48.523.410.149 €	-1,98%
20.000-39.000	25.541.929.459 €	6.383.553.246 €	31.925.482.705 €	10,29%
39.000-60.000	7.651.420.402 €	1.380.538.786 €	9.031.959.188 €	15,77%
60.000-80.000	2.845.687.388 €	553.775.087 €	3.399.462.475 €	25,61%
80.000-100.000	1.387.435.130 €	254.157.704 €	1.641.592.834 €	22,51%
>100.000	2.928.294.491 €	494.676.377 €	3.422.970.868 €	13,18%
ΣΥΝΟΛΟ	77.080.536.070 €	20.864.342.149 €	97.944.878.219 €	4,95%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Από τα στοιχεία του πίνακα 33, ο οποίος παρουσιάζει το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για το οικονομικό έτος 2011, διαπιστώνεται για μια ακόμη φορά πως το κατά κεφαλήν εισόδημα των ασθενέστερων οικονομικά φορολογούμενων μειώνεται για μία ακόμη χρονιά και καθώς διανύουμε ήδη το δεύτερο έτος από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, την ίδια στιγμή που τα επόμενα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσιάζουν αύξηση ή οριακή μείωση.

Οι συνεχόμενες μειώσεις των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων οφείλονται εν γένει σε μαζικές και οριζόντιες περικοπές σε μισθούς και συντάξεις από την πλευρά της κυβέρνησης, κάτι το οποίο αποτυπώνεται και στα παρακάτω δεδομένα την ίδια στιγμή. Η πολιτική αυτή βασίζεται στην εφαρμογή μέτρων δράσης και περιορισμού των δημοσιονομικών μεγεθών στη μεγαλύτερη δεξαμενή των φορολογούμενων, που όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα είναι το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο.

Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός πως σημαντική είναι και η μείωση των κατά κεφαλήν εισοδημάτων των πολιτών που ανήκουν στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια καθώς η πτώση ανήλθε στο 2,29%. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως το έτος 2011 ο συνολικός αριθμός των φορολογούμενων μειώθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33: ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6785686	7.151 €	-0,34%
20.000-39.000	1212496	26.330 €	0,63%
39.000-60.000	192712	46.868 €	0,23%
60.000-80.000	49887	68.143 €	-0,16%
80.000-100.000	18513	88.672 €	0,05%
>100.000	21660	158.032 €	-2,29%
ΣΥΝΟΛΟ	8280954	11828	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Απαλλαγές και Αφορολόγητα Ποσά – Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων και επιπτώσεις των μέτρων

Στην ενότητα αυτή, γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστούν οι επιπτώσεις από τις συνεχόμενες αλλαγές στο ύψος του αφορολόγητου ποσού στα εισοδήματα των Ελλήνων φορολογούμενων.

Ο πίνακας 34 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται στα ποσά τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο (αφορολόγητο όριο) για το κάθε ένα από τα παρακάτω εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 34: ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛ.ΠΟΣΑ		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
0-20.000	2.923.908.144 €	983.255.884 €	3.907.164.028 €
20.000-39.000	1.026.476.026 €	234.687.898 €	1.261.163.924 €
39.000-60.000	274.817.190 €	50.972.851 €	325.790.041 €
60.000-80.000	88.273.459 €	14.557.024 €	102.830.483 €
80.000-100.000	40.154.588 €	6.770.057 €	46.924.645 €
>100.000	69.412.174 €	10.592.615 €	80.004.789 €
ΣΥΝΟΛΟ	4.423.041.581 €	1.300.836.329 €	5.723.877.910 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Για να αξιοποιηθούν με τρόπο αποτελεσματικό τα παραπάνω στοιχεία, παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας ο οποίος παρουσιάζει τους φορολογικούς συντελεστές και το αφορολόγητο όριο για όλα τα φυσικά πρόσωπα για το οικονομικό έτος 2008.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα αυτό, γίνεται αμέσως αντιληπτό πως το αφορολόγητο όριο για το οικονομικό έτος 2008 ήταν σε αρκετά υψηλά επίπεδα καθώς ανερχόταν στα 12.000⁷⁵ ευρώ για μισθωτούς και συνταξιούχους και 10.500 ευρώ για μη μισθωτούς και επαγγελματίες⁷⁶. Το υψηλό αφορολόγητο είναι και ο λόγος για τον οποίο το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσό του ακόλουθου πίνακα δεδομένου ότι στο κλιμάκιο αυτό ανήκει ο μεγαλύτερος αριθμός φορολογουμένων. Με λίγα λόγια, για ποσά μέχρι 12.000 ευρώ ο φορολογούμενος δεν κατέβαλε κάποιο ποσό φόρου.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2007				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	29	5.220	30.000	5.220
45.000	39	17.550	75.000	22.770
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2007				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	29	5.220	30.000	5.445
45.000	39	17.550	75.000	22.995
άνω 75.000	40			

Ο πίνακας 35 παρουσιάζει τις κατά κεφαλήν απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά για το έτος 2008. Η λογική ότι τα αφορολόγητα ποσά και οι απαλλαγές υπάρχουν με σκοπό να ελαφρύνουν τους οικονομικά αδύναμους, δεν φαίνεται να ενισχύεται από τα παρακάτω δεδομένα.

Αντιθέτως, με μια γρήγορη ματιά γίνεται αμέσως αντιληπτό πως όσο ανεβαίνουμε εισοδηματικό κλιμάκιο τόσο περισσότερο μεγαλώνει και το μέγεθος των αφορολόγητων ποσών και των απαλλαγών. Θα περίμενε κανείς το μεγαλύτερο ποσό να εμφανίζεται στα χαμηλότερα κλιμάκια σε μια προσπάθεια στήριξης των οικονομικά ασθενέστερων και στο όνομα ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος.

Ειδικότερα, παρατηρούμε πως για τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια το κατά κεφαλήν ποσό για αφορολόγητα ποσά και για απαλλαγές ανέρχεται στα 566€, ενώ

⁷⁵ <http://www.logistis.gr/default.asp?pid=56>

⁷⁶ Ένας λόγος για την αναγνώριση υψηλού αφορολόγητου ποσού το οικονομικό έτος 2008 αλλά και προηγούμενα οικονομικά έτη ήταν η εκπλήρωση ενός εκ του συνολού των κριτηρίων του Μάαστριχτ και συγκεκριμένα του λόγου ΑΕΠ/χρέος. Δεδομένου ότι η χώρα μας δεν μπορούσε να μειώσει το χρέος της, έπρεπε να αυξήσει το ΑΕΠ και άρα τα δηλωθέντα εισοδήματα. Η θέσπιση επομένως υψηλού αφορολόγητου ορίου αποτελούσε τρόπο για να αυξηθούν τα δηλωθέντα εισοδήματα.

στα υψηλότερα κλιμάκια το ποσό αυτό ήταν σχεδόν οκταπλάσιο και πιο συγκεκριμένα ανήλθε σε 4.278€.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35: ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ&ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ
0-20.000	6899716	566 €
20.000-39.000	1106319	1.140 €
39.000-60.000	166854	1.953 €
60.000-80.000	39653	2.593 €
80.000-100.000	15119	3.104 €
>100.000	18700	4.278 €
ΣΥΝΟΛΟ	8246361	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Όσον αφορά το οικονομικό έτος 2009, παρατηρούμε από τον πίνακα 36 πως υπάρχουν σημαντικές αυξήσεις στα αφορολόγητα ποσά κυρίως στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 36: ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009	ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛ.ΠΟΣΑ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-09
0-20.000	3.172.294.204 €	1.065.890.638 €	4.238.184.842 €	8,47%
20.000-39.000	1.209.540.467 €	289.967.817 €	1.499.508.284 €	18,90%
39.000-60.000	340.710.045 €	56.031.809 €	396.741.854 €	21,78%
60.000-80.000	107.718.222 €	17.848.212 €	125.566.434 €	22,11%
80.000-100.000	48.179.887 €	7.897.497 €	56.077.384 €	19,51%
>100.000	78.520.933 €	12.021.358 €	90.542.291 €	13,17%
ΣΥΝΟΛΟ	4.956.963.758 €	1.449.657.331 €	6.406.621.089 €	11,93%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Όπως παρατηρούμε και από τον πίνακα που ακολουθεί, ο οποίος παρουσιάζει τους φορολογικούς συντελεστές, παρατηρούμε πως δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση στο ύψος του αφορολόγητου ποσού σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η μόνη διαφορά που παρατηρούμε, είναι κάποιες αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές που αφορούν στα ποσά των υψηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων. Αυτό όμως θα αποτελέσει το αντικείμενο της έρευνας της επόμενης ενότητας. Τέλος, θα

μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως δεδομένου πως δεν υπήρχαν αλλαγές στο ύψος του αφορολόγητου, οι ποσοστιαίες μεταβολές προέρχονται από την ίδια την αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος, όπως παρουσιάστηκε και στην αρχή της έρευνας.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2008				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	27	4.860	30.000	4.860
45.000	37	16.650	75.000	21.510
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2008				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	27	4.860	30.000	5.085
45.000	37	16.650	75.000	21.735
άνω 75.000	40			

Παρόμοια με την ανωτέρω εικόνα διαμορφώνεται και στην περίπτωση υπολογισμού των απαλλαγών και των αφορολόγητων ποσών σε κατά κεφαλήν βάση για το οικονομικό έτος 2009 καθώς και της ποσοστιαίας μεταβολής τους από το έτος βάσης. Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του πίνακα 37, ο οποίος απεικονίζει τα κατά κεφαλήν ποσά από απαλλαγές και μειώσεις καθώς επίσης και τις μεταβολές αυτών συγκριτικά με το έτος βάσης, παρατηρείται αύξηση των κατά κεφαλήν ποσών για όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια. Η μεγαλύτερη αύξηση εντοπίστηκε στο πρώτο κλιμάκιο των οικονομικά ασθενέστερων καθώς ανήλθε περίπου στο 9,5%, ενώ η μικρότερη στα υψηλότερα εισοδήματα και ήταν της τάξης του 2,77%. Παρά τη σημαντική αυτή αύξηση, το ποσό για τα χαμηλότερα εισοδήματα, παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Δεδομένου ότι δεν υπήρξαν αλλαγές στο ύψος του αφορολόγητου, οι θετικές ποσοστιαίες μεταβολές μπορεί να προέρχονται από τη μείωση του αριθμού των φορολογούμενων ή από την ίδια αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37: ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ&ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ	% Ε.Βάσης
0-20.000	6845613	619 €	9,33%
20.000-39.000	1220055	1.229 €	7,81%
39.000-60.000	193528	2.050 €	4,99%
60.000-80.000	45052	2.787 €	7,48%
80.000-100.000	17319	3.238 €	4,32%
>100.000	20593	4.397 €	2,77%
ΣΥΝΟΛΟ	8342160		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 38 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία για τις απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά για το οικονομικό έτος 2010. Όπως γίνεται αντιληπτό, υπάρχει αύξηση στα ποσά για κάθε ένα από τα εισοδηματικά κλιμάκια γεγονός το οποίο δικαιολογείται από την επίσης συνεχόμενη αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος όπως αυτό αναφέρθηκε παραπάνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 38: ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010	ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛ.ΠΟΣΑ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-10
0-20.000	3.439.677.413 €	1.228.639.817 €	4.668.317.230 €	19,48%
20.000-39.000	1.506.165.896 €	384.538.567 €	1.890.704.463 €	49,92%
39.000-60.000	436.560.316 €	71.448.769 €	508.009.085 €	55,93%
60.000-80.000	133.411.606 €	23.675.578 €	157.087.184 €	52,76%
80.000-100.000	58.379.972 €	9.518.605 €	67.898.577 €	44,70%
>100.000	89.096.880 €	14.846.123 €	103.943.003 €	29,92%
ΣΥΝΟΛΟ	5.663.292.083 €	1.732.667.459 €	7.395.959.542 €	29,21%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Λαμβάνοντας υπόψη τη φορολογική κλίμακα που ακολουθεί, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως το αφορολόγητο ποσό παρέμεινε στο ίδιο ύψος σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τη στιγμή που οι μόνες αλλαγές εντοπίζονται σε μικρές τροποποιήσεις στα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2009

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25	4.500	30.000	4.500
45.000	35	15.750	75.000	20.250
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2009

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	35	15.750	75.000	20.475
άνω 75.000	40			

Ο πίνακας 39 παρουσιάζει τις κατά κεφαλήν απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά για το οικονομικό έτος 2010. Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα, είναι πως γίνεται μια προσπάθεια να προστατευθούν τα χαμηλά εισοδήματα, καθώς για μία ακόμη χρονιά το κατά κεφαλήν ποσό από απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά αυξήθηκε και πιο συγκεκριμένα σε ποσό της τάξης του 16,81%.

Πέρα όμως από τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, αυξήσεις στο κατά κεφαλήν ποσό από αφορολόγητα και απαλλαγές παρατηρούνται και στα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια με την μεγαλύτερη αύξηση να εντοπίζεται σε ποσά από 20.000 - 39.000 ευρώ και σε ποσοστό της τάξης του 21,96%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 39: ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ&ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6857954	681 €	16,81%
20.000-39.000	1294298	1.461 €	21,96%
39.000-60.000	208416	2.437 €	19,89%
60.000-80.000	50492	3.111 €	16,65%
80.000-100.000	19317	3.515 €	11,70%
>100.000	21256	4.890 €	12,51%
ΣΥΝΟΛΟ	8451733	875	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Αναφορικά με το οικονομικό έτος 2011, ο πίνακας 40 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία, όπως αυτά δημοσιοποιήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών. Γίνεται αμέσως αντιληπτό πως στο συνολικό ποσό παρατηρείται μία αύξηση της τάξης του 16.82% από τα ποσά που δεν φορολογούνται. Οι μεγαλύτερες μειώσεις εντοπίζονται στα εισοδηματικά κλιμάκια μεγαλύτερα των 100.000 ευρώ. Την ίδια στιγμή τα αφορολόγητα ποσά που ανήκουν στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια συνεχίζουν να παρουσιάζουν σημαντική αύξηση της τάξης του 25%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40: ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011	ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛ.ΠΟΣΑ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-11
0-20.000	3.608.814.522 €	1.293.872.102 €	4.902.686.624 €	25,48%
20.000-39.000	1.015.333.537 €	222.542.739 €	1.237.876.276 €	-1,85%
39.000-60.000	273.407.608 €	48.034.968 €	321.442.576 €	-1,33%
60.000-80.000	89.990.321 €	17.228.314 €	107.218.635 €	4,27%
80.000-100.000	39.445.267 €	7.800.418 €	47.245.685 €	0,68%
>100.000	59.722.573 €	10.197.731 €	69.920.304 €	-12,60%
ΣΥΝΟΛΟ	5.086.713.828 €	1.599.676.272 €	6.686.390.100 €	16,82%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Οι διαφοροποιήσεις οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω, γίνονται πιο εύκολα κατανοητές με την παρουσίαση του παρακάτω πίνακα. Για πρώτη φορά μετά την

έναρξη της κρίσης, παρατηρείται μια συστηματική διαφοροποίηση της φορολογικής κλίμακας, η οποία έχει άμεση επίδραση στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια και για αυτό το λόγο υπήρχαν μειώσεις που στις περισσότερες περιπτώσεις ανήλθαν σε ποσοστά άνω του 30%. Ωστόσο, οι αλλαγές αυτές αντικατέστησαν τον αρχικό σχεδιασμό ο οποίος ακολουθούσε την ίδια συνταγή με τα προηγούμενα έτη, καθώς από τις 23/04/2010 και τον Ν.3842/2010 τέθηκε σε εφαρμογή η νέα διαφοροποιημένη κλίμακα φορολογίας. Τέλος, παρά τις αλλαγές που έγιναν, το αφορολόγητο όριο για μισθωτούς και συνταξιούχους, παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, τουλάχιστον για το οικονομικό έτος 2011.

Συμπερασματικά, είναι κατανοητό πως με το νέο σύστημα των φορολογικών συντελεστών διαφαίνεται μια σημαντική προσπάθεια να προστατευθούν τα κατώτερα εισοδηματικά κλιμάκια καθώς για το οικονομικό έτος 2011 παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αύξηση από όλα τα οικονομικά έτη που τέθηκαν σε σύγκριση.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2010
(Ισχύς από 23/04/2010, Ν. 3842/2010)

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
4.000	18	720	16.000	720
6.000	24	1.440	22.000	2.160
4.000	26	1.040	26.000	3.200
6.000	32	1.920	32.000	5.120
8.000	36	2.880	40.000	8.000
20.000	38	7.600	60.000	15.600
40.000	40	16.000	100.000	31.600
Υπερβάλλον	45			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2010
(Ισχύς μέχρι και 22/04/2010)

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	24	4.320	30.000	4.320
45.000	35	15.750	75.000	20.070
άνω 75.000	40			

77

Από τα στοιχεία του πίνακα 41, ο οποίος παρουσιάζει τα κατά κεφαλήν ποσά από απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά, είναι πλέον φανερό μια γενικότερη προσπάθεια που γίνεται με σκοπό να προστατευθούν τα χαμηλά εισοδήματα και οι ασθενέστεροι φορολογούμενοι. Το συμπέρασμα αυτό ισχυροποιείται από το γεγονός ότι το οικονομικό έτος 2011 επανήλθε το μέτρο των αποδείξεων που θα οδηγούσε σε ελάφρυνση των χαμηλών εισοδημάτων καθώς ο φορολογούμενος θα μπορούσε να προσκομίσει αποδείξεις για δαπάνες με μέγιστο όριο τις 12.000 ευρώ. Δίχως τη

⁷⁷ Τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2011 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2010 έως 31-12-2010} φορολογήθηκαν βάσει της κλίμακας που θεσπίστηκε με το Ν. 3842/23-4-2010. Η δεύτερη κλίμακα που ίσχυε μέχρι και 22-4-2010 είχε σημασία μόνο για την παρακράτηση του φόρου.

θέσπιση με το Ν. 3842/2010 του ανωτέρω μέτρου, και σύμφωνα με τους φορολογικούς συντελεστές που ίσχυαν το οικονομικό έτος 2011, η φορολογική επιβάρυνση των φορολογούμενων του πρώτου εισοδηματικού κλιμακίου θα ήταν μεγαλύτερη σε σχέση με το οικονομικό έτος 2009.

Πιο συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του πίνακα γίνεται αντιληπτό πως για μια ακόμη χρονιά το κατά κεφαλήν ποσό για απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά σημειώνει μια πολύ σημαντική αύξηση για το χαμηλότερο εισοδηματικό κλιμάκιο η οποία ανέρχεται σε 27,59% ενώ αξίζει να σημειωθεί πως είναι και η μεγαλύτερη αύξηση για το σύνολο των ετών τα οποία τίθενται προς μελέτη.

Από την άλλη πλευρά, και σε συνέχεια της προσπάθειας για τον εξορθολογισμό του φορολογικού συστήματος, παρατηρούμε πως για όλα τα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια η πτώση των κατά κεφαλήν ποσών, είναι αρκετά σημαντική, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης παρατηρείται στα υψηλότερα εισοδήματα και ανέρχεται σχεδόν στο 25% συγκριτικά με το έτος βάσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41: ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΠΟΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011				
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ&ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ	%Ε.Βάσης	
0-20.000	6785686	723 €	27,59%	
20.000-39.000	1212496	1.021 €	-10,44%	
39.000-60.000	192712	1.668 €	-14,57%	
60.000-80.000	49887	2.149 €	-17,12%	
80.000-100.000	18513	2.552 €	-17,77%	
>100.000	21660	3.228 €	-24,55%	
ΣΥΝΟΛΟ	8280954			

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Φορολογούμενο κλίμακας – Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων και οι επιπτώσεις των μέτρων

Στην παρούσα ενότητα, θα εξεταστεί η μεταβολή στο φορολογούμενο κλίμακας για τα οικονομικά έτη 2008, 2009, 2010 και 2011 σε σχέση με το έτος βάσης. Πριν όμως προχωρήσουμε σε αυτό, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί πως στις περισσότερες

περιπτώσεις κλιμακίων το φορολογούμενο εισόδημα είναι μεγαλύτερο του δηλωθέντος κατά το ποσό της προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίων δαπανών διαβίωσης με αποτέλεσμα το ποσοστό φορολογούμενου εισοδήματος κλιμακίου στο δηλωθέν εισόδημα να ξεπερνά το 100%.

Ο πίνακας 42 παρουσιάζει τα φορολογούμενα κλίμακας τόσο για τον υπόχρεο όσο και για τη σύζυγο αλλά και το σύνολό τους. Μία σημαντική διαπίστωση είναι, πως τη μεγαλύτερη «δεξαμενή» αποτελούν τα εισοδήματα μέχρι 20.000 ευρώ, καθώς αποτελούν περίπου το 50% του συνολικού φορολογούμενου κλίμακας. Τη μικρότερη συγκέντρωση παρατηρούμε σε εισοδήματα από 80.000 – 100.000 ευρώ, την ίδια στιγμή που τα $\frac{3}{4}$ του συνόλου προέρχονται από εισοδήματα που δηλώνει ο υπόχρεος με τα τέκνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42: ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
0-20.000	38.592.669.793 €	11.295.615.505 €	49.888.285.298 €
20.000-39.000	23.128.018.129 €	5.809.150.670 €	28.937.168.799 €
39.000-60.000	6.721.978.411 €	1.076.836.966 €	7.798.815.377 €
60.000-80.000	2.328.046.023 €	376.763.676 €	2.704.809.699 €
80.000-100.000	1.143.956.698 €	194.921.224 €	1.338.877.922 €
>100.000	2.626.445.144 €	420.617.806 €	3.047.062.950 €
ΣΥΝΟΛΟ	74.541.114.198 €	19.173.905.847 €	93.715.020.045 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Τα ποσά που συγκεντρώθηκαν σε κάθε ένα από τα παραπάνω εισοδηματικά κλιμάκια, είναι άμεσα συνδεδεμένα με το μέγεθος του δηλωθέντος εισοδήματος κάθε κλιμακίου και το συντελεστή που αυτό φορολογείται κάθε φορά, σύμφωνα με τη φορολογική κλίμακα που ήταν σε ισχύ για το οικονομικό έτος 2008. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι τα δυο πρώτα εισοδηματικά κλιμάκια συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο τμήμα του δηλωθέντος εισοδήματος και άρα του φορολογούμενου κλίμακας. Παράλληλα, οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται καθώς μεγαλώνει και το κλιμάκιο εισοδήματος. Το ίδιο ισχύει και για τα εισοδήματα τα οποία δεν προέρχονται από μισθωτές υπηρεσίες και επαγγέλματα.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2007				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής (%)	Σύνολο κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	
12.000	0	0	12.000	0
18.000	29	5.220	30.000	5.220
45.000	39	17.550	75.000	22.770
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2007				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής (%)	Σύνολο κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος φόρου (ευρώ)	
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	29	5.220	30.000	5.445
45.000	39	17.550	75.000	22.995
άνω 75.000	40			

Ο πίνακας 43, παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με το κατά κεφαλήν φορολογούμενο όλων των εισοδηματικών κλιμακίων για το οικονομικό έτος 2008. Μια βασική παρατήρηση είναι πως για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο με εύρος 0 - 20.000 ευρώ, το κατά κεφαλήν φορολογούμενο βρίσκεται χαμηλά και προς το κάτω άκρο και πιο συγκεκριμένα διαμορφώνεται στις €7.230. Τα υπόλοιπα ποσά αναφέρονται λεπτομερώς στον πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 43: ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	Κ.Κ.ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ
0-20.000	6899716	7.230 €
20.000-39.000	1106319	26.156 €
39.000-60.000	166854	46.740 €
60.000-80.000	39653	68.212 €
80.000-100.000	15119	88.556 €
>100.000	18700	162.945 €
ΣΥΝΟΛΟ	8246361	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 44 παρουσιάζει το φορολογούμενο κλίμακας του οικονομικού έτους 2009 συγκριτικά με αυτό του έτους βάσης. Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, παρατηρείται μια αυξητική τάση για τα φορολογούμενα κλίμακας σε όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια, πλην του πρώτου το οποίο παρουσιάζει μια οριακή συρρίκνωση της τάξης του 1,27%. Στο σύνολό του, το φορολογούμενο κλίμακας παρουσίασε αύξηση της τάξης του 5% πράγμα το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως και τα έσοδα από τη φορολόγηση για το κράτος, όσον αφορά τον τομέα αυτό, θα είναι υψηλότερα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 44: ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009	ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-09
0-20.000	37.836.104.731 €	11.416.214.111 €	49.252.318.842 €	-1,27%
20.000-39.000	25.523.995.154 €	6.664.873.580 €	32.188.868.734 €	11,24%
39.000-60.000	7.807.667.241 €	1.227.576.146 €	9.035.243.387 €	15,85%
60.000-80.000	2.640.520.747 €	430.721.688 €	3.071.242.435 €	13,55%
80.000-100.000	1.318.646.284 €	214.869.425 €	1.533.515.709 €	14,54%
>100.000	2.867.649.459 €	448.579.424 €	3.316.228.883 €	8,83%
ΣΥΝΟΛΟ	77.994.583.616 €	20.402.834.374 €	98.397.417.990 €	5,00%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, ο οποίος συγκεντρώνει τους συντελεστές φορολόγησης ανά εισοδηματικό κλιμάκιο για τα οικονομικά έτη 2008 και 2009 καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως αφενός το φορολογούμενο κλίμακας ήταν αυξημένο για το οικονομικό έτος 2009 όπως είδαμε και προηγουμένως, ενώ οι φορολογικοί συντελεστές πλην εκείνου για τα πιο υψηλά εισοδήματα ο οποίος παρέμεινε σταθερός, μειώθηκαν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες. Φαίνεται πως ακόμη το οικονομικό επιτελείο της χώρας, δεν έχει θέσει σε εφαρμογή κάποια επιπλέον μέτρα για την προφύλαξη από την κρίση χρέους που είχε διανύσει τους πρώτους μήνες της. Αντιθέτως, οδηγήθηκε σε μειώσεις συντελεστών για εισοδήματα των μεσαίων και υψηλών εισοδηματικών κλιμακίων. Ουσιαστικά σε αυτό το σημείο, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα μέτρα της κυβέρνησης κινήθηκαν μάλλον προς το συμφέρον των φορολογούμενων.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2007					ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2008				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)	Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0	12.000	0	0	12.000	0
18.000	29	5.220	30.000	5.220	18.000	27	4.860	30.000	4.860
45.000	39	17.550	75.000	22.770	45.000	37	16.650	75.000	21.510
άνω 75.000	40				άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2007					ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2008				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)	Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0	10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225	1.500	15	225	12.000	225
18.000	29	5.220	30.000	5.445	18.000	27	4.860	30.000	5.085
45.000	39	17.550	75.000	22.995	45.000	37	16.650	75.000	21.735
άνω 75.000	40				άνω 75.000	40			

Για το οικονομικό έτος 2009, όπως φαίνεται και στον πίνακα 45, το κατά κεφαλήν φορολογούμενο κλίμακας μειώθηκε κατά 0,49% για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο. Το ίδιο ισχύει και για το δεύτερο εισοδηματικό κλιμάκιο, του οποίου το κατά κεφαλήν φορολογητέο κλίμακας μειώθηκε κατά 0,86%. Για τα υπόλοιπα

εισοδηματικά κλιμάκια υπήρχαν αυξήσεις με μεγαλύτερη εκείνη των ανώτερων εισοδημάτων η οποία ανήλθε σε 1,18%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 45: ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ	% Ε.Βάσης
0-20.000	6845613	7.195 €	-0,49%
20.000-39.000	1220055	26.383 €	-0,86%
39.000-60.000	193528	46.687 €	0,11%
60.000-80.000	45052	68.171 €	0,06%
80.000-100.000	17319	88.545 €	0,01%
>100.000	20593	161.037 €	1,18%
ΣΥΝΟΛΟ	8342160		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 46, παρουσιάζει το φορολογούμενο κλίμακας για το οικονομικό έτος 2010 και την ποσοστιαία μεταβολή του ανά εισοδηματικό κλιμάκιο συγκριτικά με το έτος βάσης. Σε αυτήν την περίπτωση παρατηρούμε την ίδια περίπου κατάσταση με αυτή που περιγράφηκε πιο πάνω. Ουσιαστικά, για μια ακόμη φορά έχουμε αύξηση του φορολογούμενου κλίμακας για όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια εκτός από το πρώτο, το οποίο παρουσιάζει για μια ακόμη φορά μείωση και το οποίο συνεχίζει να είναι εκείνο που συγκεντρώνει περίπου το μισό του συνόλου. Αξίζει να σημειωθεί πως οι αυξήσεις εδώ είναι μεγαλύτερες από το έτος βάσης και κατ' επέκταση ακόμη πιο μεγάλες από το προηγούμενο οικονομικό έτος. Θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε για μια ακόμη φορά πως λόγω των αυξήσεων ενδεχομένως το όφελος για το κράτος να είναι υψηλότερο, όμως και σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να εξετάσουμε τους συντελεστές φορολόγησης που ήταν σε ισχύ για το οικονομικό έτος 2010. Τέλος αξίζει να σημειωθεί, πως τα ποσά που αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα και δηλώνουν το φορολογούμενο κλίμακας, δεν αναφέρονται μόνο σε πραγματικό εισόδημα αλλά και στο τεκμαρτό, καθώς για το οικονομικό έτος 2010 η τότε κυβέρνηση, στην προσπάθεια της για πάταξη της φοροδιαφυγής, εισήγαγε και το θεσμό της φορολόγησης του τεκμαρτού εισοδήματος σε περίπτωση που αυτό υπερβαίνει το πραγματικό και συνεπώς ενδεχομένως να είναι και αυτός ένας λόγος για τις υψηλές αυξήσεις στα διάφορα κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 46: ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010	ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-10
0-20.000	36.894.420.020 €	11.255.872.077 €	48.150.292.097 €	-3,48%
20.000-39.000	26.914.009.588 €	7.373.196.985 €	34.287.206.573 €	18,49%
39.000-60.000	8.359.183.637 €	1.367.068.789 €	9.726.252.426 €	24,71%
60.000-80.000	2.917.847.312 €	526.851.888 €	3.444.699.200 €	27,35%
80.000-100.000	1.468.088.568 €	243.197.215 €	1.711.285.783 €	27,81%
>100.000	2.864.505.090 €	461.135.190 €	3.325.640.280 €	9,14%
ΣΥΝΟΛΟ	79.418.054.215 €	21.227.322.144 €	100.645.376.359 €	7,40%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια συγκριτική ανάλυση των φορολογικών συντελεστών για το υπό εξέταση οικονομικό έτος αλλά και για το αμέσως προηγούμενό του. Για μία ακόμη φορά, παρατηρούμε πως οι φορολογικοί συντελεστές μειώθηκαν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες για όλα τα εισοδηματικά κλίμακια συγκριτικά με το προηγούμενο οικονομικό έτος και κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το έτος βάσης. Για μία ακόμη χρονιά οι πολιτικές αναφορικά με τους συντελεστές φορολόγησης των εισοδημάτων κινούνται σε πτωτική τροχιά ενώ ουσιαστικά καμία περαιτέρω αλλαγή δεν έγινε τη στιγμή που η χώρα βρισκόταν ήδη σε καθεστώς οικονομικής κρίσης. Αξίζει να σημειωθεί, πως παράλληλα με τις αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές, η τότε κυβέρνηση νομοθετεί υπέρ μιας **έκτακτης εισφοράς** η οποία ανέρχεται στο **1% του εισοδήματος για τεκμαρτά ή πραγματικά εισοδήματα** άνω των 100.000 ευρώ. Από τον παραπάνω πίνακα όμως παρατηρούμε πως τα εισοδήματα αυτά αποτελούν μόνο το 3% περίπου του συνολικού φορολογούμενου κλίμακας.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2008					ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2009				
Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Φόρος (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος κλιμακίου (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)	Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Φόρος (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος κλιμακίου (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0	12.000	0	0	12.000	0
18.000	27	4.860	30.000	4.860	18.000	25	4.500	30.000	4.500
45.000	37	16.650	75.000	21.510	45.000	35	15.750	75.000	20.250
άνω 75.000	40				άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2008					ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2009				
Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Φόρος (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος κλιμακίου (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)	Κλίμακιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Φόρος συντελεστής κλιμακίου (%)	Φόρος (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος κλιμακίου (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0	10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225	1.500	15	225	12.000	225
18.000	27	4.860	30.000	5.085	18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	37	16.650	75.000	21.735	45.000	35	15.750	75.000	20.475
άνω 75.000	40				άνω 75.000	40			

Για μία ακόμη χρονιά, παρατηρώντας τον πίνακα 47, βλέπουμε πως το κατά κεφαλήν φορολογούμενο κλίμακας μειώνεται για τα χαμηλότερα εισοδήματα και η μείωση αυτή για το οικονομικό έτος 2010 ανέρχεται στο 2,9%. Το παράδοξο του παρακάτω

πίνακα όμως, είναι πως η μεγαλύτερη μείωση δεν είναι αυτή που μόλις αναφέρθηκε. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η μεγαλύτερη μείωση στο φορολογούμενο κλίμακας εμφανίζεται στο κλιμάκιο των υψηλότερων εισοδημάτων, όπου θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι έπρεπε να παραμείνει τουλάχιστον στα ίδια με τα περσινά επίπεδα και να ελαφρυνθούν τα υπόλοιπα κλιμάκια. Η μείωση που καταγράφηκε ήταν η μεγαλύτερη από όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια και πιο συγκεκριμένα ανήλθε στο 4% περίπου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 47: ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010				
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ	%Ε.Βάσης	
0-20.000	6857954	7.021 €	-2,90%	
20.000-39.000	1294298	26.491 €	1,28%	
39.000-60.000	208416	46.667 €	-0,16%	
60.000-80.000	50492	68.223 €	0,02%	
80.000-100.000	19317	88.590 €	0,04%	
>100.000	21256	156.457 €	-3,98%	
ΣΥΝΟΛΟ	8451733	11908		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 48 παρουσιάζει το φορολογούμενο κλίμακας για το οικονομικό έτος 2011 καθώς και τα αντίστοιχα στοιχεία για το έτος βάσης και τις μεταξύ τους ποσοστιαίες μεταβολές. Οι αυξήσεις στα περισσότερα εισοδηματικά κλιμάκια ήταν αναμενόμενες λόγω και του αυξημένου δηλωθέντος εισοδήματος το οποίο παρουσιάστηκε αναλυτικά και πιο πάνω. Παρόλα αυτά, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε πως τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια για πρώτη φορά φαίνεται πως παρουσιάζουν αύξηση η οποία κυμάνθηκε στο 9% περίπου. Συνεπώς, με τις όποιες φορολογικές ρυθμίσεις η κυβέρνηση κατάφερε να αυξήσει το φορολογούμενο κλίμακας κατά ένα πολύ σημαντικό ποσοστό, για τα χαμηλότερα εισοδήματα πράγμα το οποίο ενδεχομένως να αποτελέσει μια πολύ σημαντική πηγή άντλησης φορολογικών εσόδων, καθώς όπως έχει προαναφερθεί το κλιμάκιο αυτό είναι το μεγαλύτερο και από άποψη απόλυτων μεγεθών και από άποψη αριθμού φορολογούμενων. Φαίνεται πως για πρώτη φορά μετά από χρόνια, πλήθος φορολογούμενων θα κληθεί να πληρώσει σημαντικούς φόρους χωρίς τα εισοδήματά τους να παρουσιάζουν αυξήσεις. Και για αυτό το οικονομικό έτος ισχύει ο τρόπος υπολογισμού του εισοδήματος με

βάση την υπάρχουσα περιουσία – η οποία μαρτυράει εισόδημα για τις προηγούμενες διαχειριστικές περιόδους και όχι υποχρεωτικά για την τρέχουσα για την οποία αποτελεί βάση προσδιορισμού τεκμαρτού εισοδήματος – και με δεδομένη την ανεργία της περιόδου, οι αυξήσεις ενδεχομένως, του πρώτου κλιμακίου το οποίο περιλαμβάνει τα κατώτερα εισοδηματικά κλιμάκια, να οφείλονται σε πολλές περιπτώσεις στο τεκμαρτό και όχι στο πραγματικό εισόδημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 48: ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011	ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-11
0-20.000	41.227.418.688 €	13.072.054.271 €	54.299.472.959 €	8,84%
20.000-39.000	25.541.074.231 €	6.383.169.720 €	31.924.243.951 €	10,32%
39.000-60.000	7.643.718.534 €	1.379.596.157 €	9.023.314.691 €	15,70%
60.000-80.000	2.842.254.720 €	553.200.206 €	3.395.454.926 €	25,53%
80.000-100.000	1.385.291.233 €	253.902.311 €	1.639.193.544 €	22,43%
>100.000	2.922.881.834 €	494.809.644 €	3.417.691.478 €	12,16%
ΣΥΝΟΛΟ	81.562.639.240 €	22.136.732.309 €	103.699.371.549 €	10,65%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Όπως παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα, για πρώτη φορά μετά τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η χώρα, παρατηρείται μια προσπάθεια για συνολική αναδιάρθρωση της φορολογικής κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο μέρος της εργασίας, στη μέση περίπου της χρονιάς, θεσπίζεται ο νέος τρόπος φορολόγησης που φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα. Γίνεται ουσιαστικά μια προσπάθεια για να επιτευχθεί ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και να κατανεμηθούν ισομερώς και με τρόπο δίκαιο τα φορολογικά βάρη στους πολίτες της χώρας. Με μια πρώτη ματιά, γίνεται αντιληπτό πως τα εισοδηματικά κλιμάκια διπλασιάζονται ενώ παραμένει και το αφορολόγητο όριο των 12.000 ευρώ. Πιο συγκεκριμένα για εισοδήματα 4.000 ευρώ πάνω του αφορολόγητου υπάρχει συντελεστής 18%, για εισοδήματα που ξεπερνούν το όριο του προηγούμενου κατά 6.000 ο φορολογικός συντελεστής είναι 24% κ.ό.κ. Είναι εμφανές πως η αναμόρφωση αυτή είχε σαν στόχο να ευνοήσει τα χαμηλά κλιμάκια και ιδίως τους φορολογούμενους εκείνους οι οποίοι δηλώνουν εισοδήματα μέχρι 26.000 ευρώ καθώς θα κληθούν να φορολογηθούν με χαμηλότερο συντελεστή από ότι την προηγούμενη τουλάχιστον χρονιά. Αντιθέτως, αναφορικά με τα ποσά τα οποία υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ, για πρώτη φορά ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται και διαμορφώνεται στο 45%.

Τον ισχυρισμό που διατυπώθηκε πριν περί δίκαιης κατανομής του φόρου στους πολίτες έρχεται να ανατρέψει η καθολική εφαρμογή της έκτακτης εισφοράς, όχι μόνο για εισοδήματα τα οποία υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ, όπως ίσχυε για το προηγούμενο έτος, αλλά για το σύνολο των εισοδηματικών κλιμακίων. Πιο συγκεκριμένα, από το οικονομικό έτος 2011 ο συντελεστής της έκτακτης εισφοράς, διαμορφώνεται στο 1% για εισοδήματα από 12.000 – 20.000 ευρώ, 2% για εισοδήματα από 20.000 – 50.000 ευρώ, 3% για εισοδήματα από 50.000 – 100.000 ευρώ και 4% για εισοδήματα μεγαλύτερα από 100.000 ευρώ.

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2009				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25	4.500	30.000	4.500
45.000	35	15.750	75.000	20.250
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2009				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	35	15.750	75.000	20.475
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2010 (Ισχύς από 23/04/2010, Ν. 3842/2010)				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
4.000	18	720	16.000	720
6.000	24	1.440	22.000	2.160
4.000	26	1.040	26.000	3.200
6.000	32	1.920	32.000	5.120
8.000	36	2.880	40.000	8.000
20.000	38	7.600	60.000	15.600
40.000	40	16.000	100.000	31.600
Υπερβάλλον	45			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2010 (Ισχύς μέχρι και 22/04/2010)				
Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρος (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	24	4.320	30.000	4.320
45.000	35	15.750	75.000	20.070
άνω 75.000	40			

78

Το 2011 όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μέσω διάφορων ενεργειών, έγινε μια προσπάθεια για αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος με σκοπό τη πιο δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, μέσω της αναπροσαρμογής των συντελεστών φορολόγησης κ.ά. Από τα στοιχεία του πίνακα 49, ο οποίος παρουσιάζει το κατά κεφαλήν φορολογούμενο, παρατηρούμε πως έπειτα από δυο συνεχόμενα χρόνια μειώσεων, τα χαμηλότερα εισοδήματα παρουσιάζουν μια αύξηση της τάξης του 10,67% η οποία αθροιστικά είναι μεγαλύτερη από τις μειώσεις που έγιναν τα προηγούμενα χρόνια. Με λίγα λόγια, το αποτέλεσμα των όποιων προσπαθειών μόνο ελάφρυνση των οικονομικά αδυνάτων δεν ήταν καθώς για το οικονομικό έτος 2011 το κατά κεφαλήν φορολογητέο αυξήθηκε και μάλιστα κατά μεγάλο ποσοστό. Στην αντίθετη περίπτωση, το κατά κεφαλήν φορολογούμενο των ανώτερων εισοδηματικών κλιμακίων για μια ακόμη χρονιά, και ενώ βρισκόμαστε εν τω μέσω της κρίσης, μειώθηκε σε ποσοστό της τάξης του 3,16%.

⁷⁸ Τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2011 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2010 έως 31-12-2010} φορολογήθηκαν βάσει της κλίμακας που θεσπίστηκε με το Ν. 3842/23-4-2010. Η δεύτερη κλίμακα που ίσχυε μέχρι και 22-4-2010 είχε σημασία μόνο για την παρακράτηση του φόρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 49: ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6785686	8.002 €	10,67%
20.000-39.000	1212496	26.329 €	0,66%
39.000-60.000	192712	46.823 €	0,18%
60.000-80.000	49887	68.063 €	-0,22%
80.000-100.000	18513	88.543 €	-0,01%
>100.000	21660	157.788 €	-3,16%
ΣΥΝΟΛΟ	8280954	12523	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Οι μειώσεις φόρου κλίμακας – Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων και οι επιπτώσεις των μέτρων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι επιπτώσεις από τις διάφορες μειώσεις στο φόρο που αναλογεί στους Έλληνες φορολογούμενους. Πιο συγκεκριμένα έπεται από μια σύντομη ανασκόπηση αλλά και με τη βοήθεια της πρώτης ενότητας της παρούσας εργασίας, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως οι βασικότερες εκπτώσεις στον αναλογούντα φόρο που θεσπίστηκαν με το Ν. 3986/2011 {για εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2011 έως 31-12-2011} είναι:

1. Ιατρικές δαπάνες. Από τον φόρο αφαιρείται το 20% της δαπάνης (νοσήλια, ιατρικές εξετάσεις, αποκλειστική νοσοκόμα) και το μέγιστο ποσό έκπτωσης φόρου για κάθε φορολογούμενο φθάνει τα 6.000 ευρώ
2. Τόκοι δανείου με το οποίο αποκτήθηκε πρώτη κατοικία. Εκπίπτει από το εισόδημα το σύνολο των τόκων για κατοικία έως 120 τ.μ. (χωρίς όριο επιφάνειας για τα δάνεια που συνήφθησαν έως το 1999). Για μεταγενέστερα δάνεια εκπίπτει το 20% των τόκων από τον φόρο.
3. Ενοίκιο κύριας κατοικίας του φορολογουμένου. Αφαιρείται ποσό έως 1.200 ευρώ τον χρόνο και η έκπτωση φόρου υπολογίζεται με συντελεστή 20% επί του αναγνωριζόμενου ποσού (μέγιστη έκπτωση φόρου 240 ευρώ).

4. Ασφάλιστρα ζωής, υγείας, συνταξιοδοτικών προγραμμάτων. Από το εισόδημα εκπίπτει ποσό έως 1.200 ευρώ ανά νοικοκυριό (μέγιστη έκπτωση φόρου 480 ευρώ).
5. Ενοίκιο παιδιών που σπουδάζουν στο εσωτερικό. Αναγνωρίζεται ποσό έως 1.200 ευρώ και η έκπτωση φόρου υπολογίζεται με συντελεστή 20% επί του αναγνωριζόμενου ποσού, δηλαδή η μέγιστη έκπτωση φόρου φθάνει στα 240 ευρώ.
6. Εγκατάσταση φυσικού αερίου ή ηλιακού θερμοσίφωνα. Εκπίπτει από το εισόδημα το 20% της δαπάνης έως του ποσού των 700 ευρώ (μέγιστη έκπτωση φόρου 280 ευρώ).
7. Δαπάνες από γιατρούς και δικηγόρους. Αφαιρείται ποσό έως 1.200 ευρώ τον χρόνο και η έκπτωση φόρου υπολογίζεται με συντελεστή 20% επί του αναγνωριζόμενου ποσού (μέγιστη έκπτωση φόρου 240 ευρώ).

Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι με διάταξη του Ν. 4024/2011 για το οικονομικό έτος 2013 η έκπτωση του φόρου από τις ανωτέρω φοροαπαλλαγές μειώθηκε στο μισό (δηλαδή στο 10%) σε σχέση με αυτή που είχε θεσπιστεί με το Ν. 3986 για το σύνολο των εισοδημάτων.

Έπειτα από έρευνα, παρατηρήθηκαν μόνο δυο ουσιαστικές αλλαγές κατά το οικονομικό έτος 2010 και αυτές είναι⁷⁹:

- Γιατροί - δικηγόροι: Το 100% της δαπάνης σε γιατρούς και δικηγόρους εκπίπτει από το εισόδημα των φορολογουμένων, από το 20% που ίσχυε.
- Τόκοι δανείου με το οποίο αποκτήθηκε πρώτη κατοικία. Ειδικά για στεγαστικά δάνεια που συνήφθησαν από 1ης Ιανουαρίου 2009 διπλασιάστηκε από 20% σε 40% το ποσοστό των δεδουλευμένων τόκων, το οποίο αφαιρείται από τον φόρο εισοδήματος που προκύπτει με βάση τη φορολογική δήλωση. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται για όλες τις κατοικίες (πρώτη, δευτερεύουσα και εξοχική κατοικία) με επιφάνεια μέχρι 200 τ.μ. και στεγαστικό δάνειο έως 350.000 ευρώ. Το φορολογικό κίνητρο ισχύει για τα στεγαστικά δάνεια που έχουν χορηγηθεί από 1ης Ιανουαρίου

⁷⁹ www.rnews.gr
www.tsoukakis.gr
www.tovima.gr
www.taxprofit.gr

2009 ή θα χορηγηθούν μέχρι και το τέλος του 2010 και για όλη τη διάρκεια του δανείου.

Ο πίνακας 50 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία αναφορικά με τις μειώσεις του φόρου κλίμακας στα διάφορα εισοδηματικά κλιμάκια του υπόχρεου, της συζύγου αλλά και το σύνολό τους για το οικονομικό έτος 2008. Το μεγαλύτερο ποσό από μειώσεις φόρου κλίμακας εντοπίζεται στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο ενώ το μικρότερο ποσό στο κλιμάκιο για εισοδήματα από 80.000 – 100.000 ευρώ. Το σύνολο των μειώσεων ανέρχεται περίπου στα 571.115.205 ευρώ, ενώ τα $\frac{3}{4}$ περίπου αναφέρονται στο εισόδημα του υπόχρεου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 50: ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ
0-20.000	239.566.610,00 €	97.711.869,00 €	337.278.479 €
20.000-39.000	144.271.994,00 €	38.193.244,00 €	182.465.238 €
39.000-60.000	29.997.322,00 €	4.304.428,00 €	34.301.750 €
60.000-80.000	7.768.713,00 €	1.101.337,00 €	8.870.050 €
80.000-100.000	3.128.936,00 €	443.183,00 €	3.572.119 €
>100.000	4.052.367,00 €	575.202,00 €	4.627.569 €
ΣΥΝΟΛΟ	428.785.942 €	142.329.263 €	571.115.205 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Ο πίνακας 51, παρουσιάζει τις μειώσεις φόρου κλίμακας και τις εκπτώσεις σε κατά κεφαλήν βάση για το έτος βάσης (2008). Όπως διαφαίνεται και στον πίνακα, παρατηρούμε πως για τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, το ποσό των μειώσεων φόρου είναι πολύ χαμηλό καθώς πλησιάζει περίπου τα 50€. Γενικά, παρατηρείται μια τάση αύξησης του ποσού των κατά κεφαλήν μειώσεων φόρων όσο ανεβαίνουμε εισοδηματικό κλιμάκιο.

Δηλαδή, με λίγα λόγια από την υποβολή μιας φορολογικής δήλωσης ένας φορολογούμενος ο οποίος ανήκει στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο επωφελείται με μείωση φόρου της τάξης των πενήντα ευρώ, ενώ εκείνος ο οποίος ανήκει στους πλουσιότερους φορολογούμενους απολαμβάνει οφέλη που προέρχονται από μειώσεις φόρων της τάξης των 250 περίπου ευρώ. Ουσιαστικά μιλάμε για πενταπλάσια διαφορά των δύο κλιμακίων υπέρ των τελευταίων και με το ποσό αυτό να αποτελεί ουσιαστικά τη μεγαλύτερη κατά κεφαλήν μείωση φόρου του πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 51: ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ
0-20.000	6899716	49 €
20.000-39.000	1106319	165 €
39.000-60.000	166854	206 €
60.000-80.000	39653	224 €
80.000-100.000	15119	236 €
>100.000	18700	247 €
ΣΥΝΟΛΟ	8246361	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Στο πίνακα 52 παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις μειώσεις φόρου κλίμακας για το οικονομικό έτος 2009 καθώς και τη ποσοστιαία μεταβολή των τιμών αναφορικά πάντα με το έτος βάσης. Όπως γίνεται αντιληπτό και από τον πίνακα παρατηρείται μια γενική αύξηση των εκπτώσεων σε όλα ανεξαιρέτως τα εισοδηματικά κλιμάκια. Ωστόσο, η μικρότερη αύξηση παρατηρείται στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια τα οποία έχουν και τη μεγαλύτερη ανάγκη για ανακούφιση από τους φόρους. Αντιθέτως, τα μεγαλύτερα ποσοστά αύξησης παρατηρούνται στα υψηλά εισοδήματα και συγκεκριμένα στα κλιμάκια από 39.000 – 100.000 ευρώ. Τέλος, είναι λογικό οι τμηματικές αυξήσεις να οδηγήσουν σε μια συνολική αύξηση στο σύνολο του ποσού. Η μη διαφοροποίηση των εκπτώσεων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι αυξήσεις αυτές ενδεχομένως να οφείλονται στη γενική αύξηση των συνολικών μεγεθών, καθώς τα ίδια ποσοστά εκπτώσεων υπολογίζονται σε μεγαλύτερη φορολογική βάση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 52: ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-09
0-20.000	247.923.548 €	105.539.909 €	353.463.457 €	4,80%
20.000-39.000	166.550.599,00 €	47.097.883,00 €	213.648.482 €	17,09%
39.000-60.000	36.536.215,00 €	5.501.132,00 €	42.037.347 €	22,55%
60.000-80.000	9.555.537,00 €	1.351.418,00 €	10.906.955 €	22,96%
80.000-100.000	3.898.345,00 €	567.516,00 €	4.465.861 €	25,02%
>100.000	4.606.888,00 €	649.124,00 €	5.256.012 €	13,58%
ΣΥΝΟΛΟ	469.071.132 €	160.706.982 €	629.778.114 €	10,27%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Ο πίνακας 53, παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με τις μειώσεις φόρου σε κατά κεφαλήν βάση. Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον πίνακα, και παρατηρήθηκε και στην ανάλυση του προηγούμενου πίνακα [Πίνακας 52], είναι πως γενικά και σε όλα ανεξαιρέτως τα εισοδηματικά κλιμάκια παρατηρείται μια αυξητική τάση των κατά κεφαλήν μειώσεων φόρου κλίμακας, όχι όμως σε τέτοια ποσοστά όπως εκείνα του προηγούμενου πίνακα [Πίνακας 52], ο οποίος μετρά συνολικά μεγέθη.

Παρατηρούμε πως οι μεγαλύτερες αυξήσεις σε κατά κεφαλήν όρους πάντα έγιναν στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και όχι στα χαμηλότερα τα οποία χρειαζόνταν άμεσα μια φορολογική ανακούφιση. Για μια ακόμη χρονιά, παρατηρείται πολύ μεγάλη δυσαναλογία η οποία διατηρείται και γι αυτό το έτος στο 1 προς 5 [αναλογία στα ποσά για τη μείωση φόρου μεταξύ των φτωχότερων και των πλουσιότερων].

ΠΙΝΑΚΑΣ 53: ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ	% Ε.Βάσης
0-20.000	6845613	52 €	5,63%
20.000-39.000	1220055	175 €	6,17%
39.000-60.000	193528	217 €	5,66%
60.000-80.000	45052	242 €	8,23%
80.000-100.000	17319	258 €	9,14%
>100.000	20593	255 €	3,14%
ΣΥΝΟΛΟ	8342160		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Ο πίνακας 54 παρουσιάζει τις εκπτώσεις φόρου για το οικονομικό έτος 2010 καθώς και τις ποσοστιαίες μεταβολές συγκριτικά με το έτος βάσης. Παρά το γεγονός ότι οι μοναδικές αλλαγές στις βασικές κατηγορίες εκπτώσεων παρατηρήθηκαν σε αυτό το οικονομικό έτος, τα αποτελέσματά τους μάλλον μόνο θετική συνέπεια δεν είχαν. Αυτό απορρέει από το γεγονός ότι όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσίασαν μείωση και κατ'επέκταση και το σύνολό τους. Είναι γεγονός πως αυτή τη χρονιά οι φορολογούμενοι κλήθηκαν να πληρώσουν περισσότερο φόρο παρά την προσπάθεια του οικονομικού επιτελείου για ενδυνάμωση της αγοράς κατοικίας μέσω του διπλασιασμού του ποσοστού των δαπανών που εκπίπτουν από τόκους στεγαστικών δανείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 54: ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-10
0-20.000	215.689.692 €	81.181.548 €	296.871.240 €	-11,98%
20.000-39.000	134.300.029 €	39.507.262 €	173.807.291 €	-4,74%
39.000-60.000	28.364.520 €	4.466.826 €	32.831.346 €	-4,29%
60.000-80.000	7.619.185 €	1.184.388 €	8.803.573 €	-0,75%
80.000-100.000	3.025.542 €	443.919 €	3.469.461 €	-2,87%
>100.000	3.379.539 €	460.517 €	3.840.056 €	-17,02%
ΣΥΝΟΛΟ	392.378.507 €	127.244.460 €	519.622.967 €	-9,02%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Η ίδια τάση αποτυπώνεται και στην προσπάθειά μας να αναλύσουμε τις μεταβολές στις μειώσεις φόρου σε κατά κεφαλήν όρους. Το πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον πίνακα 55 είναι πως σε όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια υπάρχει σημαντική πτώση των κατά κεφαλήν μειώσεων φόρων που απολαμβάνουν οι φορολογούμενοι όλων των εισοδηματικών κλιμακίων. Η μεγαλύτερη πτώση εμφανίζεται στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια και είναι της τάξης του 27%, την ίδια στιγμή που η μικρότερη μείωση παρατηρείται στα μικρότερα εισοδηματικά κλιμάκια και είναι περίπου 11,5%.

Τέλος, ένα ακόμη συμπέρασμα που προκύπτει από τις μειώσεις αυτές, είναι πως περιορίζεται, σε μικρό βαθμό βέβαια, η δυσαναλογία που υπάρχει μεταξύ των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι πλουσιότεροι σε σχέση με το μέγεθος των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι φτωχότεροι καθώς ο λόγος τους τώρα ανέρχεται σε 1 προς 4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 55: ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6857954	43 €	-11,44%
20.000-39.000	1294298	134 €	-18,58%
39.000-60.000	208416	158 €	-23,37%
60.000-80.000	50492	174 €	-22,06%
80.000-100.000	19317	180 €	-23,98%
>100.000	21256	181 €	-27,00%
ΣΥΝΟΛΟ	8451733		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Στη συνέχεια, ο πίνακας 56 παρουσιάζει τις εκπτώσεις φόρου για το οικονομικό έτος 2011 καθώς και τις ποσοστιαίες μεταβολές συγκριτικά με το έτος βάσης. Μετά από ένα έτος (Οικονομικό έτος 2010) σημαντικών μειώσεων και απωλειών για τους φορολογούμενους, κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους 2011 παρατηρούμε τις μεγαλύτερες αυξήσεις στις μειώσεις φόρου κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα, είναι εμφανές πως όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσιάζουν αύξηση. Τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζουν τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, ενώ η χαμηλότερη αύξηση καταγράφεται στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Τέλος, αξίζει να υπενθυμίσουμε πως το οικονομικό έτος 2011 ήταν και το μόνο έτος κατά το οποίο αυξήθηκε το φορολογούμενο κλίμακας στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και κάποιος θα μπορούσε να υποθέσει πως το υψηλότερο ποσοστό αύξησης των εκπτώσεων θα έπρεπε να εντοπίζεται στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια προς ανακούφιση των χαμηλόμισθων και χαμηλοσυνταξιούχων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 56: ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΣΥΖΥΓΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	% Μεταβολή 08-11
0-20.000	749.265.372 €	309.981.820 €	1.059.247.192 €	214,06%
20.000-39.000	687.573.525 €	170.391.769 €	857.965.294 €	370,21%
39.000-60.000	133.113.972 €	22.718.091 €	155.832.063 €	354,30%
60.000-80.000	41.257.110 €	7.777.422 €	49.034.532 €	452,81%
80.000-100.000	17.627.011 €	3.198.327 €	20.825.338 €	483,00%
>100.000	23.919.676 €	4.121.286 €	28.040.962 €	505,95%
ΣΥΝΟΛΟ	1.652.756.666 €	518.188.715 €	2.170.945.381 €	280,12%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Ο πίνακας 57, ο οποίος περιλαμβάνει τις κατά κεφαλήν μειώσεις φόρου κλίμακας, φαίνεται πως προσεγγίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην προηγούμενη παράγραφο και αναφερόταν σε συνολικά ποσά. Για το οικονομικό έτος 2011, παρατηρείται μια πολύ σημαντική αύξηση των μειώσεων φόρων, κάτι το οποίο ήταν αναγκαίο για τους φορολογούμενους ιδίως των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων.

Οι αυξήσεις είναι όλες πάνω από 200%. Η χαμηλότερη όμως αναφέρεται στους «χαμηλότερους» και η υψηλότερη στους «υψηλότερους» εισοδηματικά. Ο λόγος των φτωχών προς τους πλουσίους, τουλάχιστον όσον αφορά τις μειώσεις φόρου που

απολαμβάνουν, επανέρχεται στο ένα προς πέντε και αυτή τη φορά η αναλογία είναι και ελαφρώς μεγαλύτερη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 57: ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011			
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΚ ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΥ ΚΛΙΜΑΚΑΣ	%Ε.Βάσης
0-20.000	6785686	156 €	219,33%
20.000-39.000	1212496	708 €	329,03%
39.000-60.000	192712	809 €	293,34%
60.000-80.000	49887	983 €	339,40%
80.000-100.000	18513	1.125 €	376,12%
>100.000	21660	1.295 €	423,15%
ΣΥΝΟΛΟ	8280954		

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011. Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από την συγγραφέα.

Τα τεκμήρια διαβίωσης – Παρουσίαση στατιστικών στοιχείων και οι επιπτώσεις των μέτρων

Από το οικονομικό έτος 2010 το νέο φορολογικό νομοσχέδιο θέσπισε τεκμαρτές δαπάνες διαβίωσης (τεκμήρια), με βάση τις οποίες υπολογίζεται το ελάχιστο εισόδημα του φορολογούμενου. Εάν το ποσό που δηλώνει ο φορολογούμενος είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει με τα τεκμήρια, ο φόρος θα αντιστοιχεί στο ποσό των τεκμηρίων. Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να υπολογισθούν οι επιπτώσεις στα δηλωθέντα και φορολογηθέντα εισοδήματα των φορολογούμενων πολιτών από το νέο αυτό μέτρο των τεκμηρίων.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τις μεταβολές των τεκμηρίων, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στα επίσημα στατιστικά στοιχεία, για το έτος βάσης και για τα δύο έτη που τέθηκαν σε εφαρμογή. Κατά το έτος βάσης, υπήρχαν στοιχεία για τα τεκμήρια και τα ποσά που αντιστοιχούν σε αυτά, όμως οι φορολογούμενοι δεν φορολογούνταν κατά κύριο λόγο – αφού υπήρχαν τεκμήρια στο έτος βάσης αλλά ήταν αρκετά πιο ήπια – με βάση το τεκμαρτό εισόδημα αλλά με βάση το πραγματικό.

Ο πίνακας 58 περιλαμβάνει τα ποσά που συγκεντρώνονται στα έξι εισοδηματικά κλιμάκια από τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης, όπως αυτά περιγράφηκαν παραπάνω για το έτος βάσης. Όπως γίνεται άμεσα αντιληπτό, το υψηλότερο ποσό παρατηρείται στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο το οποίο συγκεντρώνει εκτός των άλλων και τον

υψηλότερο αριθμό φορολογούμενων καθώς επίσης και το συνολικό δηλωθέν εισόδημα. Η μεγάλη συμμετοχή των τεκμηρίων στα χαμηλά εισοδήματα οφείλεται πρωτίστως στο ότι τα τεκμήρια από τη φύση τους πιάνουν αυτούς που έχουν υψηλότερες δαπάνες διαβίωσης από τα εισοδήματα που δηλώνουν, φαινόμενο που κατ' εξοχήν εμφανίζεται στους «μικρούς». Τέλος, το χαμηλότερο ποσό παρουσιάζεται στην κατηγορία από 80.000 – 100.000 ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 58: ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Τεκμήριο Δαπανών διαβίωσης
0-20.000	97.392.645 €
20.000-39.000	8.129.500 €
39.000-60.000	2.519.616 €
60.000-80.000	1.851.581 €
80.000-100.000	729.048 €
>100.000	2.484.188 €
ΣΥΝΟΛΟ	113.106.578 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Στο πίνακα 59 περιλαμβάνονται τα ποσά που συγκεντρώνονται στα εισοδηματικά κλιμάκια από τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης, όπως αυτά περιγράφηκαν παραπάνω για το οικονομικό έτος 2010. Αξίζει να σημειωθεί, πως κατά το οικονομικό έτος 2010 τέθηκε σε εφαρμογή ο εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης σε περίπτωση που το συνολικό πραγματικό εισόδημα είναι μικρότερο του τεκμαρτού. Σύμφωνα πάντα με τον πίνακα, η μείωση στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο είναι αισθητή ενώ είναι από τις λίγες προσπάθειες που καταγράφηκαν στην παρούσα έρευνα για ελάφρυνση των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων.

Αντιθέτως, σχεδόν σε όλα τα υψηλά εισοδηματικά κλιμάκια υπάρχει σημαντική αύξηση, γεγονός το οποίο υποδηλώνει αφενός την προσπάθεια της κυβέρνησης για πάταξη της φοροδιαφυγής και από την άλλη την προσπάθειά της, να αντλήσει φορολογικά έσοδα, από τα κλιμάκια αυτά χρησιμοποιώντας εναλλακτικούς τρόπους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 59: ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Τεκμήριο Δαπανών διαβίωσης	%Μεταβολή από έτος βάσης
0-20.000	75.342.138 €	-22,64%
20.000-39.000	9.906.111 €	21,85%
39.000-60.000	4.248.751 €	68,63%
60.000-80.000	1.701.873 €	-8,09%
80.000-100.000	1.120.931 €	53,75%
>100.000	6.545.952 €	163,50%
ΣΥΝΟΛΟ	98.865.756 €	-12,59%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Ο πίνακας 60 περιλαμβάνει τα ποσά από τα τεκμήρια διαβίωσης δαπανών ανά εισοδηματικό κλιμάκιο για το οικονομικό έτος 2011. Από τον παρακάτω πίνακα φαίνεται η επέκταση της πολιτικής αυτή για μια ακόμη φορά επηρεάζοντας τα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια. Η αύξηση στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο είναι η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί και ανέρχεται στο 971%, την ίδια στιγμή που για τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια φαίνεται πως υπάρχει μείωση της τάξης του 5%.

Η δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στο δεύτερο εισοδηματικό κλιμάκιο η οποία ήταν εξίσου εντυπωσιακή και της τάξης του 584%. Οι υψηλές αυξήσεις αυτές υποδηλώνουν τις τάσεις της εκάστοτε κυβέρνησης να αντλήσει φορολογικά έσοδα από τις μεγαλύτερες δεξαμενές ποσών και φορολογούμενων ακόμη και αν αυτοί έχουν υποστεί ταυτοχρόνως και άλλα σκληρά μέτρα όπως περικοπές μισθών, συντάξεων κτλ. και το πραγματικό τους εισόδημα έχει συρρικνωθεί και δεν αποδίδει σημαντικούς φόρους στο κράτος. Το αποτέλεσμα ωστόσο της προσπάθειας άντλησης φορολογικών εσόδων από την πλευρά της κυβέρνησης είναι αμφίβολο δεδομένου ότι στις πολύ «χαμηλές» εισοδηματικές τάξεις – σύμφωνα με τα δηλωθέντα εισοδήματα – περιλαμβάνεται η μεγάλη μάζα των φοροφυγάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 60: ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Τεκμήριο Δαπανών διαβίωσης	%Μεταβολή από έτος βάσης
0-20.000	1.043.114.458 €	971,04%
20.000-39.000	55.673.683 €	584,84%
39.000-60.000	5.332.330 €	111,63%
60.000-80.000	2.225.246 €	20,18%
80.000-100.000	1.177.095 €	61,46%
>100.000	2.359.642 €	-5,01%
ΣΥΝΟΛΟ	1.109.882.454 €	881,27%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

4.2.2 Γενική εικόνα της επίπτωσης των μέτρων ανά πηγή προέλευσης εισοδήματος

Μεταβολές στα εισοδήματα από ακίνητα (Α' πηγή)

Η παρούσα ενότητα, έχει σαν βασικό στόχο την διατύπωση συμπερασμάτων σχετικά με τις μεταβολές στα εισοδήματα των φορολογούμενων, που προέρχονται από την ακίνητη περιουσία. Αξίζει να σημειωθεί, πως στην παρούσα φάση και για τις ανάγκες της συγκεκριμένης μελέτης, κρίθηκε σκόπιμο να μελετηθούν και οι μεταβολές που επήλθαν σε βασικές πηγές εισοδημάτων, όπως για παράδειγμα από την ακίνητη περιουσία, καθώς επίσης και οι επιπτώσεις από την εφαρμογή των εκάστοτε φοροεισπρακτικών μέτρων.

Πριν προχωρήσουμε στη μελέτη των μεταβολών στα εισοδήματα από ακίνητα, είναι χρήσιμο να ορίσουμε το εισόδημα από ακίνητα αλλά να δούμε και σε ποιές μορφές προκύπτει. Συγκεκριμένα, το εισόδημα από ακίνητα είναι το έσοδο που προκύπτει κάθε χρόνο από την εκμετάλλευση ακινήτων είτε αυτά έχουν κτίσματα είτε όχι και προκύπτει στις ακόλουθες μορφές:

- Άμεσα, από εκμίσθωση ή επίταξη ενός ή περισσότερων ακινήτων
- Έμμεσα, λόγω ιδιοκατοίκησης, ιδιοχρησιμοποίησης ή παραχώρησης σε τρίτο χωρίς αντάλλαγμα του δικαιώματος εκμετάλλευσης ακινήτων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα φόρων εισοδήματος από ακίνητα είναι ο φόρος εισοδήματος μισθωμάτων φυσικών προσώπων και το τεκμήριο διαβίωσης σε ιδιόκτητη ή μισθωμένη κύρια ή δευτερεύουσα κατοικία. Σχετικά με το φόρο εισοδήματος μισθωμάτων φυσικών προσώπων, για τελευταία φορά τα εισοδήματα από ενοίκια που αποκτήθηκαν το 2012 θα προστεθούν στο συνολικό εισόδημα, ενώ το σύνολο θα φορολογηθεί με την ενιαία φορολογική κλίμακα. Για το οικονομικό έτος 2014 προβλέπεται αυτοτελής φορολόγηση εισοδημάτων φυσικών προσώπων που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους 2013 καθώς και κατάργηση του αφορολόγητου ποσού των 5.000 ευρώ. Το εισόδημα από μισθώσεις ακινήτων επιβαρύνεται επιπλέον με συμπληρωματικό φόρο 1,5% ο οποίος διαμορφώνεται στο 3% αν πρόκειται για εισόδημα από μίσθωση ακινήτου άνω των 300 τ.μ. που χρησιμοποιείται ως κατοικία ή από μίσθωση επαγγελματικής στέγης. Το εισόδημα από κάθε είδους μίσθωση εκτός από μίσθωση κατοικίας επιβαρύνεται επιπλέον με τέλος χαρτοσήμου 3,6%.

Παράλληλα, σχετικά με το τεκμήριο διαβίωσης σε ιδιόκτητη ή μισθωμένη κύρια και δευτερεύουσα κατοικία για τα έτη 2010 και 2011 επισημαίνουμε τα εξής:

- Με το Ν. 3842/23-4-2010 θεσπίστηκε τεκμαρτός προσδιορισμός εισοδήματος με βάση τις δαπάνες του φορολογούμενου για αγαθά και υπηρεσίες όπως για την ιδιόκτητη ή μισθωμένη κύρια και δευτερεύουσα κατοικία. Συγκεκριμένα, τα τεκμήρια που ίσχυαν για το έτος 2010 ήταν για τα πρώτα 80 τ.μ. 60€/τ.μ., 81 – 200 τ.μ. 80€/τ.μ., 201 – 300 τ.μ. 120€/τ.μ., 301 και άνω τ.μ. 150€/τ.μ. και το ½ της κύριας για τη δευτερεύουσα κατοικία.
- Με το Ν. 3986/2011 προβλεπόταν ότι τα τεκμήρια διαβίωσης θα είναι μειωμένα κατά 30% κατά μέσο όρο για τις κατοικίες και θα ισχύουν για εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2011 και μετά. Συγκεκριμένα, τα τεκμήρια που ίσχυαν για το έτος 2011 αναφορικά με τη κύρια και δευτερεύουσα κατοικία ήταν μέχρι 80 τ.μ. 40€/τ.μ., 81 – 120 τ.μ. 65€/τ.μ., 121 – 200 τ.μ. 110€/τ.μ., 201 – 300 τ.μ. 200€/τ.μ. και πάνω από 300 τ.μ. 400€/τ.μ.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω μέτρα που ελήφθησαν στις δυο παραπάνω κατηγορίες φόρου εισοδήματος από ακίνητα, μένει να εξεταστεί η επίδραση των μέτρων αυτών στα εισοδήματα από ακίνητα.

Ο πίνακας 61 παρουσιάζει τα στοιχεία για το οικονομικό έτος 2008. Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τη μελέτη του παρακάτω πίνακα, είναι πως στο σύνολό της η πηγή Α, δηλαδή τα εισοδήματα που προέρχονται από ακίνητα, αποτελεί ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος, της τάξης του 8,8%. Το μεγαλύτερο ποσό εμφανίζεται στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο, απόλυτα δικαιολογημένα καθώς συγκεντρώνει έναν πολύ μεγάλο αριθμό φορολογούμενων. Τέλος, τα χαμηλότερα ποσά φαίνεται να παρουσιάζονται στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 61: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Α' πηγής (από ακίνητα)
0-20.000	4.271.439.455 €
20.000-39.000	2.084.651.132 €
39.000-60.000	808.981.794 €
60.000-80.000	345.564.337 €
80.000-100.000	191.769.563 €
>100.000	500.867.322 €
ΣΥΝΟΛΟ	8.203.273.603 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Στο πίνακα 62, μπορεί κάποιος να παρατηρήσει τα ποσά που προέρχονται από την ίδια πηγή, για το οικονομικό έτος 2009 καθώς επίσης και τις μεταβολές όπως αυτές προέκυψαν έπειτα από τη σύγκριση με το έτος βάσης. Όπως φαίνεται και παρακάτω, για το οικονομικό έτος 2009, δεν υπήρχαν πολύ μεγάλες μεταβολές, την ίδια στιγμή που το συνολικό εισόδημα από την πηγή των ακινήτων φαίνεται πως αυξήθηκε κατά 5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Είναι φανερό, πως ακόμη δε διαφαίνεται να επηρεάζονται ιδιαίτερα τα εισοδήματα από την πηγή αυτή, κάτι το οποίο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως αναμενόμενο συμπέρασμα διότι τα σημαντικότερα μέτρα που πάρθηκαν και άλλαξαν σε σημαντικό βαθμό τη φορολογία των ακινήτων, έγιναν ένα χρόνο μετά και συγκεκριμένα το οικονομικό έτος 2010. Τέλος, η αναμενόμενη αύξηση αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως απόρροια της γενικότερης αύξησης του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος, η οποία περιγράφηκε σε προγενέστερη ενότητα και ήταν εξίσου σημαντική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 62: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Α' πηγής (από ακίνητα)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.383.071.059 €	2,61%	
20.000-39.000	2.221.306.274 €	6,56%	
39.000-60.000	882.131.387 €	9,04%	
60.000-80.000	389.322.239 €	12,66%	
80.000-100.000	212.946.125 €	11,04%	
>100.000	555.381.281 €	10,88%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.644.158.365 €	5,37%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας δίνει ο πίνακας 63, ο οποίος συγκεντρώνει τα ποσά που προήλθαν από την πηγή των ακινήτων για το οικονομικό έτος 2010, παρατηρείται πως για μια ακόμη χρονιά παρουσιάζεται μια σημαντική αύξηση στο σύνολο των εισοδημάτων, η οποία ανέρχεται στο 8,34%. Φαίνεται λοιπόν, πως τα κύρια μέτρα που πάρθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο δεν επηρέασαν τουλάχιστον αρνητικά, τα εισοδήματα που προέρχονται από τα ακίνητα. Ενδεχομένως, η τάση αυτή, να προέρχεται από το ότι τα περισσότερα εκ των μέτρων χαρακτηρίστηκαν ως προσωρινής διάρκειας, κάτι το οποίο να μην επηρέασε αρνητικά τα δηλωθέντα εισοδήματα από ακίνητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 63: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Α' πηγής (από ακίνητα)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.497.887.936 €	5,30%	
20.000-39.000	2.309.380.862 €	10,78%	
39.000-60.000	913.782.261 €	12,95%	
60.000-80.000	396.766.343 €	14,82%	
80.000-100.000	215.962.696 €	12,62%	
>100.000	553.452.372 €	10,50%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.887.232.470 €	8,34%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Ο τελευταίος πίνακας της συγκεκριμένης ενότητας (Πίνακας 64), περιέχει τα ποσά από τα εισοδήματα που προέρχονται από τα ακίνητα για το οικονομικό έτος 2011, καθώς επίσης και τις ποσοστιαίες μεταβολές αυτών συγκριτικά με το έτος 2008. Για μία ακόμη χρονιά, παρατηρείται αυξητική τάση στα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από την πηγή αυτή. Πιο συγκεκριμένα, στο σύνολό τους τα εισοδήματα

από ακίνητα αυξήθηκαν κατά περίπου 8% από το οικονομικό έτος 2008 ενώ τα εισοδήματα από ακίνητα αποτελούν το 9,06% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος. Πρέπει να σημειωθεί πως συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο έτος, η αύξηση είναι οριακά πιο μικρή. Το συμπέρασμα που εξάγεται εδώ, είναι πως κατά το οικονομικό έτος 2011, τα εισοδήματα από ακίνητα, μένουν ανεπηρέαστα και πιο βελτιωμένα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 64: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Α' πηγής (από ακίνητα)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.404.778.384 €	3,12%	
20.000-39.000	2.408.935.583 €	15,56%	
39.000-60.000	935.985.235 €	15,70%	
60.000-80.000	406.082.699 €	17,51%	
80.000-100.000	208.567.821 €	8,76%	
>100.000	511.824.701 €	2,19%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.876.174.423 €	8,20%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Μεταβολές στα εισοδήματα από κινητές αξίες (Γ' Πηγή)

Στη συγκεκριμένη ενότητα, θα παρουσιαστούν οι μεταβολές για τα τέσσερα οικονομικά έτη για τα εισοδήματα, τα οποία προέρχονται από κινητές αξίες. Κινητές αξίες είναι τα αξιόγραφα, δηλαδή τα έγγραφα τα οποία ενσωματώνουν ορισμένο ιδιωτικό δικαίωμα για την ενάσκηση του οποίου απαιτείται η κατοχή τους. Τα αξιόγραφα διακρίνονται σε αξιόγραφα με τη στενή έννοια, όπως είναι οι μετοχές κτλ., και σε πιστωτικούς τίτλους, όπως είναι τα χρηματόγραφα, δηλαδή η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγή, η επιταγή, τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου και ακόμη οι ομολογίες, τα ασφαλιστήρια κτλ.

Στον πίνακα 65 παρουσιάζονται τα ποσά από τα εισοδήματα που προέρχονται από κινητές αξίες για το έτος βάσης 2008. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει έπειτα από τη μελέτη του συγκεκριμένου πίνακα είναι πως στο σύνολό του το εισόδημα από κινητές αξίες, αποτελεί ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος καθώς το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 1,2%. Παρά το γεγονός ότι τα υψηλότερα ποσά συγκεντρώνονται στα δύο μικρότερα

εισοδηματικά κλιμάκια, σημαντικό είναι και το ποσό που συγκεντρώνεται στο υψηλότερο εισοδηματικό κλιμάκιο καθώς αποτελεί περίπου το 1/7 του συνολικού εισοδήματος που προέρχεται από την πηγή των κινητών αξιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 65: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Γ' πηγής (από κινητές αξίες)
0-20.000	2.286.847 €
20.000-39.000	2.212.389 €
39.000-60.000	878.545 €
60.000-80.000	250.979 €
80.000-100.000	135.564 €
>100.000	1.652.843 €
ΣΥΝΟΛΟ	7.417.167 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Ο πίνακας 66 παρουσιάζει τις μεταβολές για τα εισοδήματα που προέρχονται από κινητές αξίες ανά εισοδηματικό κλιμάκιο για το οικονομικό έτος 2009. Όπως προκύπτει και από τα στοιχεία του πίνακα είναι εμφανής μια αυξητική τάση στο σύνολο του εισοδήματος κατά 4,4%, την ίδια στιγμή όπου σημαντικές μειώσεις διαφαίνονται στα υψηλά και πολύ υψηλά εισοδηματικά κλιμάκια με χαρακτηριστικό παράδειγμα τους φορολογούμενους οι οποίοι δηλώνουν εισόδημα από 100.000 και πάνω, να παρουσιάζουν σημαντική μείωση της τάξης του 70%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 66: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Γ' πηγής (από κινητές αξίες)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	2.896.839 €	26,67%	
20.000-39.000	2.553.683 €	15,43%	
39.000-60.000	1.273.346 €	44,94%	
60.000-80.000	423.637 €	68,79%	
80.000-100.000	104.183 €	-23,15%	
>100.000	492.952 €	-70,18%	
ΣΥΝΟΛΟ	7.744.640 €	4,42%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα 67 και περιλαμβάνουν τα αντίστοιχα στοιχεία για το οικονομικό έτος 2010, παρατηρείται μια γενική αύξηση

για μία ακόμη φορά. Το συγκεκριμένο έτος, οι αυξήσεις είναι πολύ σημαντικές για όλα τα εισοδηματικά κλίμακια και κυμαίνονται από 28 – 408 %.

Παρά το γεγονός ότι το οικονομικό έτος 2010 σηματοδοτεί και την έναρξη της κρίσης τα εισοδήματα τα οποία προκύπτουν κατά κύριο λόγο από τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου φαίνεται πως παρουσιάζουν τεράστια αύξηση, την ίδια στιγμή που οι αγορές αυτές θεωρούνται από πολλούς οικονομολόγους αλλά και επιστημονικούς αναλυτές ως οι βασικοί υπαίτιοι για την οικονομική κρίση μετά τα τεράστια δημοσιονομικά λάθη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 67: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Γ' πηγής (από κινητές αξίες)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	2.949.917 €	28,99%	
20.000-39.000	3.390.639 €	53,26%	
39.000-60.000	2.384.374 €	171,40%	
60.000-80.000	1.073.620 €	327,77%	
80.000-100.000	688.725 €	408,04%	
>100.000	1.461.724 €	-11,56%	
ΣΥΝΟΛΟ	11.948.999 €	61,10%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Για μία ακόμη χρονιά και σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία του πίνακα 68 ο οποίος περιέχει αναλυτικά δεδομένα για το οικονομικό έτος 2011, φαίνεται πως η υπό εξέταση πηγή εισοδήματος κερδίζει ολοένα και περισσότερο τους εν δυνάμει επενδυτές. Το γεγονός αυτό προκύπτει από το ότι για μία ακόμη χρονιά το συνολικό δηλωθέν εισόδημα το οποίο προκύπτει από κινητές αξίες έχει αυξηθεί σημαντικά και κατά 61,10% την ίδια στιγμή που αποτελεί το 17% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος των Ελλήνων φορολογούμενων για το οικονομικό έτος 2011.

Δεδομένου πως η πηγή εισοδημάτων από κινητές αξίες παρουσιάζει τελικώς συνεχόμενη αύξηση επί τέσσερα συναπτά έτη και αφού συνεκτιμηθεί πως σε φορολογικό επίπεδο δεν επήλθαν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο φορολογούνται τα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από τη συγκεκριμένη πηγή, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως οι συνεχόμενες αυξήσεις προέρχονται από την προτίμηση των φορολογούμενων ως προς αυτή τη μορφή επένδυσης μιας και δεν

υπάρχουν σημαντικά φορολογικά βάρη. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί, πως τη δεδομένη στιγμή κατά την οποία πραγματοποιείται η παρούσα μελέτη, έχουν παρουσιαστεί ορισμένες σημαντικές αλλαγές ως προς τη φορολόγηση των κινητών αξιών με αύξηση των φορολογικών συντελεστών, οι οποίες όμως θα εφαρμοστούν τα επόμενα οικονομικά έτη και αντικατοπτρίζουν και τη διάθεση του οικονομικού επιτελείου για αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσω των αλλαγών ακόμη και σε αυτή, την ολοένα και αυξανόμενη πηγή εισοδήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 68: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Γ' πηγής (από κινητές αξίες)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	3.949.065 €	72,69%	
20.000-39.000	4.373.598 €	97,69%	
39.000-60.000	3.224.275 €	267,00%	
60.000-80.000	1.162.816 €	363,31%	
80.000-100.000	1.153.160 €	750,64%	
>100.000	2.625.253 €	58,83%	
ΣΥΝΟΛΟ	16.488.167 €	122,30%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Μεταβολές στα εισοδήματα από εμπορικές επιχειρήσεις (Δ' Πηγή)

Στη παρούσα ενότητα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από εμπορικές επιχειρήσεις για τα υπό εξέταση οικονομικά έτη. Η πηγή αυτή του εισοδήματος αποτελεί βασικό κομμάτι της οικονομίας καθώς οι επιχειρήσεις αυτές είναι πολυάριθμες, ενώ ταυτόχρονα απασχολούν και σημαντικό κομμάτι του εργατικού δυναμικού.

Ο πίνακας 69 παρουσιάζει τα ποσά ανά εισοδηματικό κλιμάκιο τα οποία προέρχονται από εμπορικές επιχειρήσεις για το οικονομικό έτος 2008. Όπως γίνεται αμέσως αντιληπτό, το κλιμάκιο που συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσό είναι το χαμηλότερο, γεγονός το οποίο έρχεται σε πλήρη ταύτιση με το Εθνικό Παρατηρητήριο μικρομεσαίων επιχειρήσεων το οποίο υποστηρίζει πως η πλειοψηφία των Ελληνικών επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές ή μεσαίες. Βέβαια, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τον ρόλο που παίζει η φοροδιαφυγή στο χαμηλό ύψος του δηλωθέντος εισοδήματος.

Τέλος, το συνολικό ποσό των εισοδημάτων αποτελεί το 9,73% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 69: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Δ' πηγής (από εμπορικές επιχειρήσεις)
0-20.000	4.608.144.267 €
20.000-39.000	2.186.576.303 €
39.000-60.000	916.962.828 €
60.000-80.000	435.515.248 €
80.000-100.000	255.822.865 €
>100.000	677.941.320 €
ΣΥΝΟΛΟ	9.080.962.831 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Όπως είναι εμφανές και από τον πίνακα 70, για το οικονομικό έτος 2009 το πρώτο έτος της οικονομικής κρίσης, οι αρνητικές επιδράσεις της οποίας αντικατοπτρίζονται στο εισόδημα το οποίο προκύπτει από τις εμπορικές κλπ επιχειρήσεις, σε όλα τα εισοδηματικά κλίμακα παρατηρείται μείωση, την ίδια στιγμή που η συνολική πτώση αγγίζει το 2,68%. Οι μειώσεις αυτές οφείλονται σε δύο παραμέτρους. Από την μία, η μειωμένη συνολικά αγοραστική δύναμη των Ελλήνων καταναλωτών λόγω οριζόντιων περικοπών σε μισθούς και συντάξεις και ταυτόχρονα η αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, οδηγούν σε χαμηλούς κύκλους εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων.

Από την άλλη πλευρά, αρνητική επίδραση στα εισοδήματα των εμπορικών επιχειρήσεων είχαν και οι αλλαγές στον τρόπο φορολόγησής τους που προωθήθηκαν με το Ν.3808/2009 και ειδικότερα η επιβολή έκτακτης εισφοράς στις μεγάλες επιχειρήσεις. Η εισφορά επιβλήθηκε στα κέρδη του οικονομικού έτους 2009 των επιχειρήσεων, με συντελεστές 5% για επιχειρήσεις που είχαν το 2008 κέρδη 5 – 10 εκατ. ευρώ, 7% για κέρδη 10 – 25 εκατ. ευρώ και 10% για κέρδη άνω των 25 εκατ. ευρώ, όπως αναλυτικά περιγράφηκε και στο θεωρητικό μέρος της παρούσας έρευνας. Οι δύο αυτοί παράγοντες θεωρούνται οι σημαντικότεροι και αυτοί οι οποίοι ευθύνονται για τις πρώτες μειώσεις στα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από εμπορικές επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 70: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Δ' πηγής (από εμπορικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.548.237.218 €	-1,30%	
20.000-39.000	2.095.138.941 €	-4,18%	
39.000-60.000	888.839.117 €	-3,07%	
60.000-80.000	424.960.423 €	-2,42%	
80.000-100.000	254.874.005 €	-0,37%	
>100.000	625.828.644 €	-7,69%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.837.878.348 €	-2,68%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Κατά τα δύο επόμενα οικονομικά έτη, παρουσιάστηκαν σημαντικές αλλαγές στο φορολογικό σύστημα της χώρας σε διάφορους τομείς όπως για παράδειγμα οι αλλαγές στους συντελεστές του ΦΠΑ, οι αλλαγές στη φορολογία ποτών, τσιγάρων και καυσίμων οι οποίες είχαν σημαντικές επιδράσεις στις εμπορικές επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 71: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Δ' πηγής (από εμπορικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.401.960.153 €	-4,47%	
20.000-39.000	1.915.884.666 €	-12,38%	
39.000-60.000	785.422.461 €	-14,35%	
60.000-80.000	367.502.230 €	-15,62%	
80.000-100.000	209.837.284 €	-17,98%	
>100.000	534.350.210 €	-21,18%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.214.957.004 €	-9,54%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Οι αλλαγές αυτές είχαν πολύ σημαντική επίδραση στις εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες φαίνεται πως έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά από ολοένα μεταβαλλόμενα μέτρα. Όπως φαίνεται και από τους πίνακες που παρουσιάζουν τα στατιστικά δεδομένα και τις μεταβολές για οικονομικά έτη που θεσπίστηκαν τα παραπάνω μέτρα (Πίνακες 71 & 72), οι μειώσεις στα συνολικά ποσά αλλά και σχεδόν σε καθενός κλιμακίου χωριστά είναι χαρακτηριστικές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 72: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Δ' πηγής (από εμπορικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	4.031.882.861 €	-12,51%	
20.000-39.000	2.180.534.397 €	-0,28%	
39.000-60.000	947.390.171 €	3,32%	
60.000-80.000	449.202.930 €	3,14%	
80.000-100.000	282.085.964 €	10,27%	
>100.000	719.243.757 €	6,09%	
ΣΥΝΟΛΟ	8.610.340.080 €	-5,18%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Μεταβολές στα εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις (Ε' Πηγή)

Στην παρούσα ενότητα γίνεται μια προσπάθεια να καταγραφούν οι επιπτώσεις από την υιοθέτηση των φορολογικών μέτρων και εν γένει της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα στα εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις. Όπως διαπιστώθηκε στην προηγούμενη ενότητα, οι εμπορικές επιχειρήσεις παρουσίαζαν για διαδοχικά έτη συνεχόμενες μειώσεις στα εισοδήματά τους, καθώς η πλειοψηφία των μέτρων που πάρθηκαν είχαν άμεσο αντίκρισμα στη λειτουργία τους. Η ίδια εικόνα, αναμένεται να αποτυπωθεί και για τα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από τις γεωργικές επιχειρήσεις.

Παρά το γεγονός ότι διανύουμε μία από τις χειρότερες οικονομικές κρίσεις που έχουν καταγραφεί στον Ευρωπαϊκό τουλάχιστον χώρο, πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι υποστηρίζουν πως ένα δομικό πρόβλημα το οποίο οδήγησε κατά κάποιο τρόπο στη σημερινή δύσκολη οικονομική κατάσταση, είναι μεταξύ άλλων ο ασθενής πρωτογενής τομέας της χώρας⁸⁰.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ελλάδας αποτελείται από τον τριτογενή τομέα ο οποίος είναι η παροχή υπηρεσιών, τη στιγμή που εισάγουμε εκατοντάδες τόνους αγροτικών προϊόντων ετησίως. Αξίζει να σημειωθεί, πως εξίσου σημαντικός είναι και ο δευτερογενής τομέας, η βαριά βιομηχανία δηλαδή, την ίδια στιγμή που ανεπτυγμένες χώρες έχουν δώσει έμφαση

⁸⁰ McKinsey & Company (September 2011), Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το Νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης – Σύνοψη από www.sev.org.gr

στην ανάπτυξη κυρίως του συγκεκριμένου τομέα. Η χαμηλή αυτή παρουσία του πρωτογενούς τομέα, αποτυπώνεται και στο συνολικό εισόδημα του οποίου η πηγή είναι οι γεωργικές επιχειρήσεις. Με συνολικό εισόδημα περίπου 1,5 δισεκατομμύριο ευρώ, τα εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις αποτελούν το 1,8% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος για το οικονομικό έτος 2008 το οποίο αποτελεί και το έτος βάσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 73: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ε' πηγής (από γεωργικές επιχειρήσεις)
0-20.000	1.606.883.829 €
20.000-39.000	71.691.423 €
39.000-60.000	10.618.662 €
60.000-80.000	2.619.606 €
80.000-100.000	1.342.220 €
>100.000	2.154.187 €
ΣΥΝΟΛΟ	1.695.309.927 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Αναφορικά με το οικονομικό έτος 2009, ο πίνακας 74 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία καθώς επίσης και τις μεταβολές που προέκυψαν στην πέμπτη πηγή εισοδήματος, τις γεωργικές επιχειρήσεις. Παρά το γεγονός ότι το συνολικό ποσό που προέρχεται από τις γεωργικές επιχειρήσεις ήταν αρκετά χαμηλό, για το οικονομικό έτος 2009 παρατηρούμε ακόμη μια μείωση η οποία συρρικνώνει το συνολικό εισόδημα που προέρχεται από τις γεωργικές επιχειρήσεις κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Επιπλέον, ένα ακόμη συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον ίδιο πίνακα, είναι πως υπάρχουν μειώσεις σχεδόν σε όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια με τη μεγαλύτερη να εντοπίζεται σε εισοδήματα άνω των 100.000 ευρώ με ποσοστό της τάξης του 11%. Φαίνεται πως οι επιπτώσεις από τα φορολογικά μέτρα και η μειωμένη αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, οδήγησαν στη συνολική μείωση των εισοδημάτων τα οποία προέρχονται από τις γεωργικές επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 74: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ε' πηγής (από γεωργικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	1.552.099.122 €	-3,41%	
20.000-39.000	71.053.338 €	-0,89%	
39.000-60.000	10.433.329 €	-1,75%	
60.000-80.000	2.712.077 €	3,53%	
80.000-100.000	1.204.267 €	-10,28%	
>100.000	1.916.522 €	-11,03%	
ΣΥΝΟΛΟ	1.639.418.655 €	-3,30%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Ο πίνακας 75 παρουσιάζει τα στατιστικά δεδομένα και τις μεταβολές για εισοδήματα από γεωργικές επιχειρήσεις για το οικονομικό έτος 2010. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα, παρατηρείται για μία ακόμη χρονιά μείωση του συνολικού εισοδήματος το οποίο προέρχεται από γεωργικές επιχειρήσεις κατά τέσσερις σχεδόν ποσοστιαίες μονάδες. Παρά το γεγονός ότι στα περισσότερα εισοδηματικά κλιμάκια υπήρχε αύξηση, η σημαντική μείωση στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο το οποίο συγκεντρώνει και το υψηλότερο ποσό, οδηγεί και στη μείωση του συνολικού εισοδήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 75: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ε' πηγής (από γεωργικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	1.538.283.770 €	-4,27%	
20.000-39.000	73.651.292 €	2,73%	
39.000-60.000	10.954.916 €	3,17%	
60.000-80.000	2.880.173 €	9,95%	
80.000-100.000	1.381.724 €	2,94%	
>100.000	1.598.421 €	-25,80%	
ΣΥΝΟΛΟ	1.628.750.296 €	-3,93%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας 76 ο οποίος συγκεντρώνει τα αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία για το οικονομικό έτος 2011. Μία βασική διαπίστωση είναι πως για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, το εισόδημα από τις γεωργικές επιχειρήσεις μειώθηκε, και αυτή τη φορά με μεγαλύτερο ποσοστό από τις προηγούμενες χρήσεις το οποίο υπολογίστηκε περίπου στο 7,7%.

Δε θα πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός πως το εισόδημα από τις γεωργικές επιχειρήσεις ακολουθεί την ίδια πορεία με αυτό από τις εμπορικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την παραπάνω διαπίστωση, μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι αλλαγές σε φόρους σε κρίσιμους τομείς όπως τα καύσιμα, ο ΦΠΑ και η ενέργεια, είχαν σημαντικές επιδράσεις στο εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις για το οικονομικό έτος 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 76: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ε' πηγής (από γεωργικές επιχειρήσεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	1.461.270.921 €	-9,06%	
20.000-39.000	86.059.074 €	20,04%	
39.000-60.000	10.987.113 €	3,47%	
60.000-80.000	3.790.148 €	44,68%	
80.000-100.000	1.593.242 €	18,70%	
>100.000	1.267.592 €	-41,16%	
ΣΥΝΟΛΟ	1.564.968.090 €	-7,69%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Μεταβολές στα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις (ΣΤ' πηγή)

Σκοπός της παρούσας ενότητας, είναι η διαπίστωση των επιπτώσεων των φορολογικών μέτρων στα εισοδήματα των μισθωτών και των συνταξιούχων, που θεωρείται πως έχουν δεχθεί το μεγαλύτερο πλήγμα από τις φορολογικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν με την έναρξη της κρίσης. Στις προηγούμενες ενότητες, αναφέρθηκαν διάφορα μέτρα τα οποία έθεσε σε εφαρμογή η εκάστοτε κυβέρνηση, όπως για παράδειγμα αλλαγές στο αφορολόγητο όριο, στις εκπτώσεις φόρου αλλά κυρίως στους φορολογικούς συντελεστές. Πέρα από τα φορολογικά μέτρα, οι πολίτες δέχθηκαν και πληθώρα από οριζόντιες περικοπές στους μισθούς και συντάξεις και παρά το γεγονός ότι η παρούσα εργασία δεν πραγματεύεται τις αλλαγές σε αυτό το επίπεδο, αξίζει να αναφερθεί πως έπαιξαν σημαντικό ρόλο καθώς περιόρισαν αισθητά το διαθέσιμο εισόδημα τους και κατ' επέκταση και την αγοραστική τους δύναμη κάτι το οποίο είχε άμεση επίδραση στη λειτουργία της αγοράς.

Ο πίνακας 77 παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται στα εισοδήματα τα οποία δήλωσαν οι φορολογούμενοι και προέρχονται κατά κύριο λόγο από μισθούς και συντάξεις. Τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή προέλευσης των συνολικών εισοδημάτων, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών. Όπως παρατηρούμε στον ίδιο πίνακα, το υψηλότερο ποσό για το έτος βάσης συγκεντρώνει το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο του οποίου το εύρος κυμαίνεται από 0 - 20.000 ευρώ, ενώ το χαμηλότερο ποσό από μισθούς και συντάξεις εντοπίζεται στο πέμπτο εισοδηματικό κλιμάκιο (εισοδήματα από 80.000 – 100.000 ευρώ).

Αξίζει να σημειώσουμε πως το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του έτους βάσης, όπως περιγράφηκε παραπάνω ανήλθε σε 93 δισεκατομμύρια ευρώ. Συνεπώς, το 74% του δηλωθέντος εισοδήματος το οικονομικό έτος 2008, ένα έτος πριν την έναρξη της κρίσης, προέρχεται από εισοδήματα μισθωτών υπηρεσιών και συντάξεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 77: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα ΣΤ πηγής (από μισθούς και συντάξεις)
0-20.000	39.452.479.688 €
20.000-39.000	21.973.419.438 €
39.000-60.000	4.748.411.680 €
60.000-80.000	1.313.644.495 €
80.000-100.000	547.569.277 €
>100.000	1.084.114.167 €
ΣΥΝΟΛΟ	69.119.638.745 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Στον πίνακα 78, αποτυπώνονται τα ποσά που προέρχονται από μισθούς και συντάξεις για το οικονομικό έτος 2009, καθώς επίσης και η ποσοστιαία μεταβολή αυτών συγκριτικά με το έτος βάσης. Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από τον ίδιο πίνακα, είναι πως οι μεταβολές στα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση με τις μεταβολές στο δηλωθέν εισόδημα των φορολογούμενων, για κάθε εισοδηματικό κλιμάκιο. Με λίγα λόγια, παρατηρούμε μια πτώση στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, την ίδια στιγμή που όλα τα άλλα

φαίνεται πως παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Η ομοιότητα των μεταβολών με το δηλωθέν εισόδημα μας βοηθά να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους 2009 δεν υπήρχαν σημαντικές επιδράσεις στα εισοδήματα που προέρχονται από μισθούς και συντάξεις. Επιπλέον, η συνολική αύξηση του εισοδήματος από την πηγή αυτή μπορεί να δικαιολογηθεί από τη γενική αύξηση που υπήρχε και στο συνολικό δηλωθέν εισόδημα το οποίο αναφέρθηκε και σε προγενέστερη ενότητα.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως το σύνολο της πηγής των εισοδημάτων αυτών, αποτελεί το 74% για δεύτερη συνεχόμενη χρόνια, ενώ το υπόλοιπο ποσό του δηλωθέντος εισοδήματος φαίνεται να καλύπτεται από τις άλλες πέντε πηγές οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω, ενώ για μία ακόμη χρονιά τα υψηλότερα ποσά βρίσκονται στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο και τα χαμηλότερα στο πέμπτο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 78: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα ΣΤ πηγής (από μισθούς και συντάξεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	39.098.474.344 €	-0,90%	
20.000-39.000	25.088.036.018 €	14,17%	
39.000-60.000	5.786.339.670 €	21,86%	
60.000-80.000	1.573.577.918 €	19,79%	
80.000-100.000	675.460.432 €	23,36%	
>100.000	1.314.301.744 €	21,23%	
ΣΥΝΟΛΟ	73.536.190.126 €	6,39%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

Στο πίνακα 79 αποτυπώνονται τα ποσά ανά εισοδηματικό κλιμάκιο για τα εισοδήματα που προέρχονται από μισθούς και συντάξεις καθώς επίσης και οι ποσοστιαίες μεταβολές αυτών συγκριτικά με το έτος βάσης για το οικονομικό έτος 2010. Το πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει παρατηρώντας τον πίνακα είναι πως για μία ακόμη χρονιά, επικρατούν οι ίδιες τάσεις για όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια. Πιο συγκεκριμένα, διαφαίνεται μια πτωτική τάση της τάξης του 2% περίπου για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο, ενώ πολύ σημαντικές είναι οι αυξήσεις για τα υπόλοιπα. Συνολικά καταγράφεται μια αύξηση του συνόλου των εισοδημάτων αυτής της πηγής κατά 10% περίπου.

Οι μεταβολές αυτές θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν από τις ίδιες μεταβολές που επικρατούν για το ίδιο οικονομικό έτος στο συνολικό δηλωθέν εισόδημα. Η ομοιότητα των μεταβολών με το δηλωθέν εισόδημα μας βοηθά να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους 2010 δεν υπήρχαν σημαντικές επιδράσεις στα εισοδήματα που προέρχονται από μισθούς και συντάξεις. Επιπλέον, η συνολική αύξηση του εισοδήματος από την πηγή αυτή μπορεί να δικαιολογηθεί από τη γενική αύξηση που υπήρχε και στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα το οποίο αναφέρθηκε και σε προγενέστερη ενότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 79: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα ΣΤ πηγής (από μισθούς και συντάξεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	38.678.331.916 €	-1,96%	
20.000-39.000	26.964.000.575 €	22,71%	
39.000-60.000	6.336.768.480 €	33,45%	
60.000-80.000	1.924.847.657 €	46,53%	
80.000-100.000	847.348.929 €	54,75%	
>100.000	1.350.462.414 €	24,57%	
ΣΥΝΟΛΟ	76.101.759.971 €	10,10%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2010.

Ο πίνακας 80 περιλαμβάνει τα στατιστικά στοιχεία για τα εισοδήματα που προέρχονται από μισθούς και συντάξεις καθώς και τις μεταβολές τους από το έτος βάσης για το οικονομικό έτος 2011. Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά παρατηρείται μια πτώση στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια πλήττονται περισσότερο από τις εκάστοτε αλλαγές τόσο στις φορολογικές κλίμακες, όσο και στα εργασιακά καθεστώτα. Για μία ακόμη χρόνια οι αυξομειώσεις στα εκάστοτε εισοδηματικά κλιμάκια αντικατοπτρίζονται στις αλλαγές που ισχύουν και στο δηλωθέν εισόδημα. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος αποτελεί αυτό της πηγής εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες και διαχρονικά μεγαλώνει ακόμη περισσότερο και διαμορφώνεται στο 75%, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως εν τέλει οι αλλαγές που δημιουργούνται σε αυτή τη πηγή εισοδήματος έχουν πολύ ισχυρή επίδραση στο συνολικό δηλωθέν εισόδημα.

Τέλος, οι σημαντικές αλλαγές που έγιναν σε όλα τα επίπεδα κατά τα οικονομικά έτη 2010 και 2011 φαίνεται πως είχαν αρνητικό αντίκτυπο στα πολύ χαμηλά εισοδήματα ενώ αντιθέτως ευνόησαν τα υψηλά και πολύ υψηλά εισοδήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 80: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα ΣΤ πηγής (από μισθούς και συντάξεις)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	39.273.277.545 €	-0,45%	
20.000-39.000	24.773.167.004 €	12,74%	
39.000-60.000	5.811.695.348 €	22,39%	
60.000-80.000	1.875.422.100 €	42,76%	
80.000-100.000	771.763.254 €	40,94%	
>100.000	1.345.210.766 €	24,08%	
ΣΥΝΟΛΟ	73.850.536.017 €	6,84%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2011.

Μεταβολές στα εισοδήματα από ελευθέρια επαγγέλματα (Ζ' Πηγή)

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται οι επιπτώσεις των φορολογικών μέτρων στα εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα κατά τα οικονομικά έτη 2008-2011. Όταν κάνουμε λόγο για ελεύθερα επαγγέλματα, αναφερόμαστε στα επαγγέλματα εκείνα που κατά κύριο λόγο λειτουργούν με αποδείξεις παροχής υπηρεσιών (μπλοκάκια) και συνήθως περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων επαγγέλματα όπως οι γιατροί, οι δικηγόροι κ.α.

Παρά το γεγονός ότι σε ελεύθερα επαγγέλματα απασχολείται ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού, το συνολικό εισόδημα που προέρχεται από αυτή την πηγή, τουλάχιστον για το 2008 φαίνεται να είναι πολύ χαμηλό, καθώς τα εισοδήματα από την πηγή αυτή, αποτελούν το 4,4% για το οικονομικό έτος 2008. Για το ίδιο έτος, και όπως υποδηλώνει και ο πίνακας 65, τα υψηλότερα ποσά παρουσιάζονται στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 81: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2008	
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ζ' πηγής (από ελεύθερα επαγγέλματα)
0-20.000	1.544.747.788 €
20.000-39.000	960.396.021 €
39.000-60.000	587.621.765 €
60.000-80.000	342.679.671 €
80.000-100.000	205.166.047 €
>100.000	509.049.814 €
ΣΥΝΟΛΟ	4.149.661.106 €

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Ο πίνακας 82 παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία για το εισόδημα από τα ελεύθερα επαγγέλματα καθώς επίσης και τις μεταβολές για το οικονομικό έτος 2009. Δεδομένου ότι διατηρείται το υψηλό αφορολόγητο ποσό εισοδήματος (10.500€) για τους ελεύθερους επαγγελματίες για τα εισοδήματα του 2008 (που θα φορολογηθούν το 2009), το συνολικό εισόδημα το οποίο προέρχεται από τη συγκεκριμένη πηγή παρουσίασε αύξηση της τάξης του 4%. Οι αυξήσεις αυτές, ενδεχομένως να προέρχονται και από τη γενικότερη αύξηση του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος η οποία για το οικονομικό έτος 2009, όπως παρατηρήθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, ήταν αρκετά σημαντική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 82: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ 2009		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ζ' πηγής (από ελεύθερα επαγγέλματα)	%Μεταβολή από έτος βάσης
0-20.000	1.569.257.096 €	1,59%
20.000-39.000	1.004.765.176 €	4,62%
39.000-60.000	621.331.065 €	5,74%
60.000-80.000	366.070.124 €	6,83%
80.000-100.000	222.137.896 €	8,27%
>100.000	531.801.338 €	4,47%
ΣΥΝΟΛΟ	4.315.362.695 €	3,99%

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 83: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2010		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ζ' πηγής (από ελεύθερα επαγγέλματα)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	1.545.753.021 €	0,07%	
20.000-39.000	1.010.749.596 €	5,24%	
39.000-60.000	629.881.571 €	7,19%	
60.000-80.000	372.970.344 €	8,84%	
80.000-100.000	231.794.837 €	12,98%	
>100.000	558.643.337 €	9,74%	
ΣΥΝΟΛΟ	4.349.792.706 €	4,82%	

Ο πίνακας 83 που προηγείται παρουσιάζει τα δεδομένα αναφορικά με τα ελεύθερα επαγγέλματα κατά το οικονομικό έτος 2010. Για μία ακόμη χρονία, παρατηρείται σημαντική αύξηση για όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια. Πιο συγκεκριμένα, η αύξηση για τα χαμηλότερα κλιμάκια, δηλαδή για εισοδήματα από 20.000 – 39.000 ευρώ ανέρχεται στο 0,07%, και είναι 5,24% ενώ περίπου στα ίδια επίπεδα κυμάνθηκε και η αύξηση για τα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως το συνολικό εισόδημα που προέρχεται από ελεύθερα επαγγέλματα αυξήθηκε κατά 4,82%.

Ο τελευταίος πίνακας της ενότητας (Πίνακας 84) παρουσιάζει τα στατιστικά στοιχεία για τα εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα αλλά και τις ποσοστιαίες μεταβολές για το οικονομικό έτος 2011. Για πρώτη φορά, παρατηρώντας τον πίνακα, παρουσιάζεται μια σημαντική μείωση της τάξης του 14,19% στα ασθενέστερα εισοδηματικά κλιμάκια, όπου συγκεντρώνεται και το υψηλότερο ποσό εισοδήματος που προέρχεται από την πηγή αυτή. Συνεπώς, εκτός από το εισόδημα από εμπορικές και γεωργικές επιχειρήσεις που παρουσιάζει μείωση στα χαμηλότερα κλιμάκια, κατά το οικονομικό έτος 2011, μείωση στα χαμηλότερα κλιμάκια παρουσιάζει και το εισόδημα από ελεύθερα επαγγέλματα. Τέλος, το συνολικό ποσό της πηγής αυτής αυξήθηκε σαν απόρροια των υψηλών αυξήσεων που υπήρχαν στα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 84: ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ

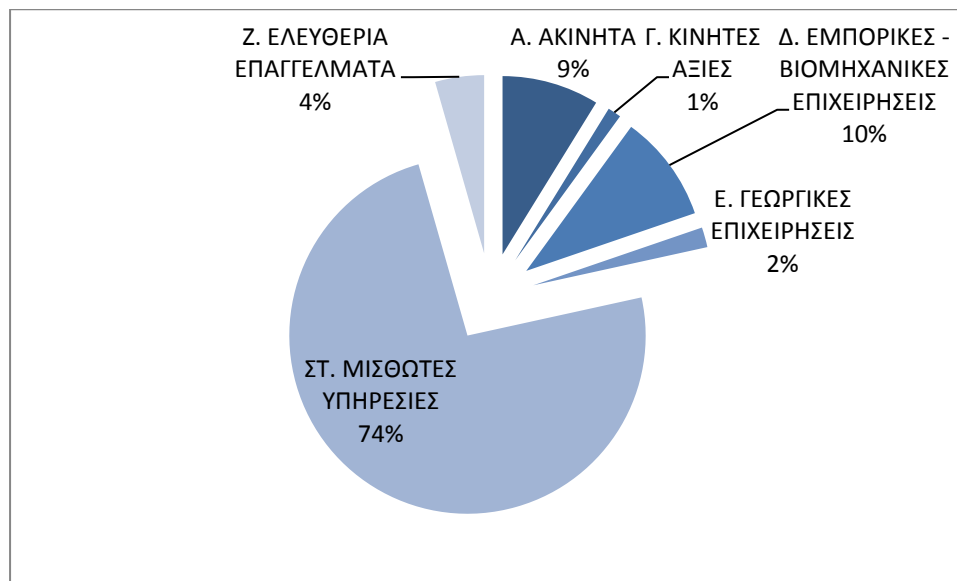
ΟΙΚ. ΕΤΟΣ	2011		
ΚΛΙΜΑΚΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Εισοδήματα Ζ' πηγής (από ελεύθερα επαγγέλματα)	%Μεταβολή από έτος βάσης	
0-20.000	1.325.491.742 €	-14,19%	
20.000-39.000	1.128.212.924 €	17,47%	
39.000-60.000	772.934.967 €	31,54%	
60.000-80.000	450.344.285 €	31,42%	
80.000-100.000	277.269.594 €	35,14%	
>100.000	651.493.060 €	27,98%	
ΣΥΝΟΛΟ	4.605.746.572 €	10,99%	

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων Οικονομικού Έτους 2008.

Ολοκληρώνοντας την ενότητα αυτή, είναι χρήσιμο να μελετήσουμε ποιά εισοδήματα πλήττονται περισσότερο από την οικονομική κρίση και τα μέτρα φορολογικής πολιτικής που λαμβάνονται ως απόρροια αυτής. Αυτό που παρατηρούμε σε πρώτη φάση είναι ότι το συνολικό δηλωθέν εισόδημα αυξάνεται διαχρονικά σε σχέση με το έτος βάσης 2008. Πιο χρήσιμα συμπεράσματα προκύπτουν μέσα από τη συγκριτική στατική ανάλυση της σύνθεσης του δηλωθέντος εισοδήματος ανά πηγή για τα έτη 2008 και 2011. Ειδικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελεί αυτό της πηγής εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες το οποίο και διαχρονικά μεγαλώνει ακόμη περισσότερο από 74% το 2008 σε 75,04% το 2011. Επιπλέον, οι πηγές που συρρικνώνονται είναι από κινητές αξίες, εμπορικές επιχειρήσεις και γεωργικές επιχειρήσεις όπου από ποσοστά 1,22%, 9,73% και 1,81% το 2008 επί του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος συρρικνώνονται το 2011 σε 0,01%, 8,79% και 1,52% αντίστοιχα.

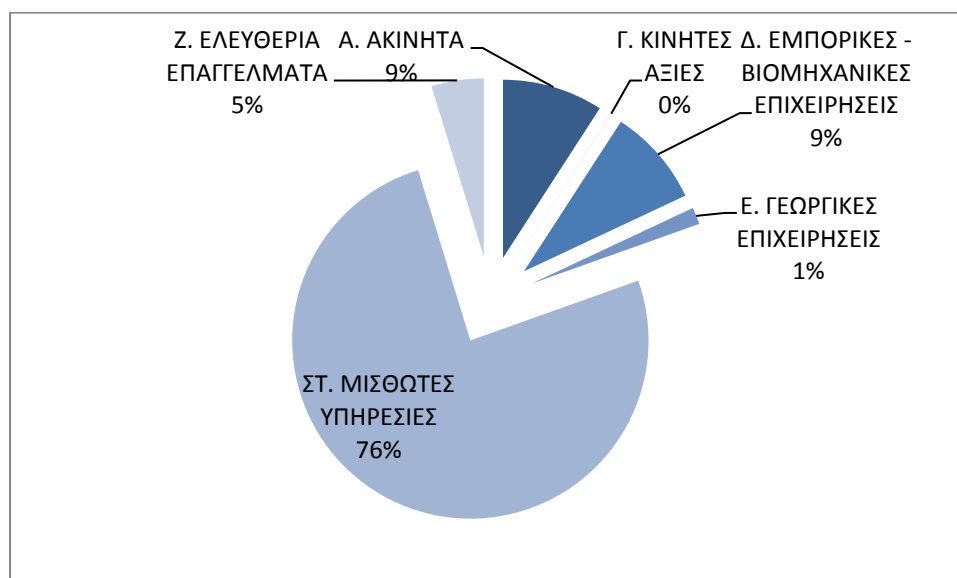
Αρκετά βοηθητικά στην παρούσα φάση είναι και τα διαγράμματα που ακολουθούν και που απεικονίζουν τη διαστρωμάτωση του δηλωθέντος εισοδήματος ανά πηγή για τα έτη 2008 και 2011.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2008

ΠΗΓΗ:ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2011

ΠΗΓΗ:ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.

4.2.3 Η αποτύπωση των επιπτώσεων των φορολογικών μέτρων στη διανομή του εισοδήματος

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιάσουμε την επίπτωση των φορολογικών μέτρων στην Ελλάδα στη διανομή του εισοδήματος κατά την περίοδο πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, δηλαδή το οικονομικό έτος 2008 και το οικονομικό έτος 2011, το τρίτο δηλαδή έτος μετά την οικονομική κρίση. Τα ενδιάμεσα έτη, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση της έρευνας σε προηγούμενες ενότητες, κρίθηκε σκόπιμο να μην συμπεριληφθούν, καθώς όπως είδαμε και παραπάνω οι σημαντικότερες αλλαγές, στο χρονικό εύρος της παρούσας μελέτης, πραγματοποιήθηκαν κατά το οικονομικό έτος 2011. Οπότε, κρίθηκε αναγκαίο για το συγκεκριμένο τμήμα της έρευνας να συγκριθούν μόνο τα δύο έτη, πριν και μετά την έρευνα, καθώς θα ήταν και τα μόνα τα οποία θα μας έδιναν αποτελέσματα άξια σχολιασμού.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας έρευνας η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά τον υπολογισμό των δεικτών Gini, και την κατασκευή της καμπύλης Lorenz, όπως αυτές έχουν περιγραφεί στη διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία.

Υπολογισμός του δείκτη Gini

Ο συντελεστής Gini (επίσης γνωστός ως δείκτης Gini ή λόγος Gini) είναι ένα μέτρο στατιστικής διασποράς που αναπτύχθηκε από τον ιταλό στατιστικό και κοινωνιολόγο Corrado Gini και δημοσιεύθηκε το 1912 στο άρθρο του "Μεταβλητότητα και Διασπορά" (στα ιταλικά: Variabilità e mutabilità). Ο συντελεστής Gini μετρά την ανισότητα μεταξύ των τιμών μιας κατανομής συχνοτήτων (για παράδειγμα τα επίπεδα του εισοδήματος). Ένας συντελεστής Gini ίσος με το μηδέν εκφράζει τέλεια ισότητα, όπου όλες οι τιμές είναι οι ίδιες (για παράδειγμα, όπου ο καθένας έχει ένα ακριβώς ίσο εισόδημα). Ένας συντελεστής Gini ίσος με τη μονάδα (100 στην εκατοστιαία κλίμακα) εκφράζει τη μέγιστη ανισότητα μεταξύ των τιμών (για παράδειγμα, όταν μόνο ένα άτομο έχει όλα τα εισοδήματα).

Ο συντελεστής Gini χρησιμοποιείται συχνά ως μέτρο της ανισότητας του εισοδήματος ή της περιουσίας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα ζητήματα ως προς την

ερμηνεία του συντελεστή Gini. Η ίδια τιμή μπορεί να προκύψει από πολλές διαφορετικές καμπύλες κατανομής γι αυτό η δημογραφική δομή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Ο βασικός τύπος που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του δείκτη είναι

$$G_1 = 1 - \sum_{k=1}^n (X_k - X_{k-1})(Y_k + Y_{k-1})$$

Ο πίνακας 85 περιέχει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκε ο συντελεστής για το οικονομικό έτος πριν την κρίση. Όπως φαίνεται και παρακάτω, ο δείκτης υπολογίστηκε στο 0,511 βρίσκεται δηλαδή οριακά πιο πάνω από τους δείκτες όπως τους υπολόγισε ο ΟΟΣΑ για τις χώρες του κατά τη δεκαετία του 2000⁸¹. Ένα πρώτο και σημαντικό συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα, είναι πως για το οικονομικό έτος 2008 το 90% του συνολικού φορολογικού πληθυσμού κατέχει μόλις το 60% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος ή από μια άλλη οπτική γωνία το 10% του πληθυσμού κατέχει το 40% του συνολικού εισοδήματος. Το συμπέρασμα αυτό φαίνεται πως δικαιολογεί και τον σχετικά υψηλό δείκτη που βρέθηκε στο 0,511. Τέλος αξίζει να σημειωθεί πως για τον υπολογισμό χρησιμοποιήθηκε ο αριθμός φορολογούμενων και το δηλωθέν εισόδημα ανά εισοδηματικό κλιμάκιο, αθροιστικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 85: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ GINI ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008 ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ

Οικονομικό Έτος 2008						
Ποσοστό πληθυσμού	Αθροιστική Συχνότητα	X_i	Y_i	$(X_i - X_{i-1})$	$(Y_i + Y_{i-1})$	$(X_i - X_{i-1})(Y_i + Y_{i-1})$
		0	0	-	-	-
0-10%	0,07%	0,1	0,0007	0,1	0,0007	0,00007
10-20%	1,52%	0,2	0,0152	0,1	0,0159	0,00159
20-40%	9,62%	0,4	0,0962	0,2	0,1114	0,02228
40-60%	24,07%	0,6	0,2407	0,2	0,3369	0,06738
60-80%	42,67%	0,8	0,4267	0,2	0,6674	0,13348
80-90%	60,56%	0,9	0,6056	0,1	1,0323	0,10323
90-100%	100,00%	1	1	0,1	1,6056	0,16056
					$\Sigma =$	0,48859
		Άρα ο συντελεστής Gini είναι:				
						0,51141

Ο πίνακας 86 περιέχει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκε ο συντελεστής για το οικονομικό έτος μετά την κρίση. Όπως φαίνεται και παρακάτω, ο δείκτης

⁸¹ OECD (2008), “Growing Unequal?: Income Distribution and Poverty in OECD Countries”, OECD Publishing.

υπολογίστηκε στο 0,50 βρίσκεται δηλαδή οριακά πιο πάνω από τους δείκτες όπως τους υπολόγισε ο ΟΟΣΑ⁸² για τις χώρες του κατά τη δεκαετία του 2000, αλλά και οριακά πιο χαμηλά από τον δείκτη όπως αυτός υπολογίστηκε για το οικονομικό έτος πριν από την κρίση. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως έστω και οριακά το εισόδημα προ φόρων έχει κατανεμηθεί με πιο ομαλό τρόπο στους πολίτες παρά την οικονομική κρίση.

Ειδικότερα, παρατηρούμε πως το 90% του πληθυσμού κατέχει το 65,45% του συνολικού εισοδήματος συνεπώς το 10% του πληθυσμού κατέχει το 35% του εισοδήματος, μειωμένο κατά 5% σε σχέση με το οικονομικό έτος πριν από την έναρξη της κρίσης. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως και οι δύο πίνακες περιλαμβάνουν τον δείκτη για τα εισοδήματα όπως αυτά δηλώθηκαν και πριν υπολογιστούν σε αυτά οι φόροι, σύμφωνα με τους εκάστοτε φορολογικούς συντελεστές της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 86: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ GINI ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2011 ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ

Οικονομικό Έτος 2011						
Ποσοστό πληθυσμού	Αθροιστική Συχνότητα	X_i	Y_i	$(X_i - X_{i-1})$	$(Y_i + Y_{i-1})$	$(X_i - X_{i-1})(Y_i + Y_{i-1})$
		0	0	-	-	-
0-10%	0,07%	0,1	0,0007	0,1	0,0007	0,00007
10-20%	1,14%	0,2	0,0114	0,1	0,0121	0,00121
20-40%	8,15%	0,4	0,0815	0,2	0,0929	0,01858
40-60%	22,54%	0,6	0,2254	0,2	0,3069	0,06138
60-80%	46,95%	0,8	0,4695	0,2	0,6949	0,13898
80-90%	65,45%	0,9	0,6545	0,1	1,124	0,1124
90-100%	100,00%	1	1	0,1	1,6545	0,16545
					$\Sigma =$	0,49807
		Άρα ο συντελεστής Gini είναι:				
						0,50193

Ο πίνακας 87 περιέχει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκε ο συντελεστής για το οικονομικό έτος πριν την κρίση μετά την επιβολή του προοδευτικού φόρου εισοδήματος. Όπως παρατηρείται και από τον πίνακα ο δείκτης έπειτα από τη φορολόγηση τείνει να είναι μεγαλύτερος από αυτόν που υπολογίστηκε για την ίδια χρονική περίοδο και δεν περιελάμβανε τους φόρους. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως έπειτα από τη φορολόγηση των πολιτών προέκυψε μια μικρή ανακατανομή του εισοδήματος.

⁸² OECD (2008), "Growing Unequal?: Income Distribution and Poverty in OECD Countries", OECD Publishing.

Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης βρέθηκε στο 0,52 ενώ για το ίδιο έτος και πριν τη φορολόγηση είχε υπολογιστεί στο 0,51. Η διαφορά στους δύο δείκτες πριν και μετά τη φορολόγηση μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως η φορολογική νομοθεσία του οικονομικού έτους 2008 αναδιένειμε τα εισοδήματα στον πληθυσμό. Για το οικονομικό έτος 2008 προ φόρων το 90% του συνολικού αριθμού φορολογούμενων κατέχει μόλις το 60% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος ή από μια άλλη οπτική γωνία το 10% του συνόλου των φορολογούμενων κατέχει το 40% του συνολικού εισοδήματος. Αντιθέτως, για το οικονομικό έτος 2008 μετά φόρων το 90% του συνολικού αριθμού φορολογούμενων κατέχει μόλις το 54% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος ή από μια άλλη οπτική γωνία το 10% του πληθυσμού κατέχει το 46% του συνολικού εισοδήματος. Συμπερασματικά, για το οικονομικό έτος 2008 παρατηρούμε συσσώρευση του εισοδήματος στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 87: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ GINI ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008 ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ

Οικονομικό Έτος 2008 ΜΦ						
Ποσοστό πληθυσμού	Αθροιστική Συχνότητα	X_i	Y_i	$(X_i - X_{i-1})$	$(Y_i + Y_{i-1})$	$(X_i - X_{i-1})(Y_i + Y_{i-1})$
		0	0	-	-	-
0-10%	0,07%	0,1	0,0007	0,1	0,0007	0,00007
10-20%	1,52%	0,2	0,0152	0,1	0,0159	0,00159
20-40%	9,61%	0,4	0,091	0,2	0,1062	0,02124
40-60%	24,05%	0,6	0,2405	0,2	0,3315	0,0663
60-80%	42,05%	0,8	0,4205	0,2	0,661	0,1322
80-90%	54,47%	0,9	0,5447	0,1	0,9652	0,09652
90-100%	100,00%	1	1	0,1	1,5447	0,15447
					$\Sigma =$	0,47239
		Άρα ο συντελεστής Gini είναι:				
						0,52761

Στον πίνακα 88 περιλαμβάνεται ο τρόπος με τον οποίο υπολογίστηκε ο συντελεστής για το οικονομικό έτος μετά την κρίση και μετά την επιβολή του προοδευτικού φόρου εισοδήματος. Όπως διαπιστώνεται και από τον πίνακα, ο δείκτης για το οικονομικό έτος 2011 έπειτα από τη φορολόγηση μεταβλήθηκε ανεπαίσθητα προς τα πάνω και από 0,5019 ανήλθε σε 0,5060. Το γεγονός αυτό, μας οδηγεί στη διαπίστωση πως έπειτα από τη φορολόγηση το εισόδημα δεν φαίνεται να αναδιανεμήθηκε στον πληθυσμό, και επομένως η φορολόγηση για το έτος αυτό παρέμεινε σε σχετικά δίκαια επίπεδα. Παρόλα αυτά παρατηρούμε μία συσσώρευση του πλούτου στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε πως το 90% του πληθυσμού κατέχει περίπου το 64% του συνολικού εισοδήματος συνεπώς το 10% του πληθυσμού

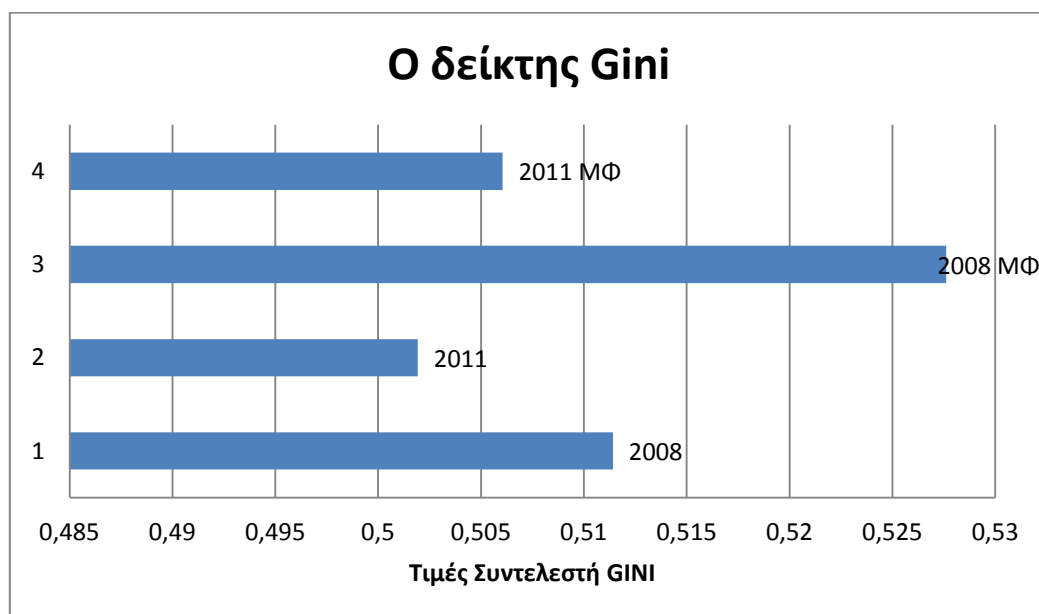
κατέχει το 36% του εισοδήματος ενώ το 40% του πληθυσμού κατέχει μόλις το 8,13% του εισοδήματος, έπειτα από τη φορολόγηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 88: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ GINI ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2011 ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ

Οικονομικό Έτος 2011 ΜΦ						
Ποσοστό πληθυσμού	Αθροιστική Συχνότητα	X_i	Y_i	$(X_i - X_{i-1})$	$(Y_i + Y_{i-1})$	$(X_i - X_{i-1})(Y_i + Y_{i-1})$
		0	0	-	-	-
0-10%	0,07%	0,1	0,0007	0,1	0,0007	0,00007
10-20%	1,13%	0,2	0,0113	0,1	0,012	0,0012
20-40%	8,13%	0,4	0,0813	0,2	0,0926	0,01852
40-60%	22,51%	0,6	0,2251	0,2	0,3064	0,06128
60-80%	46,57%	0,8	0,4657	0,2	0,6908	0,13816
80-90%	64,08%	0,9	0,6408	0,1	1,1065	0,11065
90-100%	100,00%	1	1	0,1	1,6408	0,16408
					$\Sigma =$	0,49396
		Άρα ο συντελεστής Gini είναι:				
						0,50604

Το γράφημα που ακολουθεί συγκεντρώνει τις μεταβολές του Δείκτη για τα δύο εξεταζόμενα έτη πριν και μετά την κρίση προ και μετά φόρων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΔΕΙΚΤΗ GINI ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2008 ΚΑΙ 2011 ΠΡΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ

Συμπερασματικά, μπορούμε να οδηγηθούμε σε δυο βασικές διαπιστώσεις:

- ✓ Ο συντελεστής Gini για το οικονομικό έτος 2011 προ και μετά φόρων είναι χαμηλότερος – πλησιάζει περισσότερο το μηδέν, δηλαδή την τέλεια

ισότητα/ισοκατανομή του εισοδήματος – σε σχέση με την τιμή του συντελεστή το οικονομικό έτος 2008, γεγονός που υποδηλώνει πιο ίση κατανομή του εισοδήματος.

- ✓ Και για τα δυο εξεταζόμενα έτη – κυρίως για το οικονομικό έτος 2008 γιατί στο οικονομικό έτος 2011 μετά φόρων η αύξηση είναι ανεπαίσθητη – από τις εκτιμήσεις του συντελεστή Gini, προκύπτει ότι ο προοδευτικός φόρος εισοδήματος έκανε πιο άνιση την κατανομή του εισοδήματος ενώ κάποιος θα μπορούσε να χαρακτηρίσει το ελληνικό φορολογικό σύστημα αντίστροφα προοδευτικό. Δεδομένου ότι ο υπολογισμός του συντελεστή Gini βασίσθηκε στο δηλωθέν εισόδημα (και όχι σε κάποια εκτίμηση του πραγματικού), το συμπέρασμα θα μοιάζει λογικά αδύνατο αν δεν λάβουμε υπόψη ότι το ύψος του φόρου που επιβάλλεται είναι αντίστοιχο του ποσού των τεκμηρίων ή καλύτερα του ελάχιστου εισοδήματος του φορολογούμενου όπως αυτό έχει υπολογιστεί με βάση τα τεκμήρια. Να σημειωθεί εδώ ότι τα τεκμήρια από τη φύση τους πιάνουν αυτούς που έχουν υψηλότερες δαπάνες διαβίωσης από τα εισοδήματα που δηλώνουν, φαινόμενο που κατ'εξοχήν εμφανίζεται στους «μικρούς».

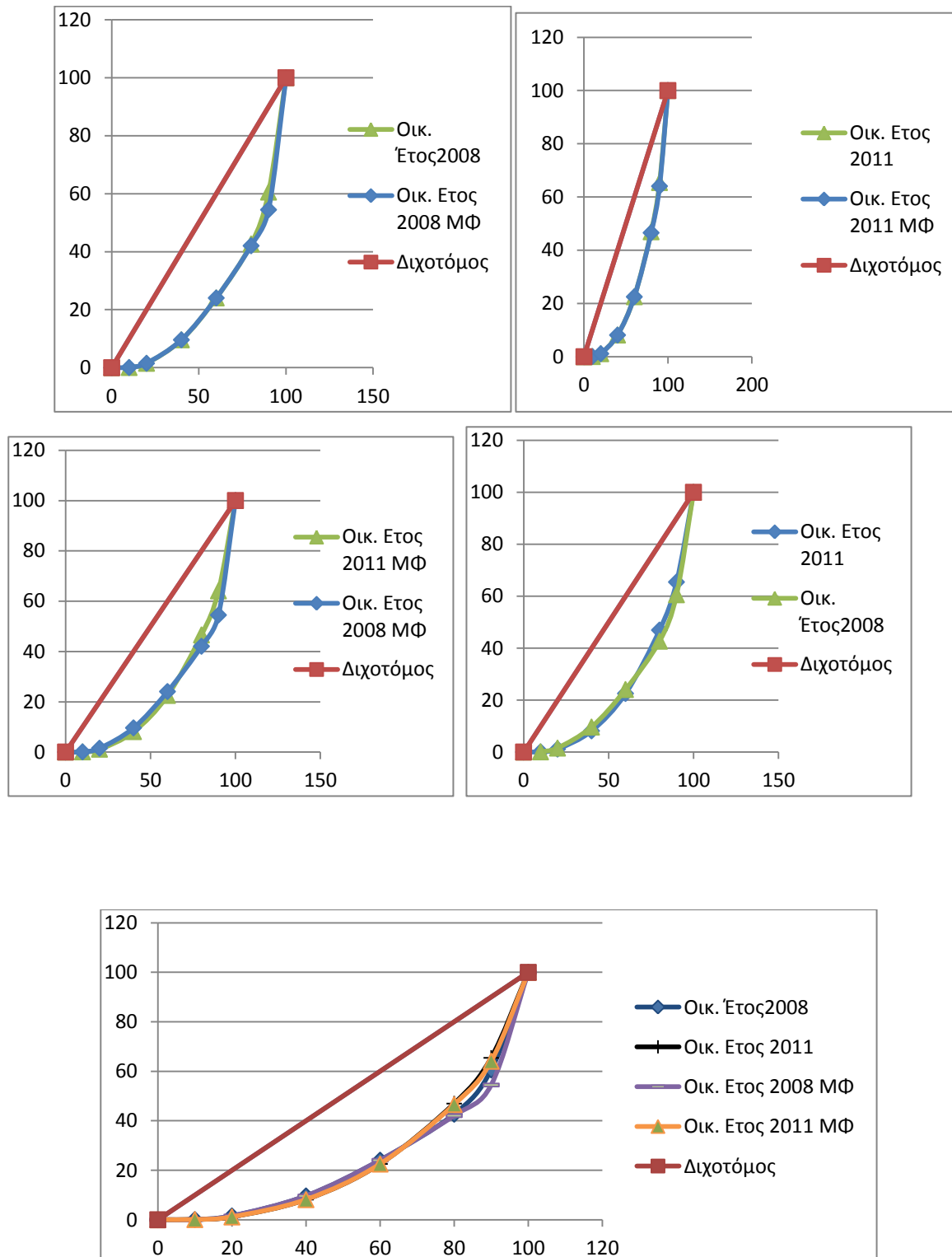
Η καμπύλη Lorenz

Στην οικονομία, η καμπύλη Lorenz είναι μια γραφική παράσταση που συχνά χρησιμοποιείται για να δηλώσει την κατανομή του εισοδήματος. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να δείξει τη διανομή των περιουσιακών στοιχείων. Σε μια τέτοια χρήση, πολλοί οικονομολόγοι θεωρούν ότι είναι ένα μέτρο στον δρόμο για τον υπολογισμό της κοινωνικής ανισότητας. Το εργαλείο αυτό, αναπτύχθηκε από τον Max O. Lorenz το 1905 για τον υπολογισμό της ανισότητας της κατανομής του πλούτου.

Η παρακάτω εικόνα περιλαμβάνει τις καμπύλες Lorenz για τα ίδια έτη με αυτά που υπολογίστηκαν οι συντελεστές Gini. Όπως παρατηρούμε από τα διαγράμματα, το οικονομικό έτος 2011 – προ και μετά φόρων – πλησιάζει πιο πολύ την τέλεια κατανομή ενώ για το 2008 – ιδίως μετά φόρων – παρατηρείται μεγαλύτερη κυρτότητα και συνεπώς υψηλότερη ανισοκατανομή του εισοδήματος. Τέλος είναι εμφανές, πόσο πολύ απέχουν τα χαμηλά εισοδήματα από την τέλεια κατανομή, καθώς

σε όλες τις εκφάνσεις της η καμπύλη αρχίζει από το μηδέν και για μεγάλο διάστημα παραμένει σταθερή και παράλληλη με τον άξονα Χ'Χ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: ΚΑΜΠΥΛΕΣ LORENZ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2008 ΚΑΙ 2011 ΠΡΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

5.1 Αξιολόγηση φορολογικής πολιτικής – Συμπεράσματα

Από το σύνολο της παρούσας εργασίας διαπιστώνεται ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα βάλεται πανταχόθεν. Κατηγορείται για την πολυνομία του, για συχνές αλλαγές, για πολυπλοκότητα. Χωρίς αμφιβολία το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από χαμηλό βαθμό συμμόρφωσης των φορολογουμένων προς τις υποχρεώσεις τους, ενώ ταυτόχρονα διακρίνεται από υψηλό βαθμό αδικίας, καθώς μισθωτοί και συνταξιούχοι σηκώνουν τα μεγαλύτερα φορολογικά βάρη. Είναι σαφές πως οι αρχές της οριζόντιας και κάθετης φορολογικής δικαιοσύνης καταστρατηγούνται και το φαινόμενο αυτό εντείνεται από συχνές φορολογικές αμνηστεύσεις που μειώνουν την αξιοπιστία του συστήματος ακόμα περισσότερο. Πολλά πράγματα όμως έχουν αλλάξει σε θετική κατεύθυνση. Θέλουν όμως υπομονή για την απόδοσή τους και επιμονή στην εφαρμογή τους.

Με τον Ν. 3842/2010 και τους αμέσως επόμενους νόμους θεσπίστηκε και άρχισε να λειτουργεί ένα νέο σύστημα το οποίο καθιερώνει γενικούς κανόνες και άξονες με σκοπό να καλλιεργήσει σε παρόντα αλλά και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα αλλαγή νοοτροπίας, φορολογική συνείδηση και να ενισχύσει την εθελοντική συμμόρφωση. Το πλαίσιο αυτό αποτελεί ένα πολυεργαλείο απλοποίησης διαδικασιών, δημιουργίας ηλεκτρονικού περιβάλλοντος με κύριο σκοπό και στόχο την εξυπηρέτηση του πολίτη και της επιχειρηματικότητας και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής η οποία στερεί από το κράτος τους αναγκαίους πόρους, διευρύνει τη διαφθορά και δημιουργεί συνθήκες κοινωνικής αδικίας μεταξύ των πολιτών και αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Χωρίς αμφιβολία, το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να είναι σταθερό, διαφανές, δίκαιο, αναπτυξιακό και να μπορεί με αποτελεσματικό τρόπο να αναδιανέμει το εισόδημα και να καθορίζει κάποιες επιλεγμένες οικονομικές ή ατομικές συμπεριφορές. Σε καθένα απ' αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά έχουμε πάρα πολύ σημαντικές ελλείψεις, έχουμε προβλήματα που χειροτερεύουν όσο περνάει ο καιρός και ο ρυθμός χειροτέρευσης έχει δραστικά αυξηθεί τα τελευταία δυο χρόνια.

Πέρα όμως από τις αρχές που πρέπει να διέπουν το φορολογικό σύστημα και ως προς τις οποίες σημειώνονται σημαντικές ελλείψεις, αναφορικά και με τα βασικά χαρακτηριστικά – φορολογικά έσοδα ως προς το ΑΕΠ, φορολογικοί συντελεστές, παραοικονομία, ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών και επίπεδο φορολογικής συνείδησης των πολιτών – που διέπουν κάθε φορολογικό σύστημα και συζητήθηκαν σε προηγούμενη ενότητα, διαπιστώνεται μια ανάλογη εικόνα υστέρησης για την Ελλάδα που συνοψίζεται στα εξής:

- Σε σχέση με τη συμμετοχή των **φορολογικών εσόδων** στο ΑΕΠ, παρά τη σωρεία των φορολογικών μέτρων που έχουν ληφθεί η Ελλάδα το 2011 βρίσκεται στην προτελευταία θέση από το τέλος ανάμεσα σε ένα δείγμα χωρών, γεγονός που δείχνει τον περιορισμό της ποσοστιαίας συμμετοχής των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ της χώρας. Παράλληλα, το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας προέρχεται από έμμεσους φόρους (φόρους σε αγαθά και υπηρεσίες), ενώ λιγότερο σημαντική είναι η συμβολή των άμεσων φόρων (φόρων εισοδήματος) στη διαμόρφωση των συνολικών φορολογικών εσόδων, γεγονός που κλονίζει την δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους, δεδομένου ότι από την επιβολή των έμμεσων φόρων πλήττονται τα κατώτερα εισοδηματικά στρώματα με ροπή για κατανάλωση που μπορεί να φτάσει και το 100% του εισοδήματός τους.
- Σχετικά με τους **φορολογικούς συντελεστές** που ισχύουν στην Ελλάδα συγκριτικά με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ, παρατηρούμε ότι ο Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων επιβάλλεται με χαμηλό συντελεστή, οι συντελεστές του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ούτε υψηλοί ούτε χαμηλοί, ενώ ο συντελεστής που επιβάλλεται ο ΦΠΑ στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα υψηλός. Αποτελέσματα ερευνών επιβεβαιώνουν την ύπαρξη χαμηλής συσχέτισης

μεταξύ υψηλών φορολογικών συντελεστών και υψηλών φορολογικών εσόδων, τονίζοντας ότι υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες που συντείνουν στη βελτίωση των φορολογικών εσόδων.

- Αναφορικά με την **παραοικονομία** ως ποσοστό του ΑΕΠ, η οποία αποτελεί και σαφή δείκτη αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας που αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η παραοικονομία δεν αποτελεί πρόβλημα που προέκυψε στην Ελλάδα με την κρίση αλλά που εντάθηκε στο πλαίσιο αυτής, ενώ σκιαγραφείται η αναποτελεσματικότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο, η συρρίκνωση της σκιάδους οικονομίας είναι αναγκαία και επιβάλλεται να απορρέει μέσα από μια επιτυχημένη απορρόφησή της από την αντίστοιχη επίσημη, καθώς στην αντίθετη περίπτωση σημαίνει καθαρή μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος. Μια μείωση σε επίπεδο που θα κυμαίνεται λίγο παραπάνω από τα ανεκτά επίπεδα των εταίρων μας στην ευρωζώνη, δηλαδή τουλάχιστον 10% του ΑΕΠ (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις) θα επιφέρει:

- ✓ Μείωση στο διαθέσιμο εισόδημα που αντιστοιχεί στο τμήμα του παραπάνω ποσοστού που προέρχεται μέσα από την διαφθορά
 - ✓ Αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσα από τη φορολόγηση του εισοδήματος και των συναλλαγών που αντιστοιχούν στο υπόλοιπο ποσοστό (αδήλωτη εργασία, χορήγηση αποδείξεων κλπ).
- Όσον αφορά την **ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών**, το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα δεν ξεφεύγει από το γραφειοκρατικό πρότυπο συναλλαγής που χαρακτηρίζει τον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα εν γένει. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την πολυνομία και την πολυπλοκότητα διαμορφώνουν την αντίληψη πως η παρεχόμενη ποιότητα υπηρεσιών στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή. Ωστόσο, στα αντίστοιχα φορολογικά συστήματα της Σουηδίας και της Γαλλίας είναι συνειδητή η προσπάθεια που καταβάλλεται – και αναγνωρίζεται από τους πολίτες – για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

Σύμφωνα με τη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας που αναφέρθηκε προηγουμένως, το 2012 κατόπιν των μέτρων που δρομολογήθηκαν, η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της αναφορικά με την εισαγωγή ή τη βελτίωση των

ηλεκτρονικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για τη συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις. Με τον τρόπο αυτό, μειώνεται η γραφειοκρατία και η πολυπλοκότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος, προωθείται η φορολογική συμμόρφωση η οποία δημιουργεί και μεγαλύτερη τάση για οικονομική ανάπτυξη και μειώνεται το διοικητικό κόστος για συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις.

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι δεδομένου ότι η συμμόρφωση των φορολογουμένων κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης πιθανόν να παρουσιάσει κάποιο βαθμό χειροτέρευσης, οι φορολογικές αρχές πρέπει να αναπτύξουν μια αντίστοιχη στρατηγική ώστε να αποφευχθεί αυτό. Οι δυο βασικοί στόχοι της φορολογικής αρχής πρέπει να είναι η αύξηση στη συμμόρφωση και η βοήθεια προς τους φορολογουμένους να αντιμετωπίζουν τις πιέσεις της κρίσης. Ο βαθμός επίτευξης των στόχων αυτών εξαρτάται από τις εξής παραμέτρους. Πρώτον, η έγκαιρη προειδοποίηση για αλλαγές στη συμμόρφωση του φορολογούμενου είναι σημαντική για την πρόληψη. Δεύτερον, οι φορολογικές αρχές πρέπει να δημιουργήσουν μια υψηλού επιπέδου ομάδα για να συντονίσει την ανάπτυξη της στρατηγικής της φορολογικής συμμόρφωσης. Τρίτον, η υποστήριξη της κυβέρνησης για τη φορολογική διαχείριση είναι σημαντική κατά τη διάρκεια της κρίσης. Τέλος, οι φορολογικές αρχές πρέπει να ευθυγραμμίσουν τις βραχυπρόθεσμες στρατηγικές συμμόρφωσης και τα μεσοπρόθεσμα σχέδια εκσυγχρονισμού⁸³.

- Άμεσα συνδεδεμένο με το ζήτημα της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής είναι το **επίπεδο της φορολογικής συνείδησης** των πολιτών. Στη χώρα μας, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, το επίπεδο της φορολογικής συνείδησης των Ελλήνων πολιτών είναι αρκετά χαμηλό ενώ η αποφυγή πληρωμής των φόρων θεωρείται πράξη επιβίωσης απέναντι στο δυσλειτουργικό κράτος. Αντίθετα, οι Σουηδοί και οι Ιάπωνες πολίτες έχουν πολύ ανεπτυγμένη φορολογική συνείδηση, αφού

⁸³ Brondolo, J. (2009), Collecting Taxes During an Economic Crisis: Challenges and Policy Options, IMF.

αισθάνονται ότι το φορολογικό τους σύστημα είναι δίκαιο, ανταποδοτικό, τους αντιμετωπίζει ισότιμα καθώς επίσης εξασφαλίζει και τη διαρκή ενημέρωση των φορολογουμένων.

- Αναφορικά με τη **σταθερότητα** του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος, κοινή διαπίστωση είναι η έλλειψη σταθερότητας ως προς τον τρόπο φορολόγησης των εισοδημάτων, τόσο των εταιρικών κερδών όσο και του προσωπικού εισοδήματος των φυσικών προσώπων. Είναι γεγονός ότι οι φορολογικές διατάξεις μεταβάλλονται συχνά ακόμη και πριν εφαρμοστούν, όπως για παράδειγμα συνέβη με τη φορολόγηση των διανεμομένων κερδών με το Ν. 3842/2010 που άλλαξε με το Ν. 3943/2011, δημιουργώντας συνεχώς προβλήματα ιδιαίτερα δε στην επιχειρηματική κοινότητα. Την ίδια στιγμή, ένα σταθερό φορολογικό σύστημα είναι σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης, γιατί συμβάλει στη διαμόρφωση ενός γενικότερα κατάλληλου επενδυτικού κλίματος, το οποίο παρέχει στους επενδυτές την ασφάλεια για τη δημιουργία και ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρήσεων, οι οποίες θα συμβάλουν στην αύξηση της απασχόλησης και στην ταχύτερη έξοδο της χώρας μας από την ύφεση.
- Δεν υπάρχει αμφιβολία ως προς την ανάγκη ύπαρξης ενός **απλού** φορολογικού συστήματος. Σύμφωνα με όσα έχουν ειπωθεί σε προηγούμενες ενότητες, το ελληνικό φορολογικό σύστημα όχι μόνο απλό δεν χαρακτηρίζεται αλλά είναι και εξαιρετικά πολύπλοκο. Ένα τέτοιο σύστημα είναι δύσκολο να διοικηθεί τόσο από την πλευρά των φορολογουμένων όσο και από την πλευρά της φορολογικής διοίκησης. Η πολυπλοκότητα είναι ίσως και πολύ πιο ανασχετικός παράγοντας για την επιχειρηματικότητα απ'ότι το ύψος των φορολογικών συντελεστών. Ο πολύπλοκος χαρακτήρας του ελληνικού φορολογικού συστήματος προκύπτει και μέσα από την εξέταση του αριθμού εγκυκλίων για φορολογικά και τελωνειακά θέματα του Υπουργείου Οικονομικών την τελευταία τετραετία, συν του ότι η μια εγκύκλιος συνήθως αναιρεί την προηγούμενη [Πίνακας 25 Παραρτήματος Ι].
- Αναφορικά με τη **βεβαιότητα** του φορολογικού συστήματος και τη **διαφθορά**, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:
 - ο Οι αλλαγές στο φορολογικό σύστημα είναι πολύ συχνές και σχεδόν κάθε χρόνο έχουμε κάποιες αλλαγές είτε σε συντελεστές είτε στη βάση.

- Η διακριτική ευχέρεια των ελεγκτών είναι τεράστια, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα κίνητρα για διαφθορά.
- Οι συνεχείς φορολογικές αμνηστίες (ρυθμίσεις) οδηγούν σε ανταμοιβή των ασυνεπών φορολογουμένων. Στα τελευταία 30 χρόνια αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο, μια ρύθμιση σε κάθε 2,5 χρόνια.
- Η ουσιαστική απουσία εξωδικαστικού μηχανισμού επίλυσης φορολογικών διαφορών οδηγεί πολλούς φορολογούμενους στα δικαστήρια, στα οποία οι καθυστερήσεις στην έκδοση αποφάσεων ξεπερνούν πολλές φορές τα 5 χρόνια.
- Η απουσία αποτελεσματικού μηχανισμού επιβολής ποινών έχει διαβρώσει την εμπιστοσύνη στους κρατικούς θεσμούς και τη δικαιοσύνη και εκτρέφει τη διαφθορά.

Παράλληλα με την αξιολόγηση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος, όπως αυτό διαμορφώθηκε τα τελευταία πέντε έτη της κρίσης, κρίνεται σκόπιμη και η συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων της εμπειρικής ανάλυσης. Στόχος της έρευνας ήταν η παρουσίαση των αλλαγών που επήλθαν λόγω των διαφόρων μέτρων επι της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων σε σημαντικά μεγέθη όπως το δηλωθέν εισόδημα, οι απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά, το φορολογούμενο κλίμακας, οι μειώσεις φόρου κλίμακας και τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης. Αυτό το οποίο διερευνήθηκε επομένως είναι πώς ενδεχομένως αποτυπώνονται στα στατιστικά στοιχεία κάποιες αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς ενώ σε καμία περίπτωση δεν επιδιώχθηκε να αποδοθούν οι μεταβολές στα στατιστικά στοιχεία στις αλλαγές αυτές. Με τον τρόπο αυτό, εξετάζονται οι επιπτώσεις των ανωτέρω αλλαγών στην κατανομή του φορολογικού βάρους και στη διανομή του εισοδήματος, πριν και μετά τη κρίση.

Οι αναλύσεις που αφορούσαν στα ανωτέρω μεγέθη κρίθηκε σκόπιμο να μην γίνουν μόνο σε συνολική βάση αλλά και σε κατά κεφαλήν όρους, προκειμένου να συνυπολογίζονται κάθε φορά οι αυξομειώσεις του αριθμού των φορολογούμενων στα εισοδηματικά κλιμάκια αλλά και στο σύνολό του και να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι Έλληνες φορολογούμενοι δηλώνουν εισοδήματα από 6 πηγές (ακίνητα, κινητές αξίες, εμπορικές επιχειρήσεις, γεωργικές επιχειρήσεις, μισθούς και συντάξεις και ελεύθερα επαγγέλματα), χρησιμοποιήθηκε

για λόγους ασφαλείας και η αξιολόγηση των ποσών που προέρχονται από τις πηγές αυτές.

Σύμφωνα με την διεξαχθείσα έρευνα διαπιστώθηκε ότι αν και στόχοι της εκάστοτε κυβέρνησης είναι η πιο ίση κατανομή του φορολογικού βάρους και η δικαιότερη διανομή του εισοδήματος, αυτοί επιτυγχάνονται μερικώς. Συγκεκριμένα:

— Μέχρι και το οικονομικό έτος 2010 το δηλωθέν εισόδημα παρουσιάζει αυξητική τάση, ενώ το οικονομικό έτος 2011 λόγω των μέτρων της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση του δημόσιου χρέους και του ελλείμματος το δηλωθέν εισόδημα ακολουθεί πτωτική πορεία. Ακόμη και τα έτη ανοδικής πορείας του δηλωθέντος εισοδήματος, τα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια πλήττονται από το πρώτο κιόλας έτος της κρίσης αντιμετωπίζοντας συρρίκνωση του δηλωθέντος εισοδήματός τους.

Η εικόνα που περιγράφεται παράπανω δεν διαφοροποιείται ιδιαίτερα εξετάζοντας το δηλωθέν εισόδημα σε κατά κεφαλήν όρους. Το οικονομικό έτος 2008 το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για το πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο εμφανίζεται σχετικά χαμηλό, λόγω του μεγάλου αριθμού φορολογουμένων που δηλώνουν μηδενικό εισόδημα. Για το οικονομικό έτος 2009 αξιολογώντας το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα συμπεραίνουμε πως η οικονομική κατάσταση τουλάχιστον των φορολογούμενων του πρώτου κλιμακίου, ήταν ελαφρώς πιο βελτιωμένη και οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης δεν επηρέασαν τα εισοδήματα που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Σε γενικές γραμμές, το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα για όλα τα κλιμάκια πλην του δευτέρου είχε αυξηθεί έστω και σε οριακό βαθμό.

Το οικονομικό έτος 2010 το κατά κεφαλήν εισόδημα των φορολογούμενων με το μικρότερο εισόδημα παρουσίασε αισθητή μείωση (3%), ενώ αισθητά μικρότερη αύξηση – σε σχέση με την έκφραση του δηλωθέντος εισοδήματος σε συνολική βάση – σημείωσε το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα του δευτέρου εισοδηματικού κλιμακίου. Τέλος, το κατά κεφαλήν εισόδημα των φορολογούμενων που ανήκουν στο ανώτερο εισοδηματικό κλιμάκιο παρουσίασε πτώση 3,15%. Και για το οικονομικό έτος 2011 το κατά κεφαλήν δηλωθέν εισόδημα των ασθενέστερων οικονομικά φορολογούμενων

μειώθηκε, την ίδια στιγμή που τα επόμενα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσίασαν αύξηση ή οριακή μείωση. Ο συνολικός αριθμός φορολογουμένων μειώθηκε ενώ σημαντική ήταν και η μείωση των κατά κεφαλήν εισοδημάτων των πολιτών που ανήκουν στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

- Παράλληλα με τη συνεχή αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος μέχρι και το οικονομικό έτος 2010, παρατηρείται αύξηση και στα ποσά των απαλλαγών σε καθένα από τα εισοδηματικά κλιμάκια. Διαφορετική εικόνα επικρατεί το οικονομικό έτος 2011 οπότε και παρατηρούνται οι μεγαλύτερες μειώσεις απαλλαγών στα εισοδηματικά κλιμάκια άνω των 100.000 ευρώ, την ίδια στιγμή που τα αφορολόγητα ποσά που αφορούν στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια παρουσιάζουν σημαντική αύξηση. Στο πλαίσιο αυτό, διαφαίνεται μια σημαντική προσπάθεια να προστατευθούν τα κατώτερα εισοδηματικά κλιμάκια καθώς για το οικονομικό έτος 2011 τα αφορολόγητα ποσά παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τα υπόλοιπα οικονομικά έτη.

Εξετάζοντας τις απαλλαγές και τα αφορολόγητα ποσά σε κατά κεφαλήν βάση οδηγηθήκαμε στα εξής συμπεράσματα: Η λογική ότι τα αφορολόγητα ποσά και οι απαλλαγές υπάρχουν με σκοπό να ελαφρύνουν τους οικονομικά αδύναμους, δεν φαίνεται να ενισχύεται από τα δεδομένα του οικονομικού έτους 2008. Όσο ανεβαίνουμε σε ανώτερο εισοδηματικό κλιμάκιο τόσο περισσότερο μεγαλώνει και το μέγεθος των αφορολόγητων ποσών και απαλλαγών. Ειδικότερα, το κατά κεφαλήν ποσό των απαλλαγών και των αφορολόγητων ορίων στα υψηλότερα κλιμάκια ήταν σχεδόν οκταπλάσιο σε σχέση με αυτό στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Το 2009 η κυβέρνηση οδηγήθηκε σε αύξηση των κατά κεφαλήν αφορολόγητων ποσών και απαλλαγών για όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια, με τη μεγαλύτερη αύξηση να εντοπίζεται στο πρώτο κλιμάκιο – παρόλα αυτά το ποσό για τα χαμηλότερα εισοδήματα παρέμενε σε πολύ χαμηλά επίπεδα – και τη μικρότερη να εντοπίζεται στα υψηλότερα εισοδήματα.

Η ίδια εικόνα κυριάρχησε και το έτος 2010 με τη μόνη διαφορά ότι η μεγαλύτερη αύξηση των κατά κεφαλήν αφορολόγητων ποσών και απαλλαγών εντοπίστηκε στο δεύτερο εισοδηματικό κλιμάκιο. Το 2011 συνεχίστηκε η προσπάθεια για την προστασία των χαμηλότερων εισοδημάτων και των

ασθενέστερων φορολογούμενων με το κατά κεφαλήν ποσό για απαλλαγές και αφορολόγητα ποσά για το χαμηλότερο εισοδηματικό κλιμάκιο να σημειώνει τη μεγαλύτερη αύξηση στο σύνολο των ετών που τίθενται προς μελέτη. Για όλα τα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια η πτώση των κατά κεφαλήν αφορολόγητων ποσών και απαλλαγών ήταν αρκετά σημαντική, με το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης (25%) σε σχέση με το έτος βάσης να παρατηρείται στα υψηλότερα εισοδήματα.

- Αυξητική πορεία και για τα 3 εξεταζόμενα οικονομικά έτη ακολουθεί και το φορολογούμενο κλίμακας στο σύνολό του, κάτι που υποδηλώνει υψηλότερα έσοδα από τη φορολόγηση για το κράτος, λαμβάνοντας υπόψιν βέβαια και τους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές. Οι φορολογικοί συντελεστές διαγράφουν πτωτική πορεία ενώ καμία περαιτέρω αλλαγή δεν έγινε τη στιγμή που η χώρα βρισκόταν ήδη σε καθεστώς οικονομικής κρίσης. Η πρώτη σημαντική αλλαγή παρατηρείται το 2011 και αφορά στην αύξηση του φορολογούμενου κλίμακας για τα χαμηλότερα εισοδήματα, κάτι που οδήγησε και σε αύξηση των φορολογικών εσόδων. Παράλληλα, για πρώτη φορά επιδιώκεται η συνολική αναδιάρθρωση των συντελεστών φορολόγησης ώστε να καταστεί πιο δίκαιο το φορολογικό σύστημα και να υπάρξει δίκαιη και ίση κατανομή των φορολογικών βαρών.

Διαφορετική εικόνα από την ανωτέρω διαμορφώνεται μέσα από την μελέτη του φορολογούμενου κλίμακας σε κατά κεφαλήν βάση. Μείωση του κατά κεφαλήν φορολογούμενου κλίμακας εντοπίστηκε στο πρώτο και δεύτερο εισοδηματικό κλιμάκιο για το οικονομικό έτος 2009. Για τα υπόλοιπα εισοδηματικά κλιμάκια υπήρξαν αυξήσεις με μεγαλύτερη εκείνη των ανώτερων εισοδημάτων.

Περαιτέρω μείωση το κατά κεφαλήν φορολογούμενο κλίμακας για τα χαμηλότερα εισοδήματα σημείωσε το οικονομικό έτος 2010 με τη μεγαλύτερη μείωση στο φορολογούμενο κλίμακας να εμφανίζεται στο κλιμάκιο των υψηλότερων εισοδημάτων. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι θα έπρεπε να παραμείνει τουλάχιστον σε σταθερό επίπεδο και να ελαφρυνθούν τα υπόλοιπα κλιμάκια, κάτι το οποίο απαιτούσε ωστόσο και σταθερά δηλωθέντα εισοδήματα. Το 2011, έπειτα από δυο συνεχόμενα χρόνια μειώσεων, το κατά κεφαλήν φορολογούμενο κλίμακας των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων παρουσίασε τη μεγαλύτερη αθροιστικά αύξηση σε

σχέση με τις μειώσεις που έγιναν τα προηγούμενα χρόνια. Οι όποιες προσπάθειες επομένως έγιναν μόνο ελάφρυνση των οικονομικά αδυνάτων δεν έφεραν. Αντίθετα, το κατά κεφαλήν φορολογούμενο κλίμακας των ανώτερων εισοδηματικών κλιμακίων για μια ακόμη χρονιά μειώθηκε.

- Παράλληλα, διαπιστώνεται γενική αύξηση των ποσών των εκπτώσεων σε όλα ανεξαιρέτως τα εισοδηματικά κλιμάκια με τη μικρότερη αύξηση να παρατηρείται στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια τα οποία έχουν και τη μεγαλύτερη ανάγκη για ανακούφιση από τους φόρους. Με εξαίρεση το οικονομικό έτος 2010 οπότε παρατηρήθηκαν σημαντικές μειώσεις και απώλειες για τους φορολογούμενους, το οικονομικό έτος 2011 χαρακτηρίζεται ως το έτος με τις μεγαλύτερες αυξήσεις στις μειώσεις φόρου κλίμακας, με τη μεγαλύτερη αύξηση να παρουσιάζεται στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και τη μικρότερη στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.

Τα ανωτέρω αποτελέσματα ενισχύονται μέσα από τον υπολογισμό των μειώσεων φόρου κλίμακας σε κατά κεφαλήν βάση. Το 2008 για τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια το ποσό των μειώσεων φόρου ήταν πολύ χαμηλό, με τάση αύξησής του όσο ανεβαίνουμε εισοδηματικό κλιμάκιο. Οι πλουσιότεροι επομένως φορολογούμενοι απολαμβάνουν οφέλη που προέρχονται από μειώσεις φόρων. Για το οικονομικό έτος 2009 γενικά σε όλα ανεξαιρέτως τα εισοδηματικά κλιμάκια παρατηρήθηκε αυξητική τάση των κατά κεφαλήν μειώσεων φόρου κλίμακας, με τις μεγαλύτερες αυξήσεις να σημειώνονται στα μεγαλύτερα εισοδηματικά κλιμάκια και όχι στα χαμηλότερα τα οποία χρειάζονταν άμεσα μια φορολογική ανακούφιση.

Η παραπάνω αυξητική τάση αντιστρέφεται το οικονομικό έτος 2010 οπότε σε όλα τα εισοδηματικά κλιμάκια υπήρξε σημαντική πτώση των κατά κεφαλήν μειώσεων φόρων που απολαμβάνουν οι φορολογούμενοι όλων των κλιμακίων, με τη μεγαλύτερη να εντοπίζεται στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια και τη μικρότερη στα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Επίσης, περιορίστηκε σε μικρό βαθμό βέβαια, η δυσαναλογία που υπήρχε μεταξύ των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι πλουσιότεροι σε σχέση με το μέγεθος των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι φτωχότεροι. Αναγκαία κρίθηκε η πολύ σημαντική αύξηση των μειώσεων φόρων που σημειώθηκε το οικονομικό έτος 2011 ιδίως για τους φορολογούμενους των χαμηλότερων εισοδηματικών

κλιμακίων. Οι αυξήσεις ήταν της τάξεως του 200%, με τη χαμηλότερη να αναφέρεται στους σε χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και την υψηλότερη στους σε υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Επιπλέον, η δυσαναλογία που υπήρχε μεταξύ των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι πλουσιότεροι σε σχέση με το μέγεθος των εκπτώσεων που απολαμβάνουν οι φτωχότεροι διευρύνθηκε περαιτέρω συγκριτικά με τα επίπεδα του οικονομικού έτους 2010.

- Επιπρόσθετα, η εφαρμογή του μέτρου των τεκμηρίων διαβίωσης το οικονομικό έτος 2010 είχε σημαντικές συνέπειες στα εισοδήματα των φορολογούμενων πολιτών. Ειδικότερα, η μείωση του τεκμηρίου στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο ήταν σημαντική ενώ αποτέλεσε μια από τις λίγες προσπάθειες για ελάφρυνση των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων. Αντιθέτως, σχεδόν σε όλα τα υψηλά εισοδηματικά κλιμάκια υπήρξε σημαντική αύξηση, γεγονός που υποδηλώνει αφενός την προσπάθεια της κυβέρνησης για πάταξη της φοροδιαφυγής αφετέρου για άντληση φορολογικών εσόδων μέσω εναλλακτικών τρόπων. Το οικονομικό έτος 2011 η εικόνα που διαμορφώνεται είναι τελείως διαφορετική αφού στο πρώτο εισοδηματικό κλιμάκιο παρουσιάζεται η μεγαλύτερη αύξηση που έχει καταγραφεί, την ίδια στιγμή που για τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια υπάρχει μείωση. Οι υψηλές αυξήσεις στα κλιμάκια 0 – 39.000 ευρώ υποδηλώνουν την τάση της κυβέρνησης για άντληση φορολογικών εσόδων από τις μεγαλύτερες δεξαμενές ποσών και φορολογουμένων προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο ένα πρόσθετο βάρος σε χαμηλόμισθους και χαμηλοσυνταξιούχους.

Με τα μέτρα επομένως που λαμβάνονται την 5ετία της κρίσης επιδιώκεται αύξηση των φορολογικών εσόδων η οποία όμως δεν αυξάνει ομοιόμορφα τη φορολογική επιβάρυνση όλων των φορολογουμένων, αλλά επιβαρύνει περισσότερο τα χαμηλότερα εισοδήματα και κυρίως τα εισοδήματα από κινητές αξίες, γεωργικές και εμπορικές επιχειρήσεις. Επίσης, σημειώνεται ότι αν και λαμβάνονται συνεχώς νέα μέτρα που στόχο έχουν την ενίσχυση των φορολογικών εσόδων και την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, όχι μόνο δεν βελτιώνονται τα φορολογικά έσοδα αλλά μειώνεται και η προοδευτικότητα του συστήματος λόγω της μείωσης των αφορολόγητων ποσών, αλλά και λόγω της αναλογικοποίησης της φορολογικής κλίμακας. Σαν αποτέλεσμα αυτού, η προσαρμοστικότητα των σχετικών εσόδων

μειώνεται με αποτέλεσμα την χειροτέρευση της σταθεροποιητικής ικανότητας του συστήματος⁸⁴.

Όσον αφορά τη δικαιοσύνη του ελληνικού φορολογικού συστήματος, η αίσθηση που υπάρχει είναι ότι παίζει ένα σημαντικό αναδιανεμητικό ρόλο. Αν πάρουμε τη διαφορά του δείκτη GINI, που μετρά την ανισότητα στη διανομή του εισοδήματος, πριν και μετά τη φορολογία, προκύπτει ότι πριν υπολογιστούν στα δηλωθέντα εισοδήματα οι φόροι, ο συντελεστής Gini είναι οριακά πιο χαμηλός από τον δείκτη όπως αυτός υπολογίστηκε πριν τη κρίση. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως έστω και οριακά το εισόδημα προ φόρων έχει κατανεμηθεί με πιο ομαλό τρόπο στους πολίτες παρά την οικονομική κρίση.

Η ανωτέρω εικόνα διαφοροποιείται εάν στα δηλωθέντα εισοδήματα υπολογιστούν οι φόροι. Ο συντελεστής Gini για το οικονομικό έτος 2008 έπειτα από τη φορολόγηση τείνει να είναι μεγαλύτερος από αυτόν που υπολογίστηκε για την ίδια χρονική περίοδο και δεν περιελάμβανε τους φόρους. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως έπειτα από τη φορολόγηση των πολιτών προέκυψε μια μικρή ανακατανομή του εισοδήματος, καθώς ο δείκτης υπολογίστηκε πιο αυξημένος προς τη μονάδα. Η διαφορά στους δυο δείκτες πριν και μετά τη φορολόγηση μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως η φορολογική νομοθεσία του οικονομικού έτους 2008 αναδιένειμε τα εισοδήματα στον πληθυσμό όχι όμως με δίκαιο τρόπο αφού παρατηρείται συσσώρευση του εισοδήματος στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια.

Για το οικονομικό έτος 2011, ο δείκτης έπειτα από τη φορολόγηση μεταβλήθηκε ανεπαίσθητα προς τα πάνω σε σχέση με εκείνον που είχε διαμορφωθεί προ φόρων. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως το εισόδημα δεν φαίνεται να αναδιανεμήθηκε στον πληθυσμό και επομένως η φορολόγηση για το έτος αυτό παρέμεινε σε ορισμένα δίκαια επίπεδα. Από τις εκτιμήσεις του συντελεστή Gini, προκύπτει ότι ο προοδευτικός φόρος εισοδήματος έκανε πιο άνιση την κατανομή του εισοδήματος ενώ κάποιος θα μπορούσε να χαρακτηρίσει το ελληνικό φορολογικό σύστημα αντίστροφα προοδευτικό. Δεδομένου ότι ο υπολογισμός του συντελεστή Gini βασίστηκε στο δηλωθέν εισόδημα (και όχι σε κάποια εκτίμηση του

⁸⁴ Μπαλφούσιας, Α. (1991), Η φορολογία του προσωπικού εισοδήματος και η αναμόρφωση του 1990, στο Τάτσος Ν. (επιμ.), *Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα*, Εκδοτικές Επιχειρήσεις «Το Οικονομικό» Κ. & Π. Σμπιλιας Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα.

πραγματικού), το συμπέρασμα θα μοιάζει λογικά αδύνατο αν δεν λάβουμε υπόψη ότι το ύψος του φόρου που επιβάλλεται είναι αντίστοιχο του ποσού των τεκμηρίων ή καλύπτεται του ελάχιστου εισοδήματος του φορολογούμενου όπως αυτό έχει υπολογιστεί με βάση τα τεκμήρια. Να σημειωθεί εδώ ότι τα τεκμήρια από τη φύση τους πιάνουν αυτούς που έχουν υψηλότερες δαπάνες διαβίωσης από τα εισοδήματα που δηλώνουν, φαινόμενο που κατ'εξοχήν εμφανίζεται στους «μικρούς».

Παρόλα αυτά, και παρά τη σωρεία των φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν συνεχίζουμε να παρατηρούμε συσσώρευση πλούτου στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με τη βιβλιογραφική μας ανασκόπηση βάσει της οποίας κάθε φορολογική μεταρρύθμιση πρέπει να έχει σαν στόχο τη δημιουργία ενός πιο δίκαιου συστήματος για το σύνολο του πληθυσμού και να μην οδηγεί σε περικοπές φόρων γι'αυτούς με τα υψηλότερα εισοδήματα, επιβαρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τα χαμηλότερα εισοδήματα.

Τέλος, η σύγκριση των καμπυλών Lorenz μας βοηθά να παρατηρήσουμε ότι το οικονομικό έτος 2011 πλησιάζει πιο πολύ την τέλεια κατανομή τόσο προ φορολόγησης των πολιτών όσο και μετά φόρων ενώ για το 2008 παρατηρείται μεγαλύτερη ανισοκατανομή του εισοδήματος. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα χαμηλά εισοδήματα απέχουν πολύ από την τέλεια κατανομή.

5.2 Προτάσεις Αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος

Το κράτος μας είναι «φοροβίωτο». Για να μπορέσει να σταθεί στο επίπεδο που επιθυμούμε, πρέπει να προσφέρουμε όλοι. Για να πείσουμε το λαό να προσφέρει, δεν πρέπει να έχει το αίσθημα ότι οι νόμοι είναι άδικοι, γι' αυτό θέλουν μελέτη πριν εφαρμοστούν και όταν εφαρμοστούν μεγάλη διάρκεια ζωής. Απαιτείται άρτια βάση δεδομένων με αποτελεσματικές διασταυρώσεις για να εφαρμοστεί ένας από τους βασικότερους κανόνες της φορολογίας, η βεβαιότητα του φόρου. Απαιτείται το Δημόσιο να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών του και το σεβασμό στους κανόνες.

Δεδομένης της παραπάνω κατάστασης, όποια προσπάθεια για αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος δεν μπορεί να προχωρήσει. Βασικό στοιχείο, επομένως, είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι επιδιώξεις της φορολογικής αναμόρφωσης μπορούν εύλογα να προβλεφθούν και συνοψίζονται στις εξής τρεις:

- Η απλοποίηση του φορολογικού μας συστήματος, με την έννοια της απλούστευσης τόσο των νομοθετικών κειμένων όσο και των διαδικασιών επιβολής και είσπραξης των φόρων, πρέπει να αποτελεί την πρώτη επιδίωξη της φορολογικής αναμόρφωσης στη χώρα μας.
- Σημαντική επιδίωξη πρέπει, επίσης, να αποτελέσει η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η προώθηση των άλλων επιδιώξεων οικονομικής πολιτικής. Η προώθηση των επιδιώξεων αυτών θα πρέπει να γίνει τόσο με παθητικά μέτρα, με την έννοια της κατάργησης των διάφορων φορολογικών διατάξεων που πλήττουν τους πιο πάνω στόχους, ώστε το σύστημα να γίνει ουδέτερο από την άποψη αυτή, όσο και με ενεργητικά μέτρα, με τη θέσπιση δηλαδή κινήτρων που θα προωθούν τις επιδιώξεις αυτές.
- Σημαντική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής, που πρέπει επίσης να προωθήσει η φορολογική αναμόρφωση, είναι η δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών και η αναδιανομή του εισοδήματος. Αυτό θα πρέπει να επιδιωχθεί με την ενίσχυση των άμεσων σε σχέση με τους έμμεσους

φόρους, καθώς επίσης και με την κατάργηση διατάξεων που βλάπτουν τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών⁸⁵.

Σε επάλληλο επίπεδο, πέρα από τα εισπρακτικά μέτρα που έχουν ληφθεί και συνεχίζουν να λαμβάνονται λόγω μνημονίου, και την πρόοδο που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια, πρέπει να ξεκινήσει η εκπόνηση σχεδίου φορολογικής αναμόρφωσης που μπορεί να εφαρμοστεί σταδιακά, με βάση τους εξής άξονες [Επιπλέον προτάσεις στο Παράρτημα II]:

— Σύνταξη ενός νέου φορολογικού νόμου που θα είναι απλός, κατανοητός και δεν θα αλλάξει στις βασικές του διατάξεις για 5 ή 10 χρόνια.

— Σύσταση Υπηρεσίας στο Υπ. Οικονομικών που θα κωδικοποιήσει όλη τη νομοθεσία, η οποία θα επικαιροποιείται συνεχώς, με τις όποιες αλλαγές γίνονται.

— Φορολόγηση όλων των εισοδημάτων με ενιαία προοδευτική κλίμακα και κατάργηση σχεδόν όλων των αυτοτελών φορολογιών.

— Λόγω της παγκοσμιοποίησης και των φορολογικών ανταγωνισμών, η αναδιανεμητική επίδραση της φορολογίας είναι περιορισμένη. Η μείωση των ανισοτήτων να συμπληρώνεται μέσα από την πολιτική δαπανών του προϋπολογισμού, αντί να γίνεται το φορολογικό σύστημα πολύπλοκο και αναποτελεσματικό.

— Να εκσυγχρονιστεί η φορολογική διοίκηση και να αυτονομηθεί στη λειτουργία της, από την πολιτική ηγεσία.

— Να καταρτισθεί ένα νέο σύστημα φορολογικών ελέγχων.

— Να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής με επενδύσεις σε εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό.

— Να προχωρήσει η σύσταση και στελέχωση οργάνων φορολογικής διαιτησίας.

⁸⁵ Συντονιστική Επιτροπή Αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος (2002), Έκθεση για την αναμόρφωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος: επιστημονική πρόταση εργασίας, Αθήνα

- Να δημιουργηθούν φορολογικά δικαστήρια, αφού δεν μπορεί ο δικαστής που ασχολείται με κοινές υποθέσεις να πρέπει να επιλύσει πολύπλοκα φορολογικά θέματα.
- Να συσταθεί μια ενιαία αρχή κατά της διαφθοράς, η οποία θα είναι ανεξάρτητη και θα υπάγεται στη Βουλή.
- Στο Υπ. Οικονομικών να συσταθεί Διεύθυνση Φορολογικών Μελετών, με εξειδικευμένο προσωπικό, η οποία θα αναλύει προτάσεις φορολογικής πολιτικής και θα παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις.
- Να απλοποιηθούν η νομοθεσία και οι διαδικασίες εφαρμογής των φόρων καθώς επίσης να βελτιωθούν ποιοτικά η οργάνωση και μηχανοργάνωση των υπηρεσιών καθώς και η ακεραιότητα των φορολογικών οργάνων, με σκοπό την περιστολή του φαινομένου της φοροδιαφυγής.
- Να απορροφηθεί επιτυχώς η ελληνική σκιάδης οικονομία από την αντίστοιχη επίσημη. Για την επιτυχημένη απορρόφησή της προαπαιτείται η διαμόρφωση μιας πολιτικής που θα επικεντρώνεται στους κύριους προσδιοριστικούς παράγοντες του μεγέθους της, δηλαδή στην ελάφρυνση των οικονομικών υποχρεώσεων (π.χ. σημαντική μείωση των φορολογικών συντελεστών σε φυσικά και νομικά πρόσωπα) και στην τόνωση της φορολογικής ηθικής. Η πολιτική που θα επικεντρώνεται στα προαναφερθέντα θα βασίζεται στους εξής άξονες:
 - ✓ Πρώτον, μια λογιστική αποτύπωση της σκιάδους οικονομίας (π.χ. μέσα από την διαμόρφωση εισοδηματικών τεκμηρίων) θα μειώσει τον λόγο ΑΕΠ/χρέους.
 - ✓ Δεύτερον, η εφαρμογή ενός ενιαίου και αισθητά χαμηλότερου φορολογικού συντελεστή, σε σχέση με την ισχύουσα κλίμακα φορολόγησης για φυσικά και νομικά πρόσωπα, είναι μείζονος σημασίας, καθώς το φορολογικό βάρος είναι πρωτεύων προσδιοριστικός παράγοντας συμμετοχής στην σκιάδη οικονομία.
 - ✓ Τρίτον, η φορολογική συμμόρφωση των οφειλετών μέσα από την εντατικοποίηση των ελέγχων και την επίσπευση της επίλυσης των φορολογικών υποθέσεων θα τονώσουν τη φορολογική ηθική που

απορρέει από το αίσθημα συμμετοχής και ανταπόδοσης, λαμβάνοντας υπόψη την παράλληλη μείωση των φορολογικών συντελεστών κατά τα παραπάνω. Είναι αναγκαίο, ωστόσο, ένα όριο οφειλών να γίνει «ανεκτό» λόγω της οικονομικής σύνθλιψης (μια σχετική ανοχή ήδη διαφαίνεται με την ελαστικότητα ως προς το χρόνο καταβολής των οφειλών).

- Να αντικατασταθούν φόροι που βλάπτουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (όπως ο ειδικός φόρος καυσίμων) από ουδέτερους φόρους (όπως ο ΦΠΑ και οι ειδικοί φόροι δαπάνης) ώστε να περιοριστούν σημαντικές αρνητικές επιδράσεις που ασκεί το ελληνικό φορολογικό σύστημα στην οικονομική δραστηριότητα, γεγονός που αναστέλλει πολλές φορές την οικονομική πρόοδο της χώρας.
- Οι διαφορετικές μεταβολές στη συμπεριφορά των φορολογουμένων θα πρέπει να συνεκτιμούνται στην προσπάθεια αποτίμησης των προσδοκώμενων εσόδων από μια φορολογική μεταρρύθμιση, έτσι ώστε να εξάγονται ακριβέστερα συμπεράσματα για το ύψος των κρατικών εσόδων τα οποία αναμένονται από τη φορολογία εισοδημάτων των φυσικών προσώπων⁸⁶.

Οι στρατηγικές για να ξεπεραστούν τα εμπόδια προς τη θεμελιώδη φορολογική μεταρρύθμιση είναι ιδιαίτερου ενδιαφέροντος εξαιτίας της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής και οικονομικής κρίσης. Μια σοβαρή κρίση ίσως είναι αναγκαία προκειμένου να πείσει τους φορείς χάραξης πολιτικής ότι η άποψή τους σχετικά με το τι είναι «καλή» φορολογική πολιτική μπορεί να μην είναι εξ ολοκλήρου σωστή, ότι υπάρχουν άλλα εναλλακτικά φορολογικά συστήματα διαθέσιμα και ότι οι θεμελιώδεις φορολογικές μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες.

⁸⁶ Kaditi, E. and E. Nitsi, (2011), Recent evidence on taxpayers' reporting decision in Greece: A quantile regression approach, Discussion Papers No. 116, Centre of Planning and Economic Research.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008

Άμεσοι Φόροι	Οικον. Έτος 2007	Οικον. Έτος 2008	% μεταβολής
Φόρος Εισοδήματος	14.968.190.178,20	15.238.346.311,77	1,81%
Φόρος Περιουσίας	430.242.522,19	482.608.726,54	12,17%
Φόρος υπέρ τρίτων	5.006.057,17	1.017.049,66	-79,68%
Φόροι από Π.Ο.Ε.*	1.556.523.586,70	1.801.583.156,71	15,74%
Προσαυξήσεις, πρόστιμα κλπ.	372.700.674,70	310.770.422,68	-16,62%
Λοιποί Φόροι	1.180.087.976,44	1.313.852.351,13	11,36%
Γενικό Σύνολο	18.512.750.995,45	19.148.178.018,49	3,43%

ΠΗΓΗ: ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008 (ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008

Έμμεσοι Φόροι	Οικον. Έτος 2007	Οικον. Έτος 2008	% μεταβολής
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	16.133.931.625,9	16.883.258.295,2	4,64
Φόρος Συναλλαγών	2.209.256.410,99	2.038.346.766,92	-7,74
Λοιποί Φόροι Κατανάλωσης	1.275.482.672,11	1.432.367.304,28	12,3
Φόροι κατανάλωσης που εισπράττονται από τελωνεία	6.766.472.377,35	6.846.170.502,71	1,17
Φόροι υπέρ τρίτων	24.842.501,47	25.357.856,99	2,42
Φόροι από Π.Ο.Ε.	380.552.370,50	480.292.399,08	26,2
Προσαυξήσεις, Πρόστιμα κλπ.	169.125.830,54	278.272.754,16	64,54
Ειδικές εισφορές, τέλη εισαγωγής και εξαγωγής κλπ.	11.594.078,01	12.805.260,83	10,45
Έσοδα που εισπράττονται για την Ε.Ε.	314.463.527,33	307.205.463,05	-2,31
Γενικό Σύνολο	27.285.721.394	28.304.076.603,2	3,73

ΠΗΓΗ: ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2008 (ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2011

Άμεσοι Φόροι	Οικον. Έτος 2010	Οικον. Έτος 2011	% μεταβολής
Φόρος Εισοδήματος	12.472.734.340,23	10.540.135.241,24	-15,49%
Φόρος Περιουσίας	481.114.376,46	1.168.639.247,00	142,90%

Φόρος υπέρ τρίτων	612.663,37	195.069,54	-68,16%
Φόροι από Π.Ο.Ε.*	2.620.440.797,36	1.566.524.623,60	-40,22%
Προσαυξήσεις, πρόστιμα κλπ.	205.637.463,17	197.084.906,29	-4,16%
Λοιποί Φόροι	2.347.402.004,16	4.054.118.034,99	72,71%
Γενικό Σύνολο	18.127.941.644,75	17.526.697.122,66	-3,32%

ΠΗΓΗ:ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ (2012), ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2011

Έμμεσοι Φόροι	Οικον. Έτος 2010	Οικον. Έτος 2011	% μεταβολής
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	15.516.725.150,32	14.753.570.562,09	-4,92%
Φόρος Συναλλαγών	1.078.377.332,39	844.962.386,59	-21,65%
Λοιποί Φόροι Κατανάλωσης	2.491.324.381,34	1.866.163.869,15	-25,09%
Φόροι κατανάλωσης που εισπράττονται από τελωνεία	8.040.412.113,77	8.037.804.629,97	0,03%
Φόροι υπέρ τρίτων	17.675.537,63	15.777.827,17	-10,74%
Φόροι από Π.Ο.Ε.	337.055.975,23	363.806.787,98	7,94%
Προσαυξήσεις, Πρόστιμα κλπ.	147.499.304,80	119.473.026,98	-19,00%
Ειδικές εισφορές, τέλη εισαγωγής και εξαγωγής κλπ.	8.698.630,98	8.522.683,45	-2,02%
Έσοδα που εισπράττονται για την Ε.Ε.	207.604.501,14	190.096.315,83	-8,43%
Γενικό Σύνολο	27.845.372.927,60	26.200.178.089,21	-5,91%

ΠΗΓΗ:ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ (2012), ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΑΔΗΛΩΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

ΧΩΡΕΣ ΟΟΣΑ	Μ.Ο. 1989/90	Μ.Ο. 94/95	Μ.Ο. 97/98	Μ.Ο. 99/00	Μ.Ο. 01-02
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	10,1	13,5	14	14,3	14,1
ΒΕΛΓΙΟ	19,3	21,5	22,5	22,2	22
ΚΑΝΑΔΑΣ	12,8	14,8	16,2	16	15,8
ΔΑΝΙΑ	10,8	17,8	18,3	18	17,9
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	11,8	13,5	14,9	16	16,3
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	13,4	18,2	18,9	18,1	18
ΓΑΛΛΙΑ	9	14,5	14,9	15,2	15
ΕΛΛΑΔΑ	22,6	28,6	29	28,7	28,5
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	9,6	12,5	13	12,7	12,5
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	11	15,4	16,2	15,9	15,7
ΙΤΑΛΙΑ	22,8	26	27,3	27,1	27
ΙΑΠΩΝΙΑ	8,8	10,6	11,1	11,2	11,1
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	11,9	13,7	13,5	13,1	13
Ν. ΖΗΡΛΑΝΔΙΑ	9,2	11,3	11,9	12,8	12,6

ΝΟΡΒΗΓΙΑ	14,8	18,2	19,6	19,1	19
ΑΥΣΤΡΙΑ	6,9	8,6	9	9,8	10,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	15,9	22,1	23,1	22,7	22,5
ΣΟΥΗΔΙΑ	15,8	19,5	19,9	19,2	19,1
ΕΛΒΕΤΙΑ	6,7	7,8	8,1	8,6	9,4
ΙΣΠΑΝΙΑ	16,1	22,4	23,1	22,7	22,5
Η.Π.Α.	6,7	8,8	8,9	8,7	8,7
Μ.Σ.Μ.Ο.	12,7	16,2	16,8	16,8	16,7

ΧΩΡΕΣ ΟΟΣΑ	2003	2004	2005	2006	2007	Μ.Ο.
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	13,7	13,2	12,6	11,4	10,7	12,8
ΒΕΛΓΙΟ	21,4	20,7	20,1	19,2	18,3	20,7
ΚΑΝΑΔΑΣ	15,3	15,1	14,3	13,2	12,6	14,6
ΔΑΝΙΑ	17,4	17,1	16,5	15,4	14,8	16,4
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	17,1	16,1	15,4	14,9	14,6	15,1
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	17,6	17,2	16,6	15,3	14,5	16,8
ΓΑΛΛΙΑ	14,7	14,3	13,8	12,4	11,8	13,6
ΕΛΛΑΔΑ	28,2	28,1	27,6	26,2	25,1	27,3
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	12,2	12,3	12	11,1	10,6	11,9
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	15,4	15,2	14,8	13,4	12,7	14,6
ΙΤΑΛΙΑ	26,1	25,2	24,4	23,2	22,3	25,1
ΙΑΠΩΝΙΑ	11	10,7	10,3	9,4	9	10,3
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	12,7	12,5	12	10,9	10,1	12,3
Ν. ΖΗΡΛΑΝΔΙΑ	12,3	12,2	11,7	10,4	9,8	11,4
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	18,6	18,2	17,6	16,1	15,4	17,7
ΑΥΣΤΡΙΑ	10,8	11	10,3	9,7	9,4	9,61
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	22,2	21,7	21,2	20,1	19,2	21,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	18,6	18,1	17,5	16,2	15,6	18
ΕΛΒΕΤΙΑ	9,5	9,4	9	8,5	8,2	8,52
ΙΣΠΑΝΙΑ	22,2	21,9	21,3	20,2	19,3	21,2
Η.Π.Α.	8,5	8,4	8,2	7,5	7,2	8,16
Μ.Σ.Μ.Ο.	16,5	16,1	15,6	14,5	13,9	15,6

ΠΗΓΗ: LARS P. FELD & FRIEDRICH SCHNEIDER (2010), "SURVEY ON THE SHADOW ECONOMY AND UNDECLARED EARNINGS IN OECD COUNTRIES".

ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ		ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΑΝΑ ΥΠΑΛΛΗΛΟ
	ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
ΕΛΛΑΔΑ	29.702	10.787.690	363
ΣΟΥΗΔΙΑ	10.373	9.475.954	913,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	112.567	81.800.000	726
ΙΑΠΩΝΙΑ	56.261	128.057.352	2.276
ΙΣΠΑΝΙΑ	28.000	46.661.950	1.666,50
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	30.000	16.783.092	559

ΗΠΑ

106.000 312.000.000

2.943

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2010 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2009 έως 31-12-2009}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2009

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25	4.500	30.000	4.500
45.000	35	15.750	75.000	20.250
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2009

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	35	15.750	75.000	20.475
άνω 75.000	40			

ΠΗΓΗ:ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2008 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2007 έως 31-12-2007}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2007

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	29	5.220	30.000	5.220
45.000	39	17.550	75.000	22.770
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2007

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	29	5.220	30.000	5.445
45.000	39	17.550	75.000	22.995
άνω 75.000	40			

ΠΗΓΗ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2009 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2008 έως 31-12-2008}**ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2008**

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	27	4.860	30.000	4.860
45.000	37	16.650	75.000	21.510
άνω 75.000	40			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2008

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			εισοδήματος (ευρώ)	φόρου (ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	27	4.860	30.000	5.085
45.000	37	16.650	75.000	21.735
άνω 75.000	40			

ΠΗΓΗ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΚΛΙΜΑΚΑ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΤΟΥ 2007**ΔΗΛΩΘΕΝ ΑΤΟΜΙΚΟ**

ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΕΙΣΦΟΡΑ
0-60.000	0
60.001-80.000	1000
80.001-100.000	2000
100.000-150.000	3000
Άνω των 150.000	5000

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 3578/2009

ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2011 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2010 έως 31-12-2010}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ & ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2010

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
4.000	18	720	16.000	720
6.000	24	1.440	22.000	2.160
4.000	26	1.040	26.000	3.200
6.000	32	1.920	32.000	5.120
8.000	36	2.880	40.000	8.000
20.000	38	7.600	60.000	15.600
40.000	40	16.000	100.000	31.600
Υπερβάλλον	45			

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 3842/23-4-2010

ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2012 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2011 έως 31-12-2011}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ & ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2011

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής %	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
5.000	0	0	5.000	0
7.000	10	700	12.000	700
4.000	18	720	16.000	1.420
10.000	25	2.500	26.000	3.920
14.000	35	4.900	40.000	8.820
20.000	38	7.600	60.000	16.420
40.000	40	16.000	100.000	32.420
Ανω των 100.000	45			

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 3986/2011

ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΑΠΑΝΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (ιδιόκτητης, μισθωμένης, κλπ.)

ΕΜΒΑΔΟΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗ ΔΑΠΑΝΗ
Μέχρι 80 τμ	40 ευρώ/τμ
81 - 120 τμ	65 ευρώ/τμ
121 - 200 τμ	110 ευρώ/τμ
201 - 300 τμ	200 ευρώ/τμ
Πάνω από 300 τμ	400 ευρώ/τμ

Το τελικό ποσό της τεκμαρτής δαπάνης διαμορφώνεται αφού ληφθούν υπόψη τα εξής:
Προσαυξάνεται κατά 40% αν η τιμή ζώνης υπερβαίνει τα 2.800 €/τμ

Προσαυξάνεται κατά 70% αν η τιμή ζώνης υπερβαίνει τα 5.000 €/τμ
 Προσαυξάνεται κατά 20% στις μονοκατοικίες
 Προσαυξάνεται με 40€/τμ για κάθε είδους βοηθητικούς χώρους και αυθαίρετα
 Μειώνεται στο 50% για κάθε δευτερεύουσα κατοικία.

Μειώνεται κατά 30% για συνταξιούχους άνω των 65 ετών.

ΠΗΓΗ: «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ» ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (ΠΟΜΙΔΑ) – www.pomida.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 18. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2013 {εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1-1-2012 έως 31-12-2012}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ & ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2012

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής %	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο Φόρου (ευρώ)
5.000	0	0	5.000	0
7.000	10	700	12.000	700
4.000	18	720	16.000	1.420
10.000	25	2.500	26.000	3.920
14.000	35	4.900	40.000	8.820
20.000	38	7.600	60.000	16.420
40.000	40	16.000	100.000	32.420
Ανω των 100.000	45			

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 4024/2011

ΠΙΝΑΚΑΣ 19. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014 {εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2013 έως 31-12-2013}

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ 2013

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο Φόρου (ευρώ)
25.000	22	5.500	25.000	5.500
17.000	32	5.440	42.000	10.940
Υπερβάλλον	42			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ 2013

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο Φόρου (ευρώ)
10.000	13	1300	10.000	1300
50.000	26	13000	50.000	13.000

ΠΙΝΑΚΑΣ 20. ΚΛΙΜΑΚΑ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΓΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013

ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΦΟΡ. ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ (%)	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ. ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΣΥΝ. ΦΟΡΟΥ
12.000	10	1.200	12.000	1.200
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	33			

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 4110/2013

ΠΙΝΑΚΑΣ 21. ΚΛΙΜΑΚΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2010

ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΣΥΝΤ. ΕΙΣΦΟΡΑΣ	ΕΙΣΦΟΡΑ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ. ΕΙΣΦΟΡΑ
100.000-300.000€	4%	12.000 €	12.000 €
300.001-1.000.000€	6%	42.000 €	54.000 €
1.000.000-5.000.000€	8%	320.000 €	374.000 €
5.000.000€ και άνω	10%		

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 3845/2010

ΠΙΝΑΚΑΣ 22. ΚΛΙΜΑΚΑ ΦΟΡΟΥ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΓΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΠΟΥ ΥΠΗΡΧΑΝ ΤΗΝ 1.1.2011 & 1.1.2012

ΚΛΙΜΑΚΙΑ	ΦΟΡ. ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ (%)	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ. ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΣΥΝ. ΦΟΡΟΥ
200.000	0%	0	200.000	0
300.000	0,20%	600	500.000	600
100.000	0,30%	300	600.000	900
100.000	0,60%	600	700.000	1.500
100.000	0,90%	900	800.000	2.400
4.200.000	1%	42.000	5.000.000	44.400
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	2%			

* Το τελευταίο φορολογικό κλιμάκιο 2% θα ισχύει μόνο για τα οικονομικά έτη 2010 - 2012.

ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Η ακίνητη περιουσία των νομικών προσώπων φορολογείται με αναλογικό συντελεστή ως εξής:

Γενικός συντελεστής νομικών προσώπων 0,6%.

Για μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα 0,3%.

Για ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα 0,1%.

ΠΗΓΗ: «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ» ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (ΠΟΜΙΔΑ) – www.pomida.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 23. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΔΩΡΕΩΝ - ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ - ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ, ΓΙΑ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΕ ΧΡΟΝΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΌ 8.1.2010

**ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α' (ΣΥΖΥΓΟΣ - ΤΕΚΝΑ - ΕΓΓΟΝΟΙ - ΓΟΝΕΙΣ)
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ - ΔΩΡΕΑ - ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ**

ΚΛΙΜΑΚΙΑ	ΦΟΡ. ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ.ΑΞΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΑΝΑΛΟΓΩΝ ΦΟΡΟΣ
150.000	0%	0	150.000	0
150.000	1%	1.500	300.000	1.500
300.000	5%	15.000	600.000	16.500
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	10%			

Καθιερώνεται ειδικό αφορολόγητο φόρου κληρονομιάς 300.000 ευρώ για τον επιζώντα

σύζυγο (μετά από 5 έτη γάμου) και τα ανήλικα τέκνα του.

Οι άτυπες δωρεές χρημάτων φορολογούνται εκτός κλίμακας με συντελεστή 10%.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β' (ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΙΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΙΟΝΤΕΣ - ΑΔΕΡΦΙΑ - Α'ΘΕΙΟΙ)

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΔΩΡΕΑ

ΚΛΙΜΑΚΙΑ	ΦΟΡ. ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ.ΑΞΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΑΝΑΛΟΓΩΝ ΦΟΡΟΣ
30.000	0%	0	30.000	0
70.000	5%	3.500	100.000	3.500
200.000	10%	20.000	300.000	23.500
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	20%			

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ' (ΛΟΙΠΟΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ - ΞΕΝΟΙ)

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΔΩΡΕΑ

ΚΛΙΜΑΚΙΑ	ΦΟΡ. ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ	ΣΥΝ.ΑΞΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΑΝΑΛΟΓΩΝ ΦΟΡΟΣ
6.000	0%	0	6.000	0
66.000	20%	13.200	72.000	13.200
195.000	30%	58.500	267.000	71.700
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	40%			

ΠΗΓΗ: «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ» ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (ΠΟΜΙΔΑ) – www.pomida.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 24. ΚΛΙΜΑΚΑ ΦΟΡΟΥ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (Φ.Μ.Α.)

(Επιβάλλεται στον αγοραστή αν το ακίνητο που μεταβιβάζεται δεν υπόκειται σε ΦΠΑ)

ΑΞΙΑ ΑΚΙΝΗΤΟΥ	ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΥΝΤ/ΣΤΗΣ	ΦΟΡΟΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ
20.000	8%	1.600
ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	10%	

ΠΗΓΗ: ΝΟΜΟΣ 3842/2010

ΠΙΝΑΚΑΣ 25. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΩΝ ΤΟΥ ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ	ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ
2009	54
2010	196
2011	251
2012(ΑΠΡΙΛΙΟΣ)	81

ΠΗΓΗ: www.minfin.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Η Φορολόγηση της Οικονομικής Δραστηριότητας

Αναλυτικότερα, το τέλος ορίζεται σε 300 ευρώ για το 2011 και από το 2012 αναπροσαρμόζεται σε 400 ευρώ για επιχειρήσεις ή ελεύθερους επαγγελματίες που έχουν την έδρα τους σε τουριστικούς τόπους και σε πόλεις ή χωριά με πληθυσμό πάνω από 200.000 κατοίκους και σε 500 ευρώ εάν έχουν την έδρα τους στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και σε πόλεις με πληθυσμό πάνω από 200.000 κατοίκους. Από το ετήσιο ειδικό τέλος επιτηδεύματος εξαιρούνται οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις για τα πρώτα 5 έτη άσκησης της δραστηριότητας, όσοι απέχουν έως και 3 έτη από τη συνταξιοδότησή τους εφόσον είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 62 ετών, καθώς και οι εμπορικές επιχειρήσεις και ι ελεύθεροι επαγγελματίες σε χωριά με πληθυσμό έως 500 κατοίκους και νησιά με λιγότερους από 3.100 κατοίκους, εκτός εάν πρόκειται για τουριστικούς τόπους. Το τέλος επιτηδεύματος για τους επιτηδευματίες για τα εισοδήματα του 2011 ορίζεται ότι θα βεβαιώνεται και θα καταβάλλεται ενιαία με το φόρο και την ειδική εισφορά αλληλεγγύης (με κοινό εκκαθαριστικό σημείωμα).

Προτάσεις αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ

Σε γενικές γραμμές, οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν: (i) διεύρυνση της βάσης μέσω του εξορθολογισμού του προσωπικού φόρου εισοδήματος και του περιορισμού των φοροαπαλλαγών και διεύρυνση της φορολογικής βάσης του ΦΠΑ, (ii) μεταρρύθμιση της φορολόγησης της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης της αύξησής της, (iii) καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης, πειθαρχία της φορολογικής διαχείρισης, και διαφάνεια μέσω της ανάπτυξης ενός συστήματος ελέγχου βασισμένου σε ανάλυση κινδύνου, της αύξησης των προστίμων σε περίπτωση εξαπάτησης, επανελέγχου των

κανόνων πρόσληψης των φορολογικών ελεγκτών και ενισχύοντας την επιτήρησή τους και τα νόμιμα μέτρα για την πάταξη της διαφθοράς από το φορολογικό προσωπικό (OECD (2012)). Οι επιλογές για την μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα συνοψίζονται στις εξής:

1. Βελτίωση της φορολογικής διαχείρισης και της φορολογικής συμμόρφωσης

— Αποφεύγουμε να πραγματοποιούμε πολυάριθμες αναθεωρήσεις στη φορολογική νομοθεσία. Αυτό θα καταστήσει το φορολογικό σύστημα πιο απλό και πιο βέβαιο.

— Οι φορολογικές αλλαγές πρέπει να κοινοποιούνται με ξεκάθαρο και διαφανή τρόπο. Αυτό θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις και τα άτομα να προσδιορίσουν όλες τις απαιτήσεις του νόμου.

— Οι φόροι τρίτων πρέπει να εγγραφούν, να επαναβεβαιωθούν και να εξελιχθούν σταδιακά, για να βελτιώσουν τη διαφάνεια και την ισότητα.

— Η πρακτική των φορολογικών αμνηστιών πρέπει να εγκαταλειφθεί. Αυτό θα περιορίσει το κίνητρο παραβίασης του φορολογικού νόμου.

— Εισάγουμε ένα προϋπολογισμό φόρου – δαπάνης. Αυτό θα βοηθήσει να αξιολογήσουμε την αποτελεσματικότητα των πολυάριθμων φοροαπαλλαγών.

— Σταδιακή κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου για φορολογικούς σκοπούς. Αυτό θα επιτρέψει την διασταύρωση του φορολογητέου προσωπικού εισοδήματος με την παρακράτηση φόρου επί των τόκων και άλλες πηγές πληροφόρησης για τα περιουσιακά στοιχεία των φορολογουμένων.

— Αντικατάσταση του «αντικειμενικών κριτηρίων» συστήματος ώστε να διασφαλιστεί το φορολογητέο προσωπικό εισόδημα με απλούς κανόνες λογιστικής κάνοντας κατάλληλα βήματα για να διευρυνθεί η βάση του φόρου προσωπικού εισοδήματος και να βελτιωθούν τα κίνητρα φορολογικής συμμόρφωσης, ενώ παράλληλα εκμεταλλευόμαστε τις βελτιωμένες πιθανότητες για διασταύρωση που παρέχεται μέσω του TAXIS.

2. Καθιστούμε τον φόρο επί του προσωπικού εισοδήματος πιο δίκαιο

— Αξιολόγηση των φόρων – δαπανών και εξορθολογισμός των φοροαπαλλαγών ώστε να διευρυνθεί η φορολογική βάση και να μειωθούν οι στρεβλώσεις. Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης θα επιτρέψει την ύπαρξη χαμηλότερων φορολογικών συντελεστών και μιας λιγότερο προοδευτικής δομής αναφορικά με τον συντελεστή του φόρου προσωπικού εισοδήματος. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα πιο δίκαιο φορολογικό σύστημα και να βοηθήσει στη βελτίωση της συμμόρφωσης.

— Εναρμόνιση των γενικών φορολογικών συντελεστών στο εισόδημα από κεφάλαιο και διαμόρφωση της φορολόγησης του εισοδήματος από τόκους σύμφωνα με άλλους φόρους στο εισόδημα από κεφάλαιο. Αυτό θα βελτιώνει την φορολογική ουδετερότητα προς την εταιρική χρηματοδότηση. Θα δημιουργούσε νέα έσοδα που θα βοηθούσαν στο να μειωθεί ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών και να φορολογηθεί το εισόδημα από εργασία πιο ελαφρύ.

— Σταδιακή κατάργηση των φορολογικών κινήτρων για στέγαση. Αυτό θα βελτιώνει την κατανομή των αποταμιεύσεων και θα μείωνε την πίεση των τιμών των κατοικιών.

3. Καθιστούμε τον φόρο εισοδήματος των εταιρειών πιο ουδέτερο

— Σταδιακή κατάργηση του χαμηλότερου συντελεστή για μικρής – κλίμακας επιχειρήσεις. Αυτό θα αφαιρέσει την προκατάληψη υπέρ των ατομικών επιχειρήσεων και θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και την δημιουργία απασχόλησης των εταιρειών σε εντάσεως εργασίας βιομηχανίες.

— Περιορισμός της ευρείας ποικιλίας φορολογικών κινήτρων σε ένα αυστηρό ελάχιστο επίπεδο. Πρέπει να αντικατασταθούν από ένα περισσότερο διαφανές φορολογικό σχέδιο που στοχεύει μόνο σε τομείς όπου η αποτυχία της αγοράς είναι εμφανής.

— Επανεξέταση των καθεστώτων των ναυτιλιακών εταιρειών και των off – shore εταιρειών. Οι μεταρρυθμίσεις σε αυτά τα καθεστώτα πρέπει να σχεδιαστούν ώστε να μειώνουν τις ευκαιρίες για φορολογικό σχεδιασμό σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

4. Εξισορρόπηση του φορολογικού μίγματος

— Μείωση του φορολογικού βάρους της εργασίας. Προκειμένου να χρηματοδοτηθούν ελλείψεις εσόδων, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε περικοπές δαπανών. Ως εναλλακτική, η

μετάβαση σε υψηλότερες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων, περιβαλλοντικοί φόροι και φόροι ακίνητης περιουσίας μπορούν να προβλεφθούν.

— Περιορισμός της προκατάληψης υπέρ των αυτοαπασχολούμενων. Η εφάπαξ εισφορά των αυτοαπασχολούμενων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης εισάγει μια σοβαρή προκατάληψη υπέρ αυτής της μορφής εργασίας. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να εισπράττονται ως αναλογικό μερίδιο των καθαρών προσόδων των αυτοαπασχολούμενων.

— Φόρος εκπομπών σύμφωνα με τα περιβαλλοντικά κόστη.

5. Ενδυνάμωση των δημόσιων οικονομικών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

— Αύξηση της ικανότητας συλλογής εσόδων του υποεθνικού επιπέδου (Τοπική Αυτοδιοίκηση) παρέχοντας τους περισσότερη ευελιξία στο να καθορίζουν φόρους περιουσίας και βασιζόμενοι περισσότερο σε περιβαλλοντικές εισφορές και πρόστιμα χρήστη, απ'ό,τι σε μεταβιβάσεις από την Κεντρική Κυβέρνηση. Η μεγαλύτερη φορολογική αποκέντρωση θα παρείχε ένα καλύτερο κίνητρο στις τοπικές αρχές να μεγεθύνουν τη φορολογική τους βάση και να ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανησυχίες των τοπικών ψηφοφόρων.

— Εξορθολογισμός των φόρων περιουσίας. Η εφαρμογή του Εθνικού Κτηματολογίου πρέπει να επιταχυνθεί. Αυτό θα παρείχε ένα ακριβές αρχείο όλων των ακινήτων στη χώρα και αξιολόγηση της αγοράς γής και κτιρίων. Η φορολόγηση της περιουσίας θα μπορούσε τότε να βασισθεί στην πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων (Bronchi, C. (2001)).

Επιπρόσθετα, οι προτάσεις του ΟΟΣΑ για τη διόρθωση των ανισορροπιών και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας είναι οι εξής:

— Απλοποίηση και εκσυγχρονισμός του φορολογικού συστήματος.

— Βελτίωση της διαδικασίας προετοιμασίας του προϋπολογισμού.

— Αυστηροποίηση του ελέγχου στις δημόσιες δαπάνες.

— Μεταρρύθμιση επειγόντως του συνταξιοδοτικού συστήματος ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική βιωσιμότητά του.

— Αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας και αντιμετώπιση της φτώχειας. Βελτίωση των πολιτικών ενεργοποίησης.

— Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής ανταγωνισμού.

— Ενδυνάμωση της αποδοτικότητας του συστήματος εκπαίδευσης.

— Ενθάρρυνση της καινοτομίας και των δραστηριοτήτων που είναι βασισμένες στη γνώση και προώθηση μιας Πράσινης δημοσιονομικής μεταρρύθμισης.

— Επίτευξη με αποφασιστικό τρόπο των προσπαθειών για ανάκτηση της εμπιστοσύνης στη διαχείριση και αμεροληψία του Κράτους.

Εν συνεχεία, η μεγάλη αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή για την Ελλάδα, σύμφωνα με προτάσεις του ΟΟΣΑ, πρέπει να βασίζεται σε διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις.

Ειδικότερα, προτείνονται τα εξής:

— Ενδυνάμωση της φορολογικής διαχείρισης προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η φοροδιαφυγή.

— Εξέταση συγκεκριμένων βημάτων για την βελτίωση των δραστηριοτήτων ελέγχου.

— Ενοποίηση της διαχείρισης των φόρων και των παροχών κοινωνικής ασφάλισης και συγκέντρωση της διαδικασίας συλλογής τους κάτω από μια ενιαία αρχή.

— Επανεξέταση των φορολογικών βάσεων με σκοπό τον εξορθολογισμό όλων των απαλλαγών και εκπτώσεων. Αυτό κυρίως εφαρμόζεται στο σύστημα του προσωπικού φόρου εισοδήματος.

— Απλοποίηση της δομής του ΦΠΑ ώστε να έρθει η Ελλάδα πιο κοντά στη διεθνή πρακτική.

— Αύξηση των φόρων που είναι δύσκολοι στη φοροδιαφυγή (φόροι περιουσίας, ειδικοί φόροι κατανάλωσης στο πετρέλαιο και στο ντίζελ) (OECD (2010)).

Τέλος, κρίνεται σκόπιμος ο περιορισμός του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της βελτιωμένης διαφάνειας με τους εξής τρόπους:

— Η ύπαρξη έγκαιρης, στοχευμένης και κατανοητής πληροφόρησης είναι σημαντική τόσο από πλευράς συμμόρφωσης όσο και από πλευράς φορολογικής πολιτικής.

- Κατάλληλα στοχευμένες πρωτοβουλίες δημοσιότητας θα ωφελήσουν επίσης αυτούς που πληρώνουν φόρους.
- Οι φορολογικοί έλεγχοι θα συνεχίσουν να παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανίχνευση, αναχαίτηση και πρόληψη του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Ωστόσο, οι παραδοσιακοί έλεγχοι από μόνοι τους μπορεί να μην είναι ένας αποτελεσματικός από άποψη πόρων τρόπος απόκτησης έγκαιρης, στοχευμένης και κατανοητής πληροφόρησης στα σχέδια επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού.
- Οι πρωτοβουλίες δημοσιότητας μπορούν να βοηθήσουν να καλυφθεί το κενό ανάμεσα στη δημιουργία/προώθηση των σχεδίων επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και την ταυτοποίησή τους από τις φορολογικές αρχές (OECD (2011)).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

- ✓ Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Στατιστικά Δελτία Φορολογικών Δεδομένων οικονομικών ετών 2008 – 2011.
- ✓ Γεωργακόπουλος Θ. (2005), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.
- ✓ Ελεγκτικό Συνέδριο (2009), Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του Απολογισμού και Ισολογισμού του κράτους για το οικονομικό έτος 2008.
- ✓ Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του Απολογισμού και Ισολογισμού του κράτους για το οικονομικό έτος 2009.
- ✓ Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του Απολογισμού και Ισολογισμού του κράτους για το οικονομικό έτος 2010.
- ✓ IOBE (Ιούλιος 2010), *Η ελληνική οικονομία*, Τριμηνιαία Έκθεση, αρ. τεύχους 60.
- ✓ Καραγιωργας Σ. (1981), *Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί*, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα.
- ✓ Μάλλιου Α. (2012), Τα τεκμήρια, η φοροδιαφυγή και η απόγνωση των συνεπών φορολογουμένων, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, Τόμος 66^{ος}, Αριθμός 1496.
- ✓ Μανιάτης, Θ. και Ε. Γουσίου (2011), « Κοινωνικές δαπάνες, φόροι μισθωτών εργαζομένων και η δημοσιονομική κρίση στη Νότια Ευρώπη», εισήγηση στην ημερίδα « Κοινωνική πολιτική και κοινωνική συνοχή στην Ελλάδα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης», Τράπεζα της Ελλάδος, 13 Μαΐου.
- ✓ Μητσόπουλος Μ., Πελαγίδης, Θ., (2011), *Understanding the crisis in Greece*, New York: Palgrave Macmillan.
- ✓ Μπαλφούσιας, Α. (1991), Η φορολογία του προσωπικού εισοδήματος και η αναμόρφωση του 1990, , στο Τάτσος Ν. (επιμ.), *Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα*, Εκδοτικές Επιχειρήσεις «Το Οικονομικό» Κ. & Π. Σμπιλιας Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα.
- ✓ Μπαλφούσιας Α. (1998), Διαχειριστικό κόστος του ελληνικού φορολογικού συστήματος, ΚΕΠΕ.
- ✓ Μπιτζένης Α., Β. Βλάχος (2013), Τα αίτια της παγκόσμιας κρίσης και το ελληνικό αδιέξοδο, Epsilon Economist στο res.epsilonnet.gr
- ✓ Σταματόπουλος, Δ. (2001), Φορολογία και λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στις χώρες της ΕΕ, Διδακτορική εργασία. Πάντειο Πανεπιστήμιο.

- ✓ Συντονιστική Επιτροπή Αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος (2002), Έκθεση για την αναμόρφωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος: επιστημονική πρόταση εργασίας, Αθήνα.
- ✓ Τάτσος Ν. (2001), Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.
- ✓ Τάτσος Ν. (2012), *Θεωρία των Φόρων και Φορολογική Πολιτική*, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, Αθήνα.
- ✓ Τερζόπουλος Π. (2012), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα σε σύγκριση με τα κυριότερα ευρωπαϊκά, το αμερικανικό καθώς και το ιαπωνικό σύστημα. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- ✓ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για τα έτη 2008 – 2012.
- ✓ Υπουργείο Οικονομικών (2012), Εισηγητική Έκθεση Απολογισμού και Ισολογισμού 2011.
- ✓ Υπουργείο Οικονομικών (2012), Εισηγητική Έκθεση για τον Προϋπολογισμό του οικονομικού έτους 2013.
- ✓ Φινοκαλιώτης Κ. (2005), *Φορολογικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα.
- ✓ Φορτσάκης Θ., Φωτόπουλος Ι. (Μάιος 2012), *Φορολογική Νομοθεσία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

• ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Balfoussias, A.(1990a), Personal income taxation: Tax responsiveness, distributional and incentive effects – The case of Greece, KEPE, Athens.
- ✓ Balfoussias, A. (1990b), Taxation and labour supply in Greece, paper presented in the conference of the Applied Econometrics Association, Strasbourg.
- ✓ Bronchi, C. (2001), Options for reforming the tax system in Greece, Working Papers No 193/2002, OECD Economics department.
- ✓ Brondolo, J. (2009), Collecting Taxes During an Economic Crisis: Challenges and Policy Options, IMF.
- ✓ Kaditi, E. and E. Nitsi, (2011), Recent evidence on taxpayers' reporting decision in Greece: A quantile regression approach, Discussion Papers No. 116, Centre of Planning and Economic Research.
- ✓ Kaufmann, D., and A. Kraay (2002), “ Growth without Governance”. World Bank Policy Research Working Paper no. 2928, November.
- ✓ KPMG (2011), Corporate and Indirect Tax Survey 2011, στο www.kpmg.com
- ✓ Matsaganis, M. and C. Leventi (2011), *The distributional impact of the crisis in Greece*, Athens University of Economics and Business.

- ✓ McKinsey and Company (September 2011), Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Μοντέλο Ανάπτυξης της Ελλάδας – Σύνοψη από www.sev.org.gr
- ✓ National Tax Agency Japan, An Outline of Japanese Tax Administration (Tokyo : National Tax Agency Japan 2004ed), March 2004, 99 – 102.
- ✓ OECD (2008), “Growing Unequal?: Income Distribution and Poverty in OECD countries, OECD Publishing.
- ✓ OECD (2010), “Greece at a Glance. Policies for a Sustainable Recovery”, OECD Publishing.
- ✓ OECD (2011), Tackling Aggressive Tax Planning through Improved Transparency and Disclosure, OECD Publishing.
- ✓ OECD (2012), Consumption Tax Trends 2012: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues, OECD Publishing.
- ✓ OECD (2012), “Structural reforms in times of crisis”, in Economic Policy Reforms 2012: Going for Growth, OECD Publishing.
- ✓ Philippe Askenazy, Thomas Coutrot, Andre Orlean, Henri Sterdyniak (2011), *Μανιφέστο των ανήσυχων οικονομολόγων*, Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα.
- ✓ Revenue Statistics: Comparative tables, OECD Tax Statistics (database) (2012).
- ✓ Rodrik, D. (2007), One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- ✓ World Bank Group and PwC (November 2012), Paying Taxes 2013. The global picture.

• **ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ**

- ✓ www.synigoros.gr
- ✓ www.taxexperts.gr Οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη.
- ✓ www.doingbusiness.org Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας Doing Business 2013 για την Ελλάδα.
- ✓ www.kpmg.com Παγκόσμια Έρευνα της KPMG για τους Έμμεσους και Εταιρικούς Φορολογικούς Συντελεστές για το 2012.
- ✓ www.iofom.gr
- ✓ www.pomida.gr Παρατηρητήριο Φορολογίας Ακινήτων» της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ιδιοκτητών Ακινήτων (ΠΟΜΙΔΑ).
- ✓ www.forologoumenos.gr Σύλλογος Ελλήνων Φορολογούμενων - Αφορολόγητα όρια της φορολογίας εισοδήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2012).

- ✓ www.minfin.gr
- ✓ www.toxrima.gr
- ✓ www.epixeireite.duth.gr
- ✓ www.tsoukakis.gr
- ✓ www.tovima.gr
- ✓ www.taxprofit.gr
- ✓ www.logistis.gr
- ✓ www.express.gr
- ✓ www.capital.gr

• **ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ**

N. 3522/2006	N. 3808/2009	N. 3899/2010	N. 4093/2012
N. 3634/2008	N.3815/2010	N. 3986/2011	N. 4110/2013
N. 3697/2008	N. 3828/2010	N.3943/2011	
N. 3756/2009	N. 3833/2010	N. 4021/2011	
N. 3758/2009	N. 3842/2010	N. 4024/2011	
N. 3775/2009	N.3845/2010	N. 4038/2012	
N. 3790/2009	N. 3888/2010	N.4072/2012	